

T.C.
İstanbul Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

VLADİMİR JABOTİNSKY’NİN BÜYÜK İSRAİL
DÜŞÜNCESİ VE İSRAİL DIŞ POLİTİKASI

Nurlan MUMİNOV

2501101297

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Erhan KELEŞOĞLU

İstanbul 2013

Y Ü K S E K L İ S A N S
T E Z O N A Y I

ÖĞRENCİNİN

Adı ve Soyadı : Nurlan MOMİNOV Numarası : 2501101297
Anabilim/Bilim Dalı : Uluslararası İlişkiler Danışman Öğretim Üyesi : Yrd.Doç.Dr.Erhan KELEŞOĞLU
Tez Savunma Tarihi : 17.07.2013 Tez Savunma Saati : 14.00'da
Tez Başlığı : Vladimir Jabotinsky'nin Büyük İsrail Düşüncesi ve İsrail Dış Politikası

TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin 36. Maddesi uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABULÜ'NE OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1-Yrd.Doç.Dr.Yücel KARLIKLI		Kabul
2-Yrd.Doç.Dr.Hakan GÜNEŞ		
3- Yrd.Doç.Dr.Erhan KELEŞOĞLU		Kabul

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- Yrd.Doç.Dr.Sinan YILDIRMAZ		
2- Doç.Dr.Nuray ERGÜNEŞ		Kabul

Bu Yüksek Lisans Tez Çalışması İstanbul Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi (BAP) tarafından 20092 sayılı proje ile desteklenmiştir.

This Master's Thesis Research was supported by Istanbul University Scientific Research Projects Unit (BAP) with project number 20092.

VLADİMİR JABOTİNSKY’NİN BÜYÜK İSRAİL DÜŞÜNCESİ VE İSRAİL DIŞ POLİTİKASI

Nurlan MUMINOV

ÖZ

Bu tez çalışmasında Sağ-kanat Revizyonist Siyonizmin kurucusu Vladimir Jabotinsky’nin sosyo-politik düşüncelerinin günümüz İsrail dış politikasındaki yansımaları incelenmiştir. Onun "Yahudi sorunu"nun çözümü için önerdiği "Büyük İsrail" düşüncesi günümüz Ürdün ile Filistin topraklarını kapsamaktaydı. Tevrat'ın öğretilerinden yola çıkarak "vaat edilmiş" toprakların Yahudilere ait olduğunu savunan Jabotinsky, "Büyük İsrail" düşünüyü gerçekleştirmek için temel beş ilkenin hayata geçirilmesi gerektiğini düşünüyordu: *"demir duvar" ya da siyasal ve askeri güç; Büyük Güç devletleri ile ittifak; Yahudi göçü ve yerleşimciliği; Yahudilerin çoğunluğu; Araplar ile uzlaşmamak*. Bu beş ilke birbirinden ayrı olarak düşünülemez ve birbirini tamamlayıcı özelliğe sahiptir. Birisinin uygulanması ikincisinin de uygulanmasını harekete getirecektir. Hepsi bir arada uygulandığında Jabotinsky’nin sözüyle, “hiçbir Arap etkisi kıramayacak “demir duvar” meydana gelecektir. Tezin amacı elde edilen kaynakları iyi bir şekilde kullanarak İsrail Devleti’nin kurulduğundan bu yana izlemekte olduğu dış politikayı ve bu politikaya Vladimir Jabotinsky’nin miras olarak bıraktığı siyasal düşüncelerinin katkısını ve Filistin-İsrail barış süreçlerinin başarısızlıkla sonuçlanma nedenlerini analiz etmektir.

Anahtar Kelimeler: Vladimir Jabotinsky, Revizyonist Siyonizm, Büyük İsrail, Demir Duvar, İsrail Dış Politikası

VLADIMIR JABOTINSKY'S THE GREATER ISRAEL THOUGHT AND ISRAEL'S FOREIGN POLICY

Nurlan MUMINOV

ABSTRACT

In this thesis, research has been done on the reflections of the socio-political thoughts of the founder of the right-wing Revisionist Zionism Vladimir Jabotinsky in the present-day Israel's foreign politics. The solution that he suggests for the "Jewish problem" named "the Greater Israel" includes the Jordan and Palestine territory. Guided by Torah, Jabotinsky, who defends the opinion that "promised land" belong to the Jews, states that, in order to realize idea called "Great Israel", five principles need to be met: *"the Iron Wall" in other words political and military power; alliance with the Great Powers; Jewish migration and settlement; Jewish majority; discord with Arabs*. All these five principles tightly bound one to each other and cannot be dissociated, they complete each other. Completion of one of principles leads to beginning of the other. According to Jabotinsky, if all the principles will be completed at once "the Iron Wall that cannot be destroyed by any Arabic effect will rise". The aim of this thesis is to examine and analyze Israel's foreign policy since its foundation till nowadays using obtained data; how much Vladimir Jabotinsky's ideas affected Israel foreign policy; and reasons of fails in Palestine-Israeli peace process.

Keywords: Vladimir Jabotinsky, Revisionist Zionism, the Greater Israel, the Iron Wall, Israel's Foreign Policy

ÖNSÖZ

Altmış beş yıldan beri devam etmekte olan ve milyonlarca insanın kendi topraklarından sürülerek mülteci durumuna düştüğü ve çoğunun katliama uğradığı Filistin-İsrail çatışması yirminci yüzyılın en tarjedik olaylarından biridir. Altmış beş yıl önce doğmuş çocuklar dünyayı tanıdığından beri savaş, şiddet ve fakirlik içinde, bir gün bağımsız ana vatanlarına kavuşacağını umarak can mücadelesi vermektedirler. Ne yazık ki, "gücün" egemen olduğu ve çıkarların çatıştığı adaletsiz dünyada kurban olan umutlar gün gittikçe sonsuza götürmektedir. Yerli halkın umutları kırıldığında ödün vereceğini öngören Vladimir Jabotinsky, Filistinli Araplarla gönüllü anlaşma yapılamayacağını belirtmişti. Siyonist politikanın zeminini inşa eden Vladimir Jabotinsky, İsrail dış politikasının esin kaynağını oluşturmuştur. İsrail Devleti'nin varlığını korumak ve "seçilmiş ırk" için "vaat edilmiş" toprakların tamamını elde etmek için işgal, şiddet ve katliama başvuran Siyonist dış politikanın zemini Vladimir Jabotinsky'nin geliştirdiği ve önerdiği teori ve stratejilerinden aranması gerekmektedir. Ortadoğu'da barış istemeyen Filistinli Araplar olduğu ne kadar gerçektir? Tüm barış süreçleri neden sonuç vermiyor? İsrail'in yerleşimcilik politikası neden sürekli sürdürülmektedir?

Bu tez çalışmasının amacı yukarıdaki soruları göz önünde bulundurarak Sağ-kanat Revizyonist Siyonizm'in kurucusu Vladimir Jabotinsky'nin sosyo-politik düşüncelerinin İsrail Devleti inşa edildikten bu yana izlemekte olduğu dış politikasındaki yansımalarını analiz etmektir. Çalışmanın önemi İsrail dış politikasının dayandığı temel kaynakları ve bu kaynakların Filistin-İsrail çatışmasındaki etkilerini açıklamaktır. Tez çalışması 1948-2012 yılları arasındaki dönemi kapsamaktadır. Bununla beraber Vladimir Jabotinsky'nin "Yahıdi sorunu"nun çözümü için geliştirdiği "Büyük İsrail" düşüncesi ve bu düşüncenin temel ilkeleri incelenmiştir.

Tezin hazırlanması sırasında manevi desteğini hep hissettiğim babam Akimbay Muminov'a ve sevgili annem Taşbibi Muminova'ya minnettarım. Tez kaynak taraması ve çalışmasında zengin Kütüphanesini kullanmaya imkân sağlayan İslam Araştırma Merkezi Kütüphanesi (İSAM) Müdürü Mustafa Birol Ülker'e ve

yardımcı olan diğer kütüphane görevlilerine bir teşekkür borçluyum. Birincil kaynakları elde etmek için arşiv araştırması yapmaya davet eden İsrail Jabotinsky Enstitüsü Müdürü Sayın İrit Sivan'a şükranlarımı sunarım. Tez araştırması ve yazımı sırasında kendinin zengin tecrübesinden yararlanarak öneri ve eleştirilerini esirgemeyen ve yoğun iş temposu içinde bana vakit ayırabilen Saygıdeğer Hocam Yar. Doç. Dr. Erhan Keleşoğlu'na teşekkürlerimi sunarım. İstanbul Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi (BAP)'ne tez çalışması araştırmasındaki maddi desteklerinden dolayı saygılarımı sunarım. Ayrıca tez kayanak taraması ve veri toplamada yardımcı olan saygıdeğer arkadaşım Zhassulan Orynbayev'e ve Aigerim Kistaubayeva'ya ve tezin Türkçe metin düzeltmesinde yardımcı olan değerli arkadaşım Koray Karadaş'a şükranlarımı sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZ	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vii
HARİTALAR LİSTESİ	x
FOTOĞRAF LİSTESİ	xi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xii

GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM	5
VLADİMİR JABOTİNSKY, YAHUDİ MİLLİYETÇİLİĞİ VE SİYONİST	
KOLONYALİZM	5
1.1 Milliyetçilik Kuramları	5
1.1.1 Kültürel Milliyetçilik	7
1.1.2 Siyasal Milliyetçilik	10
1.1.3 Etno-Sembolcü Milliyetçilik	12
1.2 Yahudi Milliyetçiliği ve Ulusun İcadı	15
1.2.1 Siyonizm'in İtici Gücü Olarak Antisemitizm	18
1.2.2 Thedor Herzl ve Siyasal Siyonizm'in Doğuşu	25
1.2.3 Vladimir Jabotinsky ve Revizyonist Siyonizm	29
1.3 Kolonyalist Olgu Olarak Siyonizm	31
1.3.1 Avrupa Klasik Kolonyalizmi Üzerine Tarihsel Perspektif	37
1.3.2 Siyonist Kolonyalizm ve Filistin'in İşgali	39

İKİNCİ BÖLÜM	46
VLADİMİR JABOTİNSKY'NİN SOSYO-POLİTİK DÜŞÜNCELERİ	46
2.1 Vladimir Jabotinsky'nin Milliyetçilik ve Devlet Üzerine Düşünceleri	46
2.1.1 Milliyetçilik ve Irkçılık	48
2.1.2 Jabotinsky'nin Şark Anlayışı: Yahudiler ve Araplar	52
2.1.3 Demir Duvar Stratejisi ve Arap Sorunu	54

2.1.3.1 Yahudi Devleti ve Yerleşimci Politika	61
2.1.3.2 Yahudi Askeri ve Savunma Politikası	66
2.2 Jabotinsky'nin "Büyük İsrail" Düşüncesi ve İsrail Dış Politikası'nın Kökenleri.....	73
2.2.1 Balfour Bildirisi ve Vaat Edilmiş Topraklar	77
2.2.2 Peel Raporu: Büyük İsrail'in İkinci Kez Bölünüşü	82
2.2.3 Siyonist Diploması ve Büyük Güç Devletleri ile İttifakın Sağlanması	86
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	96
VLADİMİR JABOTİNSKY'NİN DÜŞÜNCELERİNİN İSRAIL DIŞ POLİTİKASINDA YANSIMALARI	96
3.1 Sol Siyonist İktidarı Döneminde İsrail Dış Politikası	96
3.1.1 Uluslararası İlişkiler Bağlamında Dış Politika	96
3.1.1.1 İsrail Dış Politikası'nın Özellikleri	98
3.1.2 İkinci Dünya Savaşı Sonrası İsrail Dış Politikasının Oluşumu..	101
3.1.2.1 Ben-Gurion Çağı'nda Büyük İsrail Politikası	104
3.1.2.2 Etnik Temizlik ve İbranileştirme Politikası	107
3.1.2.3 1948 Sonrası İsrail-Arap İlişkileri ve Süveyş Krizi.....	111
3.1.3 Post-Ben-Gurion Dönemi ve Yeni Yayılmacılık Politika	114
3.1.3.1 Yerleşimci Politikaların Devamı: İşgal ve Etnik Temizlik	120
3.2 Neo-Revizyonist Siyonist İktidarı Döneminde İsrail Dış Politikası	122
3.2.1 Camp David Anlaşması ve Filistin Özerkliği Planı	123
3.2.1.1 Menahem Begin'nin Büyük İsrail Politikası: Yahudi Yerleşimciliği	126
3.2.1.2 Büyük Plan ve Lübnan Savaşı	128
3.2.1.3 Yitzhak Shamir ve İntifada	130
3.3 Soğuk Savaş Sonrası Yeni Dünya Düzeni ve İsrail Dış Politikasının Dönüşümü.....	131
3.3.1 İsrail'in Yeni Stratejisi ve Oslo Barış Süreci	134

3.3.2	11 Eylül Sonrası İsrail Dış Politikası: Demir Duvar'ın	
	Dönüşü.....	138
3.3.2.1	Lübnan Krizi: İsrail-Hizbullah Savaşı	142
3.3.2.2	Netanyahu ve İran: Filistin Sorunu ve Nükleer	
	Tehdit	145
SONUÇ		151
KAYNAKÇA		154
EKLER		168

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 1: Yahudilerin Filistin Planı – 1919	74
Harita 2: İngiltere Filistin Mandası – 1923	78

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Fotoğraf 1: Vladimir Jabotinsky, Letonya -1925	47
Fotoğraf 1: Vladimir Jabotinsky ve Yahudi Lejyonu, Filistin-1918	70

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
BMT	: Birleşmiş Milletler Teşkilatı
BMGK	: Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi
FKÖ	: Filistin Kurtuluşu Örgütü
HAMAS	: İslami Direniş Hareketi'ne
IDF	: İsrail Savunma Güçleri'nde
İZL	: İrgun Zvai Leumi (Ulusal Askeri Örgüt)
MOSSAD	: Yahudi Gizli Servisi
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği
UNSCOP	: Filistin Özel Komitesi
WZO	: Uluslararası Siyonizm Örgütünün
YUF	: Yahudi Ulusal Fonu
YİH	: Yahudi İşçi Hareketi – Histadrut

GİRİŞ

Ortadoğu asırlardır dünya politikasının odak noktası olagelmiş ve bu özelliğini bizim günlerimizde de yitirmemiştir. Çeşitli uygarlıkların beşiği sayılan “kutsal topraklar” zaman zaman bir çatışma noktası haline bürünmüştür. Osmanlı Devleti’nin hâkimiyeti altındayken uzun bir süre bölgede istikrar sağlanmış olsa da, I. Dünya Savaşı’ndan sonra Osmanlı’nın çözülmesi ve yeni sömürgeci imparatorlukların yükselmesi ve onların bölge üzerindeki hâkimiyeti ellerine geçirmesiyle, Ortadoğu tekrar çatışma meydanına dönüşmüştür. Özellikle, Batı devletlerinin desteğiyle Avrupa tipindeki İsrail devletinin hem din hem de kültür bakımından bölgeyle uyuşmamasına rağmen, dinsel kitaplardan kaynaklanan mitlere dayanılarak Arap-Müslüman havzasının göbeği olan Filistin topraklarında bir ulus-devlet olarak ortaya çıkması, artık bölge içi bitip tükenmez çatışmaların ve istikrasızlığın meydana gelmesine ve “Yahudi sorunu”nun Filistin sorununa dönüşmesine neden olmuştur.

Fransız Devrimi’nin etkisiyle milliyetçilik olgusunun yükselişi Avrupa’da antisemitizm olgusunu da tekrar gündeme getirmiştir. Avrupa’daki ırksal politikaların tehlikesi altında kalan Yahudi cemaati bir toplumsal dönüşüm süreci içine girmiştir. Bu süreç Yahudi cemaati içinde ulusal bilincin uyanışına zemin hazırlamıştır. Antisemitizm ile tekrar ortaya çıkan “Yahudi sorunu” Yahudi düşünürlerini çözüm arayışına itmiştir. Dinsel olan Yahudi kimliği ulusal kimliğe dönüştürülmüşse de “Yahudi sorunu” gündemden düşmemiştir. Modern milliyetçilik söylemi uyarınca, her ulusun kendine özgü bir ulusal-devleti olması gerekiyordu. Yahudilerin ulusal bilincinin yükselişi bir ulusal vatana zaruriyet doğurmuştur. Yahudi düşünürler Yahudilerin kendilerine özgü bir ulusal-devlete sahip çıkmasıyla “Yahudi sorunu”nun çözüleceği sonucuna varmışlardı. Ancak bunu gerçekleştirmek üzere toprak arayışına giden Yahudi düşünürler, Nur Masalha’nın¹ da vurguladığı gibi, dinsel kaynaklara ve mitlere dayanarak ve hiçbir tarihi-bilimsel dayanağı olmadan Filistin’i "seçilmiş halk" olan Yahudiler için "vaat edildiği" savını ortaya koymuşlardır.

¹ Nur Masalha, **The Bible and Zionism: Invented Traditions, Archaeology and Post-Colonialism in Palestine-Israel**, Zed Books, London & New York, 2007, s. 1-11

Osmanlı Devleti'nin hâkimiyeti altında bulunan Filistin, emperyalist devletlerin Ortadoğu'daki Osmanlı topraklarını kendi aralarında paylaştığı dönemde İngiltere İmparatorluğu'nun eline geçmiştir. Yahudi önderleri bu tarihsel fırsatı zamanında yakalayabilmişlerdir.

Ulusal bilincin şekillenmesiyle "ana vatan"larını arayan Yahudiler İngiltere'nin desteğiyle, önce manda döneminde Filistin'de bir Yahudi "ulusal ocağı"nı sonra ise ABD'nin desteğiyle II. Dünya Savaş'ından sonra İsrail Devleti'ni kurmuşlardır. Bu topraklara yabancı olan Yahudi toplumunun yerel Arap toplumuyla Manda döneminde başlayan toplumsal çatışma, II. Dünya Savaşı sonrası Soğuk Savaşın başlaması ve iki Süper güç devletleri SSCB ve ABD'nin dünya hâkimiyeti için birbiriyle rekabete girmesi ve bu rekabette bölge devletlerinin iki ideolojik kampa bölünmesi hem Arap-İsrail çatışmasının daha şiddetlenmesine hem de Arap davetlerinin kendi aralarında anlaşmazlıklara yol açmıştır.

Bu tez çalışmasının amacı elde edilen kaynakları iyi bir şekilde kullanarak İsrail Devleti'nin kurulduğundan bu yana izlemekte olduğu dış politikayı ve bu politikaya Vladimir Jabotinsky'nin miras olarak bıraktığı siyasal düşüncelerinin katkısını ve Filistin-İsrail barış süreçlerinin başarısızlıkla sonuçlanma nedenlerini analiz etmektir. Bununla beraber tezde "Neden Filistin-İsrail arasında barış sağlanmıyor?", "Filistinli Araplar mı ya da Yahudiler mi uzlaşmak istemiyor?", "İsrail dış politikasının hedefi nedir?", "İsrail dış politikası hangi düşüncelere dayanmaktadır?", "Neden Yahudi yerleşimciliği sürekli sürdürülmektedir?", "Yakın gelecekte Filistin-İsrail uzlaşması yapılabilir mi?" gibi sorulara cevap aranacaktır. Tez çalışmasına Yahudi etnik-milliyetçi zihniyetinin ve işgalci-yerleşimci Siyonist kolonyalizminden hareket ederek modern milliyetçilik kuramları ve emperyalist tarihsel perspektif çerçevesinde analiz ederek açıklamaya çalışacağım. Ayrıca tezin Birinci Bölüm'ünde Yahudi ulusal kimliğinin ortaya çıkışı ve Yahudi milliyetçiliğinin özellikleri tartışılacaktır.

Etnik-milliyetçi ve Siyonist kolonyalist zihniyet temelinde inşa edilen Yahudi Devleti bütün Soğuk Savaş dönemi sırasında en büyük beş Arap-İsrail savaşının zeminini hazırlamıştır. Her savaşta İsrail'in galip gelmesi ve yeni toprakların işgal edilmesiyle yerel halkın *etnik temizlik* operasyonlarıyla şiddet kullanılarak evlerinden

kovulup sürgüne maruz kalması ve işgal edilen toprakların üzerinde yeni Yahudi yerleşimlerinin inşa edilmesi Arap/Filistin toplumunu hem psikolojik hem de sosyal bağlamda yıkıma uğratmıştır. Milyonlarca Filistinli ana topraklarından ayrılarak mülteci durumuna düşmüştür. İbrani devletinin bu kadar insana aykırı bir tavırla davranışlarının temelini onun Siyonist zihniyetinde aranması gerektiğini kanıslındayım. Hem etnik milliyetçi hem de kolonyalist/emperyalist olguyu içinde barındıran Siyonist zihniyet, İbrani devleti kurulduktan sonra da devletin politikalarını bu ideoloji çerçevesinde tasarlamıştır. Aynı şekilde, İsrail devletinin dış politikası da Siyonist ideolojinin temelinde inşa edilmiştir.

İsrail devleti kurulduğundan itibaren Avrupa merkezli dış politika stratejisini benimseyerek komşuları “düşman” Arap devletleri hem de büyük güç "koruyucu" devletleri ile ilişkilerinin nasıl olması gerektiğini planlamıştır. Ancak kanıma göre, İsrail dış politikasının zemini, Siyonist ideolojinin oluşumunda önemli rol oynayan ve Siyonist örgütten ayrılarak aşırı-milliyetçi Revizyonist-Siyonizm hareketini inşa eden Rusyalı Yahudi düşünür Vladimir (Ze'ev) Jabotinsky'nin “Yahudi sorunu”nu çözmek için geliştirdiği teori ve stratejileri çerçevesinde oluşmuştur. Jabotinsky'nin daha İngiltere Mandası'nın ilk yıllarında kaleme aldığı “Demir Duvar” ve buna ek olarak yazdığı "Demir Duvarın Ahlakı" başlıklı ünlü makalelerinde, Yahudilerin Araplar ve Büyük Güçler ile ilişkilerinin nasıl olması gerektiğini ortaya koymaktadır. "Yahudi sorunu"nun çözümü üzerindeki özgün milliyetçi görüşleriyle sol Siyonist kamptan ayrılan Vladimir Jabotinsky "Büyük İsrail" düşüncesini savunmuştur. Ona göre, Yahudi devletinin "atalarından mirasa olarak kalan" ve Yahudilere "vaat edilmiş" günümüz Ürdün ve Filistin toprakları üzerinde inşa edilmesi gerekiyordu. Tez çalışmamın İkinci Bölüm'ü Vladimir Jabotinsky'nin geliştirdiği teori ve stratejileri üzerine odaklanacaktır. Onun geliştirdiği stratejileri ve hayata geçirmek için tasarladığı “Büyük İsrail” düşünüyü beş ilke altında topladım: *"demir duvar" ya da siyasal ve askeri güç; Büyük Güç devletleri ile ittifak; Yahudi göçü ve yerleşimciliği; Yahudilerin çoğunluğu; Araplar ile uzlaşmamak.*

Bu beş ilke birbirinden ayrı olarak düşünülemez ve birbirini tamamlayıcı özelliğe sahiptir. Birisinin uygulanması ikincisinin de uygulanmasını sağlayacaktır.

Hepsi bir arada uygulandığında Jabotinsky'nin sözüyle, "hiçbir Arap etkisi kıramayacak "demir duvar" meydana gelecektir.

Jabotinsky'nin geliştirdiği stratejiler Arap-İsrail çatışmasının temelini atmıştır. Kanımca, Arap-İsrail çatışmasının çıkmaza girmesi ve tüm barış süreçlerinin soruna çözüm getiremeyip başarısızlıkla sonuçlanması İsrail dış politikasının, hangi parti iktidarda bulunsun sağ ya da sol, fark etmez, bilinçli ya da bilinçsiz olarak Jabotinsky'nin geliştirdiği stratejilerden hareket etmesinin sonucudur. İsrail'in 1948-2012 yılları arasında ve hala uygulamakta olduğu dış politika, Jabotinsky'nin manda dönemi zamanında geliştirdiği teorilerin pratikte yansıması olduğu düşüncesindeyim. Tezin Üçüncü Bölüm'ünde Vladimir Jabotinsky düşüncelerinin İsrail devletinin inşasından bugüne kadarki dış politikasındaki yansımalarını, sol ve sağ parti iktidarı dönemleri tarihsel - karşılaştırmalı analiz bağlamında analiz ederek açıklamaya çalışacağım. Jabotinsky'nin "Büyük İsrail" düşüne ulaşmak için geliştirdiği "demir duvar" ya da diğer bir deyişle caydırıcılık politikası İsrail dış politikasının temel kaynağı haline gelmiştir. Ahlaki açıdan çok eleştirilen fikirlerden oluşan "demir duvar" politikası Filistin topraklarının sürekli işgal edilmesine ve yerli halkın topraklarından sürülerek mülteci durumuna düşmesine ve yeni Yahudi yerleşim bölgelerinin inşa edilmesine neden olmuştur. Ayrıca Büyük Güç devletlerinin arabuluculuğu ile teşvik edilen Ortadoğu Barış süreçlerinden de kalıcı bir sonuç alınamamıştır.

Tezin hazırlanması sırasında birincil kaynaklara ulaşmak için İsrail Jabotinsky Enstitüsü Müdürü Sayın İrit Sivan ile irtibata geçildi ve bizzat kendisinin özel daveti ile Enstitü arşivinde araştırma yapma imkanı sağlandı. Ancak İsrail vizasını alma konusunda güvenlik nedenlerinden dolayı viza verilmediği için İsrail'e gidilemedi.

BİRİNCİ BÖLÜM

VLADİMİR JABOTİNSKY, YAHUDİ MİLLİYETÇİLİĞİ VE SİYONİST SÖMÜRGEÇİLİK

1.1 Milliyetçilik Kuramları

Milliyetçilik olgusu üzerine yazılmış eserlerin çoğu Batılı yazarlar tarafından kaleme alınmıştır. Milliyetçilikle ilgili bu eserler milliyetçiliğin ortaya çıkışıyla ilgili farklı görüşlere sahiptir. Milletin ve milliyetçiliğin ortaya çıkışı ile ilgili iki ana eğilim mevcuttur: *primordialist (ilkçi)* ve *modernist*. İlk, primordialist görüşe göre, “millet” evrensel bir olgudur ve kökleri eski zamanlara kadar uzanır. Bu anlayışa göre milliyetler hep vardı, değişen sadece insanların milliyetlerinin farkına varmalarıdır. İkinci görüşte ise “millet”i modern döneme ait bir olgu olarak görür. Pek çok bilim adamı ve araştırmacıya göre milliyetçilik 19. yüzyılın ideolojisidir. Bu değerlendirmelerde Fransız Devrimi temel alındığından milliyetçiliğin kaynağının ve ilk yükselişinin Avrupa merkezli olduğu kabul edilir.¹ İnsan topluluklarının milliyetler halinde siyasal ve ekonomik örgütlenmeler içine girmeye başlamaları modern dönemden itibaren. Zira sanayileşme süreci ve endüstriyel üretim, insan gruplarının bir arada tutulabilmelerini ve homojen bir yapıyı gerekli kılmaktaydı.²

Milleti oluşturan dil, din, kan bağı gibi ölçütlerin doğallığı günümüzde “primordialist” yaklaşımın en önemli vurgusunu oluşturmaktadır. Diğer taraftan, Smith’in primordialist bakış açısı içerisinde *perennialist (eskilci)* olarak ayırt ettiği yaklaşım ulusun doğallığını benimsemekle birlikte, milletlerin çok eski dönemlerden bugüne kadar çok fazla değişmeden var olduğunu savunmaktadır.³ Genel olarak primordialist yaklaşımın milliyetçilik çalışmalarında son 40–50 yıldır temsilcisi olmamakla birlikte, “perennialist” bakış açısının örnekleri bugün bile mevcuttur.⁴

¹ Umut Özkırımlı, **Milliyetçilik Kuramları: Eleştirel Bir Bakış**, Doğu-Batı Yayınları, Ankara, 2009, s. 77, 81, 105

² Ernest Gellner, **Uluslar ve Ulusçuluk**, Çeviren: Büşra Ersanlı Bahar ve Günay Gökse Özdoğan, İnsan Yayınları, İstanbul, 1992, s. 79-80

³ Anthony D. Smith, **Küreselleşme Çağında Milliyetçilik**, Çeviren: Derya Kömürcü, Everest Yayınları, İstanbul, 2002, s. 33

⁴ Umut Özkırımlı, **a.g.e.**, s. 80

Ancak bugün milliyetçilik çalışmalarında milliyetçilik anlayışının özünü oluşturan primordialist ve perennialist yaklaşımın milletlerin doğal, verili, sabit yapılar olduğuna inanan ve milletlerin başlangıcı olmayan bir geçmiş zamandan beri var olduğunu ve sonu olmayan bir geleceğe kadar var kalacağını öne sürmekte olan çok az akademisyen vardır. Bu primordialist görüşün kökenleri J. J. Rousseau, İ. Kant, J. S. Mill ve Alman Romantik ekolunun önderleri sayılan Herder ve Fichte gibi düşünürlerde yatmaktadır. Primordialist yaklaşımın önderleri sayılan C. Geertz, J. A. Fischmann, G. Stokes, V. G. Kiernan ve diğerleri Alman Romantik ekolundan esinlenmiş ve fikirlerini benimseyerek geliştirmişlerdir.

Günümüzde ise modernist yaklaşımın milliyetçilik tartışmalarında paradigmatik bir önem kazanmasıyla primordialist yaklaşımların akademik alanda geçersizleştiği söylenebilir. Bugünlerde akademik alanda milletlerin tarihsel olarak inşa olmuş yapılar olduğunu savunan ortak bir (modernist) görüş hakimdir. Modernist yaklaşımın önde gelen kuramcıları arasında başta E. Gellner, B. Anderson, E. Hobsbawm ve A. D. Smith olmak üzere Hroch, Nairn, Breuilly, Brass, Chatterjee, Bhabba, Balibar ve diğer akademisyenler vardır. Bu kuramcılar her ne kadar belirli noktalarda birbirleriyle uyuşmayan görüşlere sahip olsalar da milletin doğal, verili, sabit bir olgu olmadığını, aksine modern gelişmelere, yani modern çağa ait olduğu noktasında görüş birliğine sahiptirler.⁵

Sözü edildiği gibi milliyetçiliği tanımlamada genelde iki karşıt kavram etkili olmuştur. Birinci olan, primordialist yaklaşım, milleti kültürel bir topluluk olarak tanımlar ve etnik bağlar ve bağlılıkların (sadakat) önemine dikkat çeker. Modernist modernist yaklaşım ise, milleti esasen bir siyasal topluluk olarak görür ve vatandaşlık bağlarının ve bağlılıklarının önemini vurgular.⁶ Bu iki kavramın ortasında “ara yol” ya da “etno-sembolcü” olarak tanımlanmış ve milleti iki kavrama da yakın bir yaklaşımla tanımlamış üçüncü bir kategori yer bulmuştur. Bu kategorinin temsilcileri John Armstrong, Anthony D. Smith, John Hutchinson ve diğerleri daha önceki iki yaklaşımdan hareket ederek bir senteze ulaşmaya çalışmışlardır. Sonraki bölümlerde akademisyenlerin geliştirdiği milliyetçi

⁵ Emre Gökalp, “Milliyetçilik: Kuramsal bir Değerlendirme”, **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt: 7, Sayı: 1, 2007, s. 282

⁶ Andrew Heywood, **Siyaset**, Editör: Buğra Kalkan, Adres Yayınları, İstanbul, 2010, s. 151

kuramların ve sözünü ettiğimiz milliyetçiliğin kültürel, siyasal ve etno-sembolcü boyutları ayrıntılı olarak gözden geçirilecektir.⁷

1.2 Kültürel Milliyetçilik

Kültürel milliyetçilik üzerinde ilk fikirlere J. J. Rousseau, İ. Kant, J. S. Mill, J. G. Herder, J. G. Fichte gibi düşünürlerin çalışmalarında rastlayabiliriz. Milliyetçilik düşüncesinin oluşumunda Fransız düşünürü Rousseau'nun dolaylı katkısı vardır. Rousseau'nun "genel irade" kavramı milliyetçilik düşüncesini etkilemiştir. Ona göre, toplumsal yaşamın doğurabileceği en büyük tehlike, bir grubun diğer bir grubu egemenliği altına almasıdır. Bunu "genel irade"ye teslim etmekle önlemek mümkündür. "Genel irade" ise ancak bireylerin "vatandaş" olmasıyla sağlanabilir. Vatandaş olarak sayılan birey, kendi toplumuna bağlılık duyar ve "bütün"ün çıkarlarını kendi çıkarlarının önüne koymayı öğrenir. Gerek vatandaşlık gerekse vatanseverlik sadece ulus-devlet içinde gerçekleşebilir. Ne vatandaş ne de vatansever kozmopolit olabilir. Rousseau, vatandaşlık ve vatanseverlik bilincinin eşzamanlı sağlanabileceği yerin küçük kantonlar olduğunu ama büyük devletlerde gerçekleşmesi zor olduğunu savunmuştur. Rousseau'nun düşüncesinde vatandaşlık ve vatanseverlik kavramlarının kaynakları farklıdır. Ona göre, vatanseverlik bir duygu işidir, insanın iç dünyasından kaynaklanır. Vatandaşlık ise akılcı iradenin ürünüdür ve daha bilinçli yaşanır. Vatandaşlık vatanseverlikten türemez. O, yaratılmış ve kurgulanmış bir kavramdır. Ancak vatanseverlik, vatandaşlığı tamamlayıcı bir nitelik taşır ve onu daha bir mükemmel hale getirir.⁸

Milliyetçi düşünceleri özellikle Alman romantik akımını etkileyen daha bir büyük düşünür Immanuel Kant'ın yazılarında da görebiliriz. Kant kendisi milliyetçi değildi. Ancak onun geliştirdiği ahlaki ve epistemolojik ikiliğin siyasi sonuçları büyük olmuştur. Bu ikiliğin temeli olguların dünyası ile bireyin iç dünyası arasındaki

⁷ Umut Özkırımlı, **Milliyetçilik Kuramları: Eleştirel Bir Bakış**, Doğubatı Yayınları, Ankara, 2009, s. 77, 209

⁸ Umut Özkırımlı, **a.g.e.**, s. 40-41

ayrımdan ibaretti. Kant’a göre bilgi olgular dünyasından kaynaklanmaktaydı. Ama ahlak ise olgular dünyasına yani dış dünyaya bağlı olmamalıydı. Eğer ahlak dış dünyaya bağlı olursa, birey asla “özgür” olamaz ve bu anlaşılmasız olgular dünyası kanunlarının kölesi olurdu. Ahlakın temeli bireyin iç dünyası olmalıydı. Birey, erdem ve özgürlüğe ancak iç dünyadaki evrensel kanuna uyarak ulaşabilirdi. Yani, onun ürettiği formül uyarınca, iyi irade, özgür ve özerk iradeydi. Bu formülle *kendi kaderini tayin* eden birey, evrenin merkezine yerleştirilmiş ve vatandaşların özerk iradesini yansıtan cumhuriyetçilik ise en geçerli yöntem biçimi oluyordu.⁹

Milliyetçilik fikirlerini destekleyenlerden biri İngiliz düşünürü J. S. Mill olmuştur. Mill, *Considerations on Representative Government* adlı eserinde kendisinden önceki liberal milliyetçiler gibi milliyetçi düşünce ile cumhuriyetçi vatandaşlık kavramlarını birleştirmiştir. O, milliyeti aralarında bir yakınlık olan insan grubu olarak tanımlıyor ve bu yakınlığı doğuran ise kimi zaman etnik benzerlik, kimi zaman ortak dil, din, gibi öğeler ve en çok de ortak tarih ve anılardı. Bu yakınlıklar grubu oluşturanların işbirliği yapmasını sağlayacak, içlerinde tek bir yönetim altında birleşme isteği doğuracaktır. Mill’e göre bu kaçınılmazdır çünkü özgür siyasi rejimler kurmanın yolu türdeş bir milli kimlik ve birlik içinde bir kamuoyu oluşturmaktan geçiyordu. Farklı milletlerden oluşan bir ülkede özgür kurumlar kurmak imkansız ve ortak bir yakınlık hissinin olmadığı bir toplumda ortak bir kamuoyu da yaratılamaz. Bu nedenle temel siyasi birim çok uluslu devletler değil, millet olmalıdır; ve millet, özgür yönetimin ön koşuludur.¹⁰

Kültürel milliyetçilik fikrinin köklerini 18. yüzyıl Almanya’sındaki Romantizm ekolünün kurucuları olan J. G. Herder ve J. G. Fichte gibi düşünürlerin yazılarında da görebiliriz. Herder’e göre, her ulusal grubun yaratılış özellikleri yaşam biçimi, çalışma alışkanlıkları, tutumları ve bir halkın yaratıcı eğilimlerini şekillendiren doğal çevresi, iklim ve fiziksel coğrafyası ve en önemlisi dili tarafından belirlenir. Ona göre, böylece her ulus kendisini şarkılarda, mitlerde ve efsanelerde gösteren ve bir ulusa onun yaratıcılık kaynağını sağlayan bir *Volksgeist** sahiptir.¹¹

⁹ Umut Özkırmı, **a.g.e.**, s. 34-35

¹⁰ Umut Özkırmı, **a.g.e.**, s. 44-45

* Kelime manası olarak, halkın ruhu, bir halkın kültüründe ve özellikle dilinde ifadesini bulan organik kimliğidir.

¹¹ Andrew Heywood, **a.g.e.**, s. 151

Herder'in çıkış noktası, insanı insan yapan dildir. Dilden önce insan üzerinde fikir yürütmek anlamsızdır çünkü dil aynı zamanda düşüncedir. Ortak bir dilde konuşan insanlar milletin ilk aşamasını oluştururlar. Millet ise ailenin doğal bir uzantısıdır çünkü dilin paylaşıldığı en küçük grup ailedir. Her dil birbirinden farklı ve özgürdür çünkü her insan bir dilin ve topluluğun ürünüdür. Bir toplumu anlayabilmek için o toplumun kendini ifade tarzlarının tümünü, yani gelenek ve görenek, kanunlar ve törenler, dil ve tarih öğrenilmesi gerekir. John Breuilly, Herder'in "otantiklik" düşüncesine dikkat çekmiştir. Bu düşüncenin özü, herhangi bir topluluğun sınırları içinde nelerin doğal ve gerçek, nelerin icat edilmiş ve gerçek dışı olduğunu belirlemesinde yatar. Herder otantiklik düşüncesinden hareket ederek bir toplumun başka bir toplum tarafından işgal edilmesine karşı çıkmıştır. Ona göre, toplumları doğa yaratmıştır, milletlerin zorla birbirine karıştırılması doğaya aykırıdır.¹²

Herder'in düşüncelerine benzer bir şekilde kendi düşüncelerini geliştiren diğer bir Alman romantik ekolünün kurucusu olan J. G. Fichte' dir. Fichte'nin ilk milliyetçilik üzerindeki düşünceleri Fransız Devrimi'nden sonra gerçekleşen Fransız-Prusya savaşı sırasında ortaya çıkmıştır. Fichte, bu savaşta Prusya'nın yenilmesini bir gerçek "kültürün" yenilmesi olacağını belirtmişti. Bu tarihten itibaren insanlığa önderlik etmek Alman milletin göreviydi.¹³ Bu fikirler Fichte'nin *Addresses to the German Nation* adlı eserinde ortaya konmuştur.¹⁴ Fichte insanları bireyin özgürlüğüne inananlar ve inanmayanlar olarak ikiye ayırmıştır. Birinci gruba dahil olanlar nerede doğmuş olursa olsunlar, hangi dilde konuşurlarsa konuşsunlar, onlar bir Alman sayılırlardı. İkinci gruptakiler ise ırk ve dil olarak Alman olsalar bile yabancı sayılıyorlardı. Alman milliyetçisi, bireysel özgürlük idealini önce Alman toplumu arasında gerçekleştirmeli, sonra da bunu tüm insanlığa yaymalıdır.¹⁵

Herder ve Fichte'nin fikirlerinden esinlenen Friedrich Schlegel, Adam Müller ve Friedrich Novalis gibi yazarlarda da romantizm ön plana çıkmaktadır. Schlegel ulusu, dilin saflığı, halk mitolojileri ve kültür ile özdeşleştirmiştir.¹⁶ Bu yazarlar,

¹² Umut Özkırmılı, **a.g.e.**, s. 38-39

¹³ Umut Özkırmılı, **a.g.e.**, s. 37

¹⁴ Haldun Çancı, "Kuramsal Yaklaşımlar Çerçevesinde Milliyetçiliğin Niteliksel Sabitlerine Genel Bir Bakış", **Review of Social, Economic & Business Studies**, Cilt: 9/10, s.238

¹⁵ Umut Özkırmılı, **a.g.e.**, s. 37

¹⁶ Umut Özkırmılı, **Milliyetçilik Kuramları: Eleştirel Bir Bakış**, Doğu-Batı Yayınları, Ankara, 2009, s. 31-40

eskiye ait toplumsal gelenekler olarak algıladıkları şeylerin restore edildiği fikrinden hareket ederek, milletler öncelikle, dilde, mitlerde, kanunlarda, adetlerde ve tarihte ifadesini bulmuş ortak bir ruh ile ortaya çıkmış bir genel kültür üzerinde tesis edildiğini vurgulamışlardır. Bu bakış açısında dil büyük bir öneme sahip olmuştur.¹⁷

Kısaca bu kuramcılarının bazılarının milliyetçilik üzerindeki fikirlerine bakarsak, ilk önce C. Geertz “ilksel bağlar” kavramını ortaya atmış ve bu bağlar “kan” ve “ırk” üzerine temellenmiş olup, onun yok edilmesi mümkün olmadığını ifade etmiştir. Ona göre, “ilksel bağlar” kendi başlarına milliyetçiliğin ortaya çıkışını açıklayamazlar sadece silinmemeleri ve moderniteyle çarpışmalarının her türlü kontrolün dışında kalması ölçüsünde ağırlıklı bir etmen oluştururlar.¹⁸ Fischmann ise, milliyetçiliği ana dile yönelik duygusal bir bağlılıktan doğduğunu ve dilin, hem doğal hem araçsal olduğunu savunmuştur. Ona göre, her grup diline sıkıca bağlı olur ve onu korumak ve yaymak için ölene kadar mücadele eder.¹⁹

1.3 Siyasal Milliyetçilik

Milliyetçilik teorisyenlerinden Ernest Gellner milliyetçiliği modernleşmeye ve özellikle sanayileşme sürecine bağlamıştır. Gellner, 19. ve 20. yüzyılların, insanı yalnızca endüstrileşmekle kalmadığını, aynı zamanda bir Alman, bir Rus ya da Japon olarak endüstrileştirdiğini söyler. Gellner *Uluslar ve Ulusçuluk* adlı eserinde milliyetçiliği, “temelde siyasal birim ile ulusal birimin çakışmalarını öngören bir siyasal ilke” olarak tanımlar.²⁰ Gellner bu eserinde milletçiliğin ulusların bir ürünü olmadığını, ulusların uluslaşma sonucunda oluştuğunu savunmakta ve uluslaşma süreci ile milliyetçilik arasında bağlantı kurmaktadır. Milliyetçi ilkenin gerçekleşmesi, sanayileşmenin ilk çıkışının ön koşulu değildi ancak onun yayılmasının bir sonucuydu. Milliyetçilik, bu süreçlerin üst kültürde yarattığı gereksinimden doğar, burjuva sınıfının yarattığı bir ideolojidir ve sonuçta iktidara geçen kültürü temsil eder. Bu anlamda, endüstri toplumunun ihtiyaç duyduğu

¹⁷ Haldun Çancı, **a.g.m.**, s. 237-238

¹⁸ Antoine Roger, **Milliyetçilik Kuramları**, Çeviren: Aziz Ufuk Kılıç, Versus Kitap, 2008, s. 7-37

¹⁹ Antoine Roger, **a.g.e.**, s. 38

²⁰ Ernest Gellner, **a.g.e.**, s. 19

kültürel homojenliği sağlamaya yönelik bir ideolojidir. Gellner, milliyetçiliğin tarım toplumundan sanayi toplumuna geçiş sürecinde ortaya çıktığını, bu anlamda sonradan gelişen bir olgu olduğunu savunur. Milliyetçiliğin yükselişi ile iletişimin yaygınlık kazanması arasında ilişki vardır. Sanayileşmiş toplumlarda eğitimde birlik, okuryazar nüfusun fazla olması ve benzeşen kültür gereklidir. Kültür ile iktidarın birleştiği noktalarda milliyetçilikler farklılaşabilir. Milliyetçiliğin gelişimi, uluslaşma ve endüstrileşme süreçleriyle birlikte olmuştur. Bu, gelişmiş ve azgelişmiş ülkelerin her ikisi için de söz konusudur. Buradaki temel ayrım, toplumların gelişmiş ya da azgelişmiş olmaları değil, endüstrileşme öncesi veya sonrası süreçlerden hangisini yaşadıklarıdır.²¹

Ulusların etnik değil siyasal topluluklar olduğunu savunan teorisyenlerden biri Eric Hobsbawm'dir. Hobsbawm, ulusların ne derecede "icat edilmiş gelenekler" olduklarını açığa çıkarmıştır.²² Ona göre, "millet ne asli ne de değişmez toplumsal birimdir. Millet yalnızca özgül ve tarihsel bakımdan yakın bir döneme aittir. Millet ancak belli bir modern teritoryal devletle, "ulus devlet"le ilişkilendirildiği kadarıyla bir toplumsal birimdir, bununla ilişkilendirmedikçe milleti ve milliyeti tartışmanın hiçbir yararı yoktur. Milletlerin, insanları sınıflandırmanın doğal, Tanrı vergisi bir yolu olduğu, doğuştan gelen bir politik kader olduğu iddiası bir mittir; bazen önceden var olan kültürleri alıp onları milletlere çeviren milliyetçilik, bazen de milletleri yoktan icat eder ve genellikle önceden var olan kültürleri tamamen yok eder, bu bir gerçekliktir." Hobsbawm'a göre, milliyetçilik milletlerden önce gelir ve milletler devletleri ve milliyetçilikleri yaratmaz, tam tersi milliyetçilik milletleri ve devletleri yaratır.²³ Hobsbawm, milliyetçi hareketlerin tarihi gelişimini A, B ve C aşamasına bölerek açıklamıştır: A aşaması salt kültürel, edebi ve folklorik bir içeriğe sahiptir. B aşamasında "millet fikri"ni savunan öncüller ve militanlar topluluğuyla, bir fikri öne çıkaran politik kampanyaların ilk adımlarıyla karşılaşırız. C aşaması ise milliyetçilerin daima temsil ettikleri iddiasında oldukları kitlesel desteğin bir bölümüne sahip olduğu zamandır. B aşamasından C aşamasına geçiş milli

²¹ Özgün Erler, **a.g.m.**, s. 134

²² Heywood, **a.g.e.**, s. 152

²³ Eric Hobsbawm, **Milletler ve Milliyetçilik**, Çeviren: Osman Akınhay, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2006, s. 24

hareketlerin tarihinde belirleyici bir momenttir. Bu aşama ulus-devletin kurulmasından önce, milli bir devletin kurulmasının bir sonucunda ortaya çıkar.²⁴

Ulusların siyasal topluluk olduğunu destekleyen bir diğer teorisyen Benedict Anderson'dur. Anderson, modern ulusu bir *yapım* olarak betimlemiştir. Bunu ifade etmek için o, “hayal edilmiş topluluk” kavramını kullanmıştır.²⁵ Anderson’a göre, ulus hem egemenlik hem de sınırlılık içkin olacak şekilde hayal edilmiş bir siyasal cemaattir. “Hayal edilmiştir çünkü en küçük ulusun üyeleri bile diğer üyeleri tanımayacak, onlarla tanışmayacak, çoğu hakkında hiçbir şey işitmeyecektir ama yine de her birinin zihninde toplamlarının hayali yaşamaya devam eder. Sınırlıdır çünkü bir milyar insanı kapsayan en büyüğünün bile, ötesinde başka uluslarla sınırları vardır. Egemendir çünkü Aydınlanma ve Devrim’in, ilahi olarak buyrulmuş hanedanların meşruiyetini yerle bir ettiği çağda doğmuştur. Son olarak ulus bir topluluk olarak hayal edilmiştir çünkü bir ulusta geçerli olan eşitsizlik ve sömürü ilişkileri ne olursa olsun, ulus daima derin ve yatay bir yoldaşlık olarak tasarlanmıştır.”²⁶ Eğer uluslar var ise, onlar bizim için eğitim, kitle iletişim araçları, ve siyasal sosyalizasyon tarafından inşa edilen *hayal edilmiş yapımlar* olarak var olur.²⁷

1.1.3 Etno-Sembolcü Milliyetçilik

John Armstrong etno-sembolcü milliyetçilik yaklaşımının önde gelen akademisyenlerindendir. Milliyetçilik üzerinde çalışılmış eserlerinden en önemli olanı, yani A. D. Smith ve J. Hutchinson’ın deyimiyle *magnum opus*’u, 1982’de yayımlanan *Nations before Nationalism*’dir. Yazar çalışmasında modern öncesi İslam ve Hristiyan uygarlıklarında etnik kimlik oluşumunu inceleyerek²⁸ Orta Çağ Avrupa’sını ve Ortadoğu’yu karşılaştırıyor. Armstrong, *etnik bilinç* kavramını

²⁴ Eric Hobsbawm, **a.g.e.**, s. 26-27

²⁵ Andrew Heywood, **a.g.e.**, s. 154

²⁶ Benedict Anderson, **Hayali Cemaatler. Milliyetçiliğin Kökenleri ve Yayılması**, Çeviren: İskender Savaşır, Metis, İstanbul, 2011, s. 20-22

²⁷ Andrew Heywood, **a.g.e.**, s. 154

²⁸ Umut Özkırımlı, **a.g.e.**, s. 212

geliştirerek onun üzerinde odaklaşıyor. Ona göre, günümüz milliyetçiliği yüzyıllardan beri geliştirdiği tüm siyasi ve toplumsal örgütlenme biçimlerine yön veren etnik bilincin son aşamasıdır. Çünkü etnik bilincin en önemli özelliği onun devamlılığı ya da kalıcılığıdır. Bu nedenle etnik kimliklerin oluşumu yüzyılları kapsayan geniş bir zaman dilimi içerisinde incelenmesi gerekmektedir.

Armstrong etnik bilincin kalıcılığını vurgularken etnik kimliğin sabit ve değişmez bir özü olmadığını, kimliklerin sınırları etnik grubu oluşturan bireylerin algılamalarına göre değişeceğini, bu nedenle, grupları birbirinden ayıran mekanizmalar üzerinde yoğunlaşmak gerektiğini belirtir. Yazara göre, etnik grupları birbirinden ayıran sınırlar korunduğu sürece etnik kimliği oluşturan kültürel ve biyolojik öğeler değişebilir ve etnik kimlikler belirli bir toprak parçasına bağlı olmadan da gelişebilir. Yani, grupların kendilerini tanımlamada başkalarıyla aralarında olan farklılıkların farkına varmalarıdır. Bu farklılıkları keşfetmek etnik bilinçlenme sürecini başlatacaktır.

Armstrong, etnik bilincin kalıcılığını sağlayan etkenlerin yaşam tarzı, din, örgütlenme biçimleri ve dil olduğunu göstermiştir. Avrupa’da yaşam tarzı yerleşik düzene göre şekillenmiş, bu yüzden semboller ve mitler toprağa bağlılık ilkesini yansıtmaktadır. Ortadoğu’da ise yaşam tarzı göçebe olduğundan dolayı kimlik şecere ve kan bağına göre tanımlanmıştır. İkinci etken din olmuştur. İslam ve Hristiyanlığın çatısı altında farklı uygarlıklar gelişmiş ve bu dinlere ait değerler, semboller ve ritüeller etnik kimlikleri etkilemiştir. Bununla beraber kent ve imparatorlukların etnik kimliklerin oluşumundaki etkenlerini incelemiş²⁹ ve son etken olan dilin, Alman Romantik düşünürlerinin aksine, modern çağ öncesinde rastladığımız etnik kimliklerin en önemsiz ögesi olduğunu öne sürmüştür.³⁰

Milliyetçilik üzerinde çalışan ve etno-sembolcü yaklaşımın devamacısı olan ünlü teorisyenlerden biri Anthony D. Smith’dir. Onun ulusun oluşumu üzerindeki fikirleri dikkat çekicidir. A. D. Smith, modern ulusun Fransız Devrimi’nden sonra ortaya çıktığını ama daha önce ulusların etnik topluluklar olarak yaşadıklarını ifade etmiştir. Smith, ulusların oluşumunda önemli rol oynayan etnileri *yatay* ve *dikey* olarak iki rotaya ayırmıştır. İlk rota *devlet destekliydi* ve etnik bir devletin

²⁹ Umut Özkırımlı, **a.g.e.**, s. 214-215

³⁰ Umut Özkırımlı, **a.g.e.**, s. 216

“çekirdeği”ni oluşturan yatay bir etniden hareket ediyordu. Bu teritoryal ve sivil siyasi milletlerin doğuşuna yol açan daha merkezi ve bürokratik yapıya sahip ve bürokratik-idari süreçler aracılığıyla orta sınıfları ve uzak diyarları kendine dâhil etmeye çalışır. İkinci rota ise etnik ve jenealojik milletleri yaratacak olan etno-dinsel ve demotik etnilerin temelinde *yerliliğin seferberliği* süreci sonucunda yaratılan milletlerdi. Bu rotada bürokratik devletin sadece dolaylı yoldan bir etkisi vardır. Dikey etnik topluluklar daha bütünleştirici ve dışlayıcı özelliklere sahipti.³¹

Smith, milliyetçilik modellerini, “Batılı” ve “Doğulu” ya da “etnik” milliyetçilikler olarak ikiye ayırmıştır. Batılı millet kavramı bireyin hangi millete ait olması gereğini seçebilme hakkını verir, Doğulu modelde ise birey doğduğu yerde kalsa da, başka bir yere göç etse de, doğduğu organik topluluğun mensubu olarak kalacaktır. Batılı sivil modelde halk ortak yasa ve kurumlara tabi siyasi bir topluluk olarak görülür, Doğulu modelde ise hukukun yerini yerli kültür, dil ve gelenek almıştır.³² Smith milletin sivil-teritoryal ve etnik-jenealojik modellerinden hareket ederek genel milliyetçi hareketlerin tipolojisini sunmuştur.

1. Teritoryal Milliyetçilik

- a) Bağımsızlık öncesi hareketler: yabancı yöneticiyi kovmaya ve eski sömürgeci ülkeyi yeni bir devletsel millete ikame etmeye çalışacak *anti-sömürgeci* milliyetçiliklerdir.
- b) Bağımsızlık sonrası hareketler: çoğu zaman etnik farklılıklar içeren nüfusu yeni bir siyasal topluluk halinde bir araya getirmeye ve bütünleştirmeye ve yeni bir “teritoryal millet” yaratmaya çalışacak *entegrasyoncu* milliyetçiliklerdir.

2. Etnik Milliyetçilik

- a) Bağımsızlık öncesi hareketler: daha büyük bir siyasi birimden ayrılmayı amaçlar ve yeni bir siyasi etno-millet kurmaya çalışacak *ayrılıkçı* milliyetçilikler.

³¹ Anthony D. Smith, **Milli Kimlik**, Çeviren: Bahadır Sina Şener, İletişim Yayınları, İstanbul, 2010, s. 102, 112, 113, 160

³² Anthony D. Smith, **a.g.e.**, s. 28-29

b) Bağımsızlık sonrası hareketler: sınırların dışında bulunan bütün etnik akrabaları da içeren, *irredentist* ve *pancı* milliyetçiliklerdir.³³

Genel olarak, Smith, milliyetçilik olgusunun modern öncesi, kutsal etnik seçilmişlik mitinin laik, modern muadili olduğunu tespit etmiştir.³⁴

1.2 Yahudi Milliyetçiliği ve Ulusun İcadı

Yahudi Milliyetçiliği Siyonizm'in ne olduğunu anlamak için, önce Yahudi tarihini ve Yahudilerin bir halk ya da bir ulus olarak nasıl tarih sahnesine çıktığını bilmemiz gerekir.

Her bir halk bir ulus olarak ortaya çıkmadan önce belirli bir evre ve süreçlerden geçmiştir. Modern öncesi kavim, kabile ya da etnik topluluklar olarak yaşayan sosyal gruplar, modern çağa girerken, milliyetçilik ve ulus devletlerin ortaya çıkmasından etkilenen etnik topluluklar bir devletin belirli sınırları içinde, egemen olan etnik topluluğun bir parçası veya vatandaşı olarak kendisini hissetmeye başlar, hâkim topluluğun sahip olduğu milli kimliği benimser. Bunun olmadığı yerde, çoğunluk durumunda, toplumdan dışlanır ya zorla eritilir ya da temelden temizlenir. 1948'de "belirli" bir toprağa sahip (ama sınırları o günden bugüne kadar tam belirlenmemiş) devlette modern bir ulus olarak ortaya çıkmış Yahudi ulusunun tarihi de bunun gibi evre ve süreçlerden geçmiştir. 1897 yılında Basel'de düzenlenen ilk Siyonist Kongre'de, Avrupa'nın her yerinden gelen katılımcılar, Yahudilerin Filistin'i yeniden ele geçirerek orada kendi ülkelerini kurmadan önce son derece geniş bir kapsama yayılmış olan ulusal özelliklerinin edinilmesi gerektiğinin farkına varmışlardır.³⁵

Bir zamanlar Avrupa'da Yahudilerin bir yabancı halk oluşturduğunu ileri süren antisemitist dönem olmuştur. Günümüzde ise dünyada Yahudilerin ayrı bir halk ya da bir ulus oluşturmadığını ilan etmeye cesaret eden kişi "İsrail düşmanı" olarak kabul edilmektedir. Her İsrailli bilir ki, Yahudi halkı Sina Yarımadası'nda

³³ Anthony D. Smith, **a.g.e.**, s. 133-134

³⁴ Anthony D. Smith, **a.g.e.**, s. 136

³⁵ İlan Pappe, **Modern Filistin Tarihi**, Çeviren: Nuri Plümer, Phoenix Yayınevi, Ankara, 2007 s. 36

kendisine Tevrat verildiğinden beri vardır ve kendisi de doğrudan doğruya ve ayrıcalıklı olarak bu soydan gelir. Bu halkın Mısır'dan geldiğine ve İsrail topraklarına yerleştiğine, bu İsrail toprağının üzerinde Davut ile Süleyman'ın krallığının inşa edildiği “vaat edilmiş toprak” olduğuna herkes ikna olmuştur. Sonradan *halkların en eskisi* olan İsrailliler, yaklaşık iki bin yıl boyunca sürgünde gezgin yaşamayı kabullenmiş ve ne kadar dağılsalar da İsrail ülkesine hep sadık kalmıştır.³⁶ Bu ve buna benzer mitolojiler bugünkü İsraillilerin belleklerinde damgalanmıştır. İşte bu mitolojilerin kökeni Yahudi tarihyazımından aranmalıdır.

MS I. yüzyılın sonunda Flavius Yosefus tarafından yazılmış olan *Antikçağ Yahudileri* adlı eser Yahudiler üzerindeki ilk tarihsel yapıttır. Bu denemede yazar, sahicilik etkisi yaratabilmek amacıyla kendi tarihsel yapıtına destek olacak başka referansları oradan buradan toplamaya çalışmışsa da, “Kitabı Mukaddes”teki olayları tekrarlamaktan ileri gidememiştir.

Yahudi yazarlar, Flavius Yosefus'tan Modern çağa kadar dönemde Yahudiler üzerinde, geçmişlerini kapsayan bir tarih yazmaya kalkmamışlardır.³⁷ 19. Yüzyılına geldiğinde ise Yahudi aydınlar, Yahudi tarihi üzerinde kendi denemelerini yayınlamaya başlamıştı. İsaak Markus Jost, Leopold Zunz, Abraham Geiger ve diğer yazarlar Yahudi tarihyazımı üzerinde kendi yapıtlarını ortaya koymuşlar. Ancak bu denemeler genel olarak İsrailoğulları ile Yahudiler arasında bir ayırım yapmış ve aralarında hiç akrabalık bağı yokmuş gibi göstermişlerdi. Bu eserlerin üzerine ciddi bir eleştiri Heinrich Graetz tarafından yapılmıştır. Oysa, bu eserler “Yahudi ulusu” kavramının icadına götüren tarihyazımı çalışmalarının başlangıç noktası olmuştur.

19. yüzyılın ellili yıllarında çıkmaya başlamış olan Heinrich Graetz'in *Geschichte der Juden von den altesten Zeiten bis auf die Gegenwart* eseri büyük ilgi görmüş ve 20. Yüzyıl boyunca Yahudi ulusal tarihyazımında otorite olmaya devam etmiştir. Gelecekteki Siyonist bilincin oluşumunda onun etkisi anlamlı ve merkezi olduğuna hiç şüphe yoktur. Doğu Avrupalı Yahudilerin tarihini anlatmaya az yer verse de Çarlık Rusya'sındaki ilk Yahudi ulusalci entelektüeller eseri büyük heyecanla okumuşturlar. Kitap daha sonra Filistin'deki Siyonist kolon yöneticilerine

³⁶ Şlomo Sand, **Yahudi Halkı Nasıl İcat Edildi?**, Doğan Kitap, İstanbul, 2011, s. 35-41

³⁷ Şlomo Sand, **a.g.e.**, s. 89-91

ilk yönlendirici kılavuz olarak bile hizmet etmiştir.³⁸ Graetz, henüz “olgunluğa” erişmemiş bir ulus düşünürü olsa da, bütün eserine damgasını vuran şey, devlet egemenliğine duyulan soyut ve biraz bulanık bir özlem olmuştur. Yahudilerin “kadim vatan”larıyla yeni laik ilişkilerinin oluşmasına ilk katkıda bulunmuş olsa bile, bu vatan toprağına doğru göç sorunu karşısında daima kuşkucu kalmıştır. Graetz, “atalarının ülkesi”ne yaptığı kısa ve heyecanlandırıcı ziyarete rağmen gerçekten bir Siyonist değildi.³⁹

Graetz’den sonra Rusyalı Yahudi tarihçi Semyon Dubnov Yahudi halkının tarihini yazmayı üstlenmiştir. Graetz gibi Dubnov da bütün yaşamını Yahudi varlığının sürekliliğini sağlayan bir tarihyazımı eseri gerçekleştirmeye adanmıştır. Onun 1920’li yıllarda yayımlanan *Dünya Halkının Tarihi* adlı eseri büyük etki yaratmıştır. Dubnov’un ulus teorisi Renan, Fichte ve Herder’in ulus teorileri ile bir tür yakınlık oluşturuyordu. Ona göre ırk ulusun oluşumunun ilk evresini oluşturmuyordu. Ulus daha ileride yavaş yavaş gelişerek biricik bir tarihsel-kültürel birliğe dönüşecekti. Ne ırk ne dil ne de toprak, tarih içinde ulusun temsilini belirleyen unsurlardır. Uluslar kuşaktan kuşağı aktarılan ve yeniden üretilen bir manevi kültürün taşıyıcısı olmalarıyla nitelenir.

Dubnov “sosyolojik” bir araştırma olarak nitelendirdiği esrinde, Yahudilerin kendi dinleri temelinde değil, özerk Yahudi toplulukları bütününden oluşan “yaşayan ulusal organizma” olduğunu ifade ediyordu. Bu topluluklar tek bir tarihsel kökene sahip tek bir ulus oluşturuyordu, çünkü Yahudiler bir “dünya halkı”ydı.⁴⁰

Dubnov’un denemesinden sonra Yahudilerin tarihini yazma yönünde son iki teşebbüs daha görülmüştü. Birincisi, tarihyazımsal değeri nispeten düşük olan Ze’ev Yavetz’in *İsrail Tarih Kitabı* eseridir. İkincisi daha önemli olan Salo Wittmayer Baron’un *Yahudilerin Sosyal ve Dinsel Tarihi* denemesidir. Yavetz’in eseri Kitabı Mukaddes’in ilahi kitaptan ulusal esere dönüştürülen bir yapıt olduğundan dolayı akademik açıdan değeri düşüktür. Bu yüzden Baron’un eserine yoğunlaşmak daha mantıklı olacaktır.

³⁸ Şlomo Sand, **a.g.e.**, s. 99

³⁹ Şlomo Sand, **a.g.e.**, s.112

⁴⁰ Şlomo Sand, **a.g.e.**, s. 118-121

Baron kendisinden önceki iki ünlü Graetz ve Dubnov gibi Siyonist değildi. Graetz tarihe birleşme yolundaki imparatorluk Almanyası'ndan bakmış, Dubnov ise dağılmakta olan Çarlık Rusyası'ndan hareket etmişken, Baron da Yahudilerin tarihine Doğu Avrupalıların sığınağı olan Amerika Birleşmiş Devletleri'nden yola çıkmıştır.

Baron da diğer öncülleri gibi eserin çıkış noktası olarak Kitabı Mukaddes'i temele almıştır. Bütün kitabı boyunca, bir yandan Yahudiliğin tanımının merkezinde bulunan etnik-merkezcilik, ortak köken bilinci ve özel maneviyatçılık ile diğer yandan, Yahudi "diaspora"ya sürgün olan Yahudi halkının yanında götürdüğü hümanist evrenselcilik arasında bir denge bulmaya çalışmıştır. Baron'a göre, Tapınak'ın yıkılmasından sonra Yahudiler "Sürgün"deyken, etnik düzlemde Yahudi kalmaya devam etmişlerdir. "Diaspora"da yaşayan Yahudiler bazı asimilasyon işaretlerine rağmen, değerli "etnik yapı" onların ulusal kimliğini korumaya devam etmiştir. Baron, Yahudi "etnik yapı"nın basit bir dini kültür ya da gerçekten laik bir kültür olmadığını, dini inançlar ve doktrinler sisteminin ötesinde var olan bir tür "yaşam tarzı" olduğunu belirtmiştir.⁴¹

Sözünü ettiğimiz gibi 19. ve 20. yüzyıl Avrupa'sındaki Yahudi entelektüeller Yahudiler arasında ulusal bir duygu uyandırarak modern bir kolektif kimliğe yol açabilmek için bir mitoloji ve teolojiden beslenmişler. Yahudileri diğer Avrupalı uluslar gibi eskiden beri var olan bir ulus olduğunu kanıtlayarak Yahudi Milliyetçiliğinin doğmasında az çok katkıda bulunmuşlardır.

1.2.1 Siyonizm'in İtici Gücü Olarak Antisemitizm

Yahudilerin tarihi, Babil sürgününden İsrail Devleti'nin kurulmasına kadar gelen süreçte bir sürgün ve azınlık tarihidir. M.Ö. 586'daki Babil sürgünüyle Kenan (bugünkü Filistin) diyarı diye adlandırılan topraklardan sürgüne uğrayan Yahudiler,⁴²

⁴¹ Şlomo Sand, **a.g.e.**, s. 126-130

⁴² Bernard Lewis, **Ortadoğu**, Çeviren: Selen Y. Kölay, Arkadaş Yayınevi, Ankara, 2011, s. 35

bir gün Kutsal Topraklar'a dönme fikrini hep canlı tutmuşlardır.⁴³ Kudüs için savaşıyan Yahudiler, Romalıların askeri üstünlüğü karşısında dayanamamış ve artık Filistin'de tutunamadıklarından dolayı dünyanın dört yanına dağılmışlardır.⁴⁴ Romalılar tarafından Filistin'den kovulan İbranilerin "dağılmaları"ndan sonra, yüzyıllarca Yahudi dinini taşıyan her insan "Yahudi" idi.⁴⁵ Bu, günümüzde hala çok sayıda İsraillinin inandığı şeydir.

Sürgünlerin neticesinde dünyanın dört bir yanına dağılmış olduklarından dolayı "Diaspora" adıyla tanımlanan Yahudilerin yaşantıları boyunca eski anavatana dönüş niyetle günde üç kez ibadetler yapmışlardır. Her senede iki defa düzenlenen "Fısıh" bayramı şenliklerinde ve Kefaret Günü'nün sonunda büyük bir heyecanla "Gelecek sene Kudüs'te buluşmak üzere!" diye konuşarak bu özlemlerini sürekli şekilde dile getirmişlerdir. Ancak Yahudilerin bu istekleri çok uzun süre mit ve özlem olmaktan ileriye gitmemiştir. Yahudilerin arzu ve özlemleri 19. Yüzyıla geldiğinde gerçekleşmeye başlamıştır. 1789'da meydana gelen Fransız Devrimi sonrasında ortaya çıkan liberal özgürlükçü-milliyetçi düşünce sistemi şüphesiz Yahudileri de etkilemiştir. 19. yüzyıla kadar ulus olup olmadıkları konusunda kendi aralarında bile fikir ayrılığı olan Yahudiler aynı dönemde Orta Avrupa ve Rusya'daki Yahudi düşmanlığı (Antisemitizm) düşüncelerinin de etkisiyle ulusçu bir yapılanma sürecinin içine girmeye başlamıştır. Avrupa'daki "Yahudi düşmanlığı" ile milliyetçi bilincin ortak bir zamanlarda ortaya çıkması, Yahudi milli kimliğinin oluşmasına rahat bir zemin hazırlamıştır. Önceleri dinsel bir grup olmanın ötesine gidemeyen Yahudiler daha sonra milli bilinçlenme içine girmişlerdir.⁴⁶

Modern ulusun kökenlerini modern öncesi dönemlerden arayan ve kökenlerinin eski tarihe ve devamlılık gösteren "etnik bilince" dayandığını ısrar eden A. D. Smith,⁴⁷ insanların ulus olmadan önce etnik topluluklar olarak yaşadıklarını

⁴³ William L. Cleveland, **Modern Ortadoğu Tarihi**, Çeviren: Mehmet Harmancı, Agro Kitaplığı, İstanbul, 2008, s. 266

⁴⁴ Montet E., Lados A., **Tarihte ve Günümüzde Siyonizm ve Yahudilik**, Çeviren: Adnan Yazıcı, Örgen Uğurlu, Kemal Demir, Örgün Yayınevi, İstanbul, 2006, s. 146-149

⁴⁵ Roger Garaudy, **İlahi Mesajlar Toprağı Filistin**, Çeviren: Cemal Aydın, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul, 2011, s. 195

⁴⁶ Mim Kemal Öke, **Siyonizm'den Uygarlıklar Çatışmasına Filistin Sorunu**, Ufuk Kitapları, İstanbul, 2002, s. 24-26

⁴⁷ Craig Calhoun, **Milliyetçilik**, Çeviren: Bilgen Sütçüoğlu, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2007, s. 76-77

belirtmiş ve bu etnik toplulukları “yatay” ve “dikey” etnik topluluklar olarak ikiye bölmüştür.⁴⁸ Milliyetçilik kuramlarını incelediğimiz ilk bölümde A. D. Smith’in milliyetçilik çözümlemesi üzerinde geliştirdiği görüşlerinden bahsetmiştik. A. D. Smith’in ulusun oluşumu, millet ve milliyetçilik olgusu üzerindeki düşüncelerini benimseyerek Yahudi ulusunun ve Yahudi milliyetçiliği Siyonizm’in tarihsel oluşum süreçlerini ve İsrail devletinin inşasındaki üstlendiği rolünü açıklamaya çalışacağız.

Sözünü ettiğimiz gibi A. D. Smith, aristokratik bir etnik topluluğun izlediği *bürokratik içirme* sonucunda “yatay” etnik topluluktan sivil-teritoryal milliyetçiliğin ortaya çıktığını belirtmiştir. Bunun tam tersine, ulusların demotik (dikey) etnikler temelinde, bürokratik devletin sadece dolaylı etkisi olan ve *yerliliğin seferberliği* sonucunda etno-dinsel (şecereci) dediğimiz *etnik milliyetçiliği* meydana getirmiştir. Dikey topluluğun özelliği, dinin merkezde yer almasıdır. Yahudi dinindeki seçilmişliğe dair mitler, kutsal metinler, dualar ve ritüeller topluluğun bugüne kadar devamlılığını sürdürmesini sağlamıştır.⁴⁹ Smith, Yahudilerde modern döneme kadar siyasal bir milliyetçiliğin görülmediğini, sadece siyasal milliyetçiliğin zeminini hazırlayan kültürel bir milliyetçiliğin var olduğunu tespit etmiştir.⁵⁰

Yahudi kültürel milliyetçiliğinin ve “milli bilinçlenmenin en orijinal örneği”⁵¹ ünlü Yahudi düşünürü Moses Hess’in kimliğinde açıkça görülebilir. Moses Hess, 1862 yılında yazdığı *Roma ve Kudüs* adlı eserinde Yahudileri bir araya toplayamayan ve dini inançları karşılayamayan Musevi şeriatının öldüğünü, dinsel bütünleşmeden çok ırki bütünleşmenin zaruri olduğunu belirtmektedir. Yahudilerin ulusal anlamda birleşmelerini Yahudi meselesinin çözümünde önemli bir unsur olarak gören Hess, eserinde “ırk” terimini sık sık kullanarak Yahudi ırkının insanlığın ilk ırklarından birisi olduğunu ve birçok menfi etkiye karşın bütünlüğünü koruduğunu vurgulamıştır.⁵² Hess, Yahudi ulusu kökenlerinin Yahudi dininde yatmakta olduğunu ve Yahudiliğin Fransız Devrimi’ne kadar hem ulusal hem evrensel anlamda dünyadaki tek bir din olduğunu belirtmiştir.⁵³ Hess kendinin Yahudiliği ile övünmüş, Yahudilerin ayrı bir ümmet değil, bir ulus-bir ırk olduğunu savunarak

⁴⁸ Anthony D. Smith, **a.g.e.**, s. 89

⁴⁹ Anthony D. Smith, **a.g.e.**, s. 92-103

⁵⁰ Anthony D. Smith, **a.g.e.**, s. 83-85

⁵¹ Joseph S. Ryan, “Siyonizm, Yahudiler ve Yahudilik”, Der. Türkaya Ataöv, **Siyonizm ve Irkçılık**, Ankara Üniversitesi S.B.F. Yayınları, Ankara, 1982, s. 42.

⁵² Arthur Hertzberg, **The Zionist Idea**, Atheneum, New York, 1984, s. 128-129

“Yahudi sorunu” nedenini yurtsuz bir toplum olmalarına bağlamıştır. Hess, “Yahudi sorunu”nun çözüm yolu olarak Yahudilerin Filistin’e göçü ve Filistin’de kurulacak bir Yahudi devletini göstermiştir.⁵³ Hess’ten sonra da Leo Pinsker, Peretz Smolenskin, Elizer Ben Yehudah, Ahad Ha’am gibi Yahudi düşünürler de Yahudilerin milli kimliklerine önem atfetmişlerdir. Ancak, Hess’in de bahsettiği gibi, Yahudilerin tek tanırlı ve tek ulusa ait dini olduğundan dolayı Avrupa’da beraber yaşadığı toplumlarla ilişkileri zayıf olmuş ve her zaman eğitim kurumlarına alınmamış, devlet işlerinden uzak tutulmuş, her zaman egemen toplum içinde kapalı bir toplum olarak kalmaya mahkûm olmuşlardır.

Yahudi milliyetçiliği, Theodor Herzl’in büyük çabası sonucunda, ilk defa teorik tabandan pratik uygulamaya, diğer deyişle kültürel aşamadan siyasal aşamaya geçmiştir. İlk, Avrupa’da siyasal Siyonizm’in temelini atan ve “Yahudi Devleti” fikrini siyasal alana taşıyan kişi Thodor Herzl olmuştur. Siyasal Siyonizm’in doğuşu ve Theodor Herzl’in rolü ile düşünceleri hakkında bahsetmeden önce, bu fikirleri Theodor Herzl’i uygulamaya “iten gücü”ün, yani Antisemitizme kuramsal perspektiften bakarak açıklamaya çalışalım.

“Antisemitizm” terimi ilk olarak 1879’da Alman radikal yazarı ve siyasetçi Wilhelm Marr tarafından üretilmişti. Antisemitizm terimi kullanılmadan önce “Yahudi nefreti” (Jew-hatred) terimi kullanılıyordu. Bu geleneksel terim Hristiyanlıların Yahudilere olan antipatisini ya da nefretini anlatıyordu. Yeni olan Antisemitizm terimi ise modern döneme ve modern ideolojiye uygun olarak sosyal bilimler sözcüğüne girmiştir.

Antisemitizm modern bir olgudur ve onu eski “Yahudi nefreti” olgusundan farklı eden şey kendisinde yeni düşünceler ve anlayışlar taşımasıdır.⁵⁴ Ancak İsrail içinde Antisemitizm olgusu üzerinde tartışma birkaç sene devam etmiştir. Tartışmacıların bir tarafı antisemitizm olgusunun geleneksel Yahudi nefreti olgusunun devamı olduğunu, diğerleri ise onun eski düşüncelerden hiç etkilenmeyen yeni bir modern çağa ait olgu olduğunu savunmuşlardır. Tartışmanın sonucunda iki taraf da antisemitizm olgusunun hem yeni hem de geleneksel öğeleri içinde

⁵³ David J. Goldberg. **The Promised Land**, Penguin Books, New York, 1996, s. 17

⁵⁴ Yehuda Bauer, “In Search of Definition of Antisemitism”, Editör. Michael Brown, **Approaches to Antisemitism Context and Curriculum**, The American Jewish Committee, New York, 1994, s. 10

bulundurduğunu ve iki olgunun da çıkış nedenlerinin farklı olduğunu kabul etmişlerdi. Geleneksel Yahudi nefreti olgusunun merkezinde din, antisemitizm olgusunun merkezinde ise kısmen milliyetçilik ve kısmen genetik içeriğe sahip ırkçılık yatmaktaydı.⁵⁵

Kuramsal bağlamda antisemitizmin çıkış nedenlerini farklı yönlerden açıklamaya çalışan bir sürü yaklaşımlar mevcuttur. Antisemitizmin ortaya çıkışını psikolojik nedenlerden arayan *psiko-sosyal kuramların* öncülleri Prager ve Telushkin, antisemitizme nevroz açısından bakarak onun çatışma durumunda ortaya çıkan bir “anormal” patolojik hastalık olduğunu ileri sürerek açıklamaya çalışmıştır. Prager ve Teluskin’in bahsettiği gibi, Yahudilerin, bununla beraber, birkaç nesnel önyargıların biri olduğunu savunurlar. Onlara göre, böylece, Yahudi nefretinin nedeni bulunmuş sayılmaktadır.⁵⁶ Gelgelelim, psikanalizin kurucusu sayılan Sigmund Freud antisemitizmin çıkış nedenini açıklamada kendi hipotezini sunmuştur. Freud, yazdığı *Totem ve Tabu* ve *Musa ve Tevhit* başlıklı eserlerinde antisemitizmin kökenlerini açıklamaya çalışmıştır. O, psikanalitik teorisini kullanarak antisemitizmin nedenlerini dinden aramıştır. Freud’un ileri sürdüğü “birincil suç” hipotezine göre, Tanrının güzel örneği olan (archetype of God) ilk baba, amacı anneye ulaşmak olan ilk ordu tarafından öldürülmüştür. İşte, Hristiyanlık, İsa’nın ölümünün kefareti yatıştırmak için hizmet etmiş ve bu olayda suçlu olarak Yahudileri görmüştür. Bu antisemitizmin nedenlerin dinin köklerinde yatmakta olduğunu tespit etmektedir. Çünkü Hristiyanlara göre, Yahudiler Tanrının ölümünde suçlu sayılırlar.⁵⁷

Antisemitizmin nedenlerini sosyal ve politik perspektiften açıklamaya çalışan *sosyopolitik* ve *sosyoekonomik* kuramlardır. Bu kuramlar antisemitizmi, toplum içinde üst üste gelen krizlere, yani ekonomik ve siyasal karmaşıklık zamanındaki sosyal gerilimlerin doruğa ulaştığı durumlarda ortaya çıktığını belirtmişlerdir. Bu kuram, gerçek gerilim ile Yahudi ve diğer sınıflar arasındaki çıkarlar çatışmasını temele aldığından dolayı psiko-sosyal kuramlara göre nispeten daha açıklayıcıdır. Ekonomik koşullar toplumda bir krizin çıkmasına neden ya da Yahudi nefretinin

⁵⁵ Yehuda Bauer, **a.g.m.**, s. 11

⁵⁶ Jocelyn Hellig, **A Short History the Holocaust and Antisemitism**, Oneworld, Oxford, 2003, s. 77

⁵⁷ Jocelyn Hellig, **a.g.e.**, s. 78

ortaya çıkmasına bir *vesile* olabilir. Sözgelimi, orta sınıf, Yahudilerden bir tüccar ve arabulucu olarak nefret eder.⁵⁸

Hannah Arendt de antisemitizmin nedenlerini açıklamada buna benzer bir teori sunmaktadır. Arendt, *Totalitarizmin Kaynakları* adlı eserinin birinci cildi *Antisemitizm*'de 19. ve 20. yüzyıldaki Batı ve Orta Avrupa'daki "Yahudi düşmanlığı"nın ortaya çıkış nedenlerini ve onun tarihsel dinamiğini incelemiştir. Bu kitap İkinci Dünya Savaşı sonrası "Yahudi sorunu"nun siyasi hayatın başlıca konularından biri haline geldiği dönemde yazılmıştır.

Arendt, antisemitizmle ilgili açıklamaların alelacele yapıldığını ve bu açıklamalara göre antisemitizm taşkın bir milliyetçiliğin ve yabancı korkusunun ortaya çıktığı bir dönemle özdeşleştirildiğini söylemiştir. Arendt'e göre, modern antisemitizm aksine geleneksel milliyetçiliğin gerilemesine paralel olarak yükselmiş ve Avrupa ulus-devletler sistemleri ile onun güç dengesinin yitirmeye başladığı dönemde doruk noktasına varmıştır. Arendt, antisemitizmi Fransız Devrimi'nin ortaya çıkması nedeniyle karşılaştırmıştır. Fransız Devrimi patlak verdiği sırada Fransız soyluları halkın üzerindeki sömürme ve baskı gücünü kaybetmiş ve ellerinde servetten başka hiçbir şey kalmamış durumdaydı. Aristokrasilerin bu gibi ayrıcalıklarını yitirmesini gören halk onların devlet idaresinde hiçbir önemi kalmadığını anlamış ve iktidardan devirmişlerdir. Fransız Devrimi'nin ortaya çıktığı gibi, antisemitizm, Yahudilerin toplumda kamusal işlevlerini ve nüfuzlarını yitirmiş, ellerinde ise servetlerinden başka hiçbir şey kalmamış bir durumda doruk noktasına yetmiştir. Tam bu durum Almanya'da olduğu gibi hemen hemen bütün Avrupa devletlerinde görülmüştür. Yazar bu birinci açıklamayla antisemitizmin milliyetçilikle değil, Yahudilerin toplumdaki nüfuzunun kaybetmesiyle ortaya çıktığını anlatmıştır.⁵⁹ "Emperyalist çağda Yahudi zenginliğinin bir anlamı ve önemi kalmamıştı. Uluslar arasında güç dengesine ve Avrupa dayanışmasına ilişkin hiçbir duygusu olmayan bir Avrupalı gözünde ulusal olmayan, inter-Avrupalı Yahudi ögesi,

⁵⁸ Jocelyn Hellig, **a.g.e.**, s. 79-80

⁵⁹ Hannah Arendt, **Totalitarizmin Kaynakları/Antisemitizm**, Çeviren: Bahadır Sina Şener, İletişim Yayınları, İstanbul, 2010, s. 20-23

zenginliğin bir yararı olmadığı için genel bir nefretin ve güçten yoksun olduğu için de horgörünün nesnesi haline gelmişti.”⁶⁰

Antisemitizm üzerinde çalışan üçüncü ekol *ideolojik kuramlar*, antisemitizmin nedenlerini ideolojiden, özellikle ırksal ideolojiden hareket ederek açıklamaya çaba göstermiştir. Yahudilerin ırksal anlamda *aşağı ırk* olarak görülmesi, onların toplumsal dışlanmasına ve hukuksal ayrımcılık yapılmasına vesile olmuş ve neticesinde tahribata uğramıştır. Jacob Katz, antisemitizmin herhangi bir ideolojik sistem ya da siyasal düşüncelerle bağlarının var olduğunu ve onlarla ilişkide olduğunu göstermiştir. Örneğin, muhafazakâr düşüncede Yahudiler bir yenilikçi, sosyalizmde ise kapitalizmdeki çabaları için nefret edilmiş, liberalizmde mutlak aşiretçiler olarak karalanmışlardır. Bununla beraber, Katz, siyasal ideolojilerin artık eskisi gibi insan kitlelerine karşı tahrip edici özelliklerinden mahrum olduğunu ama ırk kuramı, Yahudiler, tartışmanın bir faktörü haline gelmeden önce Avrupa düşüncesinin bölünmez bir parçası olmuştu. Irk kuramı, çoğu zaman, Nazilerin uyguladığı politikasında, insan hiyerarşisinde kendilerini yüksek bir konuma koyarak diğer nüfusları köleleştirme ya da boyun eğdirme için bir bahane olmuştur.⁶¹

İşte, üzerinde bahsettiğimiz antisemitizm olgusu, özellikle modern antisemitizm bir “itici güç”⁶² olarak 19. yüzyıl Avrupa’sında Yahudi milliyetçiliğinin (Siyonizm) doğuşuna, Yahudilerin bugünkü Filistin’e göç etmesinde ve Filistin’de Yahudi devletinin kurulmasında büyük bir rol oynamıştır.

⁶⁰ Hannah Arendt, *a.g.e.*, s. 42

⁶¹ Hellig, *a.g.e.*, s. 80-81

⁶² Roger Garaudy, *İlahi Mesajlar Toprağı Filistin*, Çeviren: Cemal Aydın, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul, 2011, s. 283

1.2.2 Theodor Herzl ve Siyasal Siyonizm'in Doğuşu

Yahudi sorunu hususundaki çözüm örneklerini kuramsal tabandan pratik uygulamaya geçiren kişi Theodor Herzl⁶³ olmuştur. Asimile olmuş ve laik bir aileden gelen Herzl, Avrupa'daki Yahudi düşmanlığına yakından şahit olmuş bir kişiydi. 19. yüzyılın travmatik olayları, 1882 Rusya'daki pogromlar, Batıdaki Yahudilerin kitlesel göçü, Tiszaeszlardaki kanlı olaylar, 1880'deki Alman Yahudileri üzerine saldırılar, Fransız şehirlerindeki ve Cezayir'deki antisemitik ayaklanmalar ve buna benzer olaylar Herzl'i Siyonist fikrini geliştirmesine ve tüm Avrupa'da Yahudilerin, Yahudi milliyetçiliğin etrafında mobilize olmalarına neden olmuştur.⁶⁴ Herzl'i Yahudi meselesi konusunda harekete geçiren en önemli olay ise "Dreyfus Davası"ydı.⁶⁵ Söz konusu dava 1884'da Fransa'da görülmüştü. Asimile olmuş bir Yahudi olan Yüzbaşı Dreyfus casuslukla suçlanmıştı. İlk başta, Dreyfus tutuklandığı sırada, Fransızların hemen hepsi gibi Herzl de yüzbaşının suçlu olduğuna inanmıştı. Ama sonradan kendini Dreyfus ile özdeşleştirerek onun yabancı olduğundan dışlandığını ve kökenlerinden ötürü zulme uğradığını fark etmiştir.⁶⁶

Dava esnasında İsviçre'de *Neue Freie Press* isimli gazetede çalışan Herzl, Avrupa'da büyük ilgi uyandıran olayı takip edebilmek için muhabir olarak Fransa'ya gitmiştir. Dava sürecinde Fransa'da baş gösteren Yahudi aleyhtarı kampanyalar karşısında oldukça etkilenen Herzl, Yahudi sorununun çözümü için var gücüyle çalışmaya başlamıştır. Yahudi sorunun çözülmesi üzerine 1896'da "Yahudi Devleti" adlı kitabını yayınladı. Ona göre, Antisemitler Yahudileri yabancı görmeye devam eder ve toplumdan dışlarken yapılması gereken şey, "entegre olamayan ya da olmak istemeyen" tüm Yahudileri bir araya toplamaktır. Yahudi farklılığı silinememekte ve silinmek istememektedir.⁶⁷

⁶³ Herzl çoğu zaman Siyonizm'i "bulan kişi" olarak gösterilmiştir. Oysa Siyonizm düşüncesi ondan önce de var olmaktadır. Ama dağılmış akımları bir program ve etrafına toplayarak politik hareketi yaratan kişi Herzl olmuştur. Ayrıca Herzl Siyonizm'i hemen hemen tüm öncüllerinden habersiz olduğu uzun bir yürüyüşün sonucunda kurmuştur. Alain Boyer, **Siyonizmin Kökenleri**, İletişim Yayınları, İstanbul, 1995, s. 80

⁶⁴ Raphael Patai, **The Jewish Mind**, Charles Scribner's Sons, New York, 1997, s. 263

⁶⁵ Hannah Arendt, **a.g.e.**, s. 176-177

⁶⁶ Alain Boyer, **a.g.e.**, s. 84

⁶⁷ Alain Boyer, **a.g.e.**, s. 87-88

Ağustos 1987’da İsviçre’nin Basel şehrinde ilk uluslararası Siyonist kongre yapıldı. Burada Uluslararası Siyonizm Örgütünün (WZO) kurulması ve Herzl’in örgüt başkanı olarak seçilmesi kararlaştırıldı.⁶⁸ Kongrede Siyonizm örgütünün hedefini belirlemişti: “Siyonizm’in amacı, Yahudi halkı için Filistin’de genel kanunların garantörlüğünde bir vatan yaratmaktır. Kongre şu amacı gerçekleştirmek için şu araçlara başvuracaktır:”

1. Uygun esaslara göre Filistin, Yahudi çiftçi ve zanaatkârları tarafından kolonileştirilmesi gerekir;
2. Her ülkede geçerli kanunlara uygun şekilde Uluslararası Yahudiliği organize ederek yerel ve uluslararası örgütler ile ilişki kurmak;
3. Yahudi milli bilincini ve şuurunu güçlendirmek ve beslemek;
4. Siyonizm’in amacını gerçekleştirmek için gerekli olan hükümetlerin onayını alarak ilk adımı atmak.⁶⁹

Bu, 1951’de Kudüs’te yapılan 23. Siyonist Kongre’ye kadar, Siyonist hareketin programı olarak kalmış ve hedefler yeniden düzenlenmiştir.⁷⁰

Herzl, Bazel Kongresi’nde esas olarak belirlenen hedeflere ulaşmak amacıyla Osmanlı Padişahına başvuracak ve toprakların (Filistin) kiralama işlemine verilmesini isteyecekti. Ancak Herzl’in İstanbul seferi başarısızlıkla sonuçlanmıştı. Çünkü Osmanlı Padişahı II. Abdülhamit ile buluşma imkânı bulamamış ve Padişahın yaverleri, Filistin’in Yahudilere kiralanması önerisini kesin bir biçimde reddetmiştir. Artık Herzl’in Avrupalı kralların ya da devlet başkanlarının huzuruna çıkıp dileğini iletmekten başka çaresi kalmamıştı.⁷¹ Herzl hayatının sonuna kadar, Siyonizm’in Avrupalı güçlerin desteği olmadan ayakta duramayacağını savunmuştur. İngiltere’nin Ortadoğu siyaseti üzerinde giderek artan etkisi, Herzl’in bu konuda, İngilizlerle

⁶⁸ Ahmet Susa, **Tarihte Araplar ve Yahudiler**, Selenge Yayınları, İstanbul, 2005, 450

⁶⁹ Paul Mendes-Flohr, Jehuda Reinharz, **The Jew in the Modern World: A Documentary History**, Oxford University Press, New York, 1995, s. 540

⁷⁰ Kudüs Kongre’sinde yeni hedefler şöyle belirlenmişti: “Var oluşunun merkezi İsrail olan Yahudi halkının birliği; bütün ülkelerden gelecek bir göçle, tarihi vatanında, İsrail Toprağı’nda, Yahudi halkının toplanması; adalet ve barışı esas alan Peygamberlerimizin idealleri üzerine kurulmuş İsrail Devleti’nin güçlendirilmesi; Yahudi ve İbrani eğitimin ve Yahudi manevi ve kültürel değerlerinin geliştirilmesiyle Yahudi halkının kimliği korunması; her bir yerde Yahudi haklarının savunulması.” Bkz. Roger Garaudy, **a.g.e.**, s. 236

⁷¹ İlan Pappé, **Modern Filistin Tarihi**, s. 37

işbirliği yapmaya zorlamıştı. Bugün, bu konuda onun müttefikçi olarak İngiltere’ni seçmesinin oldukça mantıklı bir seçim olduğunu ortaya çıkarmaktadır.⁷²

ABD Dış İşler bakanlığının eski görevlilerinden olan Edward M. Wright’ın ifade ettiğine göre, Herzl’in ve onu izleyenlerin temel varsayımları şunlardı:

- 1) Yahudiler ve Yahudi olmayanlar bir arada yaşayamazlar ve Yahudi olmayanlar uzlaşmaz bir biçimde Semitizm düşmanındırlar;
- 2) Bütün Yahudiler kendilerini korumak için aynı ülkenin içinde bir araya gelmek zorundadırlar. Filistin tüm Yahudilerin geleneksel yurdu olduğuna ilişkin “güçlü efsane” bu toprağın seçimini zorunlu yapmıştır;
- 3) Yahudi olmayanlar ya Yahudi devletinin dışına çıkartılmalı ya da yerleşmiş Yahudilerle hukuksal ve psikolojik bir ayırım duvarıyla ayrı tutulmalıdırlar;
- 4) Yahudi devletinin kuruluşu Yahudi olmayanların desteğini gerektirmektedir: a) kendi ülkelerindeki Yahudilerin görmelerini tahrik edecek Yahudi aleyhtarları ve b) dünya Yahudilerinin görelisi olarak dağınık küçüklüğünü aşmak için en azından bir büyük devletin desteğidir.

Herzl Rusya, Almanya, İtalya ve Osmanlı İmparatorluğunun desteğini aramıştır. Onu izleyenler ise önce İngiltere ve sonra SSCB ve özellikle ABD’nin desteğini sağlamada daha başarılı olmuşlardır.⁷³

Siyonizm, Rus popülizmi ve Batı liberalizmin etkisiyle şekillenmiştir.⁷⁴ Ama onun temelini reform geçirmiş Yahudilik oluşturuyordu. Kimi anti-Siyonist Yahudiler, Siyonizm ve Yahudilik arasında ayırım yaparak Siyonizm’in Yahudi dininden çok uzakta olduğunu ve Siyonizm’in uyguladığı politikaların Yahudiliğe aykırı olduğunu savunarak Siyonizm’i eleştirmişlerdir.⁷⁵ Anthony D. Smith “*Nationalism and Religion. The Role of Religious Reform in the Genesis of Arab and Jewish Nationalism*” adlı makalesinde dinin Arap ve Yahudi Milliyetçiliğindeki rolünü incelemiştir. Smith’e göre, Yahudi milliyetçiliği iki farklı yerde ortaya çıkmıştır. Birinci olarak, Alman reformcu hahamlarının tartışmaları ve ikincisi

⁷² İlan Pappé, **a.g.e.**, s. 57

⁷³ L. Humphrey Waltz, “Siyonizm ve Irkçılık: Çelişen Görüngüler ve Algılamalar”, Der. Türkkaya Ataöv, **Siyonizm ve Irkçılık**, Ankara Üniversitesi S.B.F. Yayınları, Ankara, 1982, s. 23-24

⁷⁴ Anthony D. Smith, **a.g.e.**, s. 171

⁷⁵ G. Neuburger, **a.g.e.**, s. 210-218

Rusya'daki⁷⁶ Yahudi laik entelijansiyasının arasındaki meydana gelen tartışmalarının sonucunda. İkisinde de tartışmanın temel meselesi dinin reform edilmesi olmuştur. Smith, Siyonizm'i, Yahudiliğin siyasallaşmış bir formu olduğunu yani "siyasal din" olduğunu tespit etmiştir. İlk bakışta Siyonizm'in ana rakibi olan Yahudilik, aynı zamanda onun baş atası da olmuştur.⁷⁷ Laik bir Yahudi olan Herzl ve diğerleri, Yahudilerin Siyon'a dönüşü Yahudiliğe dönüşte öncüllük etmesi gerektiğini kabul etmişlerdir.⁷⁸ Siyasal Siyonizm Batılı ulus ve devlet kavramını taklit etmek için Yahudi dini toplumundan bambaşka bir (laik) toplum tipi gerçekleştirmeye çalışmıştır. Yahudi milliyetçiliği 19. Yüzyıl Avrupa'sının şovenizminden alınma bir milliyetçiliğe dayandırılmıştır.⁷⁹

Sözünü ettiğimiz gibi Yahudi milliyetçiliği Yahudi dininin temelinde şekillenmiştir. Dolayısıyla Siyonist milliyetçiliğin temeli olan üç ana mit de dinsel kaynaklardan oluşmaktadır: Irk miti, Toprak miti ve "Eski Ahid" miti.⁸⁰

Mitlerin açıklanmasına göre, bugünkü Yahudiler, iki bin yıl önce Filistin'de yaşayan İbranilerin torunlarıdır ve bugüne kadar kan saflığını korumuşlardır. Ayrıca bu kutsal topraklardan "sürgün"e uğramışlar ve "vaat edildi"ği gibi oraya "dönme"leri meşru olmuştur. Doğrusu ise başlangıçta Arap Yarımadası'ndan Mezopotamya, Suriye, Filistin ve Mısır'a göç eden İbraniler, Eski Ahid'in de bizzat şahadetiyle, yerli halkla kan ve kültür bakımından karışmışlar. Daha sonra da her tarafa dağılmış olan Yahudiler de "diaspora"da yerli halklarla evlilik yapmış ve din değiştirmişlerdir. Tam aksine Yahudi olmayan halkların da Museviliği kabul ettikleri de tarihte sık sık görülmüştür. İşin gerçeği şudur ki, gerek Yahudi dinine girmeler ve gerekse yüzyıllarca süren karma evlilikler sebebiyle ortaya çıkan günümüz Yahudilerin en az yüzde 99'unun hiçbir atası Filistin'e asla ayak basmamıştır. Ne var ki bu Yahudilerin çoğunluğunun hiçbir atası bu ülkeli değildir ve Thomas

⁷⁶ Doğu Avrupa, Polonya ve Rusya'nın Yahudi entelektüelleri ve iş adamlarının ilham aldıkları ikinci model "Cerman" ve "Slav" olarak bir biriyle uzlaşmaz iki insani tip mitine dayanan ırkçı bir doktrindi. Bkz. Roger Garaudy, **a.g.e.**, s. 204

⁷⁷ Anthony D. Smith, "Nationalism and Religion. The Role of Religious Reform in the Genesis of Arab and Jewish Nationalism", **Archives de Sociologie des Religions**, Sayı: 35, 1973, s. 37

⁷⁸ Anthony D. Smith, **a.g.m.**, s. 24

⁷⁹ Roger Garaudy, **İlahi Mesajlar Toprağı Filistin**, s. 203

⁸⁰ Roger Garaudy, **a.g.e.**, s. 206

Kierman'ın değişiyle, "Siyonistler Avrupalıydılar. Avrupa Yahudilerinin ataları ile eski İbrani kabileleri arasında biyolojik ve antropolojik hiçbir bağ yoktur."⁸¹

1.2.3 Vladimir Jabotinsky ve Revizyonist Siyonizm

Herzl'in kurduğu Siyonist Hareket ve Basel Kongresi Doğu Avrupa Yahudi basınında geniş ölçüde tartişılacak, propaganda ve örgütlenme sayesinde tüm Yahudiler Siyonizm adını duyacak ve Siyonist çevrelerle ilişkiye geçeceklerdi.⁸² Siyonizm sadece Avrupa'da değil Çarlık Rusya'sında da (*Hovevei Siyon Hareketi*) gelişmişti. Bu dönemlerde Rusya'da da birkaç defa Yahudi katliamları (pogrom) yaşanmış ve orada yaşayan Yahudilerin bir araya gelerek buna karşı bir direnme çabalarının oluşmasını sağlamıştır. Rusya'daki Siyonistlerden en ünlüsü ve sonradan Revizyonist-Siyonist olarak bilinen örgütün kurucusu Vladimir (Ze'ev) Jabotinsky'dir. Vladimir Jabotinsky ve onun Revizyonist-Siyonist Hareketi ile Avrupa'da Herzl'in kurduğu Siyonist hareket arasında ideolojik açıdan farklar vardı. Avrupa Siyonistleri daha sosyalist fikirlere yakın olmuşsa, Rusya'daki Siyonistler etno-kültürel milliyetçi fikirlerle beslenmişlerdi.

Revizyonist-Siyonist Hareket Vladimir Jabotinsky'in inisiyatifiyle ortaya çıkmıştır. 1925 yılı Plonya'da Vladimir Jabotinsky Revizyonist- Siyonist Hareketini kurarak Britanya'nın Filistin mandasına ilişkin politikasını "yeniden" gözden geçirmesi gerektiği çağırısında bulunmuştur. Revizyonist-Siyonist hareketinin asıl hedefi, editörü Jabotinsky olan "*Rassvet*" gazetesinin ilk sayfasında yazıldığı gibi, "Siyonizm'in amacı, Ürdün nehrinin iki yakasını kapsayacak İsrail Devleti'dir".

Britanya mandasının ilk yıllarında Jabotinsky Balfour Deklarasyonu'nu desteklemiş ama sonradan Britanya politikasının değişmeye başladığını fark ettiğinde Siyonistlere uyarıda bulunmuştur. Ona göre, İngilizler zalim yöneticilerdi, Yahudileri kandırmışlar ve Balfour Deklarasyonu'nun şartlarını iptal etmişlerdi.⁸³ 1923 yılında Jabotinsky, Haim Weizmann'ın liderliğindeki Dünya Siyonist Örgütü'nü terk

⁸¹ Gorge Garaudy, , **a.g.e.**, s. 207-214

⁸² Alain Boyer, **a.g.e.**, s. 110

⁸³ Mehmet Yılmaz, **Mafdal. Radikal Sağın İsrail Dış Politikasına Etkisi**, Zaman Kitap, İstanbul, 2003, s. 33

etmiştir. Onun terk etmesine Britanya'nın anti-Siyonist politikası ve Siyonistlerin yürüttüğü yumuşak politikalar neden olmuştur.⁸⁴

Jabotinsky, Doğu ve Orta Avrupa'nın genç Yahudilerini birleştirerek revizyonist hareketi pekiştirmeye başlamıştır. Revizyonistler, "vaat edilmiş" topraklarda Yahudi devletini kurmak için Britanya hükümetine kitlesel gösterilerle ve toplu dilekçeler yazarak etki yapmaya çalışmışlar. Bununla beraber Revizyonistler, Filistin topraklarında kitlesel Yahudi göçmenlerini kabul etmek ve gelecekte Filistin'de Yahudi çoğunluğu oluşturmak için de hazırlıklar yapıyordu. Ayrıca gelen yerleşimcileri korumak amacıyla Britanya ordusu içinde Yahudi Lejyonunu kurmaya çalışıyorlardı. Bununla ilgili Jabotinsky, "Demir Duvar Üzerine" başlıklı makalesinde Araplarla "anlaşmaya gidilecek tek yol demir duvardır, yani Arapların mücadele etmekte olduğu Filistin'de hiçbir Arap etkisi mevcut olmayan siyasal iktidarı güçlendirmektir" der.⁸⁵ Onun burada "demir duvar"la kast ettiği Yahudilerin siyasal ve silahlı savunmasıydı. 1923 yılında Jabotinsky, Riga'da Revizyonistlerin gençler askeri hareketi Betar'ı kurmuştur. Bu askeri örgüt Filistin'de, Yahudi gençlerini iki yıl süresiyle askeri hazırlıktan geçiriyordu. Doğu Avrupa'da Betar büyük etkiye sahipti. 1929 Filistin'de olan isyanda Tel-Aviv'i korumak için mücadele etmiştir.⁸⁶

1931 yılında Jabotinsky Milli Savunma Örgütü olan İrgun'un temelini attı. İrgun, Siyonist sol hareketin oluşturduğu askeri Haganah örgütünden bölünmüştü. Çünkü Jabotinsky 1929 yılındaki pogrom olaylarında Haganah'ın çaresiz kaldığını öne sürerek onu suçlu buluyordu. İngilizler, İrgun örgütü kurulur kurulmaz Jabotinsky'nin Filistin'e girmesini yasaklamıştı. Bu nedenle Jabotinsky İrgun'un faaliyetlerine önderlik edememiştir. Örgüt, 1936-39 yılları arasında Arapların Yahudilere karşı düzenlediği düşmanlık ve cinayet işlerine yanıt olarak çeşitli askeri eylemler gerçekleştirmiştir. 1939 yılında Jabotinsky ve onun izleyicileri Filistin'de

⁸⁴ "Ze'ev Jabotinsky", http://www.knesset.gov.il/lexicon/eng/zabotinski_eng.htm

⁸⁵ Vladimir Jabotinsky, "O Zheleznoi Stene (Mı i Arabı)" (Demir Duvar Üzerine (Biz ve Araplar)), **Rassvet**, No: 42/43 (79/80), Berlin, 1923, s. 5, **Hronika Yerusalisa**, (Çevirmeci) <http://gazeta.rjews.net/Lib/Jab/Feuilletons2.html#linktostr438>

⁸⁶ "Revizyonistskoye Dvijeniye" (Revizyonist Hareketi), http://www.knesset.gov.il/vip/jabotinsky/ru/Revisionist_ru.html

Geçici Yahudi Hükümetini oluşturacaklarını ilan etmek için gelirken İkinci Dünya Savaşı patlak vermiş ve onların bu planı gerçekleştirilememiştir.⁸⁷

Aslında Jabotinsky, Siyonizm'in kurucu babası sayılan Theodor Herzl'in fikirlerine hiçbir zaman karşı gelmemiştir. İlk defa altıncı Siyonist Kongre'de Rusya Yahudileri delegeleri safında gelen Jabotinsky, Herzl'in konuşmalarından çok etkilendiğini ve onun hayranı olduğunu günlüğünde net olarak belirtmiştir.

1.3 Kolonyalist Olgu Olarak Siyonizm

Siyonizm'i ilk kez 1890 yılında Nathan Birnbaum, önderleri ve izleyicileri Yahudi diye bilinen toplumun, ayrı, ulusal bir halk olarak egemen bir siyasal birim biçiminde Filistin'de "yeniden" yerleştirilmesini içeren bir *sömürgeleştirme hareketi* anlamında kullanmıştı.⁸⁸ Siyonizm'i tanımlamada akademisyenler arasında tartışmalar mevcuttur. Siyonizm'in bir milliyetçilik olgusu mu ya da bir sömürgecilik olgusu mu olduğunu açıklamak araştırmacıları fikir ayrılığına götürmüştür. 1970–80 yıllarından itibaren ilk Siyonizm'in sadece bir milliyetçilik olgusu olarak değil, aynı zamanda sömürgeci bir olgu olduğunu da iddia eden yeni perspektifteki eserler ortaya çıkmıştır. İlk, *Kolonyalist Ekol*'ün temelini atan Gershon Shafir, İlan Pappé, Baruch Kimmerling, Ronen Shamir ve diğer akademisyenler, Doğu Avrupalı Yahudilerin Filistin topraklarına göç ve yerleşim hareketlerini, 1880'de Osmanlı topraklarını paylaşmak için başlayan Avrupa tipindeki bir sömürgecilik olduğunu iddia etmişlerdir.⁸⁹

Sosyolog Uri Ram, bu yeni yaklaşımları bir araya getirerek kendi analizini yapmıştır. Ram, Siyonizm'in sömürgeci bir olgu olduğunu kanıtlayan yeni yaklaşımları iki eğilime bölmüştür: *Weberyan* ve *Marksist Yaklaşım*.

Weberyan olarak bilinen yaklaşım ilk, sosyolog Baruch Kimmerling tarafından geliştirilmiştir. Bu yaklaşım toprak satın alma ve denetimi dayatma

⁸⁷ "Ze'ev (Vladimir) Jabotinsky", <http://www.jabotinsky.org/Site/content/t2.asp?Sid=10&Pid=123>

⁸⁸ Klaus J. Herrmann, "Siyasal Siyonizm ve Antisemitizm Üstüne Tarihsel Perspektifler", Der. Türkaya Ataöv, **Siyonizm ve Irkçılık**, Ankara Üniversitesi S.B.F. Yayınları, Ankara, 1982, s. 220

⁸⁹ Avi Bareli, "Forgetting Europe: Perspectives on the Debate about Zionism and Colonialism", **Journal of Israeli History**, 2001, s. 2,

üzerinde durmuştur. İkinci, *Marksist* yaklaşım ise, sosyolog Gershon Shafir tarafından geliştirilmiş ve Arap ve Yahudilerin toprak ve işgücü piyasası üzerindeki ilişkilerine odaklanmıştır.⁹⁰

Baruch Kimmerling, sık kullanılan “yerleşimci-sömürgeci” kavramından kaçınarak yerine “göçmen-yerleşimci” kavramını kullanmayı tercih etmiştir. Kimmerling çalışmasında İsrail toplumunun oluşumunu sömürgecilik perspektiften incelemiş ve Amerika’nın sömürgeleştirilmesi ve onun yerel halka etkisini İsrail sömürgeciliğiyle doğrudan bir karşılaştırma yaparak, onun Filistinliler üzerindeki yansımalarını analize etmiştir. Kimmerling, İsrail sömürgeciliğinin dinamiklerini açıklamak için Amerikan tarihçisi Frederick J. Turner’in Amerika’nın sömürgeleştirilmesini açıklamada kullandığı “sınır” (*frontier*) ve “demokrasi” (ya da bireycilik) kavramlarını daha geniş anlamda açıklamak için az çok değişiklik yaparak yerine kendisi ürettiği “sınırsallık” (*frontierity*) ve “hükümet” (*polity*) terimlerini getirmiştir. “Sınırsallık” terimi yerleşimcilerin “boş” toprakları sahiplenme, “hükümet” ise egemen kurumlar tarafından yerli sakinlerin dışlanması ya da içerilmesi anlamında kullanılmıştır. Kimmerling, Amerika örneğinde, sömürgeleştirme “yüksek-sınırsallık” (*high-frontierity*) şartlarında gerçekleşmişti. Çünkü Amerika’da “boş” topraklar oldu ve bunun sonucu Turner’in ifadesine göre, bireyciliğin ortaya çıkmasını getirmiştir. İsrail örneğinde ise tam tersi, sömürgeleştirme “düşük-sınırsallık” (*low-frontierity*) şartlarında gerçekleşmiştir. Çünkü Yahudi yerleşimi için hedeflenen tüm topraklar, başka birileri tarafından elde edilmiş bulunuyordu ve dolayısıyla sadece kolektif çaba yoluyla toprakları elde etmek mümkün olabilmıştır. İşte, bu “düşük-sınırsallık” boyutu İsrail toplumunun oluşumunda önemli bir rol oynamış ve İsrail’de kolektivist (bireyci değil) bir egemen düzen ve idealin ortaya çıkmasını etkilemiştir.

Kimmerling, sömürgeciliğin aşamalarını analiz etmek için bölgesel denetim biçimlerinin bir tipolojisini geliştirmiştir: varlık (ikamet de facto formu), mülkiyet (hem hukusal hem ekonomik formu) ve denetim ya da kontrol (zorunlu formu). Bu üç modelin kombinasyonu, denetimsizlikten başlayıp sonunda “sınır”ın sonlamasını bildiren tam denetim ile biten farklı denetim modellerini ortaya çıkarmıştır.

⁹⁰ Uri Ram, “The Colonization Perspective in Israeli Sociology”, Editor: Ilan Pappé, **The Israel/Palestine Question**, Taylor & Francis e-Library, London and New York, 2005, s. 55

Kuramsal açıdan Siyonist yerleşimciler toprakları üç yoldan ele geçirebilirlerdi: *güç, hükümet baskısı ve satın alma*. 1948 yılına kadar Siyonist yerleşimcilerin ellerinde sadece üçüncü bir seçenek olmuştur.⁹¹

Kimmerling'in tezinin en önemli noktası Yahudilerin “düşük-sınır” şartıyla toprak satın almada kullanan yöntemleridir. Bu yönteme *toprak transferi* denir. Toprağı elde etmek için kurumsallaşmış Yahudi Ulusal Fonu (YUF) ve kolektif yerleşim usulü kullanılmıştır. YUF'nun görevi, bir Arap'tan toprağı satın alma yoluyla bir Yahudi'ye transfer ederek, toprağı serbest piyasadan çıkarmak ve tekrar bir Arap eline iade edilmeyeceğini garanti altına alarak Yahudi Sömürge Tröstü'ne kaydedecekti. Böylece toprak uluslaştırılır, diğer bir deyişle sömürgeleştirilir.

Filistin'de toplumsal ve ulusal koşullar bağlamında daha etkili olabilmek için toprak satın alma yöntemine (*de jure* denetim) yerleşimin (*de facto* denetim) eklenmesi gerekiyordu. Ama sadece yerli Araplar işgücü potansiyeline sahip durumdaydı. Yahudi yerleşimcileri yerel Arap işgücünü ortadan kaldırmak ve yerine Yahudi işgücünü yaratmak için ulusal kurumlara çok baskı yapmış ve sonuçta hedeflerine ulaşmıştır. Böylece, toprakları ulusallaştırmak için ikinci bir model olan kolektif yerleşim ortaya çıkmıştır. Bu nedenle Siyonist sosyalist yapıyı daha da güçlendirmek için sadece toprağı satın almak değil, aynı zamanda onu Yahudi yerleşimcileri arasında paylaşmak gerekiyordu.

İşte, Siyonistlerin bu toprak satın alma ve yerleştirme stratejisi bir sonraki toprak kontrolü modelini, diğer deyişle *silahlı savunma* modelini getirmiştir. Bu model devlet oluşumu ve ulus inşası süreçlerinde büyük önem taşıyacaktı. Zaten 1920'dan itibaren Siyonist sol devlet inşası sürecini kendine üstlenerek Arap-Yahudi çatışmalarından kaynaklanan güvenlik sorunlarını kendi sorumluluğı altına almıştır.⁹²

Arap-İsrail ilişkilerindeki jeopolitik koşullar İsrail toplumunun oluşumunda belirleyici faktör olmuştur. Toprak üzerinde Yahudi toplumunun haklarını savunmak için Yahudi sosyalizmi, dini, gençler kültürü, coğrafya, arkeoloji ve diğer değerli kaynaklar hemen mobilize edilmiştir. 1948 savaşı sonrası elde edilen zafer ve bağımsızlık sırasında İsrail toprakları daha önce Yahudiler tarafından satın alınan

⁹¹ Uri Ram, **a.g.m.**, s. 56

⁹² Uri Ram, **a.g.m.**, s. 57

topraklar dışında daha genişletilmiş, yani Kimmerling'in değişiyle “İsrailifikasyon” edilmiştir.⁹³

Siyonist olguyu sömürgeci perspektiften analiz eden ikinci, *Marksist yaklaşım*, Gershon Shafir tarafından geliştirilmiştir. Shafir de, Kimmerling gibi F. J. Turner'in *sınırcılık (frontierism)* tezine başvurmuş ve ona birkaç değişiklikler yaparak Siyonist sömürgeciliği açıklamaya çalışmıştır. İlk olarak karşılaştırmalı bir perspektif eklemiştir. Çünkü Shafir'e göre, Siyonist sömürgeciliği Güney Afrika ya da Avustralya gibi sömürgecilikle karşılaştırmaksızın açıklamak yeterli olmayacaktır. İkinci olarak, Turner'in “cahillik” kavramını eleştirerek onun yetersiz kaldığını ve “sınır” (*frontier*) kavramının belli bir sınır çizgisini (*boundary*) ifade etmediğini, onun ilk iki farklı toplum arasında bir bölge ya da toprak/territory yorumlaması olduğunu belirtmiştir. Shafir, İsrail sosyolojik söyleminde önde gelen işlevselcilik ve elitizm eğilimlerindeki *idealizm, erekselcilik ve Yahudi münhasırlık* gibi hataları eleştirmiş ve onun yerine kendisi önerdiği *materyalist, tarihsel ve uluslararası* alternatif kavramlarını geliştirmiştir.⁹⁴

Shafir ilk Siyonist yerleşimciliği 1882-1914 yılları arasında, yani Birinci ve İkinci Aliya ile Filistine gelen Yahudilerin sayesinde gerçekleştiğini belirtmişti. Birinci Aliya yerleşimciliği sırasında Siyonistler *kapitalist plantasyon* yöntemi uygulayarak *etnik plantasyon* yerleşimciliğe geçmişlerdi. Sonradan ise 1904 başlayan İkinci Aliya sırasında *saf yerleşimci sömürgecilik* modelini uygulamaya girişmişti. İşte bu İkinci Yahudi göçü Yahudi ulus oluşumunun ve devlet inşasının temellerini atacaktı. Birinci Aliya dönemindeki Yahudi kolonilerinde Yahudi işgücü ile beraber Arap işgücü de kullanılıyordu. Ancak İkinci Aliya döneminde sadece Yahudi işgücü kullanılmaya karar verildi ve Arap işçileri kovularak “emeğin fethi” süreci başlatılmıştı. Çünkü emeğin işgal edilmesi “toprağın fethi” sürecini hızlandıracaktı. Satın alınan topraklarda ucuz işgücünü faydalanmak için Siyonistler Yemen'den fakir Arap Yahudilerini “ithal” etmeye girişmiştiler. Ama bu girişimleri de bekledikleri sonucu vermedikten sonra, 1908 yılında Alman Yahudi sosyologu Franz Oppenheimer tarafından geliştirilen plan Siyonist Örgütü tarafından onaylanmıştı. Bu

⁹³ Uri Ram, *a.g.e.*, s. 58

⁹⁴ Uri Ram, *a.g.e.*, s. 58

plan üç amacı bütünleştiriyordu: iç sömürgecilik, toprağın ulusallaştırılması ve kooperatif-yerleşimcilik.⁹⁵

Birinci Aliya Yahudi toplumu oluşumunun temelini inşa etmişse, İkinci Aliya, Yahudi Ulusal Fonu (YUF) ve Yahudi İşçi Hareketi – *Histadrut* (YİH) temelinde, saf yerleşimci sömürgecilik yöntemini uygulayarak Filistinli Arapları dışlamada önemli rol oynamıştı. YUF ve *Histadrut*'un esas amacı satın alınan toprakları piyasadan kaldırmaktı.

İlk başta Siyonistler toprağı işgal etmede maksimalist perspektiften hareket emiş olsalar da, 1937'de ve yine 1948'de Filistin'i Arap ve Yahudiler olarak ikiye bölmesi gerektiğini desteklemişlerdi. Çünkü bu strateji demografik açıdan Siyonistlerin yararına çözülecekti ve sorun yaratan Filistinli Arap nüfusunun üstünlüğünü ortadan kaldırmaya yardım edecekti.⁹⁶

Sonuç olarak Shafir'in geliştirdiği kolonyalist perspektifi toparlayacaksa, Siyonist sömürgeci süreç emek piyasasını dolaylı yoldan geçerek, yani satın alınan topraklar piyasadan kaldırıldı ve ulusallaştırıldı, bununla beraber toprak işçiler arasında ortak çalışılması için paylaştırılarak iş piyasasında işgücünü satma mecburiyetinden kurtarıldı. Shafir'in deyişyle bu “sera şartları”dur (*greenhouse condition*).⁹⁷

Siyonizmi diğer bir *Oryantalist* olarak bilinen perspektiften açıklamaya çalışalım. *Oryantalist Ekol*'ün kurucusu Edward W. Said'a göre, kolonyalist ya da sömürgeci olgu olarak Siyonizm, Avrupa emperyalizmiyle beraber hemen hemen aynı dönemlerde ortaya çıkmıştır. Siyonizm'in bir parçasını oluşturduğu modern emperyalizmin yükselme dönemi, Hobson ve Arendt'in belirledikleri 1870'ten gerilere uzanmaktadır. Emperyalizmin kökenlerini arayan ve onun yansımaları Siyonizm'de mevcut olduğunu kanıtlamaya çalışan Edward W. Said, emperyalizmin kaynağını kendisi meşrulaştırdığı 19. yüzyıl başındaki Avrupa entelektüel düşüncelerinde yatmakta olduğunu tespit etmiştir. E. W. Said'a göre, modern emperyalizmin gerçek kökeni, sistematik sınıflandırma düşüncesidir ve bu düşünce 19. yüzyıl başında dünyayı ve onun sakinlerini daha güçlü-daha zayıf, geri-ileri,

⁹⁵ Gershon Shafir, “Zionism and Colonialism: A Comparative Approach”, editor: Ilan Pappé, **The Israel/Palestine Question**, Taylor & Francis e-Library, London and New York, 2005, s. 77-78

⁹⁶ Gershon Shafir, **a.g.e.**, s. 79

⁹⁷ Uri Ram, **a.g.e.**, s. 62

üstün-aşağı tipler olarak *sınıflandırma* ve tiplendirme konusunda kazandığı bilgidir.⁹⁸ Böylece sınıflandırma emperyalizmin başlıca özelliklerini meydana getirmiştir. “Topraksal yayılma, öteki toplumlar üzerinde üstünlük kurma isteği, tüm doğayı ve insanlığı bilimsel olarak ayrı sınıflamalara bölmeye ve bunların hepsini insancıl bir nezaketle gizlemek olan hukuksal, topraksal, ırksal ve toplumsal öğretiler olarak makulmuş gibi gösterme Avrupalı emperyalizmin başta gelen özellikleridir.”⁹⁹

“İlk Siyonistler de, Doğu topraklarına ilişkin emperyalist düşüncenin biçimini, felsefesini, dilini ve yöntemini Avrupalı emperyalistlerden almışlardır. Siyonistlerin Filistin’e yönelmesi, İngiliz, Fransız, Alman, Amerikalı ve Rusların “boş” ve “uygarlaşmamış” ilan ettikleri geniş topraklara yönelmeleri gibiydi. Yerli Araplar geri ya da yok kabul ediliyordu. Araplar toprak üzerinde hiçbir gerçek hak iddiası gütmeyen, bundan ötürü de hiçbir kültürel ya da ulusal gerçekliğe sahip olmayan önemsiz göçebeler oldukları varsayılmıştı.”¹⁰⁰

Siyonistlerin kullandığı *halksız toprak* kavramı Westlake’nin Oturulmayan arazi kuramı ile tamamen aynı şeydir. “Yahudi Emeği” ve Avrupalı Bölge kavramı, Leopold de Saussure’ün yeni kazanılmış topraklarda yerli ve Avrupalı yapıların ayrı tutulması gereğinden söz eden savlarıyla aynıdır. Yahudiler için sınırsız bir “Dönüş Yasası” tanınması ve Yahudi olmayanlara tanınmaması, Asya, Afrika ve Amerika’da bulunan her beyaz kolonide bulunabilecek aynı kavrama dayanmaktadır. “Yahudi ırkı”nın varlığına ilişkin militan kavram ise Gobineau, Stewart, Chamberlain ve Renan gibi düşünürlerin ırk tipolojilerinden kaynaklanmaktadır. Öyleyse, Siyonizm, teorisi ve pratiğiyle Avrupa emperyalizminin daha alt düzeyde bir yenilenmesidir ve emperyalizm gibi Siyonizm de Avrupa *düşünceler ailesinden* doğmuştur.¹⁰¹

⁹⁸ Edward W. Said, “Emperyalizm ve Siyonizm’in Entelektüel Kökenleri”, Der., Türkaya Ataöv, **Siyonizm ve Irkçılık**, Ankara Üniversitesi basımevi, Ankara, 1982, s. 138

⁹⁹ Edward W. Said, **a.g.m.**, s. 141

¹⁰⁰ Edward W. Said, **Şarkiyatçılık, Batı’nın Şark Anlayışları**, Çeviren: Berna Ülner, Metis Yayınları, İstanbul, 2010, s. 299

¹⁰¹ Edward W. Said, **a.g.m.**, s. 140-142

1.3.1 Avrupa Klasik Sömürgeciliği Üzerine Tarihsel Perspektif

Sömürgecilik yabancı bir toprağın işgal edilmesini, o toprağın işlenmesini ve ortaya göçmenlerin yerleşmesini içerir. Sömürgecilik bu şekilde tanımlandığında bu olgu eski Yunan-Atina emperyalizminden Roma emperyalizmine kadar geri gider. Batı tarih geleneğinde ise sömürgecilik Büyük Keşifler dönemiyle başlar.¹⁰² Amerika'nın, Uzakdoğu'nun ve Afrika'nın keşfi, aynı zamanda ticareti ve sömürgeciliği yoğunlaştırmıştı. Modern çağın ilk sömürgecileri denizcilikte zamanının en ileri güçleri olan Portekiz ve İspanyollar olmuştur. 1450 yıllarında Portekizler Afrika'yı keşfederek önce Gine, Kongo ve diğer Afrika kıtası topraklarını ve sonra Hindistan'ı sömürgeleştirdiler. İspanyollar ise 1492'de Christophe Colomb'un Amerika kıtasını keşfiyle önce Küba'yı, sonra Aztek'lerin ülkesi Meksika'yı ve İnkaların ülkesi Peru'yu sömürgeleştirdiler. İki büyük gücün arasındaki rekabet Papa'nın karışmasıyla Tordesillas Antlaşması sonucunda sömürgeler paylaşılmıştı. Orta Amerika ile Güney Amerika'nın batısını İspanya, Güney Amerika'nın Doğusunu ve Afrika, Hindistan, Endonezya ile Pasifik Okyanusu adalarını Portekiz sömürgeleştirdi.¹⁰³

19. yüzyılın ikinci yarısında Avrupalı güçler sömürgelerle yeniden ilgilenmeye başlamışlardı.¹⁰⁴ Çünkü 16. Yüzyılın sonlarından itibaren Sanayi Devrimi'nin etkisiyle yeni güç olarak ortaya çıkan İngiltere, Fransa ve Hollanda dünyadaki sömürgelerin Portekiz ile İspanya arasında paylaşılmasını kabul edemezlerdi. Artık sömürgecilik karşılıklı ticari ilişkilerin veya korsanların kıyı kentlerinde oluşturdukları salt ticari kolonilerin çok ötesinde, burjuvazinin dünya üzerinde egemenlik kurmasının bir olgusu olarak gündeme sokulmuştu.¹⁰⁵ 1880 yıllarından başlayarak Avrupalı emperyalist güçler dünyayı sömürgeler ve etki alanları olarak 20–30 yılda tam anlamıyla paylaştılar. Öyle ki, 1914 yılına geldiğinde artık paylaşılacak hiçbir şey kalmamıştı. Ortadoğu'da İngiltere ile Fransa iki dünya

¹⁰² Marc Ferro, **Sömürgecilik Tarihi**, Çev.: Muna Cedden, İmge Kitapevi Yayıncılık, Ankara, 2002, s.19

¹⁰³ S. Çiftiyürek, **Ulusal Soruna Somut ve Tarihsel Yaklaşım**, Gün Yayıncılık, İstanbul, 2004, s. 18

¹⁰⁴ Sinan Adalı, **Sömürgecilikten Küreselleşmeye: "Kapitalizm Öldürür"**, Pencere Yayınları, İstanbul, 2001, s. 26

¹⁰⁵ S. Çiftiyürek, **a.g.e.**, s. 25

savaşı arasında yenilen Almanya'nın ve Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşünden sonra arta kalan toprakları aralarında paylaşarak sömürge imparatorluklarını daha da büyütmüşler. Fransa Suriye ve Lübnan'ı, İngiltere ise Irak, Filistin ve Ürdün'ü sömürge alanlarına katmışlardı.¹⁰⁶

Batılı emperyal güçler dünyayı paylaşmayı sürdürürken Avrupa'nın Doğusunda yeni yükselen güç Çarlık Rusyası da imparatorluğunun topraklarını genişletmeye ve dünya ticaret hatlarını ele geçirmeye çabalıyordu. Korkunç İvan döneminde kurulan Rus İmparatorluğu eski Altın Ordu topraklarının Tatar egemenliğinden alınması sayesinde (1552'de Kazan, 1556'da Astragan) ortaya çıkmıştır. 17. yüzyılda fetihlerde bir duraklama olmuştur. 18. yüzyılda ise fetih iki eksen üzerinde, Karadeniz'in her iki tarafından Osmanlı İmparatorluğu'na ve Kazak bozkırlarına doğru hareket yeniden başlamıştı. 19. yüzyılın ilk yarısının en önemli meselesi Kafkasya olmuştur. Amaç hem Osmanlı İmparatorluğu'nu kışkırtmak hem de Güney Kafkasya'daki Hristiyan krallıklarla doğrudan ilişkiye geçmektir. 1801'de Gürcistan ve 1828'de Ermenistan fetih edilmişti. Son aşama ise Kazakistan'ın iskânı ve Orta Asya'nın fethi olmuştur. 1865-1920 yılları arasında Rus İmparatorluğu'nun Orta Asya'ya yönelen fethi tamamen sona ermişti.¹⁰⁷

Emperyalizmin dünyayı paylaşmasına paralel olarak ulusal bağımsızlık süreci de hızlanmıştı. Emperyalizmin esası olan sermaye ihracı girdiği tüm ülkelerde ağırdan olsa kapitalizmi geliştirmişti. Sömürgelerdeki kapitalist gelişim genel olarak ulusal uyanışı kamçılamış ve bu ulusal bilinç bir ulusal burjuvazinin gelişmesini de sağlamıştı. Aynı zamanda Çarlık Rusya'daki 1917 Ekim Devrimi de emperyalizme karşı bağımsızlık kavgasını hızlandırmıştı.

Bu ve buna benzer gelişmelerin etkisiyle sömürge ülkelerin bağımsızlık kavgası kanlı-kavgalı gelişti ve Afrika'da ve özellikle Asya'da birçok sömürge ülke bağımsızlığını elde etmişti. Asya'daki ulusal bağımsızlık kavgası 1920-50 yıllarda yükselmiş ve bu 16 bağımsız devletin bağımsızlık kazanmasıyla sona ermiştir. Afrika'da ise ulusal bağımsızlık esas olarak 1960-80 yılları arasında gerçekleşti. Ama bu on küsur yıllık sürede rekor denilebilecek sayıda 34 gibi bağımsız devlet

¹⁰⁶ Sinan Adalı, **a.g.e.**, s. 27-28

¹⁰⁷ Olivier Roy, **Yeni Orta Asya ya da Ulusların İmal Edilişi**, Çeviren: Mehmet Moralı, Metis Yayınları, İstanbul, 2009, s. 58-61

ortaya çıkmıştı. İşte bu yıllar Avrupalı klasik sömürgecilik sisteminin sonlandırıcı dönemdir.¹⁰⁸

16. ve 18. Yüzyıllar arası sömürgeci yayılcılık ile 19. Yüzyılın sonunda doru başlayan emperyal sömürgecilik arasındaki temel ayırım, sanayi devriminin emperyalizme metropoller ile sömürgeler arasındaki ilişkiyi tümünden değıştirebileceğı eylem olanakları sağlamasıdır. Sömürgeci yayılcılığın ilk dönemleri eski tipte sömürgeleştirme hareketlerine daha yakındır. Burada sömürgeci ile sömürülen arasındaki ekonomik, askeri, teknik farklılık ve ticaret de küçüktü.

İspanyol Amerikası hariç, ilk sömürgeleştirme hareketleri yalnızca fethedilmiş ve egemenlik altına alınmış toplumların yapılarını bozmakla sınırlı kalmıştır. Oysa 19. yüzyıldaki ikinci sömürgeleştirme hareketi derin yapısal dönüşümlere yol açmıştı. Bunlardan en önemli olanı, sanayiye çökertme ve tarımda gıdaya dayalı olmayan bir uzmanlaşma olmuştur.¹⁰⁹

1.3.2 Siyonist Kolonyalizm ve Filistin'in İşgali

Nur Masalha *Bible and Zionism: Invented Traditions, Archaeology, and Post-Colonialism in Palestine-Israel* adlı eserinde, Siyonizm'in modern Avrupa milliyetçiliğı ile kolonyalist hareketin ürünü olduğunu belirtir.¹¹⁰ Gerçekten de Siyonizm, Avrupa'da iki aşamalı bir biçimde, önce Avrupalı Yahudiliğın içinde bulunduğu açmazların entelektüel yönden bir kavramlaştırılması olarak Orta Avrupa'da ve sonra bu açmazlara yönelik pratik bir çözüm olarak Doğı Avrupa'da ortaya çıkmıştır. İlk, Siyonizm Avrupa'da bir milliyetçilik hareket olarak ortaya çıkmasına rağmen sonradan liderlerinin bir ulusun yeniden canlanması ile ilgili vizyonlarını Filistin ülkesinde uygulamaya karar vermelerinin ardından, kolonyalist

¹⁰⁸ S. Çiftyürek, **a.g.e.**, s. 29-35

¹⁰⁹ Marc Ferro, **a.g.e.**, s. 45-47

¹¹⁰ Nur Masalha, **The Bible and Zionism: Invented Traditions, Archaeology, and Post-Colonialism in Palestine-Israel**, Zed Books, London & New York, 2007, s. 16

bir niteliğe bürünmüştü.¹¹¹ 1898 yılında düzenlenen İkinci Siyonist Kongre Eretz İsrail'in (İsrail Ülkesi) kolonyalize edilmesi gerektiğinin üzerinde duruyordu.¹¹²

Guy Bajoit, Siyonist kolonyalizmin tarihsel gelişimini emperyalizmin gelişimi ile karşılaştırmıştır. Bajoit, emperyalizmin iki ayrı stratejisini öne sürerek, onun Siyonizm ile ilişkilerini analiz etmiştir. Birinci olarak, *sömürgeci emperyalizm* biçimi daha çok Avrupalı güçler tarafından uygulanmış ve İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra sona ermiş emperyalist stratejidir ki, Siyonizm bu tür emperyalizme tekabül etmiştir. İkinci olarak, öncelikle ABD'nin uyguladığı *hegemonyacı emperyalizmdir*. 1948'den beri İsrail'in uyguladığı Siyonizm de emperyalizmin bu türüne uymaktadır.¹¹³

Emperyalist stratejiden yararlanan Siyonist yerleşimci sömürgecilik, tasarladığı amaçlarına ulaşmak için Batılı devletlerin emperyalist ideolojisine benzer Siyonizm'in sömürgeci ideolojisini yaratmıştır. Siyonist sömürgeci ideoloji iki temel birbiriyle ilişkili savlara dayandırılmıştır: *Yahudi tarihinin yeniden yorumlanması ve Siyonist uygulamaların meşrulaştırılması*.

Siyonist tarihin yeniden yorumlanması *birlik, teklik ve süreklilik* kavramlarına dayanmaktadır.

Birlik kavramı, Yahudi birliği düşüncesini yeniden canlandırmaya çalışmış ve tüm Yahudilerin “bir” olduğunu, yani bir ulus, bir halk, bir ırk olduğunu ileri sürmüştür.

Teklik kavramı, Yahudilerin diğer halklardan kültürleri, değerleri ve uygarlıkları bakımından farklılığını ve tekliğini savunmuştur. Yahudiler bir ulus olarak mevcuttur ama antisemitizm tarafından dağıtılmışlardır. Yahudilerin teklikleri değişmez ve antisemitizm evrensel ve şifa bulmaz bir olgudur.

Son olarak, *süreklilik* kavramı ise Yahudilerin dağılmadan önce birlik ve teklik içinde yaşadıklarını savunarak Filistin'in Yahudi ulusunun tarihsel ve coğrafi bölgesi olduğunu ve Yahudilerin her zaman bu “Vaat edilmiş Topraklara” dönmeyi istediklerini ortaya koymuştur.

¹¹¹ Ilan Pappé, **Modern Filistin Tarihi**, Çev.: Nuri Plümer, Phoenix Yayınevi, Ankara, 2007, s. 33-34

¹¹² Ilan Pappé, **a.g.e.**, s. 36

¹¹³ Guy Bajoit, “Siyonizm ve Emperyalizm”, Der., Türkaya Ataöv, **Siyonizm ve Irkçılık**, Ankara Üniversitesi basımevi, Ankara, 1982, s. 145

Bu yorumlardan hareket ederek Siyonist tasarımı meşrulaştıran ikinci sav ortaya çıkmıştır. Bu görüşe göre, (1)Yahudi halkının Filistin’e dönmesi ve bu ulus için bir devlet kurulması doğal ve tarihsel bir haktır. (2)Yahudi sorununun tek çözümünün ve Yahudi halkının durumunun normalleştirilmesinin tek yolu, Yahudi halkı için bir devlet kurulmasıdır. (3)Filistin “halksız bir toprak” olduğuna göre “dönüş” herhangi bir sorun yaratmaz ve bu durumda neden “topraksız bir halk”a verilmemeli? Filistinliler ne bir ulus ne de bir halktır. Az çok barbar, uygarlaşmamış bir kabileler gurubudur. (4) Uygar bir akım olan Siyonizm bu geri bölgeye modern uygarlığı, ekonomik gelişmeyi, kültürel yetkinliği ve siyasal demokrasi ile toplumsal adaleti getirecektir. (5) Siyonizm sosyalist bir harekettir. Çünkü Filistin’e demokrasi ve adalete dayanan bir toplum sokmayı tasarlamaktadır. Siyonizm’in önderleri, insanın bir başkası tarafından sömürülmesine karşı çıkan sosyalist öncülerdir.¹¹⁴

Siyonist sömürgeciler sözünü ettiğimiz ideolojiyi pratikte gerçekleştirmek için tek başlarına hareket edemezdi. Onun için Batılı emperyalist güçlerin desteği sağlanması gerekiyordu. Vladimir Jabotinsky, her yandan Arap ülkeleriyle çevirili olacak bir Yahudi devletinin kurulması için her zaman, Arap ve Müslüman olmayan, herhangi bir güçlü imparatorluğa dayanmak gerektiğini öneriyordu.¹¹⁵ Siyonistler, sömürgeci emperyalizm döneminde İngiltere’nin desteğine dayanarak kendi sömürgeci politikalarını gerçekleştirmişse, hegemonyacı emperyalizm döneminde ise, yani 1948’de İsrail Devleti kurulduktan sonra, yeni süper güç olarak ortaya çıkan ABD’nin desteğini kullanarak Siyonist stratejiyi uygulamıştır.

David K. Fieldhouse ve George Fredrickson sömürgeciliğin dört modelini tespit etmiştir: *işgalci* ve *karişık sömürgecilik* (İspanya), *plantasyon sömürgecilik* (Portekiz) ve *saf yerleşimci sömürgecilik* (İngiltere).

İşgalci sömürgecilik stratejik önem taşıyan topraklarda askeri denetim sağlamak için geliştirilmişti. Bu tür sömürgecilik Güneydoğu Asya ve Afrika deniz kıyısında kullanılmıştır. Diğer üç model ise işgal edilen topraklarda büyük oranda Avrupalı nüfusu yerleştirmek, yeni yönetim şeklini uygulamak ve emeği sömürmek olmuştur. *Karişık sömürgecilikte* askeri yöntem kullanma yoluyla yerli nüfustan

¹¹⁴ Guy Bajoit, **a.g.m.**, s. 146-147

¹¹⁵ Abdülvehab M. El-Messiri, “Siyonist Yerleşme Sömürgeciliğinin Belirgin Özellikleri”, Der., Türkaya Ataöv, **Siyonizm ve Irkçılık**, Ankara Üniversitesi basımevi, Ankara, 1982, s. 161

işçileri açığa çıkarma olmuştur ve sömürgeci ile yerli halk arasındaki antagonizma karışık evlilik yöntemiyle bastırılmıştır. Bunun bir örneği Güney Amerika'sının dağlı bölgelerinde görülmüştür. *Plantasyon sömürgecilikte* “uysal bir yerli işgücü” olmaksızın yerleşimciler *doğrudan* toprakları işgal eder ve plantasyonlarda çalışması için anlaşmalı ya da özgür olmayan işgücünü ithal eder. Bu tür yöntem ABD'nin güney bölgelerinde görülmüştü. *Saf yerleşimci sömürgecilik* modelde ekonomi beyaz işçilerin elinde tutulur ve yerleşimcilerin Avrupalı kültürünü ve etnik homojenliğini yeniden inşa etmek için yerli halk şiddet yoluyla kovulur ya da temelden temizlenir. Sömürgeciliğin bu modeli Avustralya ve ABD'nin Kuzey bölgesinde uygulanmıştır. İşte, Siyonistlerin Filistin'de uyguladıkları sömürgecilik *saf yerleşimci sömürgecilik* yöntemidir. Fredrickson'un tipolojisinde sömürgeciliğin daha bir türü *etnik plantasyon sömürgeciliği* mevcuttur. Bu tür sömürgecilik Cezayir'de uygulanmıştır. Sömürgeciler işgal ettikleri topraklarda yerel işgücünü kullanmayı tercih etmelerine rağmen kendi yerleşimcilerini bu topraklara yerleştirerek işgücünde kullanırlar.¹¹⁶

Abdülvehab M. El-Messiri, Siyonist *saf yerleşimci sömürgeciliğin* diğer sömürgecilikten ayıran dört belirgin özelliğini belirtmiştir. Bu özelliklerin ilki ve en önemlisi *nüfus transferidir*. Avrupa yerleşimci sömürgeciliğinde bu ilke bir toprağın işgal edilmesi, oraya yabancı bir halkın yerleştirilmesi ve yerlilerin sömürülmesi biçiminde işlemiştir. Siyonist yerleşimcilerde ise, toprak satın alınır ya da işgal edilir, yabancı insanlar yerleşir ve yerli halk da “transfer” edilir.¹¹⁷

1903'da Ussishkin toprakları elde edinmenin üç yöntemini sunuyordu. Birinci yöntem *güç kullanma* yoluyla, yani savaş durumunda fetih etme yoluyla ya da soygunculuk yoluyla toprağı elde etmek; ikinci usul, kamu otoritesi tarafından *kamulaştırma* yoluyla ve üçüncü yöntem toprak sahibinin rızasıyla *satın almaktır*. Ussishkin, üçüncü yöntemi toprak edinmen tek yolu olduğunu savunuyordu. Çünkü ona göre, toprakları işgal etmek için Siyonistlerin gücü yetmez, onlar zayıftılar. İkinci yöntemde ise, Arap ve diğer toprak sahiplerinin topraklarını elde edinmek için

¹¹⁶ Gershon Shafir, “Zionism and Colonialism: A Comparative Approach”, Editör: İlan Pappé, **İsrail/Palestine Question**, Taylor & Francis e-Library, London, 2005, s. 74

¹¹⁷ Abdülvehab M. El-Messiri, **a.g.m.**, s. 159

yerel otoritenin Yahudi yerleşimciler için bir yasa çıkarmasının olasılığı çok düşüktür.¹¹⁸

Siyonist sömürgeciliğin ikinci belirgin özelliği destekleyicilerinden *hem bağımsız hem bağımlı* olmasıdır. Nüfus transferi temeline bağlı toprak parçaları destekleyici devletten yavaş yavaş daha fazla özerklik ve bağımsızlık almayı amaçlar. Yabancı yerleşenler yönetimi kendi ellerine alır ve kendi içine kapalı bir devlet kurarlar. Eğer bu toprak parçası üzerinde bir çıkar çatışması ya da zorluklar çıkarsa, yabancı yerleşenler kendi anayurtlarına dönerler. Avrupalı yerleşimci sömürgeciliğin aksine, Siyonistler bir “anayurd”a sahip değildi ve her zaman bir “üvey-ana”nın desteğine ihtiyaçları vardı. Üvey-çocuk üvey-anayı ne kadar kullandıysa, üvey-ana da üvey-çocuğu o kadar kullandı. Siyonistler ile destekleyicileri arasındaki ilişki bir çıkar sorunu olduğundan, Siyonist önderlik, Ortadoğu’da imparatorluk gücünün gerçek merkezin arama çabasında önce Osmanlı Devletine, sonra Fransız ve nihayetinde İngiltere’ye başvurdular. Göreli bir bağımsızlık nüfus transferi ve destekleyici devletin birtakım önemli hizmetin yerine getirerek elde edildi. Ancak toprağı elinden alınan ve yabancılaştırılan yerlilerin düşmanlığı ve direnci baş gösterince destekleyici devletin korumasına bağımlı kaldı.¹¹⁹

Siyonist yerleşimciliğin üçüncü bir özelliği onun *ilhakçı ve yayılmacı doğasıdır*. Herzl güncesinde, Yahudi devletinin topraklarını “Mısır’daki nehirden Fırata’ kadar” olacağını dinsel-coğrafi çerçeveye tanımlamış ve devletin sınırları Yahudi nüfusu büyüdükçe genişleyeceğini ifade etmiştir: “Ne kadar fazla göçmen gelirse, o kadar çok toprak alınacaktır”. İsrail’in bir anayasa yayınlamayı istememesinin nedenlerinden biri de bu yayılma politikasının sürdürebilmesini istemesindendir. Resmi anayasada ise devletin sınırları belli olması gerekir.

Siyonist sömürgeciliğin dördüncü özelliği onun *ırksal ve kültürel heterojenliği*dir. Yerleşimci Yahudiler dünyanın farklı taraflarından gelmiş ve kültür açısından da farklılıklar göstermektedir. Avrupalı Aşkenaz Yahudileri (Rusya, Almanya, Fransa, Polonya ve diğerleri) Doğulu Sefardik Yahudilerden (İspanya, Türkiye, İran ve Arap ülkeleri) kültür ve ırksal bakımından farklılıklar taşıdığından

¹¹⁸ Gershon Shafir, *a.g.m.*, s. 75

¹¹⁹ Abdülveheb M. El-Messiri, *a.g.m.*, s. 159-161

bazen anlaşmazlıkların doğmasına neden olmaktadır. Doğulu Yahudilerin nüfus oranı çok olmasına rağmen ikinci sınıf yurttaşları durumundadırlar. Siyonist devletin bu özelliği Güney Afrika gibi yerleşimci bir sömürü toprağı ve Katanga'yı da Biafra gibi ayrılıkçı bir devlet olarak görmek yararlı olabilir.¹²⁰

Gershon Shafir, ilk Siyonist sömürgecilerin Filistin'e yerleşmelerini altı döneme bölerek açıklamıştır. Bu dönemler Birinci Dünya Savaşı öncesindeki otuz seneyi (1880-1910) içine alır. İlk dönem "Birinci Aliya"¹²¹ adı verilen 1882 yılında Doğu Avrupa'dan gelen Yahudi göçmenleriyle başlar. Onlar, Baron Rothschild'in desteğiyle, ilk Yahudi tarım kolektiflerin ve küçük çiftliklerin (*Moshavot*) temelini atmışlardır. İkinci dönemde, tarım kolektifleri, yerel vasıfsız Arap işgücüne dayandırılmış plantasyon sömürgecilik kolektiflerine değiştirilmişti. Üçüncü dönem 1900'da Baron Rothschild'in geliştirdiği sistem mali açıdan önemini kaybettiği için *Moshavot*'lar Yahudi Sömürgeci Derneğinin sponsorluğuna verilmiş ve işgücü olarak da hemen hemen hepsi Yahudiler olmuştur.

Dördüncü dönem, "İkinci Aliya" ile 1903'da başlar. Bu dönemde yerleşimci Yahudiler işgücü piyasasına katılırlar ve Filistinli Araplarla rekabet ederler. Beşinci dönem, daha önceki satırlarda da sözünü ettiğim, 1905 yılında Yahudi işçilerinin maaş düzeyini desteklemek için "emeğin fethi" edilmesi mücadelesiyle başlar. Son olarak, altıncı dönem ise 1909 yılında başlamış ve işçi hareketinin gelecekteki kaderini belirlemiştir. Bu dönemde toprak ve işçi sorununu bütünleşme yoluyla çözmek için "kooperatif yerleşimcilik" stratejisi ortaya çıkmıştır. Bu strateji Yahudi ulusu oluşumunun ve İsrail devlet inşasının temelini hazırlamıştır.¹²²

Birinci Aliya, Osmanlı İmparatorluğu yöntemi altındaki Filistin'de yaşayan Yahudilerin ya da Filistinlilerin yaşamında önemli bir değişiklik yaratmamıştır. İkinci Aliya, Osmanlı imparatorluğunun parçalanması ve Türkiye'de modern bir politik sistemin kurulması ile aynı döneme tekabül etmiştir. Ayrıca, ikinci dalga, tarihsel yönden uygun bir anda gerçekleşmiş ve Filistin'de statükoyu etkileyebilmiştir. Yerleşimciler, Yahudi milliyetçiliği ile sosyalizmi birleştirdiler.

¹²⁰ Abdülvehab M. El-Messiri, **a.g.m.**, s. 164-166

¹²¹ "Aliya" sözcüğü "yükseliş" anlamına gelmektedir. Filistin'e göçün Yahudilerin daha yüksek bir yaşam ve var oluş düzlemine yükselmesi görülmesinden kaynaklanmaktadır. İsrail dışında ülkelere yapılan göçlere ise "yerida" yani "alçalma" adı verilmiştir. Ilan Pappé, **a.g.e.**, s. 38

¹²² Uri Ram, **a.g.m.**, s. 61

Artık 1905 öncesi dönemde rastlanan tarımsal kolonilere yol yoktu çünkü bu tarz koloniler ülkenin hayatta kalabilme şansını ortadan kaldırıyordu. Bu yüzden, kesin kurallara tabi komüenal ve Yahudi merkezli kolonilerin oluşturulması gerekiyordu. Bu kararın sonucu Yahudi kolonilerde çalışan Arap işçilerin görevlerine son verilmişti.¹²³

¹²³ Ilan Pappé, **a.g.e.**, s. 59-64

İKİNCİ BÖLÜM

VLADİMİR JABOTİNSKY’NİN SOSYO-POLİTİK DÜŞÜNCELERİ

2.1. Vladimir Jabotinsky’nin Milliyetçilik ve Devlet Üzerine Düşünceleri

Vladimir Jabotinsky’nin (1880-1940) sosyo-siyasal düşünceleri Rus ve özellikle Batı’nın önde gelen entelektüellerinin düşüncelerinden esinlenmiştir. Çocukluğundan itibaren çok yetenekli olmasına rağmen, Jabotinsky ancak ortaokulu tamamlayabilmiştir. Buna rağmen Odessa’da yerel bir gazetede muhabir olarak işe alınmıştır. Sonradan gazete muhabiri olarak İsviçre ve İtalya’da çalışmış ve ayrıca Roma’da da Hukuk fakültesini kazanmıştır. Jabotinsky İtalya’da Batı’nın önde gelen entelektüellerinin ve özellikle İtalyan düşünürlerinin eserlerini severek okumuştur.

Jabotinsky hayatı boyunca Rus ve Batı’nın önde gelen yazar ve düşünürlerinin çok sayıda muhteşem edebi ve siyasal eserlerini okumuştur. Özellikle, Rusya’nın dünyaca ünlü şair ve yazarlarından Puşkin, Lermontov, Tolstoy, Dostayevsky, Gogol, Turgenov ve Çehov’un eserlerini hayranlıkla okumuştur. Batı klasiklerinden ise Shakespeare, Walter Scott, d’Annunzio, Victor Hugo, de Maupassant, Browning, Edgar Allan Poe, Mickiewicz ve Tegner gibi şair ve yazarlara hayranlık beslemiştir.

1898’da Jabotinsky henüz 17 yaşındayken Odessa’yı bırakıp *Odessky Listok* gazetesinin dış muhabiri İsviçre’nin Bern şehrine gitmiştir.¹ Bern Üniversitesi’nin Hukuk Bölümüne kayıt olduğunda ilk defa Profesör Reichesberg’ten Karl Marks’ı duymuştur. Aynı yılın sonbaharında eğitim görmek için İtalya’nın Roma şehrine gitmiştir.² 1907’de ise Viyana’da bir sene

¹ Eran Kaplan, **The Jewish Radical Right: Revisionist Zionism and Its Ideological Legacy**, The University of Wisconsin Press, İngiltere, 2005, s. 3

² Vladimir Jabotinsky, **Povest Moih Dnei**, “Bern i Rim” (Günlerimin Hikayesi, "Bern ve Roma"), İzdatelstvo “Biblioteka Aliya” 1985, **Hronika Yerusalisa**, (Çevirmci) <http://gazeta.rjews.net/Lib/Jab/pov0.html>

Fotoğraf 1: Vladimir Jabotinsky, Letonya -1925

Kaynak: Jabotinsky Institute in Israel Arşivinden, (Çevirimci)
http://www.jabotinsky.org/Site/content/zoomImg.asp?picTitle=&strImage=http://www.jabotinsky.org/jabo_multimedia/Pictures/linked/B/880.jpg&mode=mode2

boyunca bilgisini geliştirmek için kütüphanede zamanını geçirmiştir. Viyana'daki yıllarında Jabotinsky “ulusal sorun” üzerine çok sayıda eser okumuştur.³

Jabotinsky İtalya'da öğrenciyken Giuseppe Garibaldi, Gabriel Rossetti, Nietzsche, Benedetto Croce ve öğretmenleri Enrico Ferri ve Antonio Labriola'nın eserlerini okumuş ve çok etkilenmiştir. Bu eserler Jabotinsky'nin sosyalizm, liberalizm, bireycilik, milliyetçilik ve faşizm gibi düşünceleri iyice öğrenmesine katkıda bulunmuştur.

Jabotinsky'nin milliyetçilik üzerine düşünceleri, uykusuz gecelerini geçirdiği Viyana'nın kütüphanelerinde şekillenmeye başlamıştır. O, milliyetçilik ve ulusal sorun üzerine Rudolf Springer, Karl Renner, Ernest Renan, Pasquale Mancini, Viktor Adler, Otto Bauer'un, romantik milliyetçilik üzerine Jozef Pilsudski ve özellikle ulusal ve siyasal özerklik üzerine psikoloji kuramcısı Mortiz Lazarus'un teori ve yöntemlerinden çok etkilenmiştir.⁴

2.1.1 Milliyetçilik ve Irkçılık

Vladimir Jabotinsky'nin de milliyetçilik anlayışı diğer Siyonist entelajensiya gibi etnik-dinsel kan bağına dayalı bir romantizmden ibaretti. Onun ulus, devlet ve toplum üzerindeki ilk görüşleri İtalya'da geçirdiği yıllarda şekillenmeye başlamıştır.⁵ Jabotinsky her zaman milliyetçiliği savunmuş ve ulusal çeşitliliği istemiştir.⁶ Ulus düşüncesi üzerine şunu söylemiştir:

“[...] Milli duyguların, bir insanın aldığı eğitimde aranmaması gerekir. O halde bu nedir? Bu soruyu enine boyuna düşündükten sonra cevabın insanın kanında gizli olduğu sonucuna vardım. Bu görüşün bugün bile arkasındayım. Milli benlik insanoğlunun kanına, dolayısıyla ırksal-fiziksel özelliklerine işlemiştir. Biz ruhun

³ Vladimir Jabotinsky, **Povest Moih Dnei** (Günlerimin Hikayesi), “Svoboda, Svad'ba, Vena” (Özgürlük, Düğün, Viyana), s. 30

⁴ Ben-Hur, **a.g.e.**, s. 45

⁵ Vladimir Jabotinsky, **Povest Moih Dnei** (Günlerimin Hikayesi), “Bern i İtalya” (Bern ve İtalya), s. 7

⁶ Vladimir Jabotinsky, “O Natsionalizme” (Milliyetçilik Üzerine) **Odesskiye Novosti**, 30 Ocak, 1903, (Çevirimci) <http://gazeta.rjews.net/Lib/Jab/Feuilletons3.html#4>

bağımsız olarak bedende bulunduğuna değil, bir insanın ruh halinin öncelikle fiziksel yapısıyla tayin edildiğine inanmaktayız. [...] Bir halkın ruhsal yapısı bireylerin kişisel bakış açılarından çok fiziksel özelliklerinde daha fazla vurgulanır. [...] bu yüzden ruhsal asimilasyonun mümkün olduğuna inanmıyoruz. Olaya fiziksel bakarsak saf Yahudi kanından Yahudi ailesinde yetiştirilmiş birinin pek çok kuşak sonra Alman ya da Fransız kimliğine bürünebileceği fikri mantıklı bir iddia olmaktan uzaktır. Almanlar içinde büyümüş bir Yahudi, Alman geleneklerini ya da Alman sözcüklerini alıp kullanıyor olabilir. Bu insan tamamen Alman savıyla dolu olsa da ruhsal yapısının çekirdeği, kanı, bedeni, fiziksel-ırksal tipi Yahudi olduğu için her zaman Yahudi kalacaktır.”⁷

Gördüğümüz gibi Jabotinsky’e göre uluslar ırksal gruplar ya da diğer değişle etnik yapı temelinde oluşur ve biyolojik köken halkların ruh halini, yani zihniyetini oluşturur. Aslında Yahudiler ne bir ortak tarihe ne de ortak dile sahip oldular ve birleşik bir etnografik kültürün somutlaşabileceği bir toprakları da yoktu. Jabotinsky bu sorunun farkındaydı. Ona göre, doğal bir toprak, ortak bir dil, din ve tarih, bütün bunlar bile bir ulusun özünü oluşturamazdı. Ulusun özü, onun ayırt edici karakterinin başı ve sonu, kendine özgü fiziksel özelliklerinde, ırksal bileşiminin ifadesinde yatmaktaydı.⁸

Biyografik eserinde, Jabotinsky ulus ve bireyselleşme üzerine kafa yormuştur: “Her bir birey, kendisine eşit bir birey karşısında kraldır. Eşit birisi de onun yanında bir “kraldır”. Toplumun bireye karşı günah işlemesinden ziyade, bireyin topluma karşı günah işlemesi daha faydalıdır. Toplum bireyin refahı için icat edilmiştir. Başlangıçta Tanrı ulusu yaratmıştır. Ve ben ulusun insanlıktan önce geldiğini ve bireyin de ulusun önünde olduğuna inanıyorum. Bireyin ise ulus için hizmet etmesi doğaldır. Ve bu onun görevi değil isteğidir.”⁹

⁷ Vladimir Jabotinsky, “Özerklik Üzerine Bir Mektup”, Lenni Brenner, **Şebeke: Siyonistlerle Nazilerin İşbirliğini Gösteren 51 Belge**, Çev: Manolya Aşık ve Derya Metin, Profil Yayıncılık, İstanbul, 2008, s. 25-26

⁸ Şlomo Sand, **a.g.e.**, s. 319, 320

⁹ Vladimir Jabotinsky, **Povest Moih Dnei**, “Zhurnalist”, (Günlerimin Hikâyesi, "Gazeteci") s. 19-20

Jabotinsky, ulusun Tanrı tarafından yaratılmış olduğunu ve bireyin de ulustan önce geldiğini söyleyerek Filistin’de Yahudi devletinin kurulması için Yahudi ulusunun önünde bir bireysel yükümlülükte bulunmuştur.

Jabotinsky’e göre, her ulusun yeni eğilimleri onun geçmiş tarihi ile bağlantılı olmalıdır. Eğer bu geçmişteki çeşitli olaylarda ulusun aynı dürtülerini buluyorsak, o zaman yeni ulusal hareketlerin de dürtüleri geçmişle aynı olmalıdır. Geçmiş etraflica düşünerek incelersek ulusun gerçek dürtülerinin hangi biçimde olduğunu ortaya koyarız. Ve bugünkü yeni ulusal hareketlerin dürtülerinin hangi amaçta olduğunu da anlayabiliriz.¹⁰

Jabotinsky, Yahudi ulusunun geçmişi incelenerek bugünkü, yeni eğilimleri açıklamaya imkân bulanabileceğine inanmıştır. Ona göre, Yahudilerin iki bin yıllık sürgün tarihi Yahudilerin kendileri tarafından değil, başka halklar tarafından inşa edilmiş ve Yahudiler de bu tarihte pasif bir rol üstlenmişlerdir. Yabancı halklar, Yahudileri sürekli baskı altına almışlar ve taleplerini yerine getirmelerini istemişlerdir. Ancak Yahudiler her zaman bu baskı ve işkencelere karşı direnmişler ve kutsal olanı korumuşlardır. Yahudiler için kutsal olan şey ise her zaman dinleri olmuştur. Yabancılar Yahudilerin dinlerinden vazgeçmelerini istemiştir. Yahudiler ise her zaman kendileri için kutsal olan dinlerini korumuş ve yabancı halklara karşı direnmiştir.

Jabotinsky, Yahudiler için kutsal olan dinin, sürgün tarihi başladığı günden itibaren öldüğünü, gelişmekten durağan bir hale geldiğini belirtmiştir. Bunun nedeni ise kutsal dinin kendi ana vatanının topraklarından kopmasında yatmaktadır. Diğer dinler evrim kanunlarına göre ilerleyip gelişirken Yahudilik ise hiçbir değişime uğramadan ölmüş halde kendi halini korumuştur.¹¹

Jabotinsky, Yahudilik değişim ve gelişim yaşamamışken onun korunma amacının asıl nedenini açıklamaya çalışmıştır. O, Yahudilerin kutsal saydıkları dinin sayesinde Yahudi ulusal bireyciliğini ya da ulusal kimliğini koruduğunu ifade eder.

¹⁰ Vladimir Jabotinsky, “Sionizm i Palestina. O Territorializme”, (Siyonizm ve Filistin. Toprakçılık Üzerine) *Evreiskaya Zhizn*, № 2, Şubat, 1904, № 1, Ocak, 1905, *Yerusalimski Zhurnal*, № 37, 2011, (Çevirimci) <http://www.antho.net/jr/37/zhabotinsky.html>

¹¹ Vladimir Jabotinsky, *a.g.m.*, s. 5-7

Asıl kutsal olan bu ulusal kimliktir. Din ise savunma, ulusal toprak ve ulusal vatan görevini üstlenmiştir. Ulusal toprak hareketsiz halde olmalıdır, din ise sürekli hareket eder. Yahudilik ulusal toprağın yerini almış ve bundan dolayı da hareketsiz hale getirilmiştir. Topraksız Yahudi halkının, tarih boyunca görevi ulusal kimliği koruma olmuştur. Jabotinsky'e göre, Yahudiliğin görevi artık bitmiştir ve onun yerine de Yahudi ulusal hareketi geçmeli ve Yahudi milli kimliğini korumalıdır.

Jabotinsky, ırkların ortaya çıkmasının nedenlerini doğal etmenlerden arınması gerektiğini vurgular. Ona göre, insanın yaşadığı doğa, iklim onun fiziksel ve ruhsal yapısını şekillendirir. Ve ırklar da asimilasyon dışında hiçbir zaman değişmezler. Doğal etmenler dışında sosyal etmenler de ırkların ruhsal yapısını etkiler ama bu etkiler ikincildir ve yeni sosyal etmenlerin ortaya çıkmasıyla silinebilir. Bir kölenin özgürlüğe kavuşturulmasından üç yüz yıl sonra, onun psikolojisinde ya da ruhunda köleliğin hiçbir unsurunu bulamazsınız ve hiçbir sosyal değişim onun ırksal yapısını değiştiremez.¹²

Jabotinsky bu düşünceden hareket ederek Yahudi ulusal kimliğini açıklamak için çaba göstermiştir. Ona göre, Yahudi ulusal kimliği sürgünden önce, yani Filistin'de doğmuştur. Sürgündeyken edindiğimiz bütün değerler Yahudi ulusal kimliğine dahil edilemez. Çünkü onlar yabancı halklara aittir. Yahudi ulusal kimliğinin gerçek çekirdeği Filistin'de yaratılmıştır. Filistin öncesi Yahudi halkı yoktu. Farklı Yahudi kabilelerinin Filistin toprağında birleşmesiyle Yahudiler bir halk olmuştur. Yahudiliğe ait olan bütün değerler Filistin'de verilmiştir. Yahudiliğe ait olmayan bütün diğer değerler ise yabancılarındır. Yahudilik ve Filistin aynı şeydir. Yahudiler bir ulus olarak Filistin'de doğmuş ve orada olgunlaşmıştır. Fakat sürgün Yahudi ulusunu Filistin'den ayırmışken ulusal büyüme süreci durağan hale getirilmiş ve Yahudilerin görevi de Filistin'de yaratılmış ulusal kimliği korumak olmuştur.

Jabotinsky'e göre Filistinli Yahudi ulusal kimliğinin yeniden gelişmesi sadece doğmuş olan ulusal topraklarda ve ulusal doğa şartlarında gerçekleşebilir. Yahudi ırkının fiziksel ve ruhsal yapısı ancak doğmuş olduğu Filistin'in iklim ve

¹² Vladimir Jabotinsky, **a.g.m.**, s. 8

doğa şartlarına uygun gelir. Filistin dışında Yahudi ulusal kimliğinin gelişmesi olanaksızdır.¹³

Jabotinsky'nin romantik milliyetçilik yaklaşımı Yahudileri eskiden var olan bir ulus olduğunu kanıtlamaya çalışmıştır. İki bin yıldır dünyanın farklı devletlerinde yaşamışsa da onların fiziksel ve zihinsel yapısı değişmemiştir. Çünkü din yani, Yahudilik ulusal kimliği korumuş ve bugünlere kadar hayatta kalmasını sağlamıştır. Bu milli kimliğin ihyası için Yahudilerin Filistin'e dönmeleri gerekmektedir. Filistin dışında başka hiçbir toprakta Yahudi ulusal kimliğinin gelişmesi mümkün değildir.

2.1.2 Jabotinsky'nin Şark Anlayışı: Yahudiler ve Araplar

Jabotinsky'nin şark anlayışı ya da diğer deyişle oryantalist görüşü Batı oryantalizminin etkisinden kaynaklanmaktadır. Jabotinsky hiçbir zaman Yahudileri doğu halkı olarak görmemiştir. Ona göre, Yahudilerin “Şark” ile hiçbir ortak yanı yoktur. Bu Yahudi ya da Avrupalı olduklarından değil, uygar bir halk olduklarındandır. Filistin ise Yahudi sorununu çözümünde önemli bir yoldur. İkinci olarak ise Avrupa'nın sınırlarını Fırat nehrine kadar uzatmaktır, diğer bir deyişle Filistin'deki Yahudileri tamamen “Şarkın ruhu”ndan temizlemektir. Filistin'deki Araplara gelince onların bu konudaki kararları kendilerine aittir. Eğer Yahudilerin yardımına ihtiyaçları varsa, ancak onlara “Şark”tan kurtulmak için yardım edebilir.”¹⁴ Araplar Yahudilerden beş yüz sene geri de kalmışlardır. Manevi açıdan Yahudilere göre ne dayanıklı ne de irade gücüne sahiptirler.¹⁵

Jabotinsky “Şarkı” kendi gözlemleriyle analiz ederek Batı ile karşılaştırmıştır. Ona göre, Şark'ı Batı'dan farklılaştıran onun *etik dinginliği*dir. Batı araştırır, sürekli hareket eder, işgal eder, tahrip eder, inşa eder, tırmanır. Şark ise Batı tarafından

¹³ Vladimir Jabotinsky, **a.g.e.**, s. 9-10

¹⁴ Vladimir Jabotinsky, “Vostok” (Doğu), 1926, **Hronika Yerusalisa**, (Çevirmeci)

<http://gazeta.rjews.net/Lib/Jab/Feuilletons2.html#linktostr438>

¹⁵ Vladimir Jabotinsky, “O Zheleznoi Stene. Mı i Arabı” (Demir Duvar Üzerine. Biz ve Araplar), **Rassvet**, No: 42/43 (79/80), Berlin, 1923, **Hronika Yerusalisa**, (Çevirmeci)
<http://gazeta.rjews.net/Lib/Jab/Feuilletons2.html#linktostr438>
s. 2

itilmeyince ya da sinirlendirilmeyince dengeli halini korur. Ayrıca, Şark'ta zengin ile yoksul arasında büyük fark var. Şark hala geliştirilmekte, Batı ise yüz senedir geliştirilme hakkında bir şey duymamıştır. Şark, toplumsal baskıdan, sosyal adaletsizliğe karşı mücadele edecek aktif bir hareketten yoksundur. Siyasal açıdan farklılığı ise, Avrupa parlamentosu, yüzlerce toplumsal yönetim ve inisiyatifin biçimi yaratmıştır. Şark'ta ise despotizm hüküm sürmektedir.

Jabotinsky İslam dinini eleştirmez, dinin bilgeliliğine ve kutsallığına şüphe getirmez. O, Şark'ta dinin sınırsız gücünü ve hem siyasal hem de toplumsal ilişkilerin dinsel yasaların çerçevesinde çözümlenmesini kınar. Batı'da ise din sıkı bir biçimde sınırlandırılmıştır. Din ancak insanın Tanrı ile içsel ilişkilerini gösterir. Siyasal ve toplumsal hayata karışmaz.¹⁶

Jabotinsky, “Şark” ve “Batı” düşüncesinin evrim açısından, aslında hiçbir anlam taşımadığını ifade etmiştir. İkisinin birbirinden farkı sadece kültürde yatmaktadır. Şark'ın kültürü gelişme aşamasında olup daha olgunlaşmamıştır. Eğer bu geride kalmışlık kültürel tedavi görürse “Şark” tüm eksikliklerinden kurtulacaktır.¹⁷

Jabotinsky, Şark ile Batı'yı birer kültür olarak ortaya koymuştur. Ona göre, Batı kültürü, Edward Said'in Gramsci'den benimseyerek kullandığı terimle, Şark kültürü üzerinde *hegemoniktir*.¹⁸

Jabotinsky, yukarıda bahsettiğimiz gibi Yahudileri Batılı olarak gömüştü de, onların kökenlerinin Doğulu olduğunu belirtmiştir. Ancak iki bin yıldır Avrupalı halklarla beraber yaşamakta olduğu için, artık Yahudiler “Şark”ın tüm gerici değerlerinden kurtulmuş ve Batı'nın ilerici uygarlığının inşasında katkıda bulunmuş ve büyümüştür.¹⁹

¹⁶ Vladimir Jabotinsky, “Vostok” (Doğu), s. 2

¹⁷ Vladimir Jabotinsky, **a.g.m.**, s. 3

¹⁸ W. Said, **Şarkiyatçılık, Batı'nın Şark Anlayışları**, s. 16-17, Vladimir Jabotinsky, **a.g.m.**, s. 3-5

¹⁹ Vladimir Jabotinsky, **a.g.m.**, s. 3-5

2.1.3 “Demir Duvar” Stratejisi ve Arap Sorunu

Jabotinsky’nin Demir Duvar politikası Filistin’de Yahudi devleti inşasının ve Yahudilerin Araplar ile ilişkilerinin nasıl olması gerektiği üzerinde tasarlanmış bir programdır. Bu politika Siyonistlerin cevap vermesi gereken en önemli soruya yanıt vermiştir. Soru şöyleydi: Filistinli Araplar ulusal bir varlık oluşturmakta mıdır, eğer öyleyse, Siyonistlerin Araplarla ilişkileri nasıl olmalı ve Arapların Yahudi devleti projesi içindeki statüsü hangi konumda olmalıdır? Jabotinsky bu soruya 1923’da yazdığı “*Demir Duvar Üzerine*” ve “*Demir Duvarın Ahlakı*” başlıklı iki makalesinde yanıt vermiştir.²⁰

İlk yazdığı “*Demir Duvar Üzerine*” adlı makalesinin ön sözünü, Jabotinsky Araplara olan duygusal davranışının diğer milletlere olan davranışı ile aynı olduğunu belirterek başlar ve siyasal bağlamda düşüncelerini iki ilkeyle açıklar: birincisi, Filistin’de Arapları kovmanın herhangi bir yolu yoktur. Ve Filistin’de her zaman *iki halk birlikte yaşayacaktır*; ikincisi ise, Helsingfors (Helsinki) Programında²¹ formüle edilen *ulusların hak eşitliği* ilkesidir.

Jabotinsky bu ilkeleri inkâr etmez ve bunların barışçıl amaca yönelik tasarlandığını belirtir. Ancak onun düşüncesinde meselenin ikinci önemli bir yanı, Araplar ile Siyonistlerin ilişkilerinin nasıl olacağı sorusuydu. O, “barış idealini barış yoluyla elde etmek mümkün müdür” sorusunu sorar ve “bu sorunun cevabı, bizim Araplara olan davranışımızdan değil, tam tersi Arapların bize olan davranışında aranması gerekir” yanıtını verir.²²

Jabotinsky, Araplar ile Yahudiler arasındaki ilişkilerin nasıl olacağının farkındaydı:

²⁰ Avi Shlaim, **The Iron Wall**, s. 12

²¹ Helsingfors Programı, 1905 devriminden sonra 3. Tüm Rusya Siyonistlerin Konferansında (Helsinki, Finlandiya, 1906) kabul edilen Siyonist bir plandır. Konferansta Rus İmparatorluğu’ndaki Yahudi halkının durumu ve Herzl’in ölümünden sonra dünya ve Rusya Siyonizm’inin gelecek hedefleri tartışılmıştır. “The Helsingfors Program (1906)”, Ed. Paul Mendes-Flohr, Jehuda Reinhart, **The Jew in The Modern World: A Documentary History**, 1995, s. 423

²² Vladimir Jabotinsky, “O zheleznoy stene. Mı i arabi” (Demir Duvar Üzerine. Biz ve Araplar), **Rassvet**, No: 42/43 (79/80), Berlin, 1923, **Hronika Yerusallima**, (Çevirmci) <http://gazeta.rjews.net/Lib/Jab/Feuilletons2.html#linktostr438>

“Bugün ve yakın gelecekte, bizim Filistinli Araplarla gönüllü bir anlaşmanın yapılacağı düşünülemez ve onlar Filistin’in Yahudilerin çoğunluk olarak yaşadığı bir devlete dönüşmesini kabul etmezler. Çünkü Araplar Filistin’i kendi ulusal yuvası olarak görürler ve onun yegâne sahibi olarak kalmayı tercih ederler.”²³

Jabotinsky’nin böyle düşünmesi onun kolonizasyon tarihi üzerine bilgiye sahip olması ve onun sonuçlarının farkında olmasından kaynaklanmaktaydı. O, Siyonistleri bir yerleşimci sömürgeci olarak görmüş ve yerel halkın her zaman sömürgecilere karşı direneceğini ve hiçbir zaman sömürgeciliğin yerel halkın rızasını kazanma yoluyla gerçekleştirilemediğini anlamıştır. Diğer deyişle, Jabotinsky, Siyonistler ile Arapların ilişkilerini *sömürgeci-sömürülen* formülü çerçevesinde geliştirmiş olduğunu söyleyebiliriz. Bu formüle kanıt olarak Jabotinsky’nin şu sözlerini gösterebiliriz:

“[...] Yerel halk her zaman kendi topraklarından “sürülme” tehlikesinden korkmuştur. Onların korkma nedeni, sürülme tehlikesini bilinçli olarak hissetmesinden ya da anlamasından değil, sömürgeleştirilmesindendir. Çünkü hiçbir yerde ve hiçbir zaman sömürgeleştirme yerel halk için uygun görülmemiştir.

Her yerli halk, uygar ya da uygarsız olsun fark etmez, kendisinin her zaman mutlak sahibi olmak istediği ülkesini milli yuvası olarak görür; kendi rızasıyla sadece yeni bir sahibin değil, hatta yeni bir ortağın bile girmesine izin vermeyecektir. [...] Bu söylediklerim Araplara da aittir. [...] Her ulus sömürgecilik vahşetinden kurtulmak için en azından bir küçük kıvılcım kadar umut kalmayıncaya kadar karşı mücadele verir. Filistinli Araplar da böyle yapıyorlar ve umudun son kıvılcımı kalmayıncaya kadar böyle yapacaklardır.”²⁴

Jabotinsky, diğer Siyonist öncülerin Filistin’i işgal etmek için önerdiği her türlü yolu itiraz etmiştir. Çünkü ona göre, Filistinli Araplar uygar olmasa bile yaşayan bir halktır ve onların (Siyonistlerin) dediği gibi paraya satılmaz, yalanlara inanmaz ve hiçbir zaman anlaşmaya gelmezler. Jabotinsky makalesinin sonunda sonuç olarak, Filistin’i sömürgeleştirmenin ve Arapları sürmenin tek yolunun

²³ Vladimir Jabotinsky, **a.g.m.** s. 2

²⁴ Vladimir Jabotinsky, **a.g.m.** s. 2

savunma gücü, yani yerel halkın hiçbir zaman kıramayacağı siyasal ve askeri güç olan “demir duvar”ın inşa edilmesi gerektiğini belirtmiştir.

“Ne Filistin için ne Filistinli ne de diğer Araplara tazminat ödeyeceğiz. Bu yüzden gönüllü anlaşma düşünülemez. Bu yüzden böyle bir anlaşmayı Siyonizm'in *conditio sine qua non*²⁵ dışında olduğunu düşünenler hemen şimdiden "hayır" deyip Siyonizm'den vazgeçebilirler. Bizim sömürgecilliğimiz ya durdurulmalı ya da yerli halkın iradesine karşı ilerlemelidir. Bu nedenle, sömürgecilliğimiz yerli halktan bağımsız olan ve onların kıramayacağı demir duvarın savunma gücü altında sürdürülebilir ve gelişebilir. Bizim Araplar üzerine geliştirdiğimiz politikanın sonucu böyledir: biz ne kadar ikiye bölünmüşsek bile, bu sadece böyle "sonuçlanmalı" değil ve aynı zamanda sonuçlanıyor da. Balfour Bildirisi neden gerekir ki? Manda yönetimi neden gerekir ki? Bizim için bunun anlamı şudur ki, dış güçler ülkede yerli halk ne kadar isterse de, idari ya da fiziksel olarak bizim sömürgeci politikamıza karışmaktan caydıracak öyle bir idari ve güvenlik koşulları oluşturmayı üstlenmeleri gerekmektedir. İstisnasız hepimiz, her gün dış güçlerin bu görevlerini kararlılıkla ve eksiksiz yerine getirmesini talep ediyoruz. Bu çerçevede “militaristlerimiz” ile “vejetaryenlerimiz” arasında hiçbir fark yoktur. Kimileri demir duvarın Yahudi miğferinden oluşmasını isterler ise, kimileri bunların İrlanda miğferi olmasını umarlar; kimileri de Bağdat'ın (garip ve riskli) miğferi olmasına da memnun kalırlar; buna rağmen hepimiz gündüz gece demir duvarın uğruna uğraşıyoruz.”²⁶

Jabotinsky'nin “Araplarla hiçbir anlaşma düşünülemez” demesi bunun tamamen anlaşmanın olmayacağı anlamına gelmez. O sadece vurgulamak istediği gönüllü anlaşmanın asla olmayacağıdır. Dış güçler ile anlatmak istediği ise Büyük Güç devletlerinin desteğini elde ederek “demir duvar”ın inşa edilebileceğidir. O sırada onun kast ettiği ülke İngiltere'dir. Jabotinsky sözlerine şöyle devam eder:

“[...] Araplarla anlaşmaya varmak düşünülemez. [...] tüm bunlar Filistinli Araplarla hiçbir anlaşmanın düşünülemez olduğu anlamına gelmez. Sadece gönüllü bir anlaşmanın yapılamayacağı söz konusudur. Arapların küçük bir kıvılcım kadar

²⁵ Temel şart, başlıca koşul, ön koşul. Ahmet Emin Dağ, **Uluslararası İlişkiler Diplomasi Sözlüğü**, Anka Yayınları, İstanbul, 2004, s. 399

²⁶ Vladimir Jabotinsky, **a.g.m.** s. 3

umutları varken bu umudu hiçbir tatlı söz ve lezzetli sandviç uğuruna satmazlar, çünkü onlar gelişmemiş olsa bile bir insan kalabalığı değil yaşayan bir millettir. Yaşayan bir halk hiçbir umudu kalmadığı takdirde yani, demir duvarda hiçbir umut ışığı görünmeyen hale geldiğinde ödün verecektir ve anlaşmaya varmak zorunda kalacaktır. [...] Ancak böyle bir anlaşmaya gidilecek tek yol demir duvardır, yani Arapların mücadele etmekte olduğu Filistin’de hiçbir Arap etkisi mevcut olmayan siyasal iktidarı güçlendirmektir. Diğer bir deyişle, bizim için gelecekteki anlaşmaya giden tek yol, şu anki herhangi bir anlaşma girişiminin mutlak reddidir.”²⁷

Jabotinsky’nin o zamanki Filistin’deki siyasal olaylara realist perspektiften bakarak geliştirdiği “demir duvar” doktrini ahlaki idealinden tamamen yoksun olabilir. Kanımca, Jabotinsky’nin bu kadar sert ve acımasız şekilde yazmasına farklı faktörler neden olmuş olabilir. İlk olarak, Jabotinsky henüz gençken Rusya’da Yahudiler üzerine birkaç kez pogromlar uygulanmıştır. Ve Jabotinsky’nin kendisi 1903 Kişinev Pogromu’na şahit olmuştur. Jabotinsky bunun nedenlerini Yahudilerin kendi devleti olmaması, dünyanın her yerinde azınlık olarak yaşaması ve Yahudi zihniyetinde *savunma gücü iradesinin* silinmiş olmasından kaynaklandığını düşünüyordu. İkinci olarak, Jabotinsky bu makaleyi yazarken daha önceki yıllarda, Ortadoğu olağanüstü bir değişim sürecinden geçmişti: Birinci Dünya Savaşı, Osmanlı Devleti’nin çökmesi, İngiltere ve Fransa’nın Ortadoğu’yu paylaşması ve özellikle Pan-Arap milliyetçiliğinin doğuşu ve yükselişi.²⁸ Bununla beraber 1921’deki ilk Arap-Yahudi çatışması ya da Nebi Musa Ayaklanması olarak bilinen olay gerçekleşmişti.²⁹ Bu çatışmaya Jabotinsky’nin kendisi de katılmış ve Araplar ile ilk defa karşı karşıya gelmişti. Çatışmanın İngiliz hükümeti tarafından bastırılmasıyla suçlu olarak görülen Jabotinsky ve Emin El-Hüseyn yargılanmıştı.³⁰ Jabotinsky bu olaylar dizisini analize ederek sonunda Arap milliyetçiliğine karşı direnecek tek yolun “demir duvar” olduğu sonucuna varmış olabilir.

²⁷ Vladimir Jabotinsky, **a.g.m.** s. 3

²⁸ Antony Best, Jussi M. Hankimaki, **Uluslararası Siyasi Tarih-20. Yüzyıl**, Çeviren: Taciser U. Belge, Emel Kurt, Yayınodası Yayıncılık, İstanbul, 2008, s. 90-91, Ayrıca bkz. Adid Davişa, **Arap Milliyetçiliği-Zaferden Umutsuzluğa**, Çeviren: Lütfi Yalçın, Literatür Yayıncılık, İstanbul, 2004

²⁹ Antony Best, Jussi M. Hankimaki, **a.g.e.** , s. 114

³⁰ Ilan Pappé, **Modern Filistin Tarihi**, s. 107

Jabotinsky'nin bir sonraki makalesi "demir duvar" doktrininin *ahlakı* üzerine odaklanmıştır. Jabotinsky, ikinci makaleyi ele almadan önce birinci makalesinde de kısaca demir duvarın ahlakı üzerine açıklama getirmiştir.

"[...] güya sözünü ettiğim düşüncelerim ahlakdışıymış, cevaplıyorum: bu doğru değildir. Her ikisinden biri: ya Siyonizm ahlaki ya da ahlakdışıdır. [...] Eğer Siyonizm ahlaki, yani adaletli ise o zaman kimsenin razı olup olmamasına bakmaksızın adaletin uygulanması gerekiyor. Eğer A, B veya C adaletin uygulanmasını yararsız sayarak güç kullanarak engel olmaya kalkarsa, o zaman onlara da bunu yaptırmamak için güç kullanarak engel olmamız gerekiyor. İşte, bu ahlaktır, bunun dışında başka bir ahlak yoktur."³¹

Jabotinsky, Siyonistlerin Filistin'i sömürgeleştirmesini ahlak açısından haklı çıkararak, bunun uygulanmasına engel olanları müzakere yoluyla değil, güç kullanma yoluyla aşmayı önermiştir.

"Demir Duvarın Ahlakı" başlıklı makalesinde önemli olan soruyu ortaya koymuştur: "Eğer Araplar iyi komşuluk yaşamının var olduğuna inanıyorlarsa, o zaman kendilerine ait olduğunu düşündükleri ülke içinde "iyi bir komşu"nun olmasını isterler mi?"³² Jabotinsky, "Arapların hiçbir zaman tek ulus olarak yaşadıkları topraklara yabancı bir ulusun, özellikle çoğunluk bir halde gelip de yan yana yaşamalarına izin vermeyeceği" yanıtını verir. Ona göre, Araplara Siyonistlerin ne kadar iyi niyetli ve hedeflerinin de ne kadar barışçıl olduğunu anlatmak mümkün değildir; Araplara bunu anlatmak yararsızdır, çünkü "onlar bunu anlamaz, istemez ve değer de vermezler. Bu nedenle onlardan bunu istemek de olanaksızdır."³³

Jabotinsky Yahudilerin siyasal açıdan zayıf olduklarını da vurgulamıştır. Ona göre, Yahudiler çok basit olan kuralı anlamamışlardır: "asla sana gelmek istemeyen birisine, sen de gitme".³⁴ Onun kast ettiği şudur ki, eğer birisi sana iyi davranırsa iyi, kötü davranırsa da kötü davranman gerekir, yani barışa barışla, savaşa savaşa yanıt

³¹ Vladimir Jabotinsky, **a.g.m.**, s. 4

³² Vladimir Jabotinsky, "Etika Zhelenoi Steni" (Demir Duvarın Ahlakı), **Rassvet**, № 44/45 (81/82), Berlin, 1923, s. 1, **Hronika Yerusallima**, (Çevirimci) <http://gazeta.rjews.net/Lib/Jab/Feuilletons2.html#linktostr438>

³³ Vladimir Jabotinsky, **a.g.m.**, s. 1

³⁴ Vladimir Jabotinsky, **a.g.m.**, s. 2

vermek demektir. Araplar uzlaşmak istemiyorsa ya da Siyonist projeyi kabul etmiyorlarsa, o zaman Siyonistler de Araplara aynı cevabı vermelidir. Çünkü bu ahlakdışı olan bir şey değildir.

Onun düşüncesine göre, dünyada her şey eşit dağıtılmalıdır. Eğer yaşamak gerekirse, herkese eşit yaşam, ölmekse herkese eşit ölüm, yani açgözlünün doyup da kanaatkarın açlıktan ölmesi gibi ahlak yoktur. Onun anlatmak istediği “neden belirli ulusların toprakları olması gerekirken bu gerçekleşmez. Dünyada boş bir toprak parçası kalmamış ve hepsi artık paylaşılmıştır. Dünyada topraksız bir halk varsa o halkın ebedi topraksız mı kalması gerekir. Ahlak ilkesi bunu mu ister.” Jabotinsky, dünyada Arap halkının sahip olduğu toprakların büyük ama nüfus oranının ise nispeten daha düşük olduğunu vurgular. Bu yüzden, ona göre, Arapların Yahudi halkına toprak vermeleri adaletlidir.³⁵

“Araplar dünyada sadece 38 milyon kişidir. Ve onlar Avrupa kıtasının yarısı kadar geniş topraklarda yaşamaktadırlar. Yaklaşık her 16 kişi başına bir mil kare toprak düşer. Sicilya’da ise bir mil kareye 352, İngiltere’de ise bu sayı 669 kişidir. Bununla beraber Filistin tüm Arap topraklarının iki yüzde biridir. O zaman topraksız Yahudi halkının Filistin’i istemesi, yerel halk açısından uygun görülmediği için ahlaksız mı olur. Böyle bir ahlaka uygar bir dünyada yer yoktur, onun yeri yamyamların dünyasındadır. Toprak, büyük oranda sahip olanınki değil, topraksız olanınkidir.”³⁶

Jabotinsky, Yahudilerin Filistin’de toprak hakkının olduğunu kanıtlamak için Talmud’tan örnek verir.

“İki kişi yolun üzerinde yürürken bir parça çuha bulmuşlar. İkisi de çuhayı ben buldum demiş. Kendi aralarında tartışmışlar ve paylaşamadıklarından sonra yargıca gitmişler. Yargıç kumaşı eşit kesip paylaşmış. Ama “centilmen” olan birisi kumaşı ikisinin beraber bulduğunu ve kumaşın sadece bir yarısını isteyeceğini belirtmiş. Ancak inatçı olanı ise kumaşın tek kendisi bulduğunu ve ikinci parçasına da hakkı olduğunu iddia etmiş. Talmud, bu sorun üzerine “centilmen” için kaygılı bir

³⁵ Vladimir Jabotinsky, **a.g.m.**, s. 2

³⁶ Vladimir Jabotinsky, **a.g.m.**, s. 2

çözüm sunmuştur. Yargıç, sorunun sadece kumaşın bir parçasında olduğu sonucuna varmış ve o parçayı da ikiye bölüp sorunu çözmüştür. Sonuçta inatçı kumaşın dörtte üçüne, “centilmen” de dörtte birine sahip çıkmıştır. Sonuç: centilmen olmak iyi ama enayi olmak iyi değil. Atalarımız bunu biliyordu ama biz unuttuk.”³⁷

Onun bu örnekle anlatmak istediği Yahudilerin Filistin üzerine Arapların lehine hiçbir zaman ödün vermemesi gerektiğidir. Çünkü bu Siyonizmi ölüme götürecektir. Yukarıda sözünü ettiğimiz gibi Arapların Yahudilere gönüllü olarak toprak vermesi normal bir şeydir. Çünkü toprak ile nüfus oranı arasındaki fark çok büyüktü. Jabotinsky makalesini daha sert bir sonuçla tamamlar. Ona göre, eğer büyük toprağa sahip olan bir halk topraksız olan bir halka rızasıyla toprak vermezse, o zaman onu vermesine mecbur etmek gerekir.

“Hayatta adaletin *güç* ile sağlanması hala kendi geçerliliğini korumaktadır. Bu bizim Araplar üzerine yürüteceğimiz politikanın tek olanaklı yoludur. Uzlaşma üzerine ise sonra konuşuruz.”³⁸

Jabotinsky’nin “demir duvar” doktrini sadece gelecek Yahudi devletinin nasıl kurulması gerektiğinin ve Yahudilerin Araplarla ve diğer Büyük Güç devletleri ile ilişkilerinin ne biçimde olması gerektiğini önermekle yetinmez. Ian Lustick’in fark ettiği gibi, “demir duvar” doktrininin gizlenmiş bir yanı daha mevcuttur. Bu doktrinde gizli olan şey, Jabotinsky’nin yaklaşık bir yüzyıldan beri devam etmekte olan ve artık çıkmaza giren Arap-Yahudi çatışmasının da temellerini atmasındadır.³⁹

Jabotinsky Filistin’de Yahudilerin çoğunluğu oluşturulmadığı sürece barış üzerine konuşmanın anlamsız olduğunu ifade etmiştir. Ona göre, Araplar, sorunun onların rızası kazanılmaksızın çözülebileceğini anladıklarında, Siyonistler ile anlaşma yapma inisiyatifinde bulunurlar. Ancak bu şartlarda Siyonistler Araplara,

³⁷ Vladimir Jabotinsky, **a.g.m.**, s. 2

³⁸ Vladimir Jabotinsky, **a.g.m.**, s. 3

³⁹ Ian Lustick, “To Build and to Be Built By: Israel and the Hidden Logic of Iron Wall” **Israel Studies**, Vol. 1, N. 1, Spring, 1996, s. 203

Yahudi göçünü kontrol etme hakkı dışında, tüm hakları sağlarlar. Arapların kendileri anlaşmaya gelmediği sürece, tüm anlaşma ve görüşmeler boş ve yararsızdır.⁴⁰

Jabotinsky'nin İngilizlerin desteğiyle Yahudi askeri ve siyasal gücünün kurulmasını öngören bu makalesi zamanla revizyonist ideolojinin temel öğretilerinden birisi haline gelmiştir. Demir Duvar politikasının İsrail'in dünkü ve bugünkü politikalarını nasıl etkilediği halen büyük bir tartışma konusudur.⁴¹ İsrail dış politikasıyla ilgili ilerideki bölümlerde Jabotinsky'nin geliştirdiği politikasının etkilerini göreceğiz.

2.1.3.1 Yahudi Devleti Projesi ve Yerleşimci Politika

Jabotinsky, ulusun serbest hareket etmesi için kendisine ait bir toprağın olması gerektiğini defalarca söylemiştir. Jabotinsky'e göre, her ulus tüm insanlığın refahı için kendi hissesini katmıştır. Diğer halklar gibi Yahudiler de bu görevi üstlenmeleri gerekir. Ancak ulusun, bu görevi yerine getirmesi için bağımsız bir devlete ihtiyacı vardır. Yahudiler bağımsız bir devlete sahip oldukları zaman, diğer uluslar gibi bütün insan uygarlığı için kendi ideal ve hedeflerini hayata geçirebilirler. Yahudiler kendilerine ait bağımsız bir devlete sahip olmadıkları takdirde öğüt verici ulus⁴² olarak hayatlarını sürdürecekler ve onların ideal ve hedefleri de teori olarak kalacaktır.⁴³

Jabotinsky, "Yahudi devleti" projesini sistematik bir biçimde geliştirmiştir. O, Yahudi ulusunun (ya da Siyonizmin) ideal ve hedeflerini uygulayabileceği devlette, *Yahudi çoğunluğu* oluşturulması gerektiğini vurgulamıştır. Yahudiler ne zaman Yahudi devleti (Filistin) içinde çoğunluğu oluşturursa, o tarihten itibaren

⁴⁰ Vladimir Jabotinsky, "Krugli Stol s Arabami" (Araplarla Masa Üzerinde), 1931, **Hronika Yerusalisa**, (Çevirimci) <http://gazeta.rjews.net/Lib/Jab/Feuilletons2.html#linktostr438>

⁴¹ Selin Çağlayan, **İsrail Sözcüğü**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2004, s. 437

⁴² Jabotinsky "öğüt verici ulus" kavramından kastettiği Avrupa'da çok Yahudi kökenli (K. Marx gibi) bilim adamının mevcut olmasına rağmen, sadece diğer uluslara hizmet etmiş/danışmanlık yapmış ve kendi ulusu ve devletini inşa etmek için hiçbir şey yapmamış olmasıdır.

⁴³ Vladimir Jabotinsky, "İdeya Beitara" (Beitar Fikri), 1934, İzdatelstvo "Geşarim i Misdar Jaboinisky", 1991, **Hronika Yerusalisa**, (Çevirimci) <http://gazeta.rjews.net/Lib/Jab/sion.shtml#13>

“Filistin” “İsrail Toprakları”na (Büyük İsrail) dönüşecektir. Yani, Siyonizmin ilk amacı Filistin’de Yahudi çoğunluğunu oluşturmaktır.⁴⁴

Jabotinsky, Yahudi çoğunluğunu oluşturduktan sonra azınlık olarak kalacak Arapların durumu üzerine kendi görüşlerini bildirir. Ona göre, Arapların azınlık olarak kalması onlar için bir trajedi değildir. Çünkü Araplar Yahudi devletinden kovulmazlar ve Yahudiler gibi tüm haklara sahip olacaklardır. Azınlık halklar için en tehlikeli durum, dünyanın hiçbir köşesinde onlara ait bir devletin bulunmadığı sırada ortaya çıkacaktır. Arapların ise devletleri çoktur. İsteddiği zaman oraya gidip yaşayabilirler.⁴⁵

Jabotinsky, kurulacak Yahudi devletinde çoğunluğu oluşturmanın ikinci yolu olarak tüm dünyadaki Yahudilerin hızla *Siyon’a dönüşünü*, diğer deyişle kitlesel *Yahudi göçünü* istemiştir. Bu ilk hedefi gerçekleştirmeye olanak sağlar. Son hedef ise, Yahudi çoğunluğu olan toprakları, bütün dünyaya örnek olacak *İsrail devletine dönüştürmektir*. Siyonizm’in hedefe ulaşmasının birinci aşaması, Ürdün nehrinin iki yakasındaki Yahudi topraklarında Yahudi çoğunluğunu oluşturmaktır. Ona göre, ilk hedefe ulaşmadan ne Siyonizm ne Yahudi devleti ne de bir Yahudi ulusu düşünülebilir.⁴⁶

Eylül 1929’da “*The Times*” gazetesinde Jabotinsky Filistin’i “kolonileştirme rejimi”ni açıklamıştır:

1. Doğu Ürdün’ün Yahudi kolonizasyonu için açılması; Ürdün nehrinin doğusu, batısına göre toprağı daha verimli, suyu bol ve yerel halk da azdır.
2. Bir çok Arazi Yasasının çıkarılması; ülkenin tüm yaban arazilerini, kolonizasyon için bir arazi rezervi olarak devletin kontrolüne geçirilmesi ve arazi spekülasyonunun önlenmesi gerekir.

⁴⁴ Vladimir Jabotinsky, **a.g.m.**, s. 2

⁴⁵ Vladimir Jabotinsky, “Arabskaya Problema – Bez Dramatizatsii” (Dramatize Edilmeden Arap Sorunu), 1940, **Hronika Yerusallima**, (Çevirimci) <http://gazeta.rjews.net/Lib/Jab/arabs.html>

⁴⁶ Vladimir Jabotinsky, **a.g.m.**, s. 2

3. Gümrük tarifeleri, ulaşım oranları ve vergilendirme imkanlarının sağlanması; yerel sanayinin kalkınması için destek vermek ve Filistin'i Emperyal özelliğe sahip herhangi bir programa dahil etmek gerekir.
4. Yahudi yerleşimlerinin korunması; Hükümet denetimi altında Yahudi birimleri, asker ve polis aracılığıyla sağlanması gerekir.
5. Yahudi ve Arap toplumu ortak bir talepte bulunmadıkça ne Parlamenter ne yarı-Parlamenter kurumların oluşturulması gerekir.⁴⁷

Jabotinsky tüm dünyada Yahudilerin hep azınlık olarak *diaspora* halinde yaşadıklarını ve bunun sık sık şiddete maruz kalmalarına ve toplumdan dışlanmalarına neden olduğunu iyi bilmektedir. Jabotinsky, Yahudi devleti içinde Yahudilerin nüfusun çoğunluğunu oluşturduğu zaman bu soruna tekrar maruz kalmayacaklarını düşünmüştür. Ancak birinci amaca ulaşmak ancak ikinci bir amacın uygulanmasıyla gerçekleşecekti: *Yahudi yerleşimciliği*.

Yahudi yerleşimciliği üzerine ilk bölümde genel kuramsal bir açıklama getirmiştik. Ama Jabotinsky de Filistin'de Yahudi yerleşimciliği üzerine diğer Siyonist düşünürler gibi kendi yerleşim politikasını geliştirmiştir. Erken bir dönemde, yani 1905'da Jabotinsky yazdığı makalesinde Filistin'de Yahudi yerleşim konseptini ortaya koymuştur. Onun konseptindeki ilk hedef Filistin'i *kitlesel göç* yoluyla kalkındıracak endüstriyel ve tarımsal hazırlıktır.⁴⁸

Jabotinsky'e göre, Yahudi çoğunluğunu oluşturacak kitlesel göçün gerçekleşmesi yapay bir yöntemle yapılamaz. Önce doğal olarak tüm Yahudi göçmenleri kendine çekecek toprakların belirlenmesi ve bu toprakların sanayi gelişim için hazırlanması, yani ülkenin sanayileştirilmesi gerekir.⁴⁹ Ülkenin sanayileştirilmesi, hem imalat hem de üretim sanayisinin gelişmesi demektir. Sanayinin gelişmesi ise işgücüne ihtiyacı meydana getirir. İşçiler ise yerel halktan değil Yahudilerden oluşacaktır. Bu Yahudi göçmenlerin Filistin'e taşınmasına imkân sağlar. Böylece Yahudilerin yavaş yavaş Filistin'e göç etmeleri hızlanır. Ancak

⁴⁷ Colin Shindler, **The Triumph of Military Zionism**, I. B. Tauris, London-New York, 2010, s. 86

⁴⁸ Raphaella Biski Ben-Hur, **Every Individual, A King: The Social and Political Thought of Ze'ev Vladimir Jabotinsky**, B'nai B'rith Books, Washington D.C., 1993, s. 196

⁴⁹ Vladimir Jabotinsky, "Sionizm i Palestina. O Territorializme" (Siyonizm ve Filistin. Toprakçılık Üzerine), s. 18

Yahudi göçünün düzensiz ve dağınık bir halde gelişmemesi gerekir. Çünkü düzen olmadığı takdirde göçmenler belli yerlerde toplanırlar ve diğer topraklar boş kalır. Aynı zamanda göçmenlerin kısıtlı mesleklerde çalışmalarına ve yerleşim düzenliliğinin bozulmasına neden olur. Bu ise sanayinin farklı alanlarının gelişmemesi demektir. Bu yüzden göçün kontrol edilmesi ve boş olan toprakların kolonileştirilmesi yoluyla düzenliliğin sağlanması gerekir. İşte bu düzenlilik sanayinin hızlı gelişmesine ve ülkenin kalkınmasına yol açar. Sanayisi kalkınmış ülke ise Yahudi göçünü hızlandıracak büyük bir çekim yaratır.⁵⁰

Jabotinsky'e göre, kitlesel göç ancak ülkenin tamamen sanayileştiği sırada gerçekleşebilir. O zamana kadar Yahudi işçilerinin belli bir kurum tarafından denetlenerek sınırlı bir oranda gönderilmesi ve küçük kolonilerin yaratılması gerekir. Ülkenin sanayileşme süreci ise beş ya da on sene değil, bir insanın hayatı kadar uzun zaman sürebilir.⁵¹

Ona göre, Siyonizmin amacı Galut'taki Yahudilerin eksikliklerini gidermekten ibaret değildir, asıl amaç Yahudileri Galut'un azabından tamamen kurtarmaktır. Amaç büyük olduğundan uzun bir zamana da ihtiyaç vardır.⁵²

Jabotinsky, Yahudi göçü ile ilgili yine bir yöntem sunar. Bu “zorunlu askerlik” yöntemidir. Yönteme göre, her bir insanın zorunlu olarak askere gittiği gibi Galut'taki Yahudiler de üç sene süresiyle Filistin'e giderler. Onlar da tıpkı askerler gibi vatanını sevdiği için zorluk, açlık ve soğuk olsun her şeye rağmen dayanacaklar. Çünkü biz savaş durumundayız. Üç senelik askerlikten sonra yaşadığı ülkelere geri dönenler oradaki halklara (Yahudiler) vatanları Filistin hakkında bilgiler anlatsınlar. Bu ise tüm Galut'taki Yahudilerin Filistin'e olan sevgilerini daha da yükseltecektir.

Jabotinsky, göç sürecinin başlamasından önce Filistin'de bir saha araştırmasının yapılması gerektiğini öne sürer. Filistin'in doğası ve iklim şartları, ekonomik durumu, orada yaşayan halkın sayısı, okuma-yazma oranı ve yerel halkın yeni yerleşimcilere olan davranışı ve bunun gibi her şeyin titizlikle incelenmesi

⁵⁰ Vladimir Jabotinsky, **a.g.m.**, s. 19

⁵¹ Vladimir Jabotinsky, **a.g.m.**, s. 20

⁵² Vladimir Jabotinsky, **a.g.m.**, s. 21

gerekmektedir. Ona göre, ülke üzerine toplanan kaynaklar Filistin’de Yahudi yerleşim politikasının nasıl yürütülmesi gerektiğini öğrenmeye imkan sağlar.

Jabotinsky, bununla beraber Filistin’deki Yahudilerin okuma-yazma oranının yüksek olmasını istemiştir. Onun için ise sağlam eğitim sistemi uygulanmalıdır. Bu ise Yahudilerin yerel halktan daha üstün ve güçlü olmasını sağlar.⁵³

Jabotinsky bununla yetinmez. O, kitlesel göç ve yerleşimcilik faaliyetleri için yasal hak verecek *siyasal iktidarın* da bulunması gerektiğini belirtmiştir. Jabotinsky, Yahudilerin Filistin’e kitlesel göçünün ve yerleşim faaliyetlerinin serbest bir biçimde gerçekleşmesi için siyasal iktidarın ele geçirilmesi gerektiğini istemiştir. Ona göre Filistin’de Yahudiler azınlığı oluştursalar da siyasal iktidarı ellerinde bulundurmaları ahlak açısından doğrudur. İngilizler Mısır’da ya da Fransızlar Cezayir’de azınlık durumda bulunsalar bile iktidar onların ellerindedir ve bu bir ahlaksızlık değildir. İngilizler sadece Mısır’da bulunan yirmi bin İngilizlin değil, tüm İngiltere’nin halkını temsil etmektedir. Fransızların durumu da aynıdır. Bunun gibi Yahudiler de sadece Filistin’de bulunan yüz bin “*yışuv*”un halkını değil, tüm dünyadaki yaklaşık yedi ya da sekiz milyon Yahudi halkını temsil etmektedir. Demek ki Yahudiler Filistin’de bulunan altı yüz bin Araptan fazladır ve iktidarı da kontrol etme hakkı vardır. O zaman Yahudilerin Filistin’de iktidarı ellerinde bulundurmaları neden ahlakdışı olsun ki?⁵⁴

Jabotinsky, Yahudi yerleşimciliğini Avrupalı kolonyalist perspektiften çözümlemeye çalışmıştır. Oysa Yahudiler Avrupalı devletler kadar ne askeri ne de siyasal güce sahiptiler. İngiltere ya da Fransa’nın denizaşırı sömürgelerinde azınlık olmalarına rağmen iktidarı kontrol etmeleri ilk önce onların askeri gücünden kaynaklanıyordu ve ikinci olarak ise bu halk “topraksız bir halk” değildi. Sömürgelerindeki iktidarlarını da askerin gücüyle koruyor ve yönetiyordu. Askeri güç olmadan siyasal iktidarı ele geçirmek ya da kontrol etmek mümkün değildir.

⁵³ Vladimir Jabotinsky, **a.g.m.**, s. 31-32

⁵⁴ Vladimir Jabotinsky, “Sionizm i Moral’noye Pravo” (Siyonizm ve Ahlaksal Hak), 1916, **Hronika Yerusalisa**, (Çevirimci) <http://gazeta.rjews.net/Lib/Jab/sion.shtml#1>,

Jabotinsky ise Yahudilerin askeri güce sahip olmamasına rağmen siyasal iktidarı ele geçirmesini meşru olarak görmüştür.⁵⁵

Jabotinsky, Filistin'in Yahudilere verilmesini ahlak açısından doğru olduğunu kanıtlamak için İncil'den örnek getirir. İncil'de, “zaman zaman büyük bir mahsul olacaktır ve o zaman topraksız olanlar da fazla topraklara sahip olanlardan kendi paylarını isteyecektir”⁵⁶ diye yazmıştır. Demek ki Yahudilerin de fazla toprakları olan Araplardan toprak istemeleri ve orada “yerleşimcilik faaliyetlerini gerçekleştirmeleri ahlakdışı değildir. Eğer yerleşimcilik ahlakdışı değilse, o zaman siyasal iktidarın Yahudilerin elinde bulunması da meşrudur.”⁵⁷

2.1.3.2 Yahudi Askeri ve Savunma Politikası

Jabotinsky Yahudi askeri ve savunma gücü fikrini ortaya atan ilk Siyonist düşünürlerden biridir. O, Siyonizm tarihinde önemli yere sahip Yahudi Lejyonu, Hagana, Beitar ve İrgun gibi Yahudi askeri örgütlerin inşasında büyük çaba göstermiştir. Jabotinsky Filistin'de Yahudi yerleşimlerinin serbest bir şekilde gerçekleştirilmesi ve Filistin'in Yahudi devletine dönüştürülmesi için askeri ve savunma gücünün ne kadar önemli olduğunu fark etmiştir. Yahudi yerleşimlerini yerel halk tehlikesinden korumak için Yahudi askeri gücünün oluşturulması gerektiğini her zaman savunmuştur. Eğer Yahudi yerleşimleri korunmayacaksa komşu yerel halk Arapların tehlikesi altında kalacaktı. Onun bu fikri gelecekte inşa edilecek Yahudi devletinin en önemli unsurlarından biri olmuştur. Ancak Yahudi ulusal askeri inşasında onun zorluk çekmesine neden olan sorun Yahudi zihninden yitirilmiş olan *askeri ve savunma iradesinin* yeniden yaratılmasıydı.

Jabotinsky Yahudi halkının askeri ve savunma iradesinden mahrum olduğunu 1903'da olan Kişnev pogromunda şahit olmuştur. Odessa'da olacağı beklenen Yahudi kıyımı Kişnev'de gerçekleştirilmişti. Jabotinsky'nin yazdığına göre, pogroma

⁵⁵ Vladimir Jabotinsky, **a.g.m.**, s. 2

⁵⁶ Vladimir Jabotinsky, **a.g.m.**, s. 3

⁵⁷ Vladimir Jabotinsky, **a.g.m.**, s. 4

karşı askeri savunma fikri Yahudiler arasında ilk defa ortaya atılmıştı. Ama Odessalı Yahudilerin askeri hazırlık görmelerine rağmen pogrom Kişnev’de cereyan etmiştir.⁵⁸

Jabotinsky’de Yahudi askerini yaratma fikri ise Birinci Dünya savaşının başladığı ilk yıllarda, doğrusu Osmanlı’nın savaşa katıldığını duyduktan sonra doğmuştur.⁵⁹

Jabotinsky Filistin’in Osmanlı devletinin toprakları dâhilinde olduğunu ve bu topraklara ulaşmak ve o toprakları kurtarmak için Osmanlı’nın yıkılması gerektiğini iyi biliyordu. Onun düşüncesinde, ilk olarak Büyük devletlerin birisiyle işbirliğine geçerek Ortadoğu’da Yahudi askeri lejyonunu inşa ederek Osmanlı’ya karşı savaşmaktı. İkinci olarak ise, savaştan sonra Filistin’i yerel halk, yani Arapların saldırısından korumak olmuştur.

Jabotinsky, Osmanlı İmparatorluğu’nun yıkılacağını savaş öncesi yıllarda tahmin ediyordu. Çünkü 1908-1910 yılları arasında İstanbul’da muhabir olarak çalışırken Osmanlı devletinin sosyo-ekonomik durumunu iyice öğrenmiştir.⁶⁰

Jabotinsky, savaş yılları sırasında Rusyalı "*Ruskiye Vedomosti*" gazetesinin muhabiri olarak savaş meydanlarında çalışıyordu. Gazete muhabiri olarak Fas’a giderken Madrid’deki Yahudi arkadaşı Maks Nordou’ya uğramıştır. Jabotinsky, İngilizlerin doğudaki cephesinde Yahudi lejyonunu kurma fikrini önerdiğinde, Nordou bu fikrin gerçekleşmesinin imkânsız olduğunu söylemiştir.

Sonra, Jabotinskya Mısır’ın İskenderiye şehrine gelmiş ve burada Yahudi askeri fikrini gerçekleştirmenin yollarını aramıştır. Arkadaşları, Trumpeldor, Waitz, Gluskin, Gorodetski, Levontin, Etinger ile beraber Yahudi Lejyonunu kurma fikrini, o sırada Mısır’daki İngiliz askeri cephesinin başkumandanı General Maxwell’e sunmuştur. Maxwell ise İngiliz askeri içinde Yahudi Lejyonunu oluşturmanın

⁵⁸ Vladimir Jabotinsky, **Povest Moih Dnei**, “Kishnev” (Günlerimin Hikâyesi, "Kişnev"), s. 22-24

⁵⁹ Vladimir Jabotinsky, **Slovo O Polku**, “Kak Zarodilas’ Misl’ O Legione” (Alay Üzerine bir Söz, "Lejyon Hakkındaki Fikir Nasıl Ortaya Çıktı"), 1928, İzdatelstvo “Biblioteka Aliya” 1985, **Hronika Yerusalisa**, s. 2, (Çevirimci) <http://gazeta.rjews.net/Lib/Jab/slovo0.html>

⁶⁰ Vladimir Jabotinsky, **Povest Moih Dnei**, “Konstantinopol” (Günlerimin Hikâyesi, Konstantinopol), s. 37

imkansız olduğunu ama bir *Yahudi Ulaşım Kolordusunu* (Zion Mule Corps) oluşturabileceklerini söylemiştir. Bu ise Jabotinsky için gelecekte Yahudi lejyonu inşasına olanak sağlayan kilit bir öneme sahipti.⁶¹

Jabotinsky biyografik eserinde, “Zion Mule Corps, bizzat kendim için ve gelecekteki Yahudi Lejyonu fikrimi gerçekleştirmek için kilit bir role sahiptir. Ayrıca, İngiliz Askeri Bakanlığının, Paris’teki Delkasse kabinesinin ve Petersburg’daki Dış İşler Bakanlığının kapılarını bize açmaya yardım etti” diye yazıyordu.⁶²

Jabotinsky, Yahudi Lejyonu kurma fikrinin doğru olduğunu ne kadar savunursa bile, birkaç arkadaşı dışında siyonistlerden kimse onu desteklememiştir. Weizmann ise kendisinin bu fikre katılacağını fakat şimdilik onu gerçekleştirmenin mümkün olmadığını ve zamanı geldiğinde yardım edeceğini belirtmiştir. Buna rağmen Jabotinsky Yahudi Lejyonu kurma fikrini hep yanında tutmuş ve onun için elinden gelen her şeyi yapmıştır.⁶³

Temmuz 1917 yılına geldiğinde Jabotinsky’nin fikri nihayet İngiltere hükümeti tarafından onaylanmıştı.⁶⁴ Fakat Yahudi Lejyonu için askerlik yapacak bin ve üzeri kişinin toplanması gerekiyordu. Jabotinsky ve arkadaşları bir ay boyunca Yahudi Lejyonu için İngiltere’nin gettolarında çalışmıştır. Ancak tüm harcadıkları emek ve çaba boşuna gitmiş gibiydi.⁶⁵ Bazı önde gelen Siyonistlerin itiraz etmesine rağmen Jabotinsky Yahudi Lejyonu planını gerçekleştirmiştir. Yahudi Lejyonu’nun kurulmasına karşı olan Siyonistler İngiltere’nin nüfuzlu insanlarıyla irtibata geçerek Jabotinsky’e engel olmaya çalışmıştır. Ancak tüm çabaları Yahudi Lejyonu’nun kurulmasına engel olamamıştır. Jabotinsky’nin “tüm dünyayı gazeteciler yönetir” dediği gibi, o da itiraz eden Siyonistlere karşı kendi lobi faaliyetlerini başlatmıştır. Londra’daki “*The Times*” gazetesinin aracılığıyla İngiltere’nin bakan ve lord gibi

⁶¹ Vladimir Jabotinsky, **Slovo O Polku**, “Pervii Opıt-Zion Mule Corps” (Alay Üzerine Söz, İlk Deneme- Zion Mule Corps), s. 9

⁶² Zion Mule Corps - Nisan 1915’da kurmuş ve Mayıs 1916’da da dağıtılmıştı. Vladimir Jabotinsky, **a.g.e.**, s. 10-11

⁶³ Vladimir Jabotinsky, **Slovo O Polku**, “Protiv Vseh”, (Alay Üzerine Söz, Herkese Karşı), s. 13-14

⁶⁴ Vladimir Jabotinsky, **Slovo O Polku**, “Kak Delayetsya Politika” (Alay Üzerine Söz, Siyaset Nasıl Yapılır), s. 15

⁶⁵ Vladimir Jabotinsky, **Slovo O Polku**, “Mezhdu Kazarmoi i Kabinetom Ministra” (Alay Üzerine Söz, Kışla ile Bakanlık Arasında), s. 16-18

nüfuzlu adamlarına Yahudi Lejyonu planını kabul ettirmeyi başarmıştır.⁶⁶ Yahudi Lejyonu General Allenby'nin komutası altında Ürdün ve Gelibolu'da Osmanlı askerine karşı savaşmıştır. Savaşın sonuna doğru Yahudi Lejyonu'nun içinde yaklaşık 11,000 asker savaşıyordu. Bu askerlerin %34'ü ABD'li, %30'u Filistinli, %28'i İngilizli, %1 Arjantinli ve diğer kalanı Kanadalı Yahudilerden oluşuyordu (Fotoğraf-2).⁶⁷

Jabotinsky'nin Yahudi Lejyonu kısa zaman faaliyet göstermişse de onun bıraktığı tecrübe gelecekte Filistin mandasında Araplara karşı mücadele edecek Hagana, Betar ve İrgun gibi askeri örgütlerin inşasında büyük önem taşımıştır. Siyonist askeri savunma örgütü Hagana, Eylül 1920'de Filistin'de Yahudi yerleşimlerini yerel Arap saldırısından korumak amacıyla Vladimir Jabotinsky'nin inisiyatifi esasında kurulmuştur. Jabotinsky daha önce Siyonistleri yerel halkın saldırısına karşı birkaç kere uyarmıştı. Ancak onun tüm çabası boşuna gitmişti çünkü kimse onun söylediklerine inanmamıştır. 1 Mart 1920'de Ortadoğu'daki İngiltere ve Fransa topraklarının arasında kalan Celil bölgesindeki Yahudi yerleşimleri (*Tel-Hai, Kfar-Giladi, Khamra, Metula*)⁶⁸ yerel halkın saldırısına uğramıştı. Bu olaydan sonra Jabotinsky Yahudi savunma örgütü Hagana'yı kurmuştur. Ancak Nisan 1921'de gerçekleşen Yahudi-Arap çatışması (Nebi Musa Olayı) Jabotinsky ve arkadaşlarını suçlu göstererek 15 yıl süreyle hapse mahkûm etmişti, ancak kısa bir süre sonra İngiliz hükümeti Jabotinsky'yi affetmiştir.⁶⁹

Nabi Musa Olayı'ndan sonra İngilizler Filistin Manda politikasını tekrar gözden geçirmişlerdi. Ürdün'ün doğusunu Filistin'den ayıran 1922'de Churchill'in Beyaz Belge'sinin (*White Paper*) açıklanması Jabotinsky'yi hayal kırıklığına uğratmıştır. Bu belge Siyonist örgütün ikiye bölünmesiyle sonuçlanmıştı. İşte, bu

⁶⁶ Vladimir Jabotinsky, **Slovo O Polku**, "Zigzagi Gosudarstvennoi Mudrosti" (Alay Üzerine Söz, Devlet Bilgelisinin Zikzakları), s. 20-21

⁶⁷ Lenni Brenner, **The Iron Wall**, Zed Books, London, 1984, s. 38, (Çevirimci) <http://vho.org/aaargh/fran/livres3/Ironw.pdf>

⁶⁸ Vladimir Jabotinsky, "Tel-Hai", 8 Mart 1920, **Hronik Yerualima**, (Çevirimci) <http://gazeta.rjews.net/Lib/Jab/sion.shtml#3>

⁶⁹ Joseph Nedava, **Ze'ev Jabotinsky. Vehi Zhizn**, (Ze'ev Jabotinsky. Yaşamın Dönüm Noktaları), İzdatelstov "Gesharim ve Misdar Jabotinsky", Kudüs, 1991, (Çevirimci) http://www.odessitclub.org/reading_room/odessits/jabotinsky.php#10p

Fotoğraf 2: Vladimir Jabotinsky ve Yahudi Lejyonu, Filistin -1918

Kaynak: Jabotinsky Institute in Israel Arşivinden, (Çevirimci)
http://www.jabotinsky.org/Site/content/zoomImg.asp?picTitle=&strImage=http://www.jabotinsky.org/jabo_multimedia/Pictures/linked/B/844.jpg&mode=mode2

olaylardan itibaren Jabotinsky hem Siyonist örgütü hem de Hagana'yı terk etmiştir.⁷⁰

Jabotinsky, Siyonist örgütü terk ettikten sonra Paris'e gitmiştir. Paris'te "Rassvet" gazetesinin editörü olarak çalıştığı yıllarda, Doğu Avrupa'nın çeşitli devletlerinde gazetesinin maliyetini karşılamak amacıyla dersler vermiştir. Letonya seferinde Jabotinsky, kendi görüşüne yakın "yeni tip" Yahudi gençleriyle karşılaşır. Jabotinsky, bu gençleri bir araya getirerek 1923'da Riga'da *Betar Gençlik Hareketi*'ni (Brit Joseph Trumpeldor) kurmuştur.⁷¹ Jabotinsky'nin kurduğu örgütün

⁷⁰ Lenni Brenner, *The Iron Wall*, s. 41-46

⁷¹ Joseph Nedava, *a.g.e.*, (Çevirimci)

http://www.odessitclub.org/reading_room/odessits/jabotinsky.php#10p

modeli, İtalya'nın Faşist “*Ballilla*” hareketinden değil, Çekoslovakyalı “Masaryk’ın Sokolu” örgütünden esinlenerek kurulmuştu.⁷²

Betar hareketinin ve bugünkü İsrail devletinde kurulan *Likud* (eski *Herut*) partisi ideolojisinin ortak noktası militarizme odaklanmasında yatmaktaydı. Tel-Hai ve Nebi Musa olaylarından sonra Yahudi savunma askerinin önemini iyice fark eden Jabotinsky, *Betar*’ın düzenli bir örgüt olmasına önem vermiştir. *Betar* hareketinin, Jabotinsky’nin “Hepatoloji” olarak nitelendirdiği programı şöyle özetlenebilir:

1. *Malkut Yisrael*: İsrail Krallığı (monarşisiz), Ürdün nehrinin her iki tarafında bir Yahudi çoğunluğu oluşturmak
2. Lejyonizm
3. Sıkı disiplin
4. *Hadar*: Onur
5. *Guiyus*: Seferberlik
6. İbrani dili
7. Monizm: İdeolojik *Shaatz*⁷³

Jabotinsky, *Betar* örgütünün ilk hedefi zor koşullarda yaşayan milyonlarca Yahudi’yi kurtarmak ve onlar için Ürdün nehrinin iki tarafında Yahudi devletini inşa etmek olduğunu belirtmiştir. İkinci olarak, gençlere öz savunmayı öğretmektir. Çünkü savunma Yahudiler için en önemli olan unsurdur. Üçüncü ise ideolojik yapaylıktan kurtulmaktır. Jabotinsky’e göre, diğer Siyonistler Herzl’in siyonist ideallerinden sapmıştır. Çünkü onların yeni idealleri Siyonist idealleri ikincil duruma düşürmüştür. Jabotinsky bunu *Shaatz* der.⁷⁴ Ona göre, sol Siyonistler sosyalist idealleri siyonist ideallerle ilişkilendirmeye çalışmışlardır. Bunun sonucunda siyonist idealler ikincil hale gelmiştir. Bu ise Siyonizm’in amacına ulaşmasına engel oluşturmıştır.

Jabotinsky Siyonist ideallerin gerçekleştirilmesi için Siyonizmin başka ideolojilerle karıştırılmamasını istemiştir. Bu yüzden *Betar* örgütünün ideolojisi monistik bir ruhla kurulmuştu.⁷⁵

⁷² Colin Shindler, *The Triumph of Zionism*, s. 127

⁷³ Lenni Brenner, *The Iron Wall*, s. 57

⁷⁴ *Shaatz*, keten ve yünün karıştırılmasıyla ortaya çıkan kumaştır.

⁷⁵ Vladimir Jabotinsky, “*Shaatz Zapreşen Evreyu...*” (*Shaatz Yahudilere Yasaklanmıştır...*), 1929, *Hronika Yerusalima*, (Çevirimci) <http://gazeta.rjews.net/Lib/Jab/sion.shtml#8>

Jabotinsky'nin amacı Yahudi gençlerini askeri ve milliyetçi bir ruhla eğitmek olmuştur. 1925 yılında Jabotinsky siyonist politikaya geri dönmüştü ve Revizyonist Siyonist Partisi'ni kurarak Yahudi devletinin hemen kurulması çağırısında bulunmuştur.⁷⁶ Bu sırada 1929'da Ağlama Duvarı'nın yakınlarında her iki toplum arasında ibadet konusunda ortaya çıkan anlaşmazlık şiddet olaylarını tetiklemişti.⁷⁷ Sonuçta, 133 Yahudi ölmüş ve 339'u da yaralanmıştı. Araplardan ise 116 kişi ölmüş ve 232 yaralanmıştı.⁷⁸

1931'da Jabotinsky'nin önderliğindeki Revizyonist kamp *Hagana*'ya karşı olarak *İrgun Zvai Leumi* (İZL [*Etzel*] Ulusal Askeri Örgüt) paramiliter örgütü kurmuştur.⁷⁹ İrgun, Hagana'nın soğukkanlılık politikasını reddederek Araplara karşı silahlı misillemelerde bulunmuştur. 1939'daki Yahudilerin Filistin'e göçünü kısıtlayan McDonald'ın Beyaz Belge politikasından sonra İrgun eylemlerini İngiliz manda yönetimine yöneltmiştir. Buna rağmen İkinci Dünya Savaşı sırasında Nazi Almanyası'na karşı İngilizlerle beraber savaşmıştır. 1943 yılından itibaren İrgun Menachem Begin tarafından yönetilmiştir. 1945'te *İrgun*, *Hagana* ve *Lehi* "İbrani Direnme Hareketi" altında İngilizlere karşı ortak eylemlerde bulunmuştur. Kudüs'teki İngilizlerin de karargahı olan King David Otel'in havaya uçurulması sonucunda *İrgun* ile *Hagana*'nın işbirliği sona ermiştir. 1948'de Ben-Gurion'un yasadışı silahlarla doldurulan Altalena gemisinin batırılmasıyla *İrgun* örgütü dağıtılmıştır.⁸⁰

2.2 Jabotinsky'nin "Büyük İsrail" Düşüncesi ve İsrail Dış Politikası'nın Kökenleri

"Büyük İsrail" kavramı üzerine bilim adamları arasında çeşitli görüşler mevcuttur. Ancak bu görüşlerin çoğunun birbirinden o kadar da farkı yoktur. Simha Flapan, *Birth of Israel* başlıklı eserinde Siyonist örgütün Paris Barış Konferansı'nda

⁷⁶ Selin Çağlayan, **a.g.e.**, s. 435

⁷⁷ Ilan Pappé, **a.g.e.**, s. 119-120

⁷⁸ Mark Tessler, **a.g.e.**, s. 236

⁷⁹ Mark Tessler, **a.g.e.**, s. 207

⁸⁰ Selin Çağlayan, **a.g.e.**, s. 389-390

Yahudiler için önerdiği haritayı karşılaştırarak (Harita-1) bugünkü “Büyük İsrail”in sınırlarını 1948 ve 1967 savaşında işgal edilen Batı Şeria, Gaza Şeridi, Doğu Kudüs ve Golan Tepelerini içine alan toprakların olduğunu göstermiştir.⁸¹ Susan H. Rolef’in *Political Dictionary of the State of Israel* kitabında da “Büyük İsrail” terimine kısaca açıklama getirilmiştir. “Büyük İsrail” teriminin çevirisi “Bütünleşik İsrail Toprakları” anlamında olup *Eretz Yisrael Hashlema* için kullanılmıştır. Terim İsrail’in 1967 yılından beri elinde bulundurduğu Ürdün nehrinin batısındaki toprakları dâhil olmak üzere *Eretz Yisrael*’in bölünmezliğini belirtmektedir.⁸² Bernard Reich’in *Historical Dictionary of Israel* kitabında ise “Büyük İsrail” ya da Eretz Yisrael (İsrail Ülkesi) teriminin İncil ve Talmud dini kitaplarına dayanılarak ortaya çıktığını ve Judea ve Samaria topraklarını kapsayan tüm Filistin topraklarının anlatılmak istendiğini görebiliriz.⁸³

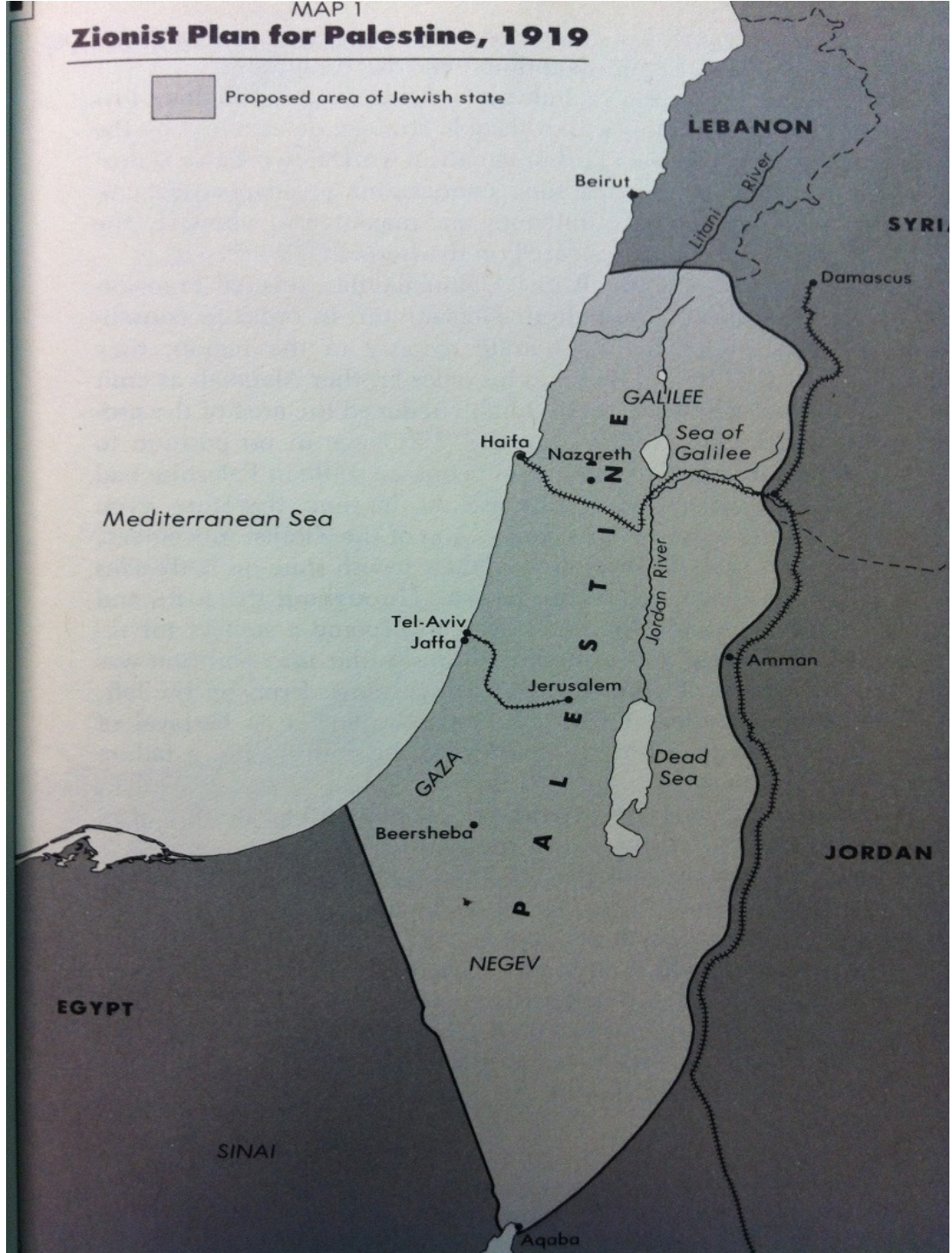
Sözünü ettiğimiz gibi bu kaynakların hiç biri “Büyük İsrail” terimine kesin bir açıklama getirememiştir. Bununla beraber kimi akademisyenler “Büyük İsrail” kavramının dinsel kitaplara dayanılarak ortaya çıktığını belirtmektedir. İsrail’in ilk Başbakanı Ben-Gurion da daha 1937’de İsrail’in sınırlarını Mukaddes Kitap’tan yararlanarak çizmiştir. Ona göre, İsrail toprağı ya da “Büyük İsrail” beş bölümden oluşmuştur. Birincisi, Ben-Gurion’un demesiyle, Batı İsrail’in kuzey kısmı olan Litani’ye kadarki Güney Lübnan. İkincisi, Güney Suriye, Ürdün, Filistin dahil İngiliz “manda toprakları”dır. Üçüncüsü ise Sina yarımadasıydı. Ben-Gurion devletin kuzey

⁸¹ Simha Flapan, **Birth of Israel: Myths and Realities**, Pantheon Books, New York, 1987, s. 16

⁸² Susan Hattis Rolef, **Political Dictionary of the State of Israel**, Macmillan Publishing Company, New York, 1993, s. 133

⁸³ Bernard Reich, **Historical Dictionary of Israel**, The Scarecrow Press, London, 1992, s. 82

Harita 1: Siyonistlerin Filistin Planı - 1919

Kaynak: Simha Flapan, **The Birth of Israel**, Pantheon Books, New York, 1987, s. 17

sınırının Mukaddes Kitap’a göre “Kenan” ilinin kuzey sınırı olan Suriye’nin Humus şehri yakınından geçmesini istemiştir.⁸⁴

Genel olarak siyasal siyonizm “vaat edilmiş toprak” kavramı ve bu vaadin gerçekleşmesi için kullanılan yöntemleri dinsel kitaplardan çıkartmıştır. Kitabı Mukaddes’te “Mısır ırmağından büyük Fırat ırmağına kadar uzanan bu ülkeyi senin soyuna verdim” cümlesi siyonizmin politik ve askeri bir ideolojisi sayılmıştır.⁸⁵ Ancak bu Kitabı Mukaddes’te adı geçen toprakların kesin sınırları belli değildir. Mısır’ın ırmağı Nil mi, onun kolları mı ya da El-Ariş vadisi mi hiç anlaşılmamaktadır.⁸⁶ Ne var ki, İsrail liderleri atalarına “vaat edilen” “Büyük İsrail” hikayesini ve dinsel kitaplardan seçilen metinleri devletin yayılmacı politikasına uygulayarak toprak işgal etmelerinde kullanmışlardır.⁸⁷

Daniel Pipes “*Imperial Israel: The Nile-to-Euphrates Calumny*” başlıklı makalesinde “Büyük İsrail” kavramına açıklama getirmeye çalışmıştır. Ona göre, “Büyük İsrail” kavramının beş kaynağı vardır. Bu kavram üzerine ilk ve en önemli kaynak Kitabı Mukaddes’te getirilmiştir. İlk olarak Tanrı ile İbrahim antlaşma yaparken az önce sözünü ettiğimiz “Mısır nehrinden Fırat nehrine kadar olan toprakların” vaat edilmesidir. Daha da önemlisi Musa’nın “ayaklarınızla bastığınız her yer sizin olacaktır, sınırlarınız sahradan Lübnan nehrine ve Fırat nehrinden batı denizine kadar uzanacaktır” demesiydi.

İkincisi ise 1910’da İngiltere İstanbul Büyükelçisinin bugünkü İsrail topraklarının sınırlarını açıklarken “Firavunların döneminde zor dayatılmasıyla piramitleri inşa eden Yahudiler, Mısır’ın bir parçasının mirasçılarıdır” demişti.

Üçüncüsü, ilk Siyonist liderler Theodor Herzl ve Isidore Bodenheimer büyük toprakları edinme niyetindeydiler. Yaklaşık 1900’da Yahudi yerleşimlerini “Filistin ve Suriye”de gerçekleştirmeyi düşünmüşlerdi. 1889’da Herzl Osmanlı sultanından Mısır’dan Fırat’a kadar uzanan toprakları talep etmeyi planlamıştır.

⁸⁴ E. Montet, A. Lods, **Tarihte ve Günümüzde Siyonizm ve Yahudilik**, Çeviren: Adnan Yazıcı, Öğren Uğurlu, Kemal Demir, Örgün Yayınevi, İstanbul, 2006, s. 373

⁸⁵ E. Montet, A. Lods, **a.g.e.**, s. 499

⁸⁶ E. Montet, A. Lods, **a.g.e.**, s. 375

⁸⁷ E. Montet, A. Lods, **a.g.e.**, s. 500

Dördüncüsü ise daha sonra Revizyonist-Siyonizmin kurucusu Vladimir Jabotinsky'nin iddia ettiği toprakların çerçevesinde oluşmuştur. Jabotinsky, 1935'da "biz bir Yahudi İmparatorluğunu istiyoruz" demişti.⁸⁸ Jabotinsky'nin "Büyük İsrail" düşüncesini ise ayrıntılı olarak bir sonraki bölümde açıklamaya çalışacağız.

Şlomo Sand *Yahudi Halkı Nasıl İcat Edildi?* adlı muhteşem eserinde "Büyük İsrail" ya da Eretz Yisrael (İsrail Ülkesi) kavramını Kitabı Mukaddes'e dayandırılarak ortaya çıktığını belirtmiştir. Ona göre, Kitabı Mukaddes'in ulusal bilincin oluşumuna en önemli katkısı, onun "Büyük İsrail" ile ilişki kurulmasındadır. "Yahudilerin, yalnızca kendilerine ait olan toprakların üzerindeki tarihsel haklarını Kitabı Mukaddes'ten başka daha iyi ne öğretebilir ki. Büyük İsrail, Ürdün nehrinin doğusundaki Basan ve Gilad'ı da kapsayan geniş ülke İsrail halkının özel toprağıdır" gibi cümlelerle ifade edilmiştir. Çünkü Kitabı Mukaddes Siyonist tarihçiler tarafından ulusallaştırılmış ve güvenilir bir tarih kitabına dönüştürülmüştür.⁸⁹

1899'da Herzl'in yakın dostlarından David Triesstch kendisine yazdığı mektubunda şöyle yazmıştı:

"Vakit çok geç olmadan, zaman zaman "Büyük Filistin" (Büyük İsrail) programı üzerine eğilmenizi size tavsiye ederim. Basel Programı, "Büyük Filistin" (Büyük İsrail) ve ya "Filistin ve komşu topraklar" kelimelerini içermelidir, yoksa anlamsız olur. Zira 25 bin kilometre karelik bir toprağı 10 milyon Yahudi'yi toplayamazsınız."⁹⁰

İsrail Devleti kurulduktan bu güne kadar İsrailli yöneticiler "Büyük İsrail" efsanesinden hareket ederek yayılmacı, saldırgan ve işgalci politikalarını sürdürmüşlerdir. Böyle bir ilke İsrail Devleti'nin sınırlarını esnekletmiştir. Ben Gurion'un "statükoyu devam ettirmek söz konusu değildir, dinamik, genişlemeye

⁸⁸ Daniel Pipes, "Imperial Israel: The Nile-to-Euphrates Calumny", **Middle East Quarterly**, Mart 1994, (Çevirimci) <http://www.danielpipes.org/247/imperial-israel-the-nile-to-euphrates-calumny>

⁸⁹ Şlomo Sand, *Yahudi Halkı Nasıl İcat Edildi?*, s. 138

⁹⁰ Roger Garaudy, *İlahi Mesajlar Toprağı Filistin*, s. 392

yönelik bir devlet meydana getirmek zorundayız” demesi yayılmacı politikanın bir delilidir.⁹¹

2.2.1 Balfour Bildirisi ve Vaat Edilmiş Topraklar

Jabotinsky’i diğer Siyonistlerden ayıran şey, onun gelecek Yahudi devleti üzerine düşüncesinin farklı (maksimalist) olmasıydı. Onun Yahudi devleti düşüncesi iki temel ilkeye dayanmaktaydı: birincisi, Yahudi devleti ya da Büyük İsrail (Eretz Israel), Ürdün nehrinin iki yakasında, yani Filistin mandası sınırlarının içinde kurulacaktır. Ve ikincisi de, bu sınırlar içinde hemen Yahudi haklarının siyasi özerkliğinin ilan edilmesi idi. Bu ilkeler Revizyonist-Siyonizm’in temel ideolojisini ve siyasi programını oluşturmuştur.⁹²

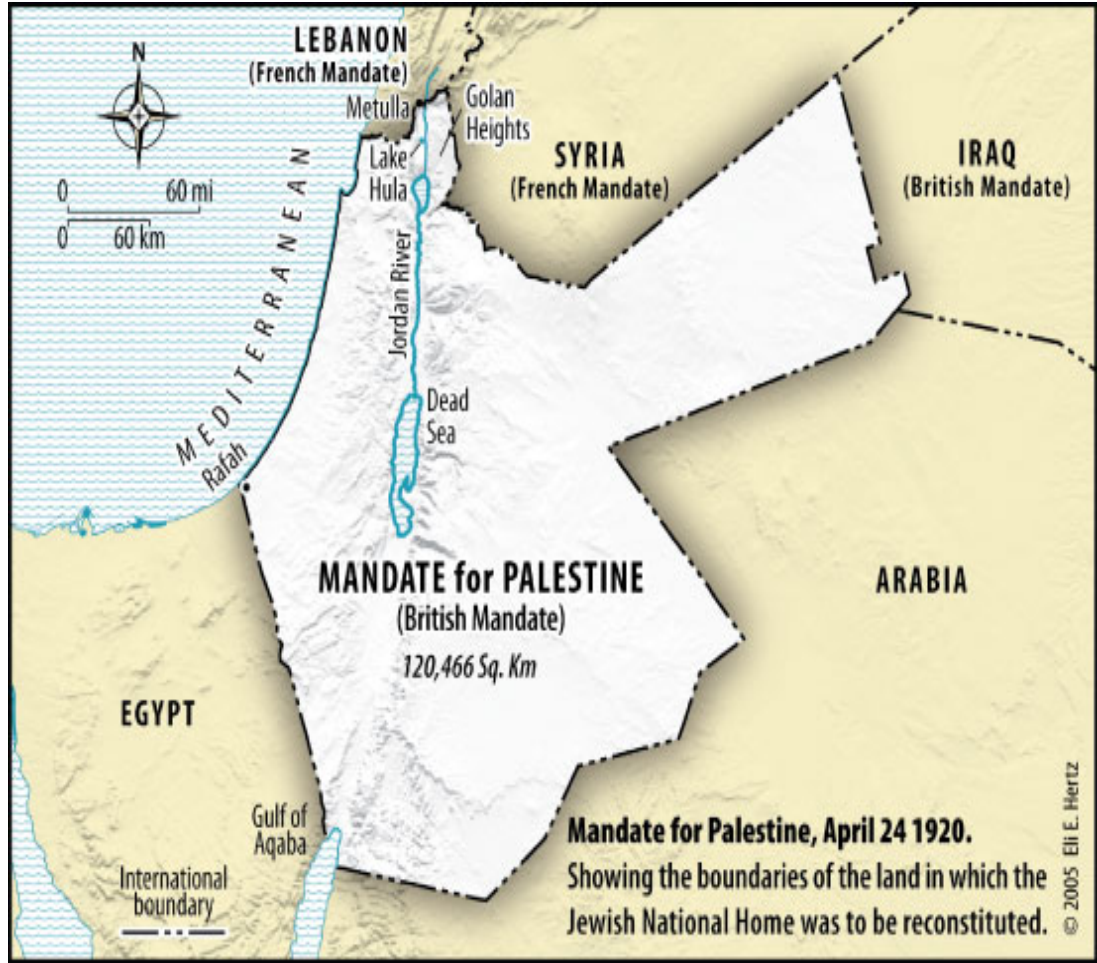
Jabotinsky’nin düşüncesindeki “Büyük İsrail” devleti 2 Kasım 1917 Balfour Bildirisi uyarınca vaat edilen topraklarda kurulacaktı. Bildiri ilan edilirken henüz Ortadoğu büyük devletler tarafından tamamen paylaşılmamış ve sınırları da çizilmemişti. Sadece 1916’da İngiltere ve Fransa arasında ünlü Sykes-Picot gizli anlaşması Osmanlı İmparatorluğu’nun Arap topraklarını kendi aralarında bölmüştü. Ve sonradan bu anlaşmaya benzeyen bir şekilde 1920’de San-Remo’da Arap toprakları Britanya ve Fransa mandası olarak son karar verilmiş ve 1922’de Milletler Cemiyeti tarafından onaylanmıştır.⁹³ San-Remo anlaşması sonucunda İngiltere Filistin Mandası’nın sınırları, bugünkü Filistin ve Ürdün (Mavera-i Ürdün) topraklarını kapsamaktaydı (Harita-2).

⁹¹ Roger Garaudy, **a.g.e.**, s. 415

⁹² Avi Shlaim, **The Iron Wall**, s. 12

⁹³ Antony Best, **a.g.e.**, s.

Harita 2: İngiltere Filistin Mandası – 1920

Kaynak: Office for Israeli Constitutional Law, (Çevirimci)
<http://www.justicenow4israel.com/mandatemap.html>

Nisan 1921'daki Arap-Yahudi çatışması nedenlerini araştırmak için gönderilen bir soruşturma konseyi olan Palin Komisyonu birtakım sonuçları ortaya koymuştur: İngilizlerin Siyonizm yanlısı ve Faysal aleyhtarı politikaları, Filistinli seçkinler tarafından hoşnutsuzlukla karşılanıyordu. Komisyon, ileride başka olayların ortaya çıkmasını önlemek için İngiliz politikaların gerektiği biçimde değiştirilmesini ve Balfour Bildirisi'nin gözden geçirilmesini önermişti.⁹⁴

Eylül 1922'de Filistin'de bazı değişiklikler yaşanmıştır. Bunlardan biri de Filistin Mandası kuruluş belgesine, Ürdün'ü Filistin sınırlarından ayıran ve manda

⁹⁴ Ilan Pappe, a.g.e., s. 107-108

yönetiminin sınırlarını Ürdün nehrinin batısından Akdeniz'e kadar uzanacak biçimde yeniden belirleyen bir madde (25. Madde) eklenmiştir.⁹⁵

Kuruluş belgesindeki bu değişiklik Siyonist hareketin ideolojik bölünmesiyle sonuçlanmıştır. Vladimir Jabotinsky liderliği altındaki sağ kanat Siyonistler Ürdün'ün, Yahudi devleti için kilit bir konuma sahip olduğunu vurgulayarak kuruluş belgesindeki değişikliği protesto etmiştir.⁹⁶

Jabotinsky için bu bir Balfour Bildirisi'nin ihlali ve İngilizlerin ihanetiydi. Jabotinsky'nin "Büyük İsrail" düşüncesi, sol Siyonist örgütün düşüncelerinden farklı olduğunu buradan görebiliriz. Çünkü sol Siyonist liderler 1919'da Paris Barış Konferansı'nda gelecek Yahudi devletinin Filistin'deki haritasını önermiştir. Bu haritadaki sınırlar bugünkü Filistin toprakları, Golan Tepesi, Lübnan'daki Litani nehrinin güneyi ve Ürdün nehrinin doğusundaki (Amman'a kadar) az bir kısmı içine almıştır (Harita-1).⁹⁷ Oysa Jabotinsky'nin düşüncesindeki Yahudi devleti yani "Büyük İsrail Devleti"nin sınırları, 1920'da San-Remo anlaşması uyarınca bugünkü Filistin ve Ürdün'ü kapsayan bölgeyi içeriyordu (Harita-2). Nitekim Jabotinsky, bugünkü Filistin ve Ürdün sınırlarını kapsayan toprakları istemişse de, 1919'daki Yahudi devleti haritasında belirlenen sınırları uygun görmüş olabilir. Çünkü kaynaklarda onun bu haritayı itiraz ettiğiyle ilgili hiçbir belge bulunmamaktadır. Bu yüzden Jabotinsky'nin "Büyük İsrail" düşüncesini 1919 haritasında belirlenen sınırların çerçevesinde açıklamamız konumuzu daha kolay anlamamıza ve çelişkilerden kaçınmamıza olanak sağlayacaktır.

Jabotinsky'nin düşüncesindeki Yahudi devleti (Büyük İsrail) Balfour Bildirisi'ne göre tasarlandığını söylemiştik. Ancak Balfour Bildirisi öylesine çelişkiler ve belirsizliklerle doluydu ki, belgede sözü edilen tarafların bile kafaları karışacaktı:

"Krallık Hükümeti Filistin'de Yahudi halkı için bir milli yurt kurulmasını uygun görmektedir ve bu hedefin gerçekleştirilmesini kolaylaştırmak için elinden

⁹⁵ Mark Tessler, **A History of Israeli-Palestinian Conflict**, Indiana University Press, Indiana, 1994, s. 164

⁹⁶ Ilan Pappé, **a.g.e.**, s. 109

⁹⁷ Simha Flapan, **a.g.e.**, s 16-17

geleni yapacaktır; ayrıca, Filistin'deki Yahudi olmayan toplumların sivil ve dini haklarına ya da başka ülkelerde yaşayan Yahudilerin hak ve siyasal statülerine zarar verecek uygulamaya gidilmeyeceği kabul edilmektedir.”⁹⁸

Bu belge, birinci olarak, İngilizlerin daha önce Araplara verdiği sözün ihlal edilmesini belirtiyordu ve ikinci olarak da Yahudi-Arap çatışmasının temelini oluşturuyordu. İlk Yahudi-Arap çatışmasından (1921) sonra İngilizler Filistin'deki gelecek planlarını açıklamak için 1922'de, 1920'ler boyunca politikanın temelini oluşturacak bir Beyaz Belge yayınlamıştır. Bu belge Balfour Bildirisi'ndeki belirsizlikleri ortadan kaldırmak için ve Şeria nehrinin doğusundaki aşiret bölgelerine bir düzen sağlamak için hazırlanmış olsa da, sorun üzerine kesin bir çözüm getirememiştir. Bu sorun mandanın sürdüğü yirmi sekiz yıl boyunca (1920-1948) İngilizlerin aklını işgal edip durmuş ve sonunda tatmin edici bir cevap bulunamamıştır.⁹⁹

Filistin Mandası topraklarının yüzde 75'ni kapsayan Ürdün'ün (*Mavera-i Ürdün*) Batı Filistin'den bölünmesinin başka bir sebebi daha vardır: Fransa. Fransızlar İngiltere'nin Siyonist destekli politikasından hiç hoşlanmıyorlardı. Ortadoğu'daki Fransız Katolik misyonerliklerini temsil eden *Oeuvre des Ecoles d'Orient*, İngilizlerin Siyonist politikasını, Fransızların Ortadoğu'daki konumunu sarsmak için bir araç olarak kullanmakta olduğunu söylüyordu. Bununla beraber örgüt, Siyonizmin ve Bolşevizmin Hristiyan dünyasını yok etmeyi amaçladığını da iddia ediyordu. Fransızlar Suriye ve Lübnan'daki konumlarının, İngiliz, Yahudi, Siyonist ve aynı zamanda Bolşevik olduklarına inandıkları bir hareket tarafından tehdit edildiğinden emindiler.

Fransızların Filistin'i “Yahudi ve Anglosakson dinsizliğinin” avından kurtarmak için kullandığı politika İngilizler tarafından bir tehdit olarak görülmüştür. Özellikle Fransızların İngiliz çıkarlarına tehdit eden politikası Ürdün nehrinin doğusunda yer alan büyük ve seyrek nüfuslu, aynı zamanda aşiret ve yapısı bakımından karışmış bir bölgeye yönelmişti. Suriye'deki Faysal, iktidarından

⁹⁸ William L. Cleveland, *a.g.e.*, s. 273

⁹⁹ William L. Cleveland, *a.g.e.*, s. 273, 274

mahrum olurken, onu Şam'daki hâkimiyetine geri getirmek için mücadele eden Fransız yönetiminin Arap düşmanları Ürdün'de toplanmışlardı ve oradan Fransız Suriyesi'ne baskın yapabilirlerdi. Bu ise İngilizler açısından, Fransızların Arap düşmanları bastırmak için Ürdün'ü işgal edebileceği tehdidini meydana çıkarıyordu. Ürdün'de ise Fransız istilasına karşı savunacak İngiliz ordusu da bulunmuyordu. Diğer taraftan İngilizler, Fransa'nın Filistin'deki Araplar arasında beğenilecek Yahudi aleyhtarı bir propaganda politikası yürüteceğinden de korkuyordu.¹⁰⁰

Filistin sorunu 12 Mart 1921' düzenlenen Kahire Konferansı'nda tekrar gözden geçirilmiştir. Sorunu çözmeyi İngiltere'nin yeni Sömürge Bakanı olarak atanan Churchill üstlenmişti. Churchill, Ürdün'deki (Mavera-i Ürdün) karmaşıklığı çözmek için Haşimi Abdullah'ı kullanmıştır. Ona göre, Abdullah, Ürdün'ün doğusundaki yuvalanabilecek hem Fransız hem Siyonist karşıtı hareketlerin frenlemesine yardımcı olacaktı. Kudüs'te Churchill ile Abdullah dört kere buluştuktan sonra bir anlaşmaya gitmişlerdi.¹⁰¹ Artık Ürdün, Filistin'den bölünecekti. Churchill'in Beyaz Belge raporu bu soruna son vermiştir. Filistin, Şeria nehrinin doğusu ve batısı olarak iki ayrı bölgeye bölünmüş ve Yahudilerin de *Mavera-i Ürdün*'e göç etmeleri yasaklanmıştır. Milletler Cemiyeti de 22 Temmuz 1922'da yeniden yazılmış olan Filistin mandasını onaylamış ve İngiltere'ye yeniden tanımlanmış olan Balfour Bildirisi'ni Şeria nehrinin batısında yürürlüğe koyma görevini vermiştir.¹⁰²

Churchill'in Beyaz Belge'si Siyonist hareketi ikiye bölmüştü ve bu bölünme sonradan kurulacak İsrail devleti içinde de devam etmiştir. Jabotinsky'nin mirasını devir aldıklarını iddia eden *Herut* partisi (sonradan *Likud*), Churchill'in *Mavera-i Ürdün*'ü 1922'de Filistin mandasından çıkarmasının yasal olmadığını ve *Mavera-i Ürdün*'ün bir Yahudi Filistin devleti olduğunu ya da olması gerektiğini savunmuştur.¹⁰³

¹⁰⁰ David Fromkin, **Barışa Son Veren Barış**, Çev: Mehmet Harmancı, Sabah Yayınları, İstanbul, 2004, s. 439-442

¹⁰¹ David Fromkin, **a.g.e.**, s. 503-506

¹⁰² ¹⁰² David Fromkin, **a.g.e.**, s. 528

¹⁰³ David Fromkin, **a.g.e.**, s. 530

2.2.2 Peel Raporu: Büyük İsrail'in İkinci Kez Bölünüşü

1922'daki Churchill'in Beyaz Belge'si Filistin'i (Büyük İsrail) ikiye bölerek Ürdün'ü Balfour Bildirisi'nden uzaklaştırmış ve Siyonist örgütü sağ ve sol olarak ikiye bölünmesine neden olmuştu. Filistin tarihindeki ikinci bir önemli olay ise 1937'da Peel Komisyonu Raporu'dur. 1930'lu yıllar dünyadaki ekonomik bunalım ve Almanya'da Hitler'in iktidara gelmesi 1933 ve 1936 yılları arasında Avrupa'daki Yahudilerin Filistin'e göçünü hızlandırmıştı. Kısa süre içinde 164,267 Yahudi Filistin'e göç etmiş ve ülkede Yahudi nüfusunun sayısı %29,9'a artmıştır.¹⁰⁴ Beşinci aliyahın büyük çaplı göçü Araplarda ve Yahudilerde de yaygın bir işsizliğe yol açmıştı. Siyonistlerin toprak satın alma ve transfer faaliyetleri yerel Arap halkın Siyonistlere olan nefretini daha da şiddetlendirmişti. Bu nefret ise üç sene devam edecek Arap İsyanı'nı meydana getirmişti.¹⁰⁵ Yahudi göçmenlerinin Filistin'de gün gittikçe arttığını ve Siyonist amaçlarını gerçekleştirebilmekte ne denli kararlı olduğunu açık bir biçimde gören Arap Yüksek Komisyonu 1936 yılın ilkbaharında kesin bir biçimde eyleme geçmeye karar vermişti. Yüksek Komisyon çaresizlik ve düş kırıklığına uğrayan halkı, sorunu çözmek için en uygun yolun grev olduğunu ikna etmeye çalışmışlardı. Mayıs 1936'da Yüksek Komisyon genel grev ilan ederek ülke çapında gösteriler düzenlemişti. Üç hafta sonra grevin daha da şiddetlenmesi İngiltere'nin isyanı güç kullanarak bastırmasıyla sonuçlanmıştı.¹⁰⁶ İngilizlerin girişimi sonucunda 1000 Arap ile 80 Yahudi'nin ölmesi ve Arap Yüksek Komisyonu'nun emriyle grev sona ermişti. Grev Filistinli Arapların sorunları için hiçbir çözüm getirememişti. Sadece gelecekteki daha vahim şiddet olaylarının habercisi olmuştur. Arap liderliğinin greve son vermesindeki nedenlerden birisi, İngilizlerin ülkeye yeni bir komisyon göndermeye vaat etmesiydi.

Filistin'i üç kez ziyaret eden soruşturma komisyonunun başkanı Lord Peel Temmuz 1937'da raporunu yayınlamıştır. Raporda mandanın dayandığı varsayımın gerçekleşmeyeceği ve Balfour Bildirisi'nin içerdiği çelişkilerden dolayı ülkede üniter

¹⁰⁴ Lenni Brenner, **The Iron Wall**, s. 70

¹⁰⁵ Simha Flapan, **Birth of Israel**, s. 18

¹⁰⁶ Ilan Pappé, **Modern Filistin Tarihi**, s. 140-141

bir devletin yaratılamayacağını belirtiyordu.¹⁰⁷ Ayrıca, Filistin'in Ürdün'e ilhak edilmesini ve Hayfa, Lydda'da yeni inşa edilen hava alanı ve Negev gibi stratejik noktaların doğrudan İngiliz kontrolüne devredilmesini tavsiye etmiştir. Ülkenin küçük bir bölümü ise gelecekte Yahudi devleti olmak üzere ayrılmıştı. Peel Komisyonu'nun Raporu Sol Siyonistler tarafından onaylanmıştır. Yahudi Ajansı Başkanı Ben-Gurion'a göre, Peel Komisyonu'nun önerisi nihai bir harita değildi. Sadece gelecekte yapılacak olan müzakerelere gerekli olan zemini hazırlıyordu. Bu yüzden Filistin'in küçük bir parçasıyla yetinmeye razı olmuştur.¹⁰⁸

Peel Komisyonu'nun önerisi ise Revizyonist Siyonist örgütün lideri Vladimir Jabotinsky tarafından reddediliyordu. Jabotinsky'e göre bu kabul edilemez bir çözümdü. Çünkü raporda Yahudiler için önerilen bölge tüm Filistin topraklarının (Ürdün hariç) %17'ne (2,000 kilometre kare) sahip oluyordu ve Kudüs de bu sınırların dışında kalıyordu. Ayrıca Jabotinsky Ürdün nehrinin doğusundaki toprakların Filistin'den bölünmesini de protesto ederek Beyaz Belge'nin (1922) çözümünü reddediyordu. Peel raporu ise Ürdün'ün batısındaki Filistin bölgesini yine Arapların lehine bölmüştü.

Jabotinsky gibi Ben-Gurion da doğu Ürdün topraklarını Yahudilere ait olduğunu savunmuştur. Ona göre, doğu Ürdün Yahudi ulusunun doğmuş olduğu topraklardır. Ancak Ben-Gurion olayları Jabotinsky'e göre daha taktik yöntemlerle çözümlemeye çalışmıştır. Ben-Gurion için Peel raporu Yahudi devleti inşasının temelini oluşturacaktı, ve bununla Yahudi devletinin toprakları sınırlanmayacaktı. Bu başlangıç aşamasıydı:

"Peel raporu, bizim ayakta kalmamızın stratejik temelini oluşturacak [...] ve bizim ahlaki ve siyasal statümüzü perçinleştirecek Manda'nın ilk belgesi olacak [...] ayrıca Filistin'in deniz kenarını kontrol ederek büyük çaplı Yahudi göçünü ve askeri gücünü gerçekleştirerek sistematik bir kolonileştirme politikasını kontrol etmemize olanak sağlayacaktır. Ben bu bölünme planını Filistin sorununu için hazırlanmış son çözüm olarak görmüyorum. [...] büyük bir askeri güç oluşturduktan sonra bölünme

¹⁰⁷ William L. Cleveland, **Modern Ortadoğu Tarihi**, s. 285-286

¹⁰⁸ Ilan Pappé, **a.g.e.**, s. 141

planı ihlal edilecek ve tüm Filistin’de genişleme devam edecektir. [...] Hiç şüphem yok ki bizim askeri gücümüz dünyadaki en iyi askeri güçlerden biri olacaktır.”¹⁰⁹

Peel planı ilk kez Filistin’de iki ayrı devletin oluşturulması gerektiğini öngören belgeydi. Kanımca, bu belgenin önemi şudur ki; gelecekte Filistin’in Arap ve Yahudi devleti olarak (1947 BM Taksim Planı) ikiye bölünmesinin temellerini hazırlamasıdır, diğer deyişle Taksim Planı’nın içtihadını (*precedent*) oluşturmaktadır.

Peel raporunun önerileri Araplar tarafından kabul edilmemişti ve 1937 Temmuz ayında rapor açıklanınca Arapların şiddet eylemleri yeniden patlak vermiştir. Şiddet eylemleri İngilizlerin Filistin’e 20 bin asker indirmelerine rağmen 1939 Mart ayına kadar devam etmiştir. İsyan sonunda 3000 Arap, 2000 Yahudi ve 600 İngiliz öldürülmüş ve Filistin ekonomisi kaosa girmişti.¹¹⁰

Üç sene devam eden isyan İngilizleri Filistin politikasını bir kere daha değerlendirmeye zorlamıştı. 1939’da İngiliz hükümetinin resmi raporu (Beyaz Belge) açıklanmıştır. Belge Siyonistleri şoka uğratmıştır:

“Kraliyet Hükümeti Filistin’in Yahudi Devleti olmasının politikaları arasında bulunmadığını açık bir şekilde deklare eder.”

Belge Yahudi göçünün beş yıl boyunca 15 binle sınırlandırılmasını ve o sürenin sonunda Arap toplumu devamını istemedikçe tamamen kesilmesini öngörmüştü. Ayrıca Yahudilere toprak satışı belirli bölgelerle sınırlanacaktı ve Filistin’e on yıl sonra bağımsızlık verilecekti.¹¹¹

Yahudi devletinin inşasını Yahudi çoğunluğunu oluşturacak Yahudi göçünün gerçekleşmesinde yatmakta olduğunu savunan Jabotinsky, Beyaz Belge’nin önerilerini reddediyordu. Ona göre, Filistin’i Yahudi devletine dönüştürmek Arapların bir damla kanını dökmeden gerçekleşebilir. Filistin 10-14 milyon nüfusu kaldırabilir. Eğer Araplar kendi rızasıyla Filistin’i terk etmek istemiyorsalar, o zaman beraber yaşayabilirler.

¹⁰⁹ Simha Flapan, **a.g.e.**, s. 21-22

¹¹⁰ William L. Cleveland, **a.g.e.**, s. 287

¹¹¹ William L. Cleveland, **a.g.e.**, s. 287-288

Jabotinsky, Beyaz Belge'yi eleştirerek şöyle der:

“Beyaz Belge'yi yazarların iddiasına göre, eğer ülkede Yahudiler çoğunluğu oluşturlarsa azınlık durumdaki Araplar kovulacak ve Araplar baskı altında kalacaktı. Ama Yahudiler azınlık olarak kalırlarsa Araplar tarafından baskıya uğramayacaklardı. Ve Yahudiler Arapların sahip olduğu tüm haklara sahip olacaklardı. Yahudi azınlığı için böyle bir garanti varsa o zaman neden bu garanti azınlık olacak Araplara da verilmesin ki. Beyaz Belge'nin iddiasına göre, eğer böyle olacaksa Araplar için bir felaket günü doğacaktı.”¹¹²

Jabotinsky manda döneminin ilk yıllarında yazdığı makalesinde bile Arap çoğunluğu fikrine ve Yahudi göçünün kontrol edilmesine karşı çıkıyordu.¹¹³ Onun hep savunduğu gibi özgür Yahudi göçü olmadan Filistin'de Yahudi çoğunluğu oluşturulamazdı. Yahudi çoğunluğu Filistin'de oluşturulmalıydı ve bu sayede Yahudi çoğunluğu da Yahudi devletin kurulmasını sağlayacaktı.

Jabotinsky, Beyaz Belge raporunun temel nedenlerini hesaba katmamış olabilir. Çünkü belgenin çıkış nedeni sırf Filistin'deki Arap ayaklanmasını bastırmak için değil, aynı zamanda İngiltere'nin Ortadoğu'daki çıkarlarının tehlide uğramasını önlemek amacındaydı. Arap Ortadoğusu'nun petrol yatakları ve hava alanları İngiltere için hayati öneme sahipti. Arap devletleri giderek Filistin sorununa karıştıkları için, İngiltere gelecekteki işbirliğini garantiye almak üzere onları yatıştırarak zorunda kalmıştır. İkinci bir neden ise Avrupa'da yaklaşan savaşı.¹¹⁴

Ben-Gurion ise yine bu durumda kendi pragmatik stratejisini kullanarak, İkinci Dünya savaşı başladığında, “bu savaşta Beyaz Belge yokmuş gibi İngiltere ile birlikte Almanya'ya karşı savaşacağız ve savaş yokmuş gibi Beyaz Belge'ye karşı mücadele edeceğiz” demiştir. Hem Avrupa'da Hitler'in baskısından Yahudileri

¹¹² Vladimir Jabotinsky, “Arabski Vopros – Bez Dramatizatsii” (Dramatize Edilmeden Arap Sorunu), s. 1

¹¹³ Vladimir Jabotinsky, “Etika Zheleznoi Steni” (Demir Duvarın Ahlakı), s. 2

¹¹⁴ William L. Cleveland, **a.g.e.**, s. 288

kurtarmak hem de Filistin’de İngilizlerin etkisinden çıkmak için geliştirdiği taktik çözüm Ben-Gurion’u başarılarla götürecekti.¹¹⁵

2.2.3 Siyonist Diplomasi ve Büyük Güç Devletleri ile İttifakın Sağlanması

İsrail’in dış politikası ve kullandığı “Büyük İsrail” stratejisinin temelleri, erken Siyonist hareket döneminde şekillenmeye başlamıştır. İlk olarak Siyonistler Filistin’de Yahudi devleti projesini gerçekleştirmek için önce Büyük Güç devletleri ve Filistin’deki yerel halk Araplar ile ilişkilerinin nasıl olacağını tasarlamıştır. Bu ilişkiler Siyonist örgütün kurucu babası olan Theodor Herzl’in çabasıyla başlamıştır. Herzl, Filistin’de Yahudi devletini inşa etmek için dış güçlerin yardımı olmadan gerçekleştiremeyeceğini biliyordu. Siyonist projeyi gerçekleştirmek için Herzl, önce Almanya’nın desteğini almaya çalışmıştır. O yıllarda Almanya’nın Osmanlı ile ilişkileri iyi durumda olmuştur. Herzl ise böyle bir durumun Siyonizm çıkarlarına yararlı olacağını düşünüyordu. Ekim 1898’da Herzl, İmparator Kaiser Wilhelm II ile İstanbul’da görüşmüştür. O, Kaiser’in Osmanlı Sultanı’ndan Filistin’de Yahudi yerleşimciliği için izin verilmesine yardım istemiş¹¹⁶ ve Alman himayesi altında işletilecek İmtiyazlı Arazi Kalkınma Şirketi’nin (*Chartered Land Development Company*) kurulmasını teklif etmiştir. Kaiser ile yapılan ikinci bir görüşme ise Kasım 1898’da Filistin’de gerçekleşmiştir. Ancak Kaiser böyle bir girişimin İngiltere, Fransa ve Rusya’yı ayağa kaldıracağını fark ettiğinden teklifi reddetmiştir.¹¹⁷

Kaiser’den destek elde edemeyen Herzl diplomasisinin ikinci girişimini direk Osmanlı’dan başlamıştır. Mayıs 1901’da Herzl Yahudilerin Filistin’e yerleşmesi önerisiyle Osmanlı Sultanı’na başvurmuştur. Fakat bu girişimi de Sultan’ın teklifi kabul etmemesiyle sona ermiştir. İki başarısız girişiminden sonra Herzl, çabalarını

¹¹⁵ Ilan Pappé, **a.g.e.**, s. 158-159

¹¹⁶ Ahron Bregman, **A History of Israel**, Palgrave Macmillan, New York, 2002, s. 4-5

¹¹⁷ Alan R. Taylor, **İsrail’in Doğuşu**, Çev: Mesut Karaşahan, Pınar Yayınları, İstanbul, 2001, s. 19

Ortadoğu’da etkisi yükselmekte olan İngiltere üzerine yoğunlaştırmıştır. Herzl, Sina adasındaki çorak bir alan olan El-Ariş bölgesini Yahudi yerleşimi için verilmesini istemiştir. Ancak İngilizlerin bu teklife fazla ilgi göstermemesi El-Ariş teklifinin başarısızlıkla sonuçlanmasına neden olmuştur. Ertesi yıl Chamberlain İngiltere’nin Doğu Afrika’daki kolonisi Uganda’yı Yahudi yerleşimciliği için önermiştir. Ancak Uganda projesine Siyonistlerin çoğu karşı çıkmış ve sonucunda Herzl’in bu girişimi de başarısızlıkla sonuçlanmıştır.¹¹⁸

Herzl’in tüm girişimleri başarısızlıkla sonuçlanmış olsa da İngiltere’nin Ortadoğu siyaseti üzerinde giderek artan nüfuzunu dikkate alarak kurduğu Siyonist-İngiltere diplomatik ilişkisi bunun oldukça mantıklı bir seçim olduğunu göstermiştir. Çünkü Herzl, Siyonizm’in Avrupalı güçlerin desteği olmadan ayakta duramayacağını farkında olmuştur.¹¹⁹

1904’da Herzl öldükten sonra Siyonist hareketin diplomatik faaliyetleri ikinci dünya savaşı ortası döneme kadar kapalı kalmıştır. Herzl tarafından başlatılan Siyonist diplomasi halefi Haim Weizmann’ın liderliğinde devam etmiştir. Rusyalı bir kimyager olan Weizmann Almanya’nın Freiburg Üniversitesi’nde doktorasını yapmıştı. 1904’da İngiltere’ye göç etmiş ve orada da Manchester Üniversitesi’nde kimya üzerindeki çalışmalarını sürdürmüştür. Amiral Laboratuvarı’nın Başkanı olarak çalıştığı 1916-1919 yılları arasında savaş için çok önemli olan aseton üretimini keşfetmiştir.¹²⁰

Weizmann’ın bu keşfi onun İngiltere’nin nüfuzlu adamlarıyla temasa geçmesine imkan sağlamıştır. Herzl gibi Weizmann da Siyonizmin amacının yalnız İngiltere’nin desteği sonucu gerçekleşeceğine inanmıştır. Weizmann’ın savaştan önce ve savaş süresince yürüttüğü diplomatik görüşmeleri sonucunda başta Lord Arthur Balfour olmak üzere Herbert Samuel, Edgar Grey, David Lloyd George, Mark Sykes, Ronald Graham, Leopold Amery, General Smuts ve Lord Milner gibi İngiltere’nin önde gelen devlet adamlarıyla yakın ilişkilerde bulunmuştur.

¹¹⁸ Ahron Bregman, **a.g.e.**, s. 5-7

¹¹⁹ Ilan Pappé, **Modern Filistin Tarihi**, s. 57

¹²⁰ Bernard Reich, **An Historical Encyclopedia of the Arab-Israel Conflict**, Aldwych Press, London, 1996, s. 578

Weizmann, Dış İşleri Bakanı Arthur Balfour'u önceden Siyonizm kazandırmıştı. Sonradan ise Başbakan Lloyd George ve İçişleri Bakanı Herbert Samuel de Siyonist politikanın destekçileri olmuştur. Weizmann'ın İngiliz devlet adamlarıyla (Balfour hariç) ilk görüşmeleri savaş öncesi yıllarda, yani 3 Kasım 1914'da Lloyd George, C. P. Scott, Herbert Samuel ve Josiah Wedgwood bulunduğu bir sabah kahvaltısında başlamıştır. Weizmann, İngiliz devlet adamlarına Siyonizm'in asıl hedeflerini açıklamıştı ve bu hedeflerin İngiltere'nin çıkarlarını da koruyacağını belirtmiştir.¹²¹ Weizmann Kasım 1914'da "Manchester Guardian" gazetesinin yöneticisi C.P. Scott'a yazdığı mektupta kısaca Siyonist projenin hedeflerini özetlemiştir:

"[...] Biz makul bir şekilde diyebiliriz ki, Filistin İngilizlerin nüfuz alanına girmelidir ve bir İngiliz sömürgesi olarak orada İngiltere, Yahudi yerleşimini teşvik etmelidir; ta ki, yirmi ya da otuz yıl içinde bu bölgede bir milyon, belki daha da fazla bir Yahudi nüfusuna sahip olana kadar. Bu Yahudiler orayı kalkındıracak, medeniyeti geri getirecek ve Süveyş Kanalı için etkili bir koruma sağlayacaklardır."¹²²

Weizmann'ın bu mektubundan İngiltere'nin Ortadoğu politikasından haberdar olduğunu ve Süveyş Kanalı'nın da İngiltere'nin Güney Asya'daki sömürgelerini korumak için kilit bir öneme sahip olduğunu fark ettiğini görebiliriz. İşte, Weizmann'ın akılcıca yürüttüğü politika Herzl'in başarısızlıkla sonuçlanan diplomasisine yeni kazançlar sağlamıştır. Bu kazançlardan en önemlisi de Balfour Bildirisi olmuştur. Balfour Bildirisi, Filistin'de Yahudi devletinin kurulmasını destekleyen, doğrusu vaat eden ilk resmi belgedir. Yazar Arthur Koestler Balfour Bildirisi üzerine şöyle yazmıştır:

"Bu öyle bir belgedir ki, onunla bir millet, diğer bir millete üçünü bir milletin toprağını büyük bir gösterişle vaat etmiştir. Üstelik kendisine vaatte bulunan o millet,

¹²¹ E. Montet, A. Lods, **Tarihte ve Günümüzde Siyonizm ve Yahudilik**, s. 631-632

¹²² Alan R. Taylor, **a.g.e.**, s. 26-27

daha millet bile değil, sadece dini bir toplulukken ve toprak da, dördüncü bir millete, yani Osmanlı'ya aitken...»¹²³

İngilizlerin ise Balfour Bildirisi ile Siyonist projeyi desteklemesi ya da Yahudilere vaatte bulunmasının üzerine farklı görüş ve tartışmalar mevcuttur. Bazı görüşlere göre, İngilizlerin Siyonist projeyi desteklemesinin altında yatan temel unsurun, bakanlarının, Rusya'da yeni iktidara gelen Çar hükümetinin oluşturduğu reformlarda Rus Yahudilerine atfettikleri önemli rolden kaynaklanmıştır. Almanya'nın teslim olmasını sağlamak, ancak Rusya'nın savaşa katılmasıyla mümkün olacaktı. İngilizler, Rus Yahudilerinin Rusya'daki İngiliz propagandasının aracıları olmasını istemişlerdir. Böylelikle, tarafsızlık politikasından vazgeçerek Almanya'nın boyun eğmesini sağlamak için Müttefiklerin tarafına geçecekti.

İkinci olarak, İngiliz hükümeti Yahudilerin Bolşevik hareketi içinde önemli bir role sahip olduklarını biliyorlardı ve bundan dolayı Siyonistlere sağlanan destek Bolşevik örgütünün içinde İngiliz yanlısı bir politikayı canlandırmasını umut ediyorlardı.

Tarihçi Ilan Pappé'ye göre, bu yaklaşım Rus Yahudilerinin Çarlık Rusyası'ndaki konumunu abartmıştır, Çünkü Rus Çarı'nın çevresinde Yahudilerin etkin bir öneme sahip oldukları konusunda hiçbir kanıt bulunmamaktadır. İkinci olarak, Bolşevik Yahudilerinin görüşleri ulusçu olmamış ve onlar Siyonizm'den kesinlikle etkilenmemişler.

Pappé, İngiltere'ni Balfour Bildirisi'ni yayınlanmasını çabuklaştıran nedenin Siyonist hareketi kendi sömürgeci çıkarlarıyla ilişkilendirmek isteyen gerek müttefik gerekse düşmanların girişimleri olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, Amerika'nın politikalarının biçimlendirilmesi üzerinde Yahudilerin oynadıkları role ilişkin gerçekdışı yorumlar da İngilizlerin Siyonizm yanlısı eğilimlerine katkıda bulunmuştur.¹²⁴

¹²³ Roger Garaudy, **a.g.e.**, s. 75

¹²⁴ Ilan Pappé. **a.g.e.**, s. 82-83

Nasıl olsa da, William Cleveland'ın dediği gibi, önemli olan Yahudilerin Rusya'nın ya da Amerika'nın politikasında etkili konuma sahip olup olmadıkları değil, bunun İngiltere politikasına yön vermesi¹²⁵ ve Yahudi-İngiliz işbirliğinin sağlamasıdır.

Balfour Bildirisi, Siyonistlerin umduklarıyla tamamen aynı değilse de, Siyonizm taraftarlığını ifade eden bu türden bildiri savaşın bitiminden önce hayati bir öneme sahipti ve Siyonist politikanın birinci evresinin ilk yarısını noktalıyordu. Weizmann'ın diplomatik başarısını bir İngiliz yetkilisi şöyle özetliyordu:

“Başarılı diplomasiinin en iyi örneklerinden biri, sayesinde Dr. Weizmann'ın Ulusal Yahudi Vatanı'na varlık kazandırdığı diplomasisidir. [...] Dr. Weizmann'ın kendi kendine üstlendiği görev, daha az yetkiye sahip başka herhangi bir devlet adamından çok daha zordu. [...] Balfour Bildirisi'ni gerçekleştirmek için iki bine yakın görüşme yapıldığını söylemişti. Yanılma ihtimali olmayan bir maharetle o, argümanlarını her bir devlet adamının kendi özel şartlarına uygun hale getirdi. İngilizler ve Amerikalılar karşısında Kitabı Mukaddes'in dilini kullandı ve derin bir heyecan uyandırdı.”¹²⁶

Weizmann'ın başka bir başarısı ise Araplar ile de diplomatik görüşmelerde bulunması ve Suriye'de krallık kuran Haşimi Faysal El-Hüseyni ile anlaşmaya gelmesiydi. Faysal-Weizmann Anlaşması olarak bilinen belge, Mayıs 1918'da Weizmann ile Faysal'ın Sina yakınlarındaki Akaba'da başlamıştır. 3 Ocak 1919'da resmi bir belge olarak onaylanan anlaşma iki tarafın da hedeflerini kabul ederek Filistin'de Yahudiler için bir yurt, Ortadoğu'nun büyük bölümünde is bir Arap devleti kurulmasını amaçlamıştır.¹²⁷ Ancak Faysal'ın Fransızlar tarafından tahtından indirilmesi ve Suriye'den kovulması sonucunda anlaşma kısa ömürlü olmuş ve gücünü kaybetmiştir.¹²⁸

Weizmann'ın maharetli diplomatik politikası Siyonist örgütün en önemli hedeflerinden biri olan Büyük Güçlerle ittifak ilkesini yerine getirmiştir. Aynı

¹²⁵ William Cleveland, **a.g.e.**, s.

¹²⁶ Alan R. Taylor, **a.g.e.**, 38-39

¹²⁷ Bernard Reich, **a.g.e.**, s. 164

¹²⁸ William L. Cleveland, **a.g.e.**, s

Weizmann gibi Vladimir Jabotinsky’de bu stratejiyi desteklemiştir. Weizmann Balfour Bildirisi’yle İngiltere ile siyasal ilişkileri geliştirmeye çaba göstermişse, Jabotinsky ise Siyonistlerin İngilizler ile askeri ilişkilerini geliştirmeye çalışmış ve Ortadoğu’daki İngiliz Allenby’nin ordusunda Yahudi Lejyonu’nu kurmuştur.¹²⁹

Birinci Dünya Savaşı’nın başladığı ilk yıllarda Jabotinsky, Dünya Siyonist Örgütü’nün faaliyetlerini eleştirmiştir. O, Siyonist Örgütü’nün kurulduğundan beri faaliyetlerinin çok zayıf bir durumda olduğunu ve Büyük Devletlerden hiçbirinin tanımadığını vurgulamıştır. Çünkü kimsenin bilmediği örgüt kimse desteklemezdi. Diplomatik girişimleri başlamadan önce Siyonist Örgüt aktif bir şekilde faaliyetlerini geliştirerek tanınması gerekiyordu.¹³⁰

Jabotinsky de Herzl gibi ilk diplomatik faaliyetlerini önce Osmanlı İmparatorluğu’na Filistin’de Yahudi devletini inşasını önermesiyle başlamıştı. Jön Türk devrimi patlak verdiği sırada Petersburglu bir gazete Jabotinsky’e muhabir olarak İstanbul’da çalışmayı önermiştir. Jabotinsky de İstanbul’da çalışmayı kabul etmiştir.

Jabotinsky, İstanbul’daki yıllarında Jön Türklerin önde gelenleriyle temasa geçmiştir. Enver Paşa ve Yahudi kökenli Müslüman Cavit Bey ile Yahudilerin Filistin’e göçü üzerine görüşmüştür. Fakat tüm görüşmeleri başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Çünkü Jön Türkler Osmanlı’daki bütün etnik grupları “Osmanlı” kimliği altında birleştirmeye çalışıyorlardı ve herhangi bir etnik grubun bu projenin dışında kalmaması gerekiyordu. Bu yüzden Jabotinsky’nin fikri Jön Türkler tarafında reddedilmiştir.¹³¹ Jabotinsky de Osmanlı İmparatorluğu çökmeden Filistin için herhangi bir girişimin anlamsız olduğunu fark etmiştir.¹³² Jabotinsky, Türklerin Siyonizm yanlısı politika izlemek istemediği için yeni bir müttefik devletin bulunması gerektiğini düşünmüştür.¹³³

¹²⁹ David Fromkin, **a.g.e.**, s. 518

¹³⁰ Vladimir Jabotinsky, “Aktivizm”, 1915, **Hronika Yerusalisa**, (Çevirimci) <http://gazeta.rjews.net/Lib/Jab/sion.shtml#2>

¹³¹ Vladimir Jabotinsky, **Povest Moih Dnei**, “Konstantinopol”, s. 37-38

¹³² Vladimir Jabotinsky, **Slovo O Polku**, “Kak Zarodilas’ Mysl’ o Legione” (Alay Üzerine Söz, "Lejyon Fikri Nasıl Ortaya Çıktı"), s. 2

¹³³ Vladimir Jabotinsky, “Aktivizm”, s. 3

1910'da Jabotinsky İstanbul'u terk emiş ve birinci dünya savaşına kadar Rusya'da bulunmuştur. Aralık 1914'da Jabotinsky Rusya'dan ayrılmış ve Filistin'i Osmanlı'nın etkisinden kurtarmanın yollarını aramaya girişmiştir. Ona göre, Filistin'in kurtarılması için Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılması gerekiyordu. Bu ise ancak savaşın Müttefik devletlerinin kazanmasıyla gerçekleşecekti.

Jabotinsky, Birinci Dünya savaşı sırasında İngiltere'nin Ortadoğu'da gücünün gittikçe artmakta olduğunu farkındaydı. Demek ki, Filistin de İngiltere'nin etkisi altına geçecekti. Jabotinsky için bu bir kaçınılmaz fırsattı. Fırsatı yakalamak için Jabotinsky, Siyonistlerin İngiltere'yle işbirliğinde bulunması gerektiğini düşünüyordu. Onun amacı İngiliz askeri dahilinde bir Yahudi Lejyonu kurmak ve Filistin'i kurtarmak için Ortadoğu'da Osmanlı askerine karşı savaşıyordu.

Jabotinsky ilk faaliyetlerini Mısır'daki İngiltere askerinin başkomutanı General Maxwell'e Yahudi Lejyonu planını önermesiyle başlamıştır. Ancak General Maxwell, Jabotinsky'nin önerisini reddetmiştir.¹³⁴

Jabotinsky sonraki faaliyetlerini doğrudan Londra'da devam ettirmiştir. Londra'daki yıllarında İngiltere'nin nüfuzlu adamlarıyla tanışma fırsatını yakalamıştır. Onun sürekli çabalarının sonucunda İngiliz hükümeti İngiltere Askeri içinde Yahudi Lejyonu'nun kurulmasına izin vermiştir. Temmuz 1917'da İngiliz gazeteleri Yahudi Lejyonu'nun kurulduğu hakkında haber yapıyorlardı. Jabotinsky'nin çok özendiği ve onun Yahudi Lejyonu'nu yönetmesini istediği Yarbay John Henry Patterson Ürdün'de Osmanlı askeriyle savaşa girişmişti.¹³⁵

Jabotinsky'nin sarf ettiği bu kadar çaba Siyonizm için büyük bir başarıydı. Ancak savaşın bitmesiyle Yahudi Lejyonu'nun faaliyeti de sona ermiştir. Yahudi Lejyonu'nun kurulması gelecekte Siyonizm için askeri kurumların inşasında büyük katkı sağlayacaktı. Filistin'in İngiltere mandası döneminde Siyonistlerin Hagana, Palmah, İrgun, Beitar, Lehi gibi askeri savunma kurumları Filistin'deki Yahudi yerleşimlerini yerel halkın saldırısından koruma faaliyetinde büyük role sahip olmuştur. İşte bu kurumların zeminini ilk olarak Yahudi Lejyonu hazırlamıştır.

¹³⁴ Vladimir Jabotinsky, **a.g.e.**, s. 8, 14

¹³⁵ Vladimir Jabotinsky, **a.g.e.**, s. 15-22

Jabotinsky'nin İngiltere ile işbirliği Churchill'in Beyaz Belge'nin yayınlanmasıyla sona ermiştir. Ancak onun Büyük Güç devletler ile ilişkileri bununla bitmeyecekti. İkinci Dünya arifesinde Jabotinsky Amerika Birleşik Devletleri'nin gelecekte büyük bir nüfuza sahip olacağından hiç kuşkusu yoktu. Onun bir sonraki faaliyeti ABD ile Siyonizm arasında ilişkileri geliştirmeye odaklanmıştı. 1940'da Jabotinsky'nin kalp hastalığından ölmesi onun faaliyetlerine son vermiştir.¹³⁶

Siyonizm diplomasisi tarihinde en etkili olan figürlerden biri de efsanevi David Ben-Gurion olmuştur. 1920'dan itibaren Siyonist hareketin faaliyetlerinde görev yapmaya başlayan Ben-Gurion gelecekte bütün Siyonist hareketin liderliğini de kendisi üstlenmiştir. Ben-Gurion'un düşüncesinde sosyalist görüşü ağırlıklı olduğundan Siyonist hareketteki ilk yıllarında Filistin'deki sorunları Marksist perspektiften çözümlemeye çalışmıştır. 1918 yılında New York'ta arkadaşı Yitzhak Ben-Zvi (İsrail'in ikinci Cumhurbaşkanı) ile beraber yazdığı *The Land of Israel Past and Present* başlıklı kitabında Ben-Gurion, Filistinli Araplar ile Yahudiler arasında bağ kurmaya çalışmıştır. Bu kitapta yazdıklarına göre, Filistinli fellahların kökeni MS 7. yüzyılda Eretz İsrail ve Suriye'yi fetheden Araplar değildir. Onların kökeni Müslüman fatihler gelmeden önce Filistin'de yaşayan Yahudi fellahlara uzanmaktaydı.¹³⁷ Ben-Gurion iki toplumun birlikte yaşayacağı bir devlet inşasını düşünmüştür. O, iki toplum arasındaki çatışmaya Marksist vizyondan hareket ederek bunu bir sınıflar arası çatışma olarak görmüş ve bu çatışmanın hem Arap hem de Yahudi işçi sınıfının birleşmesi ile çözüleceğine inanmıştır.

Bazı kaynaklara göre, Ben-Gurion nefret ettiği ve kendisinin de "Vladimir Hitler" diye söz ettiği Jabotinsky'nin kurduğu Yahudi Lejyonu'nda asker olarak savaşa katılmıştır.¹³⁸ Jabotinsky, Ben-Gurion için manda dönemi boyunca rekabet

¹³⁶ Joseph Nedava, **Ze'ev Jabotinsky. Vehi Zhizn**, http://odessitclub.org/reading_room/odessits/jabotinsky_12.php#20p, Vladimir Jabotinsky'nin kurduğu Revizyonist Hareketi'nin ABD'deki faaliyetleri için bkz. Rafael Medoff, **Militant Zionism in America: The Rise and Impact of the Jabotinsky Movement in the United States, 1926-1948**, The University of Alabama Press, Alabama, 2002

¹³⁷ Şlomo Sand, **Yahudi Halkı Nasıl İcat Edildi?**, s. 230-233

¹³⁸ Selin Çağlayan, **a.g.e.**, s. 438-439

oluşturmuştur.¹³⁹ Ben-Gurion'un diplomatik faaliyetleri Siyonist Örgüt'ün liderliğini üstlendiği 1930 yıllarda göze çarpmaya başlamıştır. Ben-Gurion da daha önceki Siyonist liderler gibi Yahudi devletini dış güçlerin desteği olmadan kurulması mümkün olmayacağını biliyordu. Onun büyük güçlere olan yönelimi ideolojik değil, daha çok pratikti. O, zaman zaman duruma göre büyük güçlere olan yönelimini değiştirebilmiştir. Önce Osmanlı İmparatorluğu, İngiltere ve sonradan ABD'ye olan yönelimi büyük devletlerin yükseliş ve düşüne göre değişmiştir. Filistin'in egemenliği Osmanlı İmparatorluğu'ndan İngiltere'nin eline geçtiğinde, Ben-Gurion, Weizmann'ın İngiltere ile ittifakını desteklemiştir. Ben-Gurion için İngiltere ile işbirliğinde bulunmak Siyonizmin başarılı bir konuma gelmesinde hayati bir öneme sahipti. O, İngiltere ile işbirliğinde bulunmanın, Araplar ile işbirliği yapmaktan daha önemli olduğunu biliyordu.

1936 yılındaki Arap ayaklanması, Ben-Gurion'un Arap sorunu üzerindeki görüşlerini tamamen değişmesine neden olmuştur. Bu tarihten itibaren Ben-Gurion, Arapların Siyonizm'e olan tavrının ulusal bir nitelikte olduğunu anlamıştır. Arap ayaklanması onun iki toplum arasındaki çatışmanın ancak diplomasi değil, savaş yoluyla çözüleceği sonucuna varmasına yol açmıştır. O da aynı Jabotinsky gibi Araplar ile anlaşılmanması gerektiğini önermiştir, çünkü anlaşmanın yapılması Siyonizm'i sona ermesine neden olur ve Yahudi devletinin inşasına engel olacaktır.¹⁴⁰

Ben-Gurion her zaman İngilizlerin Filistin mandası üzerine uyguladığı politikalarını anlayışlıkla kabul etmiştir. 1936'da Filistin'de yaşanan olaylardan sonra İngiliz Peel Komisyonu'nun ortaya koyduğu raporu bile kabul etmiştir. Ben-Gurion oğlu Amos'a yazdığı mektubunda Peel raporu üzerine şöyle diyordu:

“Kısmi bir Yahudi devleti son değil başlangıçtır. Biz devlete getirebileceğimiz bütün Yahudileri getireceğiz ve son derece sofistik bir savunma gücü, seçkin bir ordu kuracağız. Ordumuzun dünyadaki en iyi ordulardan birisi olacağına hiç kuşku yoktur. Bundan sonra eminim ki toprağın geri kalanına da

¹³⁹ David J. Goldberg, **The Promised Land**, Penguin Books, London, 1996, s. 173

¹⁴⁰ Avi Shlaim, **The Iron Wall**, s. 17-19

yerleşmemize karşı çıkılmayacak, bunu ya Arap komşularımızla anlaşarak ve uzlaşarak yapacağız ya da diğer yollarla.”¹⁴¹

İkinci Dünya Savaşı başladığında Ben-Gurion, İsrail devletini kurmak için hem İngilizlerin Nazi Almanaysı’na karşı düzenlenen savaşında kazanmasını hem de Filistin mandasındaki egemenliğinin sona ermesini istemiştir. Ben-Gurion, İkinci Dünya Savaşı sırasında Weizmann’ın halen İngiltere ile diplomatik işbirliği yapılması gerektiği üzerindeki görüşlerine karşı çıkmıştır. Revizyonistlerin İrgun ve Lehi paramiliter örgütüyle Hagana arasında ittifak yaparak İngilizlere karşı terör eylemlerinde bulunmuştur.¹⁴²

Ben-Gurion’un büyük güç devletlerine olan ilgisi, yeniden yükselmekte olan ABD’ye doğru yönelmiştir. Siyonistlerin ABD’ye özel ilgi göstermelerinin iki esas nedeni vardır. Birincisi, 1939 Beyaz Belge’sine karşı Amerikan muhalefeti sağlanabilirse İngiltere’ye önemli bir baskı yapılmış olacaktı. İkinci olarak ise Yahudi olmayanlardan gelen desteğin ana motoru olarak ABD’yi İngiltere’nin yerine geçirmektir. Çünkü İngiltere zayıflamaya başlamış gibi görünüyordu ve eğer ABD savaşa girecekse, büyük ihtimalle, savaştan Batı’nın lideri olarak ortaya çıkacaktı. Siyonistler ABD’yi Yahudi olmayanlardan gelen desteğin merkezi yapmak için büyük çabalarda bulunmuştur. Nihai başarıyı sağlamak için üç ayrı koldan çalışmalara koyulmuştur. Amerikan halkını, Kongre’yi ve yönetimi davalarına kazandırma yollarını araştırmışlardır.¹⁴³ Siyonistlerin bu faaliyetleri İsrail Devleti’nin kurulduğu günden bugüne kadarki uzun bir dönemde ABD’yi esas ittifak devleti yapmıştır.

¹⁴¹ Selin Çağlayan, **a.g.e.**, s. 440

¹⁴² Avi Shlaim, **a.g.e.**, s. 24-25

¹⁴³ Alan R. Taylor, **İsrail’in Doğuşu**, s. 103-104

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

VLADİMİR JABOTİNSKY DÜŞÜNCELERİNİN İSRAİL DIŞ POLİTİKASINA YANSIMALARI

3.1 Sol Siyonist İktidarı Döneminde İsrail Dış Politikası

İsrail devletinin kurulduğu 1948 yılından 1977 yılına kadar olan uzun dönemde, iktidar sol Siyonist öncülerin elinde bulunuyordu. Yirmi dokuz sene süren bu dönemde İsrail, sol Siyonist kampın lideri olan David Ben-Gurion tarafından on beş sene yönetilmiştir. Onun İsrail dış politikasına olan katkısı büyüktür. Ben-Gurion'un iktidarı döneminde iki büyük Arap-İsrail savaşı gerçekleşmiştir. Daha sonra onun politikasını takip eden haleflerinin döneminde de savaş devam etmiştir. Kimilerinin, politikasıyla Moshe Sharret'e benzettikleri Levi Eshkol ünlü "Altı Gün" savaşı sırasında BM Taksim kararına aykırı olarak Filistin'in diğer parçaları olan Batı Şeria ve Gazze Şeridi'ni işgal etmiştir. Sharret'dan iktidarı devir alan Ortadoğu'nun "Demir Kadın"ı Golda Meir ise sert ve ödün vermez politikalarıyla daha çok üstadı Ben-Gurion'u andırıyordu. 1973'da Mısır ve Suriye'nin beklemediği bir anda saldırması ise İsrail'in güvenlik meselesini tekrar gözden geçirilmesi gerektiğini göstermiştir. Ancak bu saldırıdan sonra sol siyonist partinin kamuoyundaki nüfuzu sarsılmıştı ve 1977 seçimlerinde ilk defa Jabotinsky'nin haleflerinin seçimi kazanmasıyla sağ-kanat revizyonist siyonizmin dönemi başlamıştır.

3.1.1 Uluslararası İlişkiler Bağlamında Dış Politika

İsrail dış politikasını incelemeye geçmeden önce uluslararası ilişkiler bağlamında *dış politika* kavramı üzerine kısaca kuramsal açıklama getirmek gerekmektedir. Bu konuyu kavrama ve tahlil açısından anlam katacağımı düşünüyorum.

Uluslararası ilişkilerde geleneksel olarak iki temel alt disiplin bulunmaktadır: *uluslararası politika* ve *dış politika*. Uluslararası politika, uluslararası sistemin yapıları ve süreçlerine odaklanıp uluslararası sistemin işleyişini açıklamaya çalışır. Dış politikanın analiz alanı ise uluslararası sistemin temel aktörleri olan devletlerdir. Dış politikanın konusu, uluslararası sistemdeki devletlerin harici davranışları ve bu davranışları oluşturan ve yürüten devletin resmi organları ve onların yetkili temsilcilerinin davranışlarıdır. Uluslararası ilişkilerdeki temel yaklaşımlar dış politika olgusunu farklı yönlerden açıklamaya çalışmışlardır.

Uluslararası ilişkiler disiplinde ve dış politika analizinde *Siyasal Realizm* olarak bilinen yaklaşıma göre, uluslararası siyasi sistemdeki temel aktör, egemen devletlerdir. Ve dış politika yalnızca devletler tarafından yürütülebilir. Devletler ve hükümetler üniter varlıklardır ve tıpkı bireyler gibi devletlerin de kendilerine ait amaçları ve hedefleri doğrultusunda bilinçli hareket ederler. Realist düşünceye göre, devletler *rasyonel aktörler*dir ve bundan dolayı maksatlı hareket ederler. Dış politika eylemi rasyonel bir davranışın ürünüdür ve bu bir matematiksel hesaba dayanmaktadır. Bu hesap azami çıkarı elde etmek için, araçlar ve amaçlar çerçevesinde alternatif davranış biçimlerinin kar-zarar hesabının yapılmasıdır. Çıkarlar ise güç temelinde, yani eldeki güce bakılarak tanımlanır. Realist anlayışta güç temel itici unsurdur, çünkü devletler çıkarlarını daha ileri bir noktaya taşımak ve dış politika hedeflerini yükseltebilmek için güçlerini azami seviyede arttırmaya çalışırlar. Realist düşünce devletlerin dış politikasını *yüksek siyaset (high politics)* olarak adlandırarak iç politikadan ayırmıştır ve askeri konular ve güvenlik meselelerini fazlasıyla önemseyerek iktisat, hukuk ve ahlak boyutlarına daha az önem vermiştir.¹⁴⁴ Realist okulun babası Hans Morgenthau'ya göre bir devlet başlıca iki tür dış politika stratejisi izleyebilir: *statükocu* ve *emperyalist*. Bu görüşe göre, statükoya karşı olan tüm dış politika stratejileri emperyalisttir. Arap-İsrail çatışması bu çerçevede değerlendirildiğinde İsrail'in 1948, 1967, 1973 ve 1982 savaşları sırasında Filistin ve Arap ülkelerinin topraklarını işgal ederken emperyalist bir dış politika stratejisi izlediği ve savaş sonrası dönemlerde de kazandığı toprakları

¹⁴⁴ Tayfur M. Fatih, "Dış Politika", Der., Atila Eralp, **Devlet ve Ötesi**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2010, s. 73-80

koruma amacına yönelik olarak uyguladığı politikanın ise statükocu nitelikte olduğunu söyleyebiliriz.¹⁴⁵

Dış politika analizini Davranışçı Okul *karar verme yaklaşımı* ile açıklamaya çalışılmıştır. Karar verme yaklaşımına göre, dış politika resmi karar vericiler tarafından alınan bir dizi karardan başka bir şey değildir. Diğer bir deyişle, dış politika, yapılandırılmış bir iç mekanizma içinde yer alan ve hangi eylem biçiminin benimseneceğine karar veren birey ya da grupların davranışlarının açıklanmasıdır. Devletlerin davranışlarının açıklanmasında esas olan ve davranışa neden olan, durumun ya da meselenin karar vericiler tarafından nasıl tanımlandığıdır. Burada dış politika davranışına yönelik önemli husus uluslararası sistemin *nesnel gerçekleri* değil, bu ortamın karar vericiler tarafından *öznel* olarak nasıl algılandığıdır. Kısaca, karar verme yaklaşımı dış politikanın insan unsuruna dayandığını ve dış politikanın anlaşılıp açıklanabilmesi için dış politika kararlarının hangi zihinsel, psikolojik ve fiziksel ortam ve şartlarda alındıklarının bilinmesinin dış politika analizi açısından önemli olduğunu vurgulamıştır.¹⁴⁶

3.1.1.1 İsrail Dış Politikası'nın Özellikleri

Uluslararası ilişkiler kuramlarında dış politika olgusunu farklı okulların geliştirdiği yaklaşımlar ile tanımlamaya çalıştık. Şimdi, bu yaklaşımlara dayanarak İsrail dış politikasının özelliklerini açıklamaya çalışacağız. Genel olarak İsrail'in dış politikasını Morgenthau'un analizindeki *emperyalist* ve *statükocu dış politika* kategorisi çerçevesinde analiz edebiliriz. Çünkü İsrail Devleti doğuşundan bu yana yayılmacı ve saldırgan dış politika izlemektedir. İsrail, ilk önce Arap topraklarını işgal eder ve sonradan işgal edilen topraklarda yeni Yahudi yerleşimlerini inşa eder ve onu korumaya çalışır. İsrail dış politikasının bu özelliği siyonizmin temel ilkelerinden ve ırkçı siyasetinden kaynaklanmaktadır. Bu siyaset ise İsrail devletinin kuruluşundan beri Ortadoğu'da büyük ölçekli beş savaşın patlak vermesine neden

¹⁴⁵ Faruk Sönmezoğlu, **Uluslararası Politika ve Dış Politika Analizi**, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1989, s. 17

¹⁴⁶ Tayfur M. Fatih, **a.g.e.**, s. 81-83

olmuştur: 1948, 1956, 1973, 1982. İlk Arap-İsrail savaşı sonunda İsrail, BM tarafından kendilerine verilen Filistin toprağının yüzde 56'sını yüzde 80'ne çıkarmışlardı. Ben-Gurion'un "Statükoyu devam ettirmek sözkonusu değildir. Dinamik, genişlemeye yönelik bir devlet meydana getirmek zorundayız"¹⁴⁷ demesi, İsrail dış politikasının emperyalist vizyonda hareket etmekte olduğunu ve "Büyük İsrail" düşüncesini savunduğunu göstermektedir.

İsrail devleti hiçbir zaman ne BM kararlarına ne uluslararası hukuka riayet etmemiştir. İsrail BM'ye belli bir şartla kabul edilen tek devlettir. Bu resmi tanınmayı elde etmek için şu taahhütlerde bulunmuştur:

- 1) Kudüs'ün statüsüne dokunmamak;
- 2) Filistinli Arapların evlerine geri gelmelerine izin vermek;
- 3) Taksim kararıyla tespit edilen sınırlara riayet etmek.¹⁴⁸

Ne var ki İsrail devleti "kâğıt parçası" olan bu karaları çiğneyerek atalarına vaat edilmiş "Büyük İsrail" mitinden hareketle, yayılmacı, saldırgan ve ilhakçı politikalarını devam ettirmekten geri durmamıştır. BM Taksim kararı üzerine Ben-Gurion şöyle diyordu: "İsrail Devleti, 19 Kasım 1947 tarihli BM kararını hiç olmamış gibi görür."¹⁴⁹ Bu ibare ise İsrail emperyalist politikasının devam edileceği anlamını taşımaktadır. Çünkü Tevrat'ta bahsedilen "Fırat'tan Mısır Nehri'ne kadar" "vaat edilmiş" topraklar elde edilmeyince bu politika sürdürülebilir. Ancak bu emperyalist dış politika Jabotinsky'nin geliştirdiği "demir duvar" stratejisi çerçevesine gerçekleştirilecekti.

2. Bölümde incelediğimiz Jabotinsky'nin "Büyük İsrail" düşünüyü gerçekleştirmek üzere geliştirdiği stratejinin *conditio sine qua non* (olmazsa olmaz şart) şöyle özetleyebiliriz:

1) *Demir Duvar* ya da *Siyasal ve askeri güç*, yani iktidarın her zaman Yahudilerin elinde bulunması ve İsrail'in de militarist yapıya sahip bir devlet olması gerekir. Zira İsrail düşman Arap devletleri ile çevrelenmiş ki, her zaman onların saldırısına dayanmak zorundadır. Böylece İsrail'in güvenliği de sağlanmış olacaktır.

¹⁴⁷ Roger Garaudy, **İlahi Mesajlar Toprağı Filistin**, s. 413-417

¹⁴⁸ Roger Garaudy, **a.g.e.**, s. 414

¹⁴⁹ Roger Garaudy, **a.g.e.**, s. 414

2) *Uzlaşmazlık*, yani hiçbir zaman Araplar ile müzakerenin yapılmaması gerekir. Çünkü Araplar Yahudilerin düşmanıdır ve uzlaşma da ancak ve ancak Arapların son umutları tükendiğinde yapılabilir.

3) *Yahudi çoğunluğu*¹⁵⁰, yani İsrail devletinde her zaman Yahudiler çoğunluğu oluşturmali ve bunu gerçekleştirmek için de yerel halkın sınırdışı (transfer) edilmesi ya da kıyım yoluyla etnik temizlenmesi (etnosid) gerekir.

4) *Toprağın işgali ve yerleşimcilik*, yani “Büyük İsrail” düşünce ulaşmak için her zaman yayılcı politika yoluyla Arap topraklarının işgal edilmesi, yerel halkın varlığının reddedilmesi ve o topraklarda Yahudi yerleşimleri inşa edilerek toprağın “İbranileştirilmesi”dir;

5) *Büyük Güç devletleri ile ittifak*, yani İsrail devletinin ayakta kalması için uluslararası politikada etkili olan büyük devletler ile ilişkilerini geliştirerek uluslararası meşruiyetini sağlamak ve İsrail’in dış politika stratejilerinde onların desteğini almaktır.

İşte bu açıkladığımız beş temel ilke İsrail devleti dış politikasının en temel özellikleridir. Bu özellikler Yahudi devletinin ayakta kalmasını ve “Büyük İsrail” stratejisinin sürdürülmesini sağlamaktadır. Bu ilkeler birbirini tamamlayıcı özelliğe sahiptir. Hepsini bir arada uygulandığında hedef elde edilebilmektedir.

İsrail dış politikası kurulduğu tarihten bu yana Jabotinsky’nin geliştirdiği “Büyük İsrail” doktrininin çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. 2. Bölümde Jabotinsky’nin bu düşüncesini incelerken görmüştük ki, onun ana hedefi İsrail devletinin sınırlarını (İncil) kutsal kitapta adı geçen İsrail Krallığı’nın tarihsel sınırlarına ulaşmak olmuştur. Ancak Jabotinsky hayalindeki Yahudi devletini 1917 Balfour deklarasyonu uyarınca Ürdün nehrinin iki yakasını kapsayan toprakların içinde kurulmasını umuyordu. Ben-Gurion ve Weizmann gibi sol siyonist Yahudiler için ise bu bir maksimalist yaklaşımdı ve kabul edilemez gibi duruyordu.

Minimalist olarak bilinen sol-siyonist örgütün lideri Ben-Gurion ise manda döneminin son yıllarında Peel Komisyonu’nun önerdiği toprakları bile kabul etmişti. Ancak onun bu kararı tamamen taktikseldi. Onun asıl amacı toprağın boyutuna değil,

¹⁵⁰ Yahudi Sorunu çözümünün temel unsurlarından biri de dünyanın farklı devletlerinde azınlık olarak yaşayan Yahudilerin Siyon’a dönmesi ve orada kimseye bağımlı olmadan çoğunluk olarak yaşamasıydı. Avi Shlaim, **The Iron Wall**, s. 2

hangi boyutta olursa olsun, ilk önce Yahudi devletinin temelini atılması germekteydi. BM Taksim planı kabul edilmeden on sene önce Ben-Gurion şöyle diyordu: “Bölünmeyi kabul etmek Ürdün’den vazgeçmek anlamına gelmez. Bu vizyondan vazgeçmek kimseden de talep edilmez. Biz bugünkü sınırlar içindeki devleti kabul edeceğiz ama Siyonist emellerin sınırları Yahudi halkının sorumluluğundadır ve hiçbir dış etken bunları sınırlayamaz”.¹⁵¹

Özetle, Jabotinsky ile Ben-Gurion’un düşüncelerinin hemen hemen aynı olması, İsrail devletinin kuruluşundan itibaren, iktidarın kimi zaman sol kimi zaman sağ siyonist partinin yönetiminde olmasına rağmen, dış politikadaki stratejileri benzerlik taşımıştır. 1977 yılına kadarki büyük bir dönemde iktidarı elinde tutan sol siyonist yöneticiler “ulusun babası” Ben-Gurion’un geliştirdiği ideolojinin etkisinden çıkamamıştır. 1977’den günümüze kadar hala iktidarı elinde bulunduran sağ-kanat revizyonist-siyonistler ise Vladimir Jabotinsky’nin düşüncelerini benimseyerek dış politika doktrinlerini saptamışlardır. Oysa sol siyonist iktidarı döneminde de özellikle ileride bahsedeceğimiz Ben-Gurionizm¹⁵² doktrininde Vladimir Jabotinsky’nin düşüncelerinin yansımalarını görebiliriz.

3.1.2 İkinci Dünya Savaşı Sonrası İsrail Dış Politikasının Oluşumu

İkinci Dünya Savaşı’nın başlamasından birkaç yıl önce, yani 1936-1939 yılları arasında Filistinlilerin İngiliz yöneticileri ve Siyonistlere karşı gerçekleştirdikleri ayaklanma Filistinlileri zayıf bir duruma sokmuştur. Bu yıllar arasında İngilizlerin uyguladıkları kötü davranışlar, idamlar, işkenceler ve acımasızca eylemleri Filistin toplumunu liderinden mahrum ederek, liderlik boşluğu ortaya çıkartmıştı. Siyonistler ise ayaklanmadan daha da güçlenmiş ve her zamankiden daha kararlı bir biçimde çıkmışlardı. Bu yıllar Filistin sorununa yönelik askeri çözümlerin müzakerelere dayalı çözümlere kıyasla öncelik taşıdığı Siyonist ve

¹⁵¹ Simha Flapan, **a.g.e.**, s. 52-53

¹⁵² Ben-Gurionizm olarak adlandırılan doktrin, Arap rejimlerinin İsrail’in varlığına karşı olmaları nedeniyle ancak İsrail’in askeri gücünün sık sık hatırlanmasının gerekçesi temeline dayanmaktadır. Temel ilkesi, İsrail’e karşı yönelik her Arap saldırısına, hareketin kendisiyle orantılı olmayan, daha büyük bir güçle karşılık vermektir. William L. Cleveland, **Modern Ortadoğu Tarihi**, s. 392

daha sonra İsrail'e özgü militarist anlayışın ortaya çıktığı bir dönemi kapsıyordu.¹⁵³ Filistinliler ve Siyonistler arasındaki güç dengesinin çok farklı olması, 1948'de Filistin topraklarında Yahudi devletinin kurulmasına fırsat sağlamış ve Filistinliler için ise bu bir felaketle sonuçlanmıştır.

Manda döneminin son yıllarında İngilizler, Filistin sorunu üzerinde bir ikileme girmişlerdi. İkinci Dünya Savaşı'ndan zayıf bir halde çıkan İngiltere'nin ABD'ye olan borçları konusunda Amerikalıların sert bir tavır içine girmesi, İngiltere'de bir ekonomik krizin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu gelişmeler İngiltere'yi Hindistan ve Filistin'de sınırlı bir sömürgeleşme girişimini başlamalarına teşvik etmiştir.¹⁵⁴

Şubat 1947'de Filistin sorunu Birleşmiş Milletler'e devredilmişti. Filistin'in kaderini belirlemek üzere atanan BM organı olan Filistin Özel Komitesi (UNSCOP) sorumluluğu üstlenmiştir. UNSCOP'un dokuz ay süren incelemesi sonucunda İngiliz mandasının sona erdirilmesi ve Filistin'e bağımsızlık verilmesi deklare edilmiştir. Ancak komite bağımsız Filistin'in nasıl bir devlet olacağı konusunda 8'e karşı 3 oyla bölünmüştü. Azınlık raporu federal bir devleti uygun görüyorsa da, çoğunluk mandanın biri Arap, diğeri de Yahudi olarak iki devlete bölünmesini ve Kudüs'ün uluslararası bölge olarak kalmasını önermekteydi. Siyonist liderler bu raporu kabul ederken Arap liderler reddediyordu. 29 Kasım 1947'de ABD Başkanı Truman'ın ülkelere yaptığı ekonomik tehdit ve lobicilik faaliyeti sonucunda yapılan oylamada lehte 30, aleyhte 13 ve 10 oy da çekimser kalmış ve Filistin'in Arap ve Yahudi devletlerine bölünmesini ve Kudüs'ün uluslararası statü kazanmasını kabul etmişti.

İngilizlerin BM taksim planını uygulamada yardımcı olmayı reddetmesi Filistin'deki karışıklığı daha da arttırmıştı. UNSCOP'un raporu BM'ye sunulduğunda İngiltere Filistin'in geleceği üzerine yapılmış oylamayı beklemeden Eylül 1947'de Filistin mandasının 15 Mayıs 1948'de sona ereceğini belirtmişti. Bu

¹⁵³ Ilan Pappé, **Modern Filistin Tarihi**, a.g.e., s. 144

¹⁵⁴ Ilan Pappé, **a.g.e.**, s. 163

bildiri iki toplum arasında bir kargaşa yaratmış ve Filistinli Araplar ile Siyonistler arasında şiddetli bir çatışmanın başlamasına neden olmuştur.¹⁵⁵

1947-1949 Arap-İsrail savaşı iki aşamada gerçekleşmiştir. Birinci, gayri resmi olarak bilinen aşama, UNSCOP'un bölünme raporu sunulduğu tarihten, yani 29 Kasım 1947'dan 14 Mayıs 1949 tarihleri arasında geçmiştir. İkinci aşama ise İsrail bağımsızlığını ilan ettiği 15 Mayıs 1948 ve 7 Ocak 1949 tarihleri arasında gerçekleşmiştir. İlk aşamada çatışma Filistinli Araplar ile Siyonistler arasında sürmüştü de, ikinci aşamada savaş Arap devletleri ile İsrail devleti arasında olmuştur. Savaşın birinci aşaması Filistinli Arap toplumun mağlubiyeti ve Yahudi toplumunun üstünlüğüyle bitmişse de, savaşın ikinci aşaması Arap devletlerinin yenilgisi ve Yahudi devletinin zaferiyle sonuçlanmıştı.¹⁵⁶

İki toplum arası savaş boyunca, İngiliz yönetimi düzeni sağlamak için gayret sarf etmeyerek kendi geri çekilişinin hazırlıkları üzerinde yoğunlaşmıştır. 14 Mayıs 1948'de İngiliz yüksek komiseri General Alan Cunningham Filistin'den ayrılmasından birkaç saat sonra David Ben-Gurion İsrail devletinin bağımsızlığını ilan etmiştir.¹⁵⁷ Ertesi gün saat 01.00'de Amerika Başkanı Harry Truman bu yeni devletin bağımsızlığını *de facto* tanıdığını ve iki gün sonra Sovyetler Birliği de İsrail devletini *de facto* ve aynı zamanda *de jure* tanıdığını ilan etti.¹⁵⁸

Aynı gün gece yarısı Mısır, Ürdün, Irak, Suriye ve Lübnan ordu birlikleri sınırları aşarak İsrail'e girdiler ve bölgesel savaş başlattılar. 1948'de başlayıp 1949'da sona eren ilk Arap-İsrail savaşı, Arapların yenilgisi ve İsrail'in savaşı kazanarak topraklarını genişletmesi ile sonuçlanmıştır. Arap yenilgisi ve Filistinlilerin yaşadıkları bu büyük felaket ülkenin kolektif hafızasında *nakba* (kıyım, felaket) adıyla anılacak ve tüm Filistinlileri ulusal bir hareket çevresinde birleştiren ateşi yakacaktı. İsrail'in kesin zaferi ise Yahudi kolektif hafızasında hem İngiliz sömürgeciliğine hem de Arap düşmanlığına karşı savaştan ve tüm olumsuzluklara rağmen bu savaşı kazanan bir ulusal bağımsızlık hareketi olarak tanımlanacaktır.¹⁵⁹

¹⁵⁵ William L. Cleveland, **Modern Ortadoğu Tarihi**, Agro Kitaplığı, İstanbul, 2008, s. 292-293

¹⁵⁶ Avi Shlaim, **The Iron Wall. Israel and The Arap World**, Penfuin Books, London, 2000, s. 28

¹⁵⁷ William L. Cleveland, **a.g.e.**, s. 295

¹⁵⁸ Ilan Pappé, **a.g.e.**, 180

¹⁵⁹ Ilan Pappé, **a.g.e.**, 191

3.1.2.1 Ben-Gurion Çağı'nda¹⁶⁰ Büyük İsrail Politikası

İsrail Devleti'nin ilk Başbakanı David Ben-Gurion (Gruen) 1886'da Polonya'daki Yahudi bir ailede doğmuştur.¹⁶¹ Doğu Avrupa'da uygulanan Yahudi karşıtı muameleler ve babasının işi nedeniyle 1906'da Filistin'e göç etmiştir. Henüz gençken Siyonist örgütlerin faaliyetlerine katılmaya başlamıştır. 1910'da *Poalei Zion* (Siyonist İşçiler) örgütünün Ahdut adlı gazetesinde Ben-Gurion adıyla ilk makalelerini yayınlamaya başlamıştır. 1912'da İstanbul Üniversitesi'nin Hukuk Fakültesi'nde okumaya gitmiş ve okulunu başarıyla tamamlamıştır.¹⁶²

Ben-Gurion'un yetiştiği çevre ve içinde yaşadığı toplum onun iyi bir siyonist olmasındaki önemli nedenlerdendir. Ben-Gurion'un en önemli kişilik özelliği, Siyonist fikir ve düşünce akımını başarıyla uygulayan bir kişi olmasıdır. Herzl ve Weizmann ideoloji ve başlangıç olarak ne kadar önemli ise, Ben Gurion'un siyonizmin uygulayıcısı ve hayat vericisi olarak yeri yadsınamaz bir gerçektir. Diğer teori ileri süren liderlere göre; Ben Gurion'un yeri ve önemi onun iyi bir uygulayıcı ve ideallerini gerçekleştiren bir realist olmasıdır. Ancak Ben-Gurion'un 1933 yılına kadar yazdıklarında idealist fikirlerin ağırlığı görülmektedir. Hayatının çeşitli evrelerinde Yahudi meselesinin çözümü ile ilgili birbirinden farklı yaklaşımlar içinde bulunmuştur. Yapmış olduğu çalışmalar ve verdiği beyanatlarında Yahudi halkının korunması ve varlığının devamı için var gücüyle çalıştığı görülmektedir. Nitekim hedeflerinin gerçekleştirilmesinde durum ve şartlara bakılırsa fikirlerini ve eylemlerini değiştirebilmiştir. Çevresindekileri de kendi doğru bildikleri hususlarda ikna etmiş ve bütün çalışmalarını Yahudilik için yapmıştır.¹⁶³

Ben Gurion, Filistin toprağını “Yahudileştirme” planları kurmuş ve onu gerçekleştirmek için aktif bir faaliyette bulunmuştur. Yahudileştirilen toprakların gelecekte korunması gerektiğini düşünmüş ve kendince hazırlıklarda bulunmuştur.¹⁶⁴

¹⁶⁰ “Ben-Gurion Çağı” kavramı David Ben-Gurion'un Başbakanlık yaptığı 1948-1963 yıllarını belirtmek için kullanılmıştır

¹⁶¹ Bernard Reich, **Historical Dictionary of Israel**, The Scarecrow Press, London, 1992, s. 38

¹⁶² Halil Erdemir, “İsrail Devleti'nin İlanından Önce David Ben-Gurion'un Filistin'i Yahudileştirme Politikası”, **Akademik Bakış**, Calalabad, Cilt: IV, Sayı: 8, Yaz 2011, s. 176-178

¹⁶³ Halil Erdemir, **a.g.m.**, s. 187-189

¹⁶⁴ Halil Erdemir, **a.g.m.**, s. 190

İsrail devletinin bağımsızlığı ilan edildikten sonra Chaim Weizmann İsrail Devleti'nin Cumhurbaşkanı, David Ben-Gurion Başbakan ve Savunma Bakanı, Moshe Sharett (Shertock) de Dış İşleri Bakanı olarak iktidara geçmişti. Ama iktidardaki tüm siyasi ve askeri güç Ben-Gurion'ın kontrolündeydi. Daha İngiliz mandası döneminde Ben-Gurion, Yishuv'un askeri gücünün aşamalı bir biçimde oluşturulması gerektiğini savunan Chaim Weizmann gibi ılımlı liderleri devre dışı bırakarak pozisyonu eline geçirmişti.¹⁶⁵ Ancak Ben-Gurion ile bütün manda dönemi sırasında liderlik için mücadele eden Sağ-kanat Revizyonist-Siyonizm örgütün lideri Vladimir Jabotinsky olmuştur. 1935-1948 yıllarında Yahudi Ajansı'nı yöneten Ben-Gurion, 1948'de İsrail Devleti'nin bağımsızlığını ilan ettiği yıldan 1963 yılına kadar iki yıllık bir aranın haricinde kesintisiz başbakanlık yapmıştır.¹⁶⁶ Ben-Gurion'un manda döneminde elde ettiği tecrübeler, İsrail devleti kurulduktan sonra başbakanlık yaptığı dönemlerde ve Ben-Gurion sonrası dönemde (Post-Ben Gurion-1963 ve 1977 yılları arası) halefleri tarafından uygulanan dış politikada Ben-Gurion politikasının yansımaları görülecekti.

Manda dönemi ve İsrail devleti kurulduktan 1961'de hapse atılana kadar Ben-Gurion ile beraber İsrail Savunma Güçleri'nde (IDF) çalışan Israel Ber, hapisanede yazdığı kitabında İsrail'in dış politikası hakkında şunlardan bahsediyordu:

“Benim 1957-1961 yılları arasındaki deneyimimi göz önünde bulundurarak şunu söylemeliyim ki, eğer İsrail dış ve savunma politikasında bir değişikliğin olmadığı takdirde bir felaketin ortaya çıkacağı aşikardır.

Ben, 1948 savaşının sonucunda Yahudi tarafının gücünü belirleyen şeyin IDF'nin askeri yeteneği değil, aksine Yahudi güçlerini yöneten Ben-Gurion'un siyasi hedefleri olduğunu belirtmiştir. Yahudi Ajansı politikasının kökenleri 1936 ve 1946 yılları arasında saklıdır. Çünkü bu yıllarda Yahudi Ajansı İngilizlerle işbirliği yaparak Batı Kampı'na katılmaya ve Arap feodalizmine odaklanmak için çaba göstermiştir.

¹⁶⁵ Ilan Pappé, **a.g.e.**, s. 144

¹⁶⁶ Bernard Reich, **a.g.e.**, s. 39-40

Ben-Gurion'un Büyük Planı'nın temeli, İngiltere'nin Ortadoğu'da varlığını sürdürmesine dayanmaktaydı. Ve İngiltere Ortadoğu'yu kontrol etmeye devam ederken Siyonizm çökmeyecekti. Ve Yahudi devleti varlığını sürdürecekti."¹⁶⁷

Ben-Gurion bahsettiğimiz gibi Jabotinsky'den ne kadar nefret etse de onun Yahudi devleti için geliştirdiği fikirleri bilinçli ya da bilinçsiz olsun kabul edecek ve onu pratikte uygulayacaktı. 2. Bölümde gördüğümüz gibi Jabotinsky'nin Yahudi devleti inşasındaki ana fikri Yahudilerin Araplar ve Büyük Güçler ile olan ilişkilerinde yatmaktaydı. Jabotinsky Filistinlilerin ulusal hedeflerini sürekli gözardı etmiştir. Çünkü ona göre, Araplarla anlaşma ne arzu edilebilir ne de gereklidir. Onlarla çatışma doğal ve kaçınılmazdı ve bunun tek çözüm yolu "demir duvar"ı inşa etmektir. Onun görüşüne göre, Yahudi devleti militan ve homojen olup Ürdün nehrinin iki yakasını kapsayan tarihsel sınırlarda inşa edilecekti. Jabotinsky, bunu gerçekleştirmek için önemli üç ilkeyi geliştirmişti: 1) Sınırları fethetmek; 2) Arap topraklarını işgal etmek; ve 3) Arapları sınırdışı (transfer) etmektir.¹⁶⁸

İsrail Devleti'nin kurucusu ve sol Siyonist örgütün lideri David Ben Gurion da başbakanlık ettiği yıllarda bahsettiğimiz Valadimir Jabotinsky'nin "demir duvar" stratejisi çerçevesinde "Büyük İsrail" politikasını geliştirmiş ve uygulamaya koymuştur. 9 Mart 1964 tarihli *New York Times* gazetesinde çıkan bir yazıda şöyle diyordu: "Eğer General Moshe Dayan 1948 savaşında genelkurmay başkanı olsaydı, İsrail toprakları çok daha büyük olurdu".¹⁶⁹

Ben Gurion uzun sürmüş politik hayatında sürekli olarak Arap sorunu üzerine kafa yormuştur. Daha kuruluşunun 20. ve 30. yılları arasında Ben Gurion pragmatik görüşlerinden dolayı, Siyonistler ile Arapların arasındaki çatışmalara sosyalist vizyondan yaklaşmış ve onu sınıflararası bir çatışma olduğunu düşünmüştür. Ancak politik hayatının ilk yıllarında ve 1936'daki Arap ayaklanmasından sonra, Ben Gurion Araplar ile Siyonizm arasındaki çatışmanın kaçınılmaz olduğunu, çünkü "biz ve onlar aynı şeyi istiyoruz: her iki taraf da Filistin'i ister ve bu bir köktenci çatışmadır" sonucuna varmıştır.

¹⁶⁷ Avi Shlaim, **Collusion Across The Jordan**, Columbia University Press, New York, 1988, s. 231-232

¹⁶⁸ Simha Flapan, **The Birth of Israel: Myths and Realities**, Pantheon Books, New York, 1987, s. 36-37

¹⁶⁹ Roger Garaudy, **İlahi Mesajlar Toprağı Filistin**, s. 416

Ben Gurion ile Jabotinsky arasında şaşırtıcı bir benzerlik mevcuttur. İkisi de Filistinli Arapları toprakları için Siyonistlere karşı mücadele eden ulusal bir hareket olduğunu kabul eder. Ve ikisi de Arapların topraklarında Yahudi devletini kurmak için hiçbir zaman gönülden izin vermeyeceklerini ve çatışmayı da diplomasi yoluyla çözümlerin hiç bir şekilde mümkün olmadığı farkındaydı. Jabotinsky gibi Ben Gurion da Arapların son umutları kalıncaya kadar, işgalci Yahudilere karşı durmadan direneceklerinin farkındaydı. Ve ikisi de Arapların direnme umutlarını gevşetecek ve Filistin’de Yahudi devletini inşa etmeye götürecek şeyin sadece aşılabilir *askeri güç* olduğu sonucuna varmalarıydı. Ben Gurion hiçbir zaman “demir duvar” terimini kullanmasa da onun analiz ve sonuçları Jabotinsky’ninki ile hemen hemen aynıydı.¹⁷⁰ Ben-Gurion Çağı’ndan itibaren İsrail’in yayılmacı ve saldırgan dış politikası uygulanmaya koyulmuştur. İlk olarak toprakların işgal edilmesi ve yerel halkın topraklarından sürülmesi 1947-1949 ilk Arap-İsrail Savaşı yıllarında gerçekleştirilmiştir.

3.1.2.2 Etnik Temizlik ve İbranileştirme Politikası*

Jabotinsky’nin “Demir Duvar” stratejisinin bir ilkesi Yahudi devletinde *Yahudi çoğunluğu* oluşturmak olmuştur. Yahudi çoğunluğuna ulaşmak için ise Arapları oturduğu topraklarından (Filistin’den) ya sürerek sınır dışı etmek ve ya kıyım yaparak boşaltmak ve boşaltılan topraklara Yahudi Yahudileri yerleştirmekti.

Ben-Gurion döneminin ilk yıllarında ve Yahudi devletinin kurulmasından önceki kısa bir sürede *Yahudi çoğunluğu* stratejisi Filistinli Araplar üzerinde uygulanmıştır. Bu strateji *etnik temizlik politikası* çerçevesinde gerçekleştirilmişti. Aslında Filistinlilerin tahliyesi fikri 1930 yıllardan itibaren düşünülmeye başlanmıştı. BM Taksim planı ise sınırları belirlenmiş Yahudi devleti içinde yaşayan yerel nüfusu sistematik bir biçimde bölgeden sürülmesi için bir bahane sağlamıştır. Böylece ilk etnik temizlik operasyonu topyekûn savaş yoluyla gerçekleşebilmiştir.¹⁷¹ Ben-Gurion

¹⁷⁰ Avi Shlaim, *The Iron Wall*, s. 16-19

* İbranileştirme Politikası kavramı toprağın işgal edilmesi anlamında kullanılmaktadır.

¹⁷¹ Ilan Pappé, *a.g.e.*, s. 169

daha 1937’da oğluna yazdığı bir mektupta “Arapların kovulması lazım ama bunun için bir fırsatın elde edilmesi gerekir, ki bu fırsat da savaştır”¹⁷² diye yazıyordu.

1946’da Filistin’de halkın yüzde 67’si (1.310.866) Filistinli Araplar ve yüzde 31’i (599,922) de Yahudilerden ibaretti.¹⁷³ Ayrıca Yahudilere ayrılmış sınırlar içinde de Filistinli Araplar çoğunluk durumdaydı.¹⁷⁴ Yahudi sınırları içinde 219 Arap köyü vardı. Ayrıca dört Arap ya da kısmen Arap şehiri olan topraklarda toplam 392 bin yerel nüfus bulunuyordu.¹⁷⁵ Ben-Gurion böyle bir durumda Yahudi devletinin tehlikeye uğrayacağını farkındaydı ve BM Taksim planı ilan edildikten hemen sonra Yahudilere ayrılmış topraklardan yerel halkı sistematik bir biçimde tahliye etmeye girişmiştir. Etnik temizlik operasyonunu da Ben-Gurion’un bizzat kendisi yönetmiştir.

Ilan Pappé bu dönemdeki İsraililerin uyguladığı sistematik etnik temizlik operasyonunu birkaç aşamayla titizlikle tasarlanmış planların çerçevesinde uygulandığını söylemiştir. 1946’da Ben-Gurion İngilizlerin Filistin’i terk etmesi sırasında Filistinlilere karşı genel strateji “C” Planı’nı geliştirmişti. Bu plan daha önce kullanılmış “A” ve “B” Plan’larının birleştirilmesiyle ortaya çıkmıştır. Örneğin “C” Planı’nda kısaca şöyle yazılıyordu:

“Filistinli siyasal liderleri öldürmek;

Filistinli tahrikçileri ve onların finansal destekçilerini öldürmek;

Yahudilere karşı hareket eden Filistinlileri öldürmek;

Filistinlilerin geçim kaynaklarına saldırmak: su kuyuları, değirmenler v.b;

Gelecekteki saldırılar için yardımda bulunan Filistinli köylere saldırmak; v.b”

Bu planların içinde en belirginini “D” (*Dalet*) Planı olmuştur.¹⁷⁶ Çünkü bu planda yerel nüfusun sistematik ve toplu bir halde topraklarından sürülmesi tasarlanıyordu.¹⁷⁷

Aralık 1947’de başlayan ilk etnik temizlik operasyonu sırasında Deir Ayyub, Beit Affa, Khisas, Na’ima, ve Jahula gibi Filistinli köyler Hagana kuvvetleri

¹⁷² Ilan Pappé, **The Ethnic Cleaning of Palestine**, Oneworld, Oxford, 2006, s. 23

¹⁷³ William L. Cleveland, **a.g.e.**, s. 282

¹⁷⁴ William L. Cleveland, **a.g.e.**, s. 295

¹⁷⁵ Benny Morris, “The Israeli Defense Forces Intelligence Service Analysis of June 1948”, Ed. Ilan Pappé, **The Israel/Palestine Question**, Routledge, London and New York, 1999, s. 171

¹⁷⁶ Dalet Planı Hagana Komutanı Yehoshua Globberman tarafından tasarlanmıştır. Ilan Pappé, **The Ethnic Cleaning of Palestine**, s. 81

¹⁷⁷ Ilan Pappé, **The Ethnic Cleaning of Palestine**, s. 28

tarafından saldırıya uğramıştır.¹⁷⁸ Nisan ve Mayıs 1948’de etnik temizlik operasyonu ciddi boyutlara çıkmıştır. Ünlü *Deir Yassin* katliamı 9 Nisan 1948’de Jabotinsky’nin haleflerinin yönettiği İrgun ve Lehi para-militer gruplar tarafından gerçekleştirilmişti. Operasyon sonucunda köy tamamen tahrip edilmiş ve 100’ü kadın ve çocuk olmak üzere 254 köylü katledilmiştir.¹⁷⁹ Ancak son zamanlardaki araştırmalar bu katliamdaki ölümlerin sayısının abartılmış olduğunu belirtmektedirler. 1987’de Bir Zeit Üniversitesi tarafından yapılan araştırmada ölü sayısının 254 değil 100’ün biraz üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca ölü sayısının yüksek gösterilmesi, Yahudileri kötü göstermek için Araplar tarafından yapılmıştır denmektedir. Bunun İrgun’un Kudüs komutanı Mordechai Kanaana tarafından basına verildiğini ve ilk kez *BBC* tarafından, ve sonra *New York Times* ve İbranice gazetelerde yayınladığını belirtmiştir. Araştırmaya göre, ölümlerin sayısının abartılıp gösterilmesinin nedeni ise Kudüs etrafındaki Araplarda panik yaratmak olmuştur.¹⁸⁰

Hagana’nın etnik temizlik için geliştirdiği D Planı iki hedefi gerçekleştirmesi gerekiyordu. Birinci olarak, İngilizler tarafından boşaltılan askeri ya da sivil tüm tesislerin hızlı ve sistematik bir biçimde teslim alınması ve daha önemli olan ikinci hedef ise, gelecekte kurulacak olan Yahudi devletinin bulunduğu alanın Filistinli Araplardan temizlenmesiydi. Daha önce de geliştirilmiş planlar gibi D Planı da genel kapsamlı bir plandı. Ve bazı bölümleri açık değildi. Planın önemi Filistin’de etnik temizlik operasyonuna giden yolu açmasıydı. Mayıs 1948’de Filistin’de ilk Arap-Yahudi toplumları arasındaki iç savaşın bitmesiyle birlikte etnik temizlik operasyonunun ilk aşaması da sona ermişti. Ancak etnik temizlik operasyonu bununla kalmayacaktı. İlk Arap-İsrail çatışmasının başlamasıyla etnik temizlemenin ikinci aşaması da başlayacaktı.¹⁸¹ Ocak ve Mayıs 1948 tarihleri arasında yaklaşık 600 bin Filistinli toprağından sürülmüştü.¹⁸²

İsrail Bağımsızlık Bildirgesi’ni ilan eder etmez İsrail ile Arap devletleri arasında savaş patlak vermiştir. Bu savaş sırasında İsraillilerin etnik temizlik operasyonunun ikinci aşaması başlamış oldu. 9-18 Temmuz 1948’de İtzak Rabin’in

¹⁷⁸ Ilan Pappé, *a.g.e.*, s. 56-57

¹⁷⁹ Mark Tessler, *A History of the Israeli-Palestinian Conflict*, s. 291

¹⁸⁰ Selin Çağlayan, *a.g.e.*, s. 394

¹⁸¹ Ilan Pappé, *Modern Filistin Tarihi*, s. 178

¹⁸² Baker Abdel Munem, "Palestine Refugees and the Right of Return", (Çevirimci) <http://www.cyberus.ca/~baker/title2.htm>, t.y.

emriyle Lydda katliamı gerçekleştirilmişti. Bunu, Et-Tira, Tantura, Ramla ve Hayfa katliamları takip etti. “Dani” operasyonu sırasında Lydda ve Ramla köyleri haritadan silinmiştir.¹⁸³ Böylece Ocak 1949 yılına geldiğinde etnik temizlik operasyonunun ikinci aşaması tamamlanmış oldu. İsraili tarihçi Benny Morris, Ha’aretz gazetesine verdiği sohbetinde, 1948 savaşı boyunca Ben-Gurion’un talimatıyla hareket eden Hagana güçleri tarafından 24 katliamın gerçekleştirildiğini belirtmiştir. Ayrıca Benny Morris, Ben-Gurion’un etnik temizlik politikasını haklı bulur. Çünkü ona göre, Ben-Gurion böyle bir politika yürütmeseydi İsrail devleti ortaya çıkmazdı ve bundan kaçmak mümkün değildi. Ben-Gurion’un hatası ise 1948’de Filistinli Arapları tamamen transfer etmemiş olmasıdır.¹⁸⁴

Filistinlilerin kovulması ya da transfer edilmesinin ardından Araplardan arda kalan toprakların ve mülklerin Yahudilere dağıtılmasına başlamıştır. 1950’li yılların başlarında yaklaşık 350 bin Yahudiye uygun evler sağlanmıştır.¹⁸⁵ 1947 BM Taksim kararı uyarınca İsrail devleti 14,920 metre kare toprağa sahipken, 1948 savaş sonrası ise bu toprak 20,666 metre kareye yükselmiştir. İşgal edilen topraklara Yahudileri yerleştirmek ve hemen Yahudi çoğunluğunu oluşturmak için büyük Yahudi göçüne ihtiyacı olan Ben-Gurion hızlı göç kampanyasını başlatmıştır. Mayıs 1948 ve Aralık 1951 tarihleri arasında, yani üç senelik kısa bir zaman zarfında İsrail’e 689,275 Yahudi göç etmiştir. Üç senelik kısa bir dönemde Yahudi nüfusu oranı %120 artmıştır. Otuz senelik İngiliz mandası döneminde ise ancak 363,914 göçmen Filistin’e göç etmişti.¹⁸⁶ Özellikle Yahudi göçü Arap ülkelerinden gelmişti. Çünkü 1948 savaşında mağlup olan Arapların Yahudilere olan nefretleri daha da artmıştı. Ben-Gurion da 1948 savaşı sonucunun Arap ülkelerinde yaşayan Yahudileri etkileyebileceğini tahmin etmiş olabilir. Ancak Ben-Gurion daha 1942 yılındaki Baitmore Programı’nda daha önceden sınırlanmış Yahudi göçünü kısıtlayan

¹⁸³ Ilan Pappé, **The Ethnic Cleaning of Palestine**, s. 166

¹⁸⁴ Ari Shavit, “Survival of the Fittest (an interview with Historian Benny Morris)”, **Ha’aretz**, (Çevirimci) <http://www.haaretz.com/survival-of-the-fittest-1.61345>, 8 Ocak 2004

¹⁸⁵ Ahmet Davutoğlu, Yunus Sönmez, **Filistin: Çıkmazdan Çözüm**, Haz. M. İbrahim Turhan, Küre Yayınları, İstanbul, 2003, s. 311

¹⁸⁶ David Ben-Gurion, **Israel: A Personal History**, Çeviren: Nechemia Meyers, Uzy Nystar, Funk & Wagnalls Inc., New York, 1971, s. 361

kararların lağvedilerek, Filistin'in serbest Yahudi göçü için açılması gerektiğini belirtmiştir.¹⁸⁷

3.1.2.3 1948 Sonrası İsrail-Arap İlişkileri ve Süveyş Krizi

1949'da İsrail Arap devletleri ile (Mısır, Lübnan, Suriye, Ürdün) ateşkes anlaşmasını imzalamıştır. Böylece savaş sonrası dönemde İsrail teritoryal ve demografik temele dayanan *statükocu bir dış politika* izlemeye başlamıştır. İsrail bağımsızlığını kazanmış, ve ülkede Yahudiler çoğunluğu oluşturmuştur (716,000). Arapların sayısı azaltılmış (92,000)¹⁸⁸ ve yeni yerleşimler elde edilmiştir. Artık 1948 zaferi İsrail'e en az on senelik ulus ve devlet inşası sürecini kazandırmıştır.¹⁸⁹

1948 savaşından büyük bir mağlubiyetle çıkan Arap devletleri de, savaştan sonraki yıllarda kendi iç politikalarında ortaya çıkan siyasal krizlerle karşı karşıya gelmeye başlamışlardı. ABD ile SSCB arasında dünya egemenliğine yönelik ideolojik temelli Soğuk Savaş rekabetinin başlaması, Ortadoğu devletlerinin çoğunu süper-güçlerin birinin müttefiki olarak bölgesel soğuk savaşa sürüklemiştir. Türkiye, İran, Ürdün, Lübnan ve İsrail ABD yanlısı politika izlerken, buna karşılık merkezi Arap ülkeleri olan Mısır, Suriye ve Irak Sovyetler Birliği ile müttefik olmuştur.

Mısır'da gerçekleşen askeri darbe diğer Ortadoğu ülkelerini de etkilemiştir. 23 Temmuz 1952'de kendilerine Hür Subaylar adını veren bir grup genç subayın bir darbeyle hükümeti ele geçirmesi sonucunda pan-Arap milliyetçi Cemal Abdül Nasır iktidara gelmiştir. Suriye ve Irak'ta da askeri darbelerin sonucunda monarşiler devrilerek iktidar askeri rütbedeki subayların eline geçiyordu. Ama bu değişimlerin içinde en başarılı olarak Nasır ortaya çıkmıştır. Doğu Bloğu ülkelerinden gelen silah akını, pan-Arap milliyetçiliğinin yükselişi ve öte yandan 1948 yenilgisinin öcünü alma tavrı İsrail'i endişelendirmiştir. Assuan Barajı ile başlayan Nasır ile Batı

¹⁸⁷ Walid Khalidi, **From Haven To Conquest**, Institute for Palestine Studies, Washington, 1987, s. 495

¹⁸⁸ Bu sayı 1950 Geriye Dönüş kanunu sırasında 158.000 olmalı ve belki de 1949'da savaşın hemen ertesinde verilmiştir. Avi Shlaim, **The Iron Wall**, s. 54

¹⁸⁹ Antony Best, **Uluslararası Siyasi Tarih-20 Yüzyıl**, s. 388

lkeleri arasındaki anlaşmazlık, 26 Temmuz 1956’de Süveyş Kanalı’nın millileştirilmesiyle olay krizle sonuçlanmıştır.¹⁹⁰

1953’da politikadan çekilen Ben-Gurion Arap dünyasındaki bu olayları Negev’in kuzeyindeki Sdeh Boker adlı kibutzdan izliyordu. Ben-Gurion’un 1948-1954 yılları arasındaki dönemde gerçekleştirdiği Büyük İsrail politikasının sadece birinci aşaması sona ermişti. Onun politikasının sonucunda, BM taksim planının ihlal edilmesiyle Filistinlilere verilmiş olan toprakların büyük bir parçası işgal edilmiş, Filistinliler topraklarından sürülerek mülteci durumuna düşmüş ve çoğunun üzerine etnik temizleme politikası uygulanarak katledilmiş ya da toplu halde sınır dışı edilmişti.

Ben-Gurion çağındaki Büyük İsrail politikasının ikinci aşaması ise Şubat 1955’da onun siyasi yaşama geri dönmesiyle başlayacaktı. Ortadoğu’daki dönüşümler sonucunda Moshe Sharret gibi ılımlı “güvercin” siyasetçilerin yerini sert ve ödün vermez “şahin” Ben Gurion geri almıştı. Bunun sonucunda İsrail komşu Arap ülkelerine karşı saldırgan bir politika izlemeye başladı. Ben Gurion’un yeni politikasında Arap lkeleri ve Filistinlilerle ilgili iki temel görüş ortaya çıkıyordu. Birinci olarak, Ortadoğu’da Batı’nın çıkarlarının çağdaş bir kalesi olarak yeniden yükselen İsrail’in kuzeye, güneye ve doğuya genişleyen Büyük İsrail vizyonu idi. Bunun anlamı, bütün olarak Arap dünyasının o dönemde yaşadığı siyasi istikrarsızlıklardan yararlanarak topraklarını genişletmekti. Lübnan’da rejim güçsüzdü, Ürdün’de genç ve deneyimsiz kral vardı, Mısır’da devrimci subaylar vardı. Yani genel olarak Arap dünyası geçiş döneminin içindeydi. Bununla beraber gerilla savaşıları olan *feda’i* faaliyetlerine karşı daha etkin bir misilleme siyaseti geliştirmek, Lübnan’da İsrail yanlısı bir yeni Hristiyan hükümet oluşturmak ve 1948’den bu yana sürekli sınır çatışmaların yaşandığı İsrail-Suriye arasında askeri gçlerden arındırılmış bir bölge ile Batı Şeria’nın işgali ve Sina Yarımadası’nın ilhak edilmesiyle İsrail topraklarını genişletmeye hazırlanıyorlardı.¹⁹¹

¹⁹⁰ William L. Cleveland, **a.g.e.**, s. 335-344

¹⁹¹ Ilan Pappé, **Modern Filistin Tarihi**, s. 223

Ben Gurion'un ikinci görüşü ise Arap dünyasının düşmanca bir tavır sergilemesiydi. 1948 savaşının ardından Arap retoriği ve eylemlerinin güçlenmesi, özellikle Filistin gerilla hareketinin de ciddi bir biçimde kurumsallaşmaya başlamış olması ve İsrail bölgelerine yönelik sistematik sabotaj eylemleri öne çıkıyordu. Öte yandan, Arap dünyası radyolarda ve yerel basında yayınlanan ateşli konuşmalar ve öfkeli yazılarda savaş yanlısı retorik geliştirerek 1948 yenilgisinin öcünü almaya kararlı bir tavır destekliyordu. Mısır ve Suriye Doğu Bloğu ülkeleri ile büyük oranda silah anlaşmaları imzalayarak ordularını modernize etmiş ve ordularını savaşa hazır duruma getirmişlerdi.¹⁹²

Ben-Gurion Mısır ile savaşa girmek için fırsat arıyordu. Bu fırsat ise Nasır'ın Süveyş Kanalı'nı millileştirmesi ve Cezayir'de Fransızlara karşı savaştan özgürlük hareketine destek sağlaması sonucu Batılı devletlerin nefretini kazanmasıyla bu fırsat elde edilmişti. Böylece Ben-Gurion, İsrail devletinin sınırlarını genişletmek, yükselen Filistin direnişini bastırmak¹⁹³ ve bir darbede İsrail'in kuzey ve güneydeki düşman Arap rejimleri devirip, yerine dost rejimleri getirmek ve Ortadoğu'nun jeostratejik yapısını İsrail lehine değiştirmek¹⁹⁴ gibi hayallerini gerçekleştirmek için İngiliz ve Fransızların ortak komplosuna İsrail'i de dâhil etmişti.

29 Ekim 1956'de İsrail'in Sina Yarımadası'na girmesiyle başlayan savaş ABD ve Sovyetler Birliği'nin ortak çabaları sonucunda İngiliz ve Fransız orduları kanaldan çekilmiş ve İsrailliler Sina'yı boşaltmışlardı¹⁹⁵ Böylece ne Fransa ne İngiltere ne de İsrail savaş hedeflerine ulaşmışlardı. Bu savaşta kaybeden yalnızca İngiltere ve Fransa oldu. İsrail ise Sina'yı bir günde işgal ederek askeri gücünü kanıtlamış ve sonuçta *bölgesel süper güç* olarak ortaya çıkmıştı. Bununla Arap-İsrail çatışması bitmeyecek, ileride yine devam edecekti. Çünkü devlet olarak tanınma, güvenlik ve mülteciler gibi kilit sorunlar çözüme kavuşmamıştı.¹⁹⁶

¹⁹² Ilan Pappé, **a.g.e.**, s. 224

¹⁹³ Ilan Pappé, **a.g.e.**, s. 226

¹⁹⁴ Ilan Pappé, **a.g.e.**, s. 226

¹⁹⁵ John Lewis Gaddis, **Soğuk Savaş**, Çeviren: Dilek Cenkçiler, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2008, s. 116

¹⁹⁶ Antony Best, **a.g.e.**, s. 391

3.1.3 Post-Ben-Gurion Dönemi* ve Yeni Yayılmacılık Politikası

19. yüzyılın sonuna doğru Siyonist hareketin, gelecek tarihte köklü ve kalıcı öneme sahip olan iki özelliği mevcuttu: Filistin ulusal varlığını kabul etmemek ve Büyük Güç devletleriyle ittifakta olmak.¹⁹⁷ Süveyş Savaşı Ortadoğu’da kalıcı bir toprak değişikliği doğurmamıştır. Ama İsrail ve Arap dünyası arasında ve Doğu ve Batı arasında güç dengelerinin değişmesinde kendi yansımalarını göstermiştir. İsrail, Mısır ile olan savaşı kazanarak tekrar Ortadoğu’daki askeri gücünü kanıtlamıştır. Bununla beraber İngiltere ve Fransa’nın Ortadoğu’daki etkisinin azalmasıyla Batı ittifakı çökmüş ve bu durum Sovyetler Birliği’nin bölgede daha fazla ilerlemesine yol açmıştır.¹⁹⁸ İsrail devleti ortaya çıktığında, coğrafik olarak Asyalı, kültürel olarak ise Avrupalı bir devlettir. Batı ve Doğu’nun arasında hem de Soğuk Savaş döneminde doğmuş yeni İsrail devletinin benimsediği uluslararası politika da konumuna göre ayarlanmıştır: *kimliksiz politika (policy of i-hizdahut or non-identification)*. İsrail’in bu politikayı benimsemesinin farklı nedenleri olmuştur. Birinci neden, tüm dünyadaki Yahudilerin geleceği ve refahı üzerindeki sorumluluktur. İkincisi ise, iki rakip süper güç devletlerinde büyük oranda Yahudiler barınıyordu ve onların bölgeye hızlı göçüne (*aliah*) ihtiyaç vardı. Üçüncü olarak, komşu devletler ile çatışma içinde olan İsrail’in silaha erişimi hayati öneme sahipti. Çünkü bağımsızlık savaşı döneminde Doğu Bloğu ülkeleri en önemli silah tedarikçisi ülkelerindendi. Ve Batılı ülkelere de silah alma umudu vardı. Ve son olarak, başından beri İsrail devleti dış ekonomik yardım bakımından ABD’ne bağlıydı.¹⁹⁹

1957-63 yılları arasında Ben-Gurion dış ve savunma politikasını geliştirmede başat yere sahip olmuştur. 1949 ateşkes anlaşmasından sonra Ben-Gurion toprak işgal etmek için alternatif olarak *caydırıcılık stratejisini (strategy of deterrence)* ya da Jabotinsky’nin deyişiyle “demir duvar” stratejisini geliştirmişti. Bu strateji, güç kullanma yoluyla statükoyu değiştirmek isteyen Arap partilerini caydırmayı

* “Post-Ben-Gurion Dönemi” kavramı 1963 ve 1977 yılları arasındaki dönemi belirtmek için kullanılmıştır.

¹⁹⁷ Avi Shlaim, “Israel Between East and West, 1948-56”, **International Journal of Middle East Studies**, Cilt: 36, Sayı: 4, Kasım 2004, s. 657

¹⁹⁸ Avi Shlaim, **The Iron Wall**, s. 186

¹⁹⁹ Avi Shlaim, **a.g.m.**, s. 658

hedeflemiştir. Bu hedef ise IDF'nin en gelişmiş silahlarla donatılarak Arap orduları üzerinde nitel üstünlüğünü koruma yoluyla gerçekleşecekti. Süveyş Savaşı'ndan sonra da Ben-Gurion İsrail güvenliğini muhafaza etmek için bu stratejiyi takip etmiştir. Ancak Ben-Gurion alternatif bir destek daha aramıştır: ABD. Arap petrolü ABD için çok önemliydi. Arap petrolüne kolay ulaşma garantisini sağlamak için ise İsrail Devleti gerekliydi. Ben-Gurion bunu anlamış ve ABD'den yardım istemiştir. Önce pek de istekli olmayan ABD, sonradan İsrail ile ittifak kurmayı kabul etmiştir. Çünkü Sovyetler Birliği'nin Ortadoğu'da genişlemesi ve Arap devletlerini desteklemesi ABD'yi endişelendiriyor ve diğer yandan Arap petrolü üzerindeki egemenliğini korumak istiyordu. 5 Ocak 1957 tarihli Eisenhower Doktrini, İsrail ile ABD arasındaki ilişkileri düzene koymayı ve ABD'nin İsrail'e askeri destek sağlanması üzerine duruyordu.²⁰⁰ Ayrıca Ben-Gurion ABD ile beraber İngiltere, Fransa ve Almanya'nın da desteğini kazanmıştı.²⁰¹

Büyük Güçlerin desteğini kazanan İsrail'in Ortadoğu politikası Arap dünyası ve diğer Ortadoğu devletlerine odaklanmıştı. İsrail bölgede Araplar arası dengelerin ritmini kontrol etmek için üçgen mekanizması çerçevesinde hareket etmiştir. Bu mekanizmaya göre Ortadoğu ülkeleri *dış üçgen* devletleri (Türkiye-Mısır-İran), *iç üçgen* devletleri (Suriye-Irak-Suudi Arabistan) ve *küçük iç üçgen* devletleri (Ürdün-Lübnan-Filistin) olarak sınıflandırılmıştır. İsrail de bölgesel politikalarını bu mekanizma çerçevesine ayarlayarak üçgenler arasındaki dengeleri kontrol etmek üzere bu devletlerin, özellikle Arap devletlerinin bir blok haline gelmemesini önleyecek manevralar geliştirmiştir.²⁰² Bu bağlamda onun geliştirdiği politika *çevre ittifakı* (*the alliance of periphery*) stratejisi çerçevesinde hareket edecekti. Çevre ittifakı stratejisi Arap olmayan Ortadoğu devletleriyle ittifak kurmayı hedefliyordu: Türkiye, İran, Etiyopya, Türkiye ve İran İslam devletleriydi ama Arap değillerdi. Etiyopya da Afrika'daki Hristiyan bir devletti. Bu devletlerin ortak yanı, onların hem SSCB'den hem de Nasır'ın radikal Arapçılığından korkmasıydı. Çevre ittifakı stratejisi, "Düşmanımın düşmanı benim dostumdur" ilkesine dayanmaktaydı. Amaç SSCB'nin Ortadoğu'daki genişlemesini ve Nasır'ın Asya ve Afrika'daki etkisinin

²⁰⁰ Avi Shlaim, **a.g.e.**, s. 188-189

²⁰¹ Avi Shlaim, **a.g.e.**, s. 191

²⁰² Ahmet Davutoğlu, **Stratejik Derinlik**, Küre Yayınları, İstanbul, 2011, s. 353-357,420-421

yaygınlaşmasını sınırlamaktı. ABD'nin İsrail'in güvenliğini garanti etmesi imkansız olduğunda *yayılmacı* politika geçersiz hale gelmiştir. Güvenliği garanti etmek için ise *çevre ittifak* politikası gerekiyordu. İttifak, statükoyu değiştirmek için değil onu korumak için hedeflenmişti. Ancak çevre ittifakı politikası gayri resmi ve gizli olacaktı. Sorumluluğu ise *İsrail gizli servisi (MOSSAD)* üstlenecekti. Mossad teşkilatının temelini atan ve onun gelişmesinde önemli faaliyetlerde bulunan Reuven Shiloah, *çevre ittifakı* ve *ABD ile ittifak* stratejisinin kurucusuydu. Shiloah'a göre, çevre ittifakı stratejisi sadece politik değil, bununla beraber Nasır Doktrini'ne karşı uygulanan ideolojik öneme de sahipti.²⁰³

İsrail Süveyş Savaşından önce ki dönemde çevre ittifakı stratejisi çerçevesinde Türkiye, İran ve Etiyopya ile iki taraflı ilişkileri geliştirmeye girişmişti. Çevre ittifakı stratejisinde İran değerli bir konuma sahipti. Çünkü İran'ın SSCB ile ortak sınırları, Soğuk Savaşta bir cephe rolünü oynuyordu. Ve onun Arap dünyasıyla tarihi düşmanlığı İsrail ile ittifak kurmaya yön vermişti. İlkbahar 1959'da İran Şahı ile Ben-Gurion'un görüşmeleri iki devlet arasındaki ilişkileri daha yükseltmişti. Bu ilişkiler 1979'da İran Şahı'nın iktidardan devrilmesine kadar devam etmiştir.²⁰⁴

İsrail-Türkiye ilişkileri Mart 1949'da Türkiye'nin İsrail'i *de facto* tanınmasıyla başlamıştır. Önce İsrail Dış İşler Bakanlığı Doğu Departmanı başkanı Elias Sasson'un Türkiye Başbakanı Adnan Menderes ile görüşmesi ve sonradan 28 Ağustos 1959'da Ben-Gurion'un Ankara'ya gelmesi, iki devlet arasında siyasal, ekonomik ve askeri ilişkilerin gelişmesini sağlamıştır. Tıpkı İran gibi Türkiye'de Batı yanlısı politikasıyla Soğuk Savaş'ın doğudaki cephesini oluşturmuş ve Nasır'ın politikasını desteklememiştir.

İsrail'in çevre ittifakı politikasının üçüncü önemli katılımcısı Etiyopya'ydı. Etiyopya Afrika'nın doğusundaki izole edilmiş durumdaki Hristiyan bir devlettir. Onun Mısır ile ilişkileri kötü durumdaydı. Nil nehri sorunu ve Nasır'ın pan-Afrikan politikaları Etiyopya'yı endişelendiriyordu. İsrail, Etiyopya dışında siyah Afrika devletleri ile de ilişkileri geliştirmiştir: Senegal, Mali, Liberya, Gana, Togo v.b.²⁰⁵

²⁰³ Avi Shlaim, **a.g.e.**, 192-194

²⁰⁴ Avi Shlaim, **a.g.e.**, 195

²⁰⁵ Avi Shlaim, **a.g.e.**, 196-197

Başbakanlık döneminin son yıllarında Ben-Gurion eski yıllara göre daha yaşlanmış, yorgun ve diktatörlüğü ile sertliği artmıştı.²⁰⁶ 1963'te Ben-Gurion başbakan ve savunma bakanlığı görevini “kişisel nedenler”den dolayı bırakmış ve yerine “Sharett ile aynı kalıptan olan” Levi Eshkol geçmiştir.²⁰⁷ Bu seferki seçimlerinde Mapai, parti lideri ve başbakan olarak Ben-Gurion'un halefi Eshkol'u seçmişti. Eshkol politik kariyeri sırasında hep iktisadi alanda çalışmışsa da güvenlik alanına yeni gelenlerden değildi. Çünkü daha 1948'de *Hagana*'nın “maliye bakanı” görevinde bulunmuştu.

Avi Shlaim, Eshkol'un kişilik özelliğini Moshe Sharett'e benzetmiştir. Ona göre, Sharett gibi Eshkol da Araplara liberal, insancıl ve sempatici davranmış ve onlara düşman gibi değil bir halk gibi bakmıştır.²⁰⁸ Aksine, İsrailli tarihçi Tom Segev ise bugün dahi “zayıf ve kararsız” olarak tanımlanmakta olan Eshkol'u, İsrail'in en tecrübeli ve akli başında bir lider olduğunu savunmuştur. Ona göre, Eshkol'un pasif bir lider olarak tanımlanmasının çeşitli nedenleri mevcuttur. 1966'dan başlayarak İsrail kendine güvenini kaybetmiştir. Aniden başlayan ekonomik kriz, işsizlik, “ulusun babası” Ben-Gurion'un başta olmayışı ve Sde Boker'den Eshkol'un “yalancıların en büyüğü” olarak ve ülkeyi yıkmakla suçlanması, Filistinlilerin giriştikleri terör eylemleri ve bunun gibi olaylar İsraillileri büyük bir güvensizliğe sürüklemiştir.²⁰⁹

1956 Savaşı'ndan İsrail'i sorumlu tutan Avi Shlaim, 1967 Savaşı'nın başlamasına karizmatik Nasır'ın politikası neden olmuştur. 13 Mayıs 1967'da Sovyet istihbaratı Nasır'a İsrail'in Suriye'ye saldırmak üzere Kuzey İsrail'e birlik gönderdiğini belirtmiştir. Nasır buna cevap olarak kendi manevralarını uygular: Sina'ya asker gönderir, oradan BMT Acil Kuvvetleri'ni kovar ve 22 Mayıs'ta İsrail'in gemileri için Tiran Boğazını kapatır. Bu üç hareket savaşı kaçınılmaz duruma getirmiştir.²¹⁰ Ancak İsrail'in 1967 Savaşı'nı istemediğini ve bunun üzerinde bir plan

²⁰⁶ Avi Shlaim, **a.g.e.**, s. 211

²⁰⁷ Selin Çağlayan, **a.g.e.**, s. 444

²⁰⁸ Avi Shlaim, **a.g.e.**, s. 219

²⁰⁹ Selin Çağlayan, **a.g.e.**, s. 444-445

²¹⁰ Avi Shlaim, “The Middle East: The Origins of Arab-Israeli Wars”, in Nigire Woods, Ed. **Explaining International Relations Since 1945**, Oxford University Press, Oxford, 1996, s. 219-240, (Çevirimci)

<http://users.ox.ac.uk/~ssfc0005/The%20Middle%20East%20The%20Origins%20of%20Arab-Israeli%20Wars.html>

oluşturmadığını da söyleyemeyiz. İsrail ordusu 1950’li yıllardan bu yana Batı Şeria’nın sūratle işgaline planlar geliştirmiştir. Bu planların gerisinde *kurtarıcılar* (*redeemers*) olarak bilinen ve işçi hareketinin tam merkezinde ortaya çıkan stratejik ve milliyetçi unsurların ürettiği bir düşünce grubuydu. Onlara göre, Judea ve Samaria olarak geçen Batı Şeria, İsrail devleti için hayati önem taşıyan ve geri alınması gereken topraklardı.²¹¹

İsrail Hava Kuvvetleri Komutanı General Hod 1967 Savaşı üzerine şunu söylemiştir: “On yıllık hazırlık 80 dakikada icra edildi. Biz (10 yıldır) bu planla yatıyor, bu planla kalkıyorduk, sürekli geliştiriyoorduk.”²¹² Bununla beraber, İsrail ile Arap Dünyası arasında silahlanma yarışı da eşlik etmiştir. İsrail askeri gücünü nükleer silah üretme yoluyla pekiştirmişse, Arap devletleri yeni silahlar satın alma yoluyla askerini yoğun bir biçimde modernleştirmiştir.²¹³

Altı gün süren kısa bir savaşta İsrail Arap devletlerine karşı savaşı kazanmıştı. Savaş, İsrail’in “Büyük İsrail” stratejisinin bir sonucuydu. Arap-İsrail savaşları tarihinde en çok toprak işgal eden ve Filistin tarihinde bir dönüm noktası olarak bilinen bu savaşta Batı Şeria, Gazze Şeridi, Golan Tepeleri ve Sina Yarımadası işgal edilmişti.²¹⁴ Savaşın sonra Temmuz 1968’de Moshe Dayan şöyle der: “Bize Taksim’le tanınan sınırlara babalarımız ulaştılar. Bizim kuşağımız 1949’un sınırlarına ulaştı. Şimdi “Altı gün savaşı”nın nesli Süveyş, Ürdün (Batı Şeria) ve Golan Tepelerine erişmeyi başardı. Onlar Ürdün’ün (Batı Şeria) ötelere - belki Lübnan’a ve belki de Orta Suriye’ye uzanacaktır”.²¹⁵

Altı gün savaşı ardından 22 Kasım 1967’de BM 242 sayılı kararı İsrail’in işgal ettiği topraklardan çekilmesini istemiştir. Ama İsrail elde ettiği yeni topraklardan vazgeçmeyi düşünmüyordu ve aksine işgal edilen toprakların İbranileştirilmesini hedefleyen yeni *teritoryal statükocu politikayı* savunuyordu.²¹⁶ Bu politikanın başında 1969’da “güvercin” Levi Eshkol’un yerine geçen “şahin” Golda Meir duruyordu. Altı gün savaşından sonra ortaya çıkan iki ideoloji “Büyük İsrail” ve “Barış” hareketleri, işgal edilen topraklar üzerine tartışıyordu. Golda Meir

²¹¹ Ilan Pappé, **Modern Filistin Tarihi**, s. 261

²¹² Roger Garaudy, **İlahi Mesajlar Toprağı Filistin**, s. 419

²¹³ Ilan Pappé, **a.g.e.**, s. 260

²¹⁴ Mark Tessler, **A History of the Israeli-Palestinian Conflict**, s. 399-405

²¹⁵ Roger Garaudy, **a.g.e.**, s. 419

²¹⁶ Avi Shlaim, **a.g.m.**, s. 260-261

ve onun destekçileri İsrail Galilee, Yigal Allon, Moshe Carmel, Moshe Dayan, Yosef Almogi, Menachem Begin ve Yosef Sapir “Büyük İsrail” hareketinin taraftarlarıydı.

Ben-Gurion’un öğrencisi olan Golda Meir öğretmeninin vizyonu ile politikasını düzenliyor ve Araplarla uzlaşmayı kabul etmiyordu. Ödün vermez ve sert olan Meir 1967 sonrası İsrail politikasını iki prensiple belirlemişti: *savaş öncesi sınırlara geri dönmek ve Araplar ile uzlaşma yapmamak*. Diğer deyişle bu statükoyu savunan *hareketsizlik politikası*ydı (*policy of immobilism*).²¹⁷

Arap devletleri ise bir önceki büyük yenilgiye rağmen işgal edilen toprakların geri verilmesi için uzlaşmanın yollarını aramışlardır. Sina Yarımadası konusunda Mart 1969’da Nasır ile başlayan ve sonradan halefi Enver Sedat ile devam eden barış inisiyatifi, Golda Meir’in uzlaşmaz tavrı nedeniyle sonuçsuz kalmış ve bir yıpratma savaşına neden olmuştur.²¹⁸

6 Ekim 1973’da Mısır ve Suriye, Irak, Ürdün ve Suudi Arabistan’ın ekonomik desteğiyle başlattıkları savaş İsrail için bir sürpriz saldırı olmuştur.²¹⁹ İsrail’i hazırlıksız yakalayan bu savaşta ilk defa Arap devletleri bölgede askeri gücünün varlığını kanıtlamış ve “İsrail’in yenilmezliği” efsanesi parçalamıştır.²²⁰

Yom Kippur Savaşı’na yol açan üç önemli faktör vardı. Birincisi, Arap-İsrail anlaşmazlığının çözümü için önerilen tüm uluslararası girişimlerin başarısızlığı; İkincisi, İsrail ile savaşmaya istekli olan Arap ittifakının ortaya çıkması; Ve üçüncüsü de Süper Güç devletleri tarafından bölgeye silahın sürekli akışıdır.²²¹

Aniden başlayan savaş İsrail toplumunun İşçi Partisi’ne olan güvenin yitirilmesine neden olmuştur. Artık İşçi Partisi yeni bir lidere ihtiyaç duyuyordu. Bu liderliği ise 1948 savaşı kahramanı Yitzak Rabin üstlenmişti. Ancak onun Başbakanlık görevi uzun sürmemişti. İlk önce koalisyon kurduğu Mafdal Partisi ile ortaya çıkan kriz ve eşinin Washington’da yasadışı bir banka hesabının bulunması gibi olaylar Rabin’in istifa etmesiyle sonuçlanmıştı. Görevde bulunduğu üç yıl boyunca zamanının büyük bir bölümünü barış görüşmelerine ayırmıştır. Ancak bu

²¹⁷ Avi Shlaim, **a.g.e.**, s. 285-287

²¹⁸ Ilan Pappé, **a.g.e.**, s. 293-294

²¹⁹ Selin Çağlayan, **a.g.e.**, s. 451

²²⁰ Ilan Pappé, **a.g.e.**, s. 295

²²¹ Avi Shlaim, **a.g.m.**, s. 320-321

barış görüşmelerinin de başarısızlığa uğraması, artık iktidarın sağ partilerin eline geçmesine imkan sağlamıştır.²²²

Rabin'in istifa etmesiyle 1977 baharındaki seçimlerde Revizyonist-Siyonist Jabotinsky'nin öğrencisi Begin'in *Likud* Partisi büyük bir zafer kazanarak iktidara gelirken, Ben-Gurion'un sol Siyonist İşçi Partisi'nin otuz yıllık iktidarı sona ermişti.

3.1.3.1 Yerleşimci Politikaların Devamı: İşgal ve Etnik Temizlik

Sol Siyonist iktidarı döneminde İşgal edilen Filistin topraklarının yerel halktan temizlenerek İbranileştirme politikası pos-Ben-Gurion dönemde de sürdürülmüştür. Özellikle 1967'de İsrail'in "Büyük İsrail" politikası çerçevesinde işgal ettiği yeni topraklar yeni etnik temizlik operasyonunu gerektirmiştir. 1967 Savaşı'ndan sonra Arap dünyasının büyük bir bölümünü ve Filistinlileri şoka uğratmıştır. Filistin halkı bir kez daha jeopolitik konumdan kaynaklanan kategorik bir bölünme yaşamıştır. İsrail tarafından yeni ele geçirilen topraklar sıradaki sürgün ve katliamlara maruz kalmışlardı. Bu dönemdeki etnik temizlik operasyonları 1948'de yaşanana kıyasla daha ufak çapta olmuş olsa bile işgal altındaki Filistinliler oldukça güç koşullar altında kalmışlardı.²²³ Savaş sırasında ve savaştan sonraki dönemde 100.000 Filistinli mülteci ve yaklaşık 200.000 Ürdünlü, Mısırlı ve Suriyeli halk, işgal edilmiş topraklardan sürülmüştür.²²⁴ 1972'de 1,5 milyon mülteci kaydedilmişti. Bunların 650.000'i Filistin, Ürdün, Suriye ve Lübnan'da bulunan on üç büyük mülteci kampına yerleştirilmişti.²²⁵

İşgal edilen topraklar yerel halktan temizlenerek, yerlerine yeni Yahudi yerleşim yerleri inşa edilmeye başlanmıştır. Bunun yanı sıra ülkeye gelen Yahudilerin sayısı da az miktarda değildi. 1968-73 yılları arasında Amerika ve Rusya'dan gelen Yahudilerin sayısı 250.000'e ulaşmıştı.²²⁶ Ocak 1968'de İsrail İçişleri Bakanı, Batı Şeria, Gazze Şeridi ve Golan Tepeleri'nin İsrail'e ait olduğunu

²²² Ilan Pappé, *a.g.e.*, s. 296-298

²²³ Ilan Pappé, *a.g.e.*, s. 264

²²⁴ Fred J. Khouri, *The Arab Israeli Dilemma*, Syracuse University Press, New York, 1985, s. 149

²²⁵ Ilan Pappé, *a.g.e.*, s. 264

²²⁶ Ahron Bregman, *A History of Israel*, Palgrave Macmillan, New York, 2002, s. 137

ilan etmiştir. Bu uluslararası kamuoyunda olduğu gibi devlet içinde de tartışmaya yol açmıştır. Sadece Vladimir Jabotinsky'nin mirasçıları olan sağcı milliyetçiler dışında, dinci Yahudiler ve Sol kampta yer alan sosyalist partiler de benzer görüşü savunmuştur. En soldaki sosyalist parti olan Mapam (*Ha-Avoda*) Sina ve Golan Tepeleri'nin İsrail'in ayrılmaz bir parçası olduğunu belirtmiştir. *Ha-Avoda*'nın lideri Yigal Alon 1967'de Batı Şeria'nın Yahudi bölgeleri ile Haşimi-Filistin bölgeleri arasında coğrafi olarak bölünmesini öngören bir plan sunmuştu. Bu plana göre Yahudi bölgesinde mümkün olduğu kadar çok sayıda Yahudi yerleşimleri inşa edilmesi gerekliydi. Ayrıca İsrail işgal ettiği topraklardan çekildikten sonra bile, Ürdün nehrinden Akdeniz'e kadar uzanan bölgede askeri yönden tüm bölgeyi denetlemesi gerekiyordu.²²⁷ 1969'da ilk kamulaştırma işlerinden sonra, General Ariel Sharon'un kumandasındaki askerler Ocak 1972'de altı kibutz, dokuz köy ve Yamit kentinin kurulması için yüz binlerce yerli halkı sürdüler ve evlerini yıktılar ya da bombaladılar.

3.2 Neo-Revizyonist Siyonist İktidarı Döneminde İsrail Dış Politikası

1977 yılındaki başbakanlık seçimleri İsrail Devleti tarihinde ilk kez Vladimir Jabotinsky'nin mirasçıları olan Neo-Revizyonist *Likud* Partisi kazanmıştır. Bu tarihten bugüne kadar, arada kısa bir İşçi Partisi'nin dönemi hariç (1992-96; 1999-2001) İsrail'de iktidar Neo-Revizyonist'lerin egemenliği altında bulunmuştur.²²⁸ Avi Shlaim'a göre, *Likud* Partisi'nin iktidara gelmesi İsrail politikasında devrimsel bir olay olmuştur. Bununla beraber İsrail'in Arap dünyası ile ilişkisinde ve özellikle işgal edilmiş topraklara yaklaşımında bir dönüm noktası olmuştur.²²⁹ Ancak Lenni Brenner, Begin'in iktidara gelmesinin Siyonizm tarihinde devrimsel bir olay olmadığını savunmuştur. Ona göre, sağ Siyonistler ile sol Siyonistlerin arasındaki

²²⁷ Ilan Pappé, **a.g.e.**, s. 281-282

²²⁸ Ilan Peleg, Paul Scham, "Israeli Neo-Revisionism and American Neoconservatism: Unexplored Parallels", **Middle East Journal**, Cilt: 61, Sayı: 1, Kış 2007, s. 73

²²⁹ Avi Shlaim, **a.g.e.**, s. 352

farklılık onların yaklaşımlarında fark edilmiş olsa bile, genel olarak sağ Siyonistler de daha önce iktidarda bulunmuş olan sol Siyonistlerin uyguladığı politikayı benimsemiş ve onu devam ettirmişlerdir.²³⁰

Begin'in iktidara gelmesi uzun sürmüştür. Manda döneminden bu yana İsrail toplumunun her kesiminde başatlığını sürdüren sol-siyonist hareketinin üstünlüğünü aşabilmek için uzun bir sürenin geçmesi gerekiyordu. 1967 savaşı sırasında Begin İsrail hükümetinde ilk başkanlığını yapmıştı. Onun 1970'te görevinden istifa etmesine rağmen, kamuoyunda popülerliğini sürdürmüş ve siyasi yaşamda elde etmiş olduğu fırsatları yitirmemişti.²³¹ 1965'te kendi partisi *Herut* ile Liberal Parti'nin birleşmesiyle Gahal adlı blok kurulmuştu. Böylece Likud Partisi'nin temeli atılmıştı. 1973 seçimlerine hazırlıklı olarak sağ-revizyonsit partiler, Özgür Merkez, *Laam* ve *Gahal*'ın birleşmesiyle *Likud* Partisi doğmuştu.²³² Ancak Begin'in iktidara gelmesine büyük ölçekte katkıda bulunan Doğu Yahudilerinin (*Mizrahim*) sağladığı destektir. İsrail toplumu içinde marjinalleştirilmiş ve toplumda son derece ayrımcılığa maruz kalan Kuzey Afrika kökenli Mizrahi Yahudileri, İşçi Partisi'nin sunduğu durumdan hoşnut olmamaları sonucunda Begin ve Sharon'un kurduğu yeni partisi *Likud*'a yönelmişlerdir.

Seçimlerde İşçi Partisi'nin mağlubiyete uğramasının ve kamuoyundaki güvenin sarsılmasının çeşitli nedenleri vardır. İlk olarak, Yitzhak Rabin'in hükümetindeki rüşvet ve yolsuzluk olayları İşçi Partisi'nin kamuoyundaki statüsünün düşmesine neden olmuştur.²³³ İkinci olarak 1973'da komşu Arap devletlerin düzenlediği sürpriz saldırı İşçi Parti hükümetini hazırlıksız yakalamıştı. Güvenlik meselesi son derece önemli olan bir devletten dış tehlikelere her zaman yüksek hazırlık istenir. Arap devletlerinin aniden saldırısı, İsrail'de güvenlik bunalımını ortaya çıkarmıştır. Üçüncü olarak ise, 1967 savaşında işgal edilen topraklara çözüm bulamamsı ve toplumda, özellikle Doğu Yahudileri arasında giderek artan işsizlik ve yoksulluğun yükselmesidir.²³⁴

²³⁰ Lenni Brenner, **a.g.e.**, s. 112

²³¹ Ilan Pappé, **a.g.e.**, s. 301

²³² Selin Çağlayan, **a.g.e.**, s. 402, 456

²³³ Lenni Brenner, **The Iron Wall**, s. 111

²³⁴ Ilan Pappé, **a.g.e.**, s. 298-302

3.2.1 Camp David Anlaşması ve Filistin Özerkliği Planı

Begin iktidara geldiğinde onun ilk yapacağı iş, işgal edilen topraklar üzerine yoğunlaşmak ve sorunları çözmekle uğraşmak olmuştur. 1967 Savaşı'ndan sonra işgal altındaki topraklarda yaşayanlar kademeli bir biçimde sürülmeye başlanmış ve boşaltılmış arazi yeni yerleşimlerle doldurulmuştur. 1967 Savaşı sonrası dönemde İşçi Partisi hükümetinde bakan olarak görev yapan Begin, Yigal Alon'un sunduğu yerleşimci planı desteklemişti.²³⁵ Begin'in başbakanlık görevine getirilişinden altı ay sonra Mısır ile ilişkilerini düzeltme çabasına yönelik barış girişimlerine başlaması dünyada şaşkınlık uyandırmıştır. ABD ve Romanya'nın arabuluculuğu ile İsrail ve Mısır arasında barış anlaşması yapılmıştır.²³⁶ Bu yıllarda Sovyet yanlısı politika benimseyen Nasır'ın halefi Enver Sadat, SSCB'nin İsrail'in işgal ettiği Sina Yarımadası ve Gazze Şeridi'nin geri alınmasında yardımcı olamayacağını düşünerek ülkesinin SSCB ile uzun zamandan beri devam eden ilişkisini kesmiştir. Bu konuda daha sağlam çözüm getireceğini düşünen Sadat, İsrail müttefiki ABD ile ilişkileri geliştirmeye yönelmiştir.²³⁷

Begin'in daveti ile 19 Kasım 1977'de Sedat'ın Kudüs'e yaptığı sürpriz ziyaret Camp David Anlaşmaları'na yol açmıştır. Begin ve Sadat'ın barış girişimleri ona 1978'de Nobel Barış Ödülü'nü²³⁸ kazandırmıştır. Ancak Sadat Filistinlilere anlaşmayı Filistin sorunu ile ilişkilendireceği üzerine vaat etmişti, ancak bu vaadini yerine getirememiştir.²³⁹ Camp David Anlaşması'nda Mısır'ın İsrail ile barış sağlama hedefinin dışında, Filistin'in özerkliği de söz konusu olmuştur. Ancak bu mesele sadece kağıt üzerinde kalmıştır. Bununla beraber tüm Arap ülkeleri bu anlaşmayı

²³⁵ Geoffery Aronson, **Creating Facts: Israel, Palestinians and the West Bank**, Institut for Palestine Studies, Washington D.C., 1987, s. 16

²³⁶ Selin Çağlayan, **a.g.e.**, s. 462

²³⁷ John L. Gaddis, **Soğuk Savaş**, s. 178

²³⁸ "The Nobel Peace Prize 1978", (Çevirimci)

http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/peace/laureates/1978/begin-bio.html, t.y.

²³⁹ Ilan Pappé, **a.g.e.**, s. 304-305

reddetmiştir. Çünkü Sadat kendi çıkarlarını ön plana koyarak bu meseleyi Arap ülkeleri ile birlikte ele almadan İsrail'e gitmişti.²⁴⁰

Camp David Anlaşması'ndan sonra Mısır genelde Arap ülkeleri özelde ise Filistinli toplum tarafından dışlanmıştı. Ayrıca bu durum Sedat'ın kendi ülkesinde de itirazlara neden olmuştur. Öyle ki 1981'de subaylarca düzenlenen bir suikast ile öldürülmüştür.²⁴¹

İsrail'de de Begin'in bu hareketine memnun olmayan aşırı milliyetçi kesim kendi itirazlarını belirtmiştir. Ancak Begin bu anlaşmanın sadece bir manevra olduğunu, ilerideki politikalarında kanıtlayacaktı. Aslında Begin'in bu Filistin özerkliği planı Jabotinsky'nin öğretilerinden kaynaklanıyordu. Jabotinsky, "Demir Duvar"ın inşasından sonra Filistinli Araplara bazı hakların ödün verilmesi gerektiğini kabul etmişti. Begin için Filistin özerkliği planının iki önemli değeri vardı. Birincisi, onun kendi prensiplerine sadık kalarak Batı Şeria'nın İsrail egemenliğinin altında kalmasını sağlamaktı. İkincisi ise bu bölge üzerine yönelik çatışan tarafların kendi talep ve emellerinden vazgeçmeye zorlamaktı. Begin bu iki amaca ulaşmayı umarak meseleyi hükümetinin önüne koymuştur: Hem bölünmez vatani korumak hem de barışa ulaşmak için.²⁴²

Sina Yarımadası Begin'in "Büyük İsrail" politikasında yer almıyordu. Çünkü ruhani hocası Jabotinsky'nin "Büyük İsrail" tasarısında da Sina Yarımadası söz konusu değildi. Begin hükümetinde Tarım Bakanı olan Simha Ehrlich "Sina gidebilir, ancak diğer yerleşim bölgeleri kalacaktır" demişti.²⁴³ Başbakan Kabinesi Genel Müdürü Eliahu Ben Elissar barış anlaşmasını şöyle değerlendirmişti: "Sadat, Begin'in asıl amacını anlamamıştır. Begin, Sadat'ı savaş alanından uzaklaştırmak istemişti. Ayrıca Sadat İsrail halkının çoğunluğunun "demir duvar"dan ayrılmak

²⁴⁰ Christian Chesnot, Josephine Lama, **Filistinliler. 1948-1998 Fedai Nesli: Silahlı Mücadeleden Özerkliğe**, Çeviren: Sezai Arusoğlu, Doruk Yayıncılık, Ankara, 2003, s. 126-127

²⁴¹ Arthur Goldchmit Jr., Lawrence Davidson, **Kısa Ortadoğu Tarihi**, Doruk Yayıncılık, İstanbul, 2007, s. 469

²⁴² Avi Shlaim, **a.g.e.**, s. 364. Ayrıca bkz. Vladimir Jabotinsky, "O Zheleznoi Stene. Mı i Arabı" (Demir Duvar Üzerine. Biz ve Araplar), **Rassvet**, No: 42/43 (79/80), Berlin, 1923, **Hronika Yeruslima**, <http://gazeta.rjews.net/Lib/Jab/Feuilletons2.html#linktostr438>

²⁴³ **Encyclopedia of the Palestine Problem**, (Çevirimci) http://www.palestine-encyclopedia.com/EPP/Chapter18_4of10.htm#1982_506, t.y.

istemediğini anlamamıştır. Çünkü (işgal altındaki) topraklar “demir duvar”ın bir parçasıydı”.²⁴⁴

Camp David Anlaşması’nın hemen ardından Begin 1978’de *Litani* operasyonunu uygulayarak Lübnan’a girmiştir. Barış anlaşması İsrail’i kendini güvende hissetmesine yetmemiştir. 1970 Kara Eylül’den beri Lübnan’da barınmakta olan FKÖ İsrail içindeki sivil hedeflere sık sık saldırılar düzenliyordu. FKÖ fedailerinin 11 Mart’taki saldırısından üç gün sonra İsrail Lübnan’a girmiştir.

Camp David Anlaşması’nın bölge içi çatışmalar dışında Soğuk Savaş perspektifinden de değerlendirilmesi gerekmektedir. Begin’in Camp David Anlaşması’nda sözü edilmiş Filistin özerkliği meselesini ihlal ederek yerine getirmemesinin ikinci bir nedeni de Soğuk Savaş’ın ortaya koyduğu şartlardan kaynaklanmaktaydı. Filistin özerkliği meselesini İsrail dışında İngiltere ve Arap devletlerinden Suudi Arabistan ile Ürdün de desteklemiyordu. Çünkü SSCB’nin Ortadoğu’daki politikalarını önlemek için Filistin özerkliğinin de kurulmaması gerekiyordu. Eğer Filistin özerkliği kurulacaksa bu bir Sovyetlerin ittifak devleti olarak kurulacaktı, ki SSCB’nin Ortadoğu’da genişlemesini sağlayacaktı. Begin bu uluslararası konjonktürü kendi lehine değerlendirebilmiştir. Bu şartlar Begin’e, Filistin özerkliği planını ihlal ederek Batı Şeria’da Yahudi yerleşimciliği politikasını devam ettirmeye imkan sağlamıştır.²⁴⁵

3.2.1.1 Menahem Begin’in Büyük İsrail Politikası: Yahudi Yerleşimciliği

Likud ile İşçi Partisi’nin dış politikaları arasındaki farklılık şudur ki, İşçi Partisi işgal edilmiş topraklar konusuna ilk olarak güvenlik vizyonundan, Likud Partisi ise daha ideolojik ağırlıklı vizyondan hareket ediyordu. Genel olarak

²⁴⁴ Avi Shlaim, **a.g.e.**, s. 352-355

²⁴⁵ Chaim Levinson, “Resurrecting Begin's Jewish Vision for the West Bank”, **Haaretz**, (Çevirimci) <http://www.haaretz.com/news/features/resurrecting-begin-s-jewish-vision-for-the-west-bank.premium-1.451578>, 17 Temmuz, 2012

Likud'un ideolojisi "Büyük İsrail" kavramı çerçevesinde özetlenebilir. Bu ideolojiye göre, kutsal kitapta sözü edilen Judea ve Samaria (Bati Şeria) *Eretz İsrail*'in (Büyük İsrail ya da İsrail Ülkesi) ayrılmaz bir parçasını oluşturmaktaydı. Ayrıca *Likud*, Ürdün'ün de bulunduğu topraklar üzerindeki egemenliğini inkar ediyordu. *Likud*'un siyasal akidesi 1977 seçimlerindeki manifestosunda *shlemut hamolodet* yani, vatanın bütünlüğü ve bölünmezliği anlamını veren bir ifade yazıyordu.²⁴⁶

Begin'in politikasının ideolojik temeli Jabotinsky'nin düşüncelerine dayanmaktaydı. Begin, 21. Haziranda resmi olarak görevine başladığında ilk olarak kabinesinin duvarına Jabotinsky'nin resmini asmıştır. O, Jabotinsky'e "bizim hocamız, ustamız ve babamız" diye atıfta bulunmuştur. Avi Shlaim, Begin'in geçmişindeki acılar ve Yahudi soykırımı (*Holocaust*) sırasında tüm aile ve kardeşlerini kaybetmesi, onun Araplar da dahil olmak üzere diğer halklara (*Gentiles*) olan nefretini güçlendirdiğini söyler. Bu nefret onun başbakanlık dönemindeki dış politika stratejilerinde yansımaları bulmuştur. Onun döneminde İsrail dış politikası daha net ve sert bir tavır sergilemeye başlamıştır.

Begin'in dış politikasının Jabotinsky'nin düşünceleri ile bağlantısını Başbakan Kabinesi Genel Müdürü görevini yürüten Eliahu Ben Elissar ifadesinden görebiliriz: "Caydırıcı güç ya da Jabotinsky'nin deyiimiyle "demir duvar" politikası, Araplara İsrail'de Yahudi varlığının hep süreceğine ve İsrail Ülkesinde Yahudilerin meşru egemenliğini kabul etmelerini ikna ettirmek için öne sürülmüştür."²⁴⁷

Elissar'ın söylediklerine uygun olarak, Begin IDF'nin ilk hedefinin savaşı başlatmak değil, aksine Arapların savaşı başlamaması için caydırılması ya da engellenmesi gerektiğini vurguluyordu. O, "eğer hükümette Moshe Dayan, Ezer Weizman ve Ariel Sharon gibi askeri liderler bulunurken Arapların İsrail'e karşı savaş açamayacaklarını" düşünüyordu. Dayan Dış İşleri Bakanı, Weizman Savunma Bakanı ve Sharon da Tarım Bakanı olarak görevlendirilmişti. Begin'in Knesset'e sunduğu hükümetin dış politikanın ana hedeflerinde "Yahudi halkının atalarından miras olarak kalmış bölünmez, ebedi ve tarihi hakkı var olan İsrail Ülkesine sahip"

²⁴⁶ Avi Shlaim, *a.g.e.*, s. 352

²⁴⁷ Avi Shlaim, *a.g.e.*, s. 353-354

olduklarını ve bu topraklarda yerleşimlerin inşa edileceğini belirtmiştir.²⁴⁸ Begin bu düşüncelerden hareket Camp David Anlaşması'nı ihlal etmiş ve Büyük İsrail politikasını gerçekleştirmeye girişmiştir.

1978'de Matityahu Drobles Yahudi Ajansı Toprak Yerleşimciliği Bölümü (*Jewish Agency's Land Settlement Department*) ve Dünya Siyonist Örgütü Tarım Yerleşimciliği Bölümü (*WZO's Rural Settlement Department*) Başkanı olarak tayin edilmişti. Drobles, Ekim ayında Batı Şeria'da Yahudi yerleşimciliğini öngören yeni planı ilan etti: Master Plan (*The Master Plan for the Development of Settlement in Judea and Samaria*). Master Plan'ı beş senelik bir döneme yaymış olup Ocak 1979 ve Aralık 1983 yılları arasında uygulanacaktı. Plana göre beş senede Batı Şeria'da yerleşimlerin sayısı 100,000'e ulaşması gerekiyordu.²⁴⁹ Aylarca hazırlanan bu plan kademeli bir şekilde Büyük İsrail politikasını gerçekleştirmeyi öngörüyordu. Master Planı stratejik bir şekilde tasarlanmıştı. Plana göre Yahudi yerleşimleri hem "azınlık" Arap yerleşimlerinin (o dönemde Batı Şeria'nın yüzde 99'u Araplardı) içinde hem de onları çevreleyen bir şekilde inşa edilmesi gerekti. Bu strateji Filistin özerkliği umudunun önünü kesmeyi hedefliyordu. Yahudiler yeterli sayıda toprakları denetim altına alması gerekti. Öyle ki Filistinliler topraklarını kaybettiklerini anlayacaklardı.²⁵⁰ Begin 1981'de ikinci kez iktidara geldiğinde işgal altındaki bölgelerde Yahudi yerleşimleri somut bir temele oturtma imkanını elde etmişti. Bu planın fikir babası İmar ve İskan Bakanı ve sonradan Savunma Bakanı olan Ariel Sharon'du.²⁵¹

3.2.1.2 Büyük Plan ve Lübnan Savaşı

Begin, Mısır ile arasında imzalanan barış anlaşması sonucunda ilk kez bir Arap devletini kendi yanına çekmekle birkaç cephede aynı anda savaşıma tehlikesinden kurtulmuştu.²⁵² Begin'in sıradaki politikası kuzeydeki komşusuna

²⁴⁸ Avi Shlaim, **a.g.e.**, s. 352-355

²⁴⁹ Mark Tessler, **a.g.e.**, s. 523

²⁵⁰ Geoffrey Aronson, **a.g.e.**, s. 96-97

²⁵¹ Ilan Pappé, **a.g.e.**, s. 305-306

²⁵² Zahide Tuba Kor, **Ortadoğu'nun Aynası Lübnan**, Yayın Hazırlık, İstanbul, 2009, s. 55-56

odaklanmıştı: Lübnan. Bu dönemde Lübnan'da 1975'de sağcı Hristiyan Marunî ve solcu Müslümanlar arasında başlayan iç savaşı devam ediyordu. Kuzeyden gelecek tehlikeden kurtulmak için İsrail'in savaşa girmesi gerekiyordu. İki ana etken Begin'i Lübnan'ı işgal etmeye sevk etmişti. Birincisi, savaşta Hristiyan Marunilere destek vererek onlarla ittifak kurmak ve ikincisi de, güney Lübnan'daki FKÖ merkezini yok ederek kuzeye kovmaktı. Begin'i bu stratejiyi gerçekleştirmesi için ise ondan daha hırslı olan Ariel Sharon yardımcı olacaktı.

Sharon, İsrail Savunma Bakanı olarak tayin edildiği ilk günden itibaren Lübnan'ın işgali üzerine planlar yapıyordu. Onun "Büyük Plan" olarak bilindiği stratejisinde İsrail'in askeri gücünü kullanarak Ortadoğu'da siyasal hâkimiyeti ele geçirmek tasarlanıyordu. Sharon'un "Büyük Plan"ının üç ana hedefi vardı. Birincisi, Lübnan'daki FKÖ'nün askeri altyapısını imha etmek ve örgütü siyasal olarak zayıflatmaktı. İkincisi, İsrail ile barış anlaşmasını oluşturmak için Bashir Gemayel'in önderliğindeki Hristiyan Marunîleri destekleyerek Lübnan'da yeni siyasal düzeni sağlamaktı. Bunu gerçekleştirmek için ise üçüncü amaca ihtiyaç vardı. Suriye'yi Lübnan'dan kovmak gerekiyordu.

Sharon'un "Büyük Planı"na göre, eğer FKÖ imha edilecekse Filistin milliyetçisi zayıflayacaktı ve bu Batı Şeria'da Büyük İsrail politikasının gerçekleşmesine katkıda bulunacaktı. Bunun neticesinde ise Lübnan ve Batı Şeria'daki Filistinliler Ürdün'e taşınacaklardı ki Haşimi monarşisi sürülecek ve Ürdün Filistin devletine dönüşecekti. Bu İsrail'e Batı Şeria'dan çekilmesi gerektiği üzerine yapılan uluslararası baskıların sona erdirecekti. Begin'in, Sharon'un bu kadar hırslı jeopolitik senaryolarının tümünden haberi yoktu. Bunu Sharon IDF Genel Başkanı Rafel Eytan ile beraber gerçekleştirecekti.²⁵³

Savaşa girmek için bir bahaneye ihtiyaç vardı. 1981'de FKÖ, Suriye ve İsrail arasında geçici bir anlaşma yapılmıştı ama 1982'de Londra'daki İsrail Büyükelçisi Shlomov Agrov'un bir suikast ile öldürülmesi, Sharon ve Eytan'a FKÖ'ye karşı savaşa girmeleri için bir bahane sunmuştu.

²⁵³ Avi Slaim, *a.g.e.*, s. 395-396

Savaşın sonucunda FKÖ karargâhını boşaltarak Tunus'a taşınmış, Suriye'nin ülke üzerindeki uyguladığı denetim daha sıkılaştırılmış, Marunîler iktidarı ele geçirmiş ve de İran'daki yeni Humeyni rejimi tarafından desteklenen Hizbullah örgütü Lübnan'da boy göstermeye başlamıştı. İsrail içinde ise toplumsal tartışmalara yol açmış ve büyük protesto hareketlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştu. Bu toplumsal gerginlikler Begin'in kamuoyu karşısındaki nüfuzunu yıkıma uğratmıştı.²⁵⁴

Lübnan Savaşı boyunca en büyük felaket Sabra ve Şatila mülteci kampında yaşanmıştı. İsrailli askerlerin çevrelediği kampta yaşayan yüzlerce erkek, kadın ve çocuk (ölenlerin sayısı hakkında farklı kaynaklar mevcuttur) Hristiyan Falanjistler tarafından canice katledilmişlerdi.²⁵⁵

3.2.1.3 Yitzhak Shamir ve İntifada Olayı

30 Ağustos 1983'da Begin başbakanlık görevini devam ettiremeyeceğini belirtmişti. Onun aniden görevini bırakmasının farklı nedenleri vardı. İlk karısının ölümü ile ilgiliydi. Kasım 1982'de Begin ABD'yi ziyaret ederken özel doktorunu yanına almıştı. Bu sırada karısı da (Aliza Begin) hastanedeydi. Begin ABD ziyaretini yürütürken karısı vefat etmişti. Karısının ölümünde kendisini suçlayan Begin derin bir depresyona girmişti.²⁵⁶ İkinci nedeni de Lübnan savaşının getirdiği sonuçlardı. Savaşta yaklaşık beş yüz İsrailli asker hayatını kaybetmişti. İsrail halkı için bu büyük bir kayıptı.²⁵⁷

Begin görevinden istifa ettikten sonra, *Likud* Merkez Komitesi Yitzhak Shamir'i İsrail Başbakanı olarak seçmişti. İdeolojik bakış açısından Shamir ile Begin arasında çok büyük fark yoktu. Shamir de Begin gibi Vladimir Jabotinsky'nin

²⁵⁴ Ilan Pappé, **a.g.e.**, s. 312-313

²⁵⁵ Martin Wright, **Israel and The Palestinians**, Longman, London, 1989, s. 45-46

²⁵⁶ Lenni Brenner, **The Iron Wall**, s. 135

²⁵⁷ Avi Shlaim, **a.g.e.**, s. 419

öğrencisiydi. Özetle, onun yürüttüğü politika Begin'in politikasından farklı değildi.²⁵⁸

1984'da düzenlendiği başbakan seçimlerinde *Likud* Partisi ile İşçi Partisi'nin Knesset'te hemen hemen aynı sandalyeye (*Likud* - 41, İşçi Partisi - 42) sahip olması sonucunda iki parti arasında bir Ulusal Birlik Hükümeti kurulmuştur. Başbakanlık rotasyona bağlanmıştır. Önce İşçi Partisi lideri Shimon Peres (1984-1986) Başbakan olurken sonradan ise Shamir (1986-1988) görevi üstlenecekti. İkinci kez 1988'de seçimlere katıldığında ise Shamir'in liderliğindeki Likud Partisi seçimleri kazanırken 1992'de gerçekleşen seçimlerde Likud seçimleri kaybetmiştir.²⁵⁹

Shamir'in başbakanlık görevine geldiği sırada İsrail'in ekonomisi çökmüş bir durumdaydı. Ülkede işsizlik çoğalmış, enflasyon çok yüksekti. Özellikle işgal altındaki bölgelerde yaşayan Filistinlilerin ekonomik-sosyal durumu vahim bir derecedeydi. 1987'de İsrail ekonomisi Reagan-Thatcher ideolojisi doğrultusunda serbest piyasaya dayalı kapitalist sisteme yönlendirilmişti. Bu değişim İsrail'de neo-kolonyalist politikanın uygulanmasını beraberinde getirmiştir. Neo-kolonyalist politika işgal altındaki bölgede yoksul bir halde yaşayan Filistinlileri ucuz işçi gücü olarak kullanılmaya sevk etmiştir. Bu politikanın sonucu işgal altındaki bölgelerin İsrail ekonomisine bağımlılığını doğurmuştur. İsrail'in ekonomik sömürgeci politikaları dışında, Filistinlilere her gün yaşanan taciz eylemleri, toprakların istimlâki ve baskının yarattığı umutsuzluk ve düş kırıklığı, yıllardır süren işgalden kurtulamamanın yarattığı öfkenin sonucu *İntifada* ayaklanmasının patlamasına neden olmuştur.²⁶⁰

1987'da başlayan *İntifada* ayaklanması 1993 yılına kadar sürmüştür. Eline taş alarak karşı çıkan Filistinlilere silahla saldıran İsraillilerin acımasız hareketleri İsrail'i dünya kamuoyundaki nüfuzunun düşerek yalnızlığa itilmesine neden olmuştur. ABD'nin bile veto etmekte çekindiği BM Güvenlik Konseyi'nin 641 sayılı kararı ve dünyanın birçok ülkesinin ağır bir şekilde eleştirmesine rağmen, İsrail Filistin halkını yıldırma, her türlü baskı uygulama ve işgal altındaki topraklarda

²⁵⁸ Avi Shlaim, **a.g.e.**, s. 420

²⁵⁹ Selin Çağlayan, **a.g.e.**, s. 469-470

²⁶⁰ Ilan Pappé, **a.g.e.**, s. 330-332

Yahudi yerleşimlerini kurma isteğinden vazgeçmemiştir.²⁶¹ Ancak SSCB'nin dağılması ve Soğuk Savaşın sona ermesi ile küresel dönüşüm sürecinin başlaması neticesinde, İsrail dış politika stratejisinin parametrelerini yeniden gözden geçirmek zorunluluğu ile karşı karşıya kalmıştır.

3.3 Soğuk Savaş Sonrası Yeni Dünya Düzeni ve İsrail Dış Politikasının Dönüşümü

SSCB'nin dağılması ve Soğuk Savaş döneminin çift kutuplu uluslararası sisteminin sona ermesi ile küresel ölçekli bir dönüşüm yaşanmıştır. ABD'nin tek süper güç olarak ortaya çıkmasına ve Atlantik eksenli güç merkezi oluşturmak için *Yeni Dünya Düzeni*'ni kurma çabasına yönelmesine rağmen Avrupa'da AB'nin temelini atan Almanya ve Fransa gibi ülkelerin tekrar merkez olma çabasıyla tarih sahnesine dönmesi, ayrıca Doğu Asya'da Japonya ve Çin gibi yeni yükselen potansiyel devletlerin ortaya çıkması uluslararası ekonomi-politik güç merkezinin Atlantik'ten Avrasya'ya kaymış olduğunu gösteriyordu.

Ancak Wilsoncu kavramlarla dönemin ABD Başkanı George Bush Amerika'nın iç değerlerini bütün dünyaya uygulayarak 20. yüzyılda üçüncü kez yeni bir dünya düzeni kurma niyetinde bulunmuştur:

“Soğuk Savaş'ı aşan bir yeni uluslar ortaklığı düşünüyoruz: uluslararası ve bölgesel organizasyonlar aracılığıyla danışma, işbirliği ve ortak harekete dayanan bir ortaklık; ilkelerin ve hukukun üstünlüğünün birleştirdiği, maliyetlerin ve yükümlülüğün eşit şekilde paylaşılmasıyla desteklenen bir ortaklık; demokrasiyi, refahı, barışı yaygınlaştırmak ve silahları azaltmak amacıyla olan bir ortaklık.”²⁶²

Ancak uluslararası sistemin garantörlüğü misyonunu üstlenen ABD'nin, bu garantörlüğün getireceği maliyet ile uluslararası ekonomi-politik dağılımı arasında

²⁶¹ Ali Öner, **Dünden Bugüne Filistin**, Ekin Yayınları, İstanbul, 2006, s. 107-109

²⁶² Henry Kissinger, **Diplomasi**, Çeviren: İbrahim H. Kurt, Türkiye İş Bankası, İstanbul, 2002, s. 781-782

bir denge kurması gerekiyordu. ABD'nin Soğuk Savaş'ın galibi olmasına rağmen uluslararası ekonomi-politik güç dengesinde ciddi bir problemle karşı karşıya kalmıştı. Bu, Soğuk Savaş döneminin sonuna doğru Almanya ve Japonya gibi ülkelerin kaydettiği ekonomik kalkınma ile ABD'nin askeri maliyetleri arasındaki dengesizlikti. Ünlü tarihçi Paul Kennedy'nin *The Rise and Fall of Great Power*²⁶³ başlıklı değerli eserinde, genişleyen imparatorlukların bu genişleme ile doğan masrafların artışı karşılayacak kaynak bulamadıklarında düşüşe geçeceklerini belirtmişti. Amerikan stratejisyenleri bu analizi dikkate alarak uluslararası ekonomi-politik güç ile askeri-jeopolitik yükümlülükler arasında yeni bir denge kurmaya çaba göstermiştir.

Körfez Savaşı ise yeni bir denge kurmaya çabalarını geliştirmede önemli bir rol oynamış ve ABD, savaş süreci ve sonrasında küresel dengelerle ilgili mesajları ortaya atmıştır:

- 1) Uluslararası düzen ABD'nin hukuki ve reelpolitiği patronajı altında yeniden yapılanmalıdır;
- 2) Bu düzenleyici fonksiyonun gerektirdiği maliyetler bu düzenin oluşturduğu güvenlik sayesinde ekonomi-politik güç elde eden aktörler arasında paylaşılmalıdır;
- 3) Uluslararası ekonomi-politik yapılanmanın stratejik doğal kaynaklarını barındıran Ortadoğu ABD'nin tekeli şemsiyesi altındadır;
- 4) Yeni düzenin gerektirdiği uluslararası örgütlerin meşruiyet sağlayıcı rolü ABD'nin siyasi iradesine bağlıdır.²⁶⁴

Çift kutuplu sistemin dağılmasıyla Ortadoğu da büyük bir dönüşüm yaşanmıştır. Soğuk Savaş süresince SSCB ile ABD arasındaki rekabetin en yoğun bir şekilde çeliştiği nokta Ortadoğu olagelmıştır. Soğuk Savaş sonrası da bu bölge önemini yitirmemiştir. Yetmişli yılların sonuna doğru Ortadoğu'da patlak veren İran

²⁶³ Paul Kennedy, *The Rise and Fall of the Great Powers: Economic Change and Military Conflict from 1500 to 2000*, Vintage Books, New York, 1989

²⁶⁴ Ahmet Davutoğlu, *Stratejik Derinlik*, Küre Yayınları, İstanbul, 2011, s. 344-345

Devrimi, İran-Irak Savaşı ve Körfez Savaşı gibi olaylar bölgenin temel özelliklerini değiştirmeye başlamıştır. Soğuk Savaş dönemindeki ideolojik nitelikli jeokültürel kutuplaşma yerini bölge tanımlamasının ortaya çıkışına yol açan din ve medeniyet eksenli bir kutuplaşmaya terk etmiştir.

Seksenli yılların başında Zbigniew Brzezinski'nin yazdığı *Power and Principle*²⁶⁵ adlı eserinde *İslami Uyanış* Amerikan çıkarlarını tehdit eden bir gelişme olarak değerlendirmesi, daha sonra doksanlı yılların sonu ve başına doğru ortaya atılan Francis Fukuyama'nın "Tarihin Sonu"²⁶⁶ ve Samuel Huntington'un "Medeniyetler Çatışması"²⁶⁷ başlıklı tezleri, dışlayıcı bir yaklaşım ile İslam'ı, Batı değerlerine karşı bir tehdit olarak göstermiştir.²⁶⁸

3.3.1 İsrail'in Yeni Stratejisi ve Oslo Barış Süreci

Soğuk Savaş sonrası dönemin değişken ve dinamik şartları İsrail'e dış politika stratejilerinin parametrelerini yeniden gözden geçirmeye itmiştir. Yahudi tarihinde iki büyük dönüşüm geçiren Yahudiler, 20. yüzyılın sonuna doğru üçüncü bir dönüşümü yaşamışlardır. İlk dönüşüm süreci 18. Yüzyılın son on yılında Fransız Devrimi'nin ardından Napolyon'un Yahudi cemaatini yeniden organize etmek için getirdiği eşitlikçi haklar, Yahudilerin getto cemaati statüsünden siyasal haklara sahip bireyler olma statüsüne geçiş sürecini başlatmıştır. İkinci dönüşüm, 19. yüzyılın son on yılında Avrupa'da milliyetçiliğin gelişmesi ile yeni bir antisemitik akımın güçlenmesine sebep olmuştur. Bu antisemitik akımlar siyasal bireyler olan Yahudileri milliyetçi bir siyasal ideolojinin (Siyonizm) etrafında bir araya getirerek yeni bir dönüşüm geçirme sürecini başlatmıştır. Üçüncü bir dönüşüm ise Yahudi devletinin kurulduğundan kırk yıl sonra, yani 20. yüzyılın son on yılında

²⁶⁵ Zbigniew Brzezinski, **Power and Principle: Memoirs of the National Security Adviser, 1977-1981**, Weidenfeld & Nicolson, London, 1983

²⁶⁶ Francis Fukuyama, **Tarihin Sonu ve Son İnsan**, Çeviren: Zülfü Dicleli, Simavi Yayınları, İstanbul, 1993

²⁶⁷ Samuel Huntington, **Medeniyetler Çatışması ve Dünya Düzeninin Yeniden Kurulması**, Çeviren: Mehmet Turhan, Cem Soydemir, Okuyan Us yayınları, İstanbul, 2004

²⁶⁸ Ahmet Davutoğlu, **a.g.e.**, s. 252-253, 368-369. Ayrıca bu tezlerin eleştirisi için bkz. Ahmet Davutoğlu, "Fukuyama'dan Huntington'a Bir Bunalımı Örtme Çabası ve Siyasi Teorinin Pragmatik Kullanımı", Editör: Murat Yılmaz, **Medeniyetler Çatışması – Samuel P. Huntington**, Vadi Yayınları, Ankara, 2003, s. 369-375

gerçekleşmiştir. Bu dönemdeki Körfez Savaşı da İsrail için bu dönüşümü temin edecek uygun bir zemin sağlamıştır.²⁶⁹

Soğuk Savaş süresince güvenliğini temin etmek için sürekli yayılma politikası izleyen ve bölgeye bir türlü entegre olamayan İsrail bu yeni dönemde barış politikasını uygulayarak hem diplomatik alan ile güvenlik alanları arasında bir dinamik ilişki kurmaya ve bölgeye entegre olarak nüfuz etmeye çalışmıştır. İsrail'i bölgeye nüfuz etmeye yönelten bu dış politika stratejisinin değişmesinin en önemli nedeni uluslararası ekonomi-politik yapıdaki güç kayması olmuştur. Soğuk Savaş sonrası güç merkezinin Atlantik ekseninden diğer eksenlere (Avrupa, Doğu Asya) kaymaya başlamasını fark eden İsrail, ABD ile olan stratejik çıkar ilişkisini sürdürmekle beraber uluslararası arenada çok taraflı bir politika izlemeye yönelmiştir. İsrail'in ABD'yi devre dışı bırakarak FKÖ ile barış görüşmelerine ilk olarak Avrupa'da (Oslo) başlaması bunu kanıtlamaktadır.²⁷⁰

Oslo barış süreci resmen Ekim 1991'de çok taraflı Madrid görüşmeleri²⁷¹ ile başladığında Batı Şeria/Gazze'deki Filistinliler ile İsraillilerin yaklaşık %65-75 destekliyordu.²⁷² İsrail devletinin temsilcileri ve Filistinli sivillerin katıldığı bu görüşmelerde Filistin-İsrail çatışmasının çözümü ve İsrail'in yerleşimlerinin genişlemesi gibi birkaç mesele görüşülmüştür. Madrid görüşmeleri 1993'te İsrail hükümeti ve FKÖ'nin Norveç'in başkenti Oslo'da gizli görüşmeler yapması ile devam ettirilmiştir. Bu gizli görüşmelerin sonra ABD'nin arabuluculuğu ile Eylül 1993'te Beyaz Saray'ın avlusuna taşınarak açıktan yürütülmeye başlamıştır. Oslo Anlaşması'nda İsrail ve FKÖ tarafından imzalanan İlkeler Deklarasyonu ortaya çıkmıştır.²⁷³ Bu anlaşma ile İsrail, FKÖ'nü Filistin halkının temsilcisi ve FKÖ'de İsrail'i BM Güvenlik Konseyi'nin 242 ve 338 kararları uyarınca barış ve güvenlik içinde var olma hakkını tanımıştır.²⁷⁴ Bülent Aras, bu tanınmanın dört sonucu ortaya

²⁶⁹ Ahmet Davutoğlu, **a.g.e.**, s. 376-383

²⁷⁰ Ahmet Davutoğlu, "Yahudi Meselesi'nin Tarihi Dönüşümü ve İsrail'in Yeni Stratejisi" **Avrasya Dosyası**, 1994, 1/3, s. 94-96

²⁷¹ Bernard Reich, **Arab-Israeli Conflict and Conciliation**, Praeger Publishers, London, 1995, s. 226-228

²⁷² Baruch Kimmerling, Joel S. Migdal, **The Palestinian People**, Harvard University Press, İngiltere, 2003, s. 316

²⁷³ Allegro Pacheco, "Çiğnenen Ahit: Oslo Anlaşmaları", Der. Roana Carey, **Yeni İntifada: İsrail'in Apartheid Politikasına Karşı Direnmek**, Everest Yayınları, İstanbul, 2002, s. 296

²⁷⁴ Bernard Reich, **a.g.e.**, s. 229

koyduğunu belirtir. Birincisi, İsrail devletinin Filistinliler tarafından tanınması ile ilişkilendirilen meşruiyetine kavuşmuştur. İkincisi, uluslararası hukuka göre tanınan varlığın belirtilmesinde hataya düşülmüştür. Asıl kastedilenin 1947 Taksim Planı'nın İsrail'i mi, yoksa 1948-49 ateşkes anlaşmasının İsrail'i mi ya da başka birşey mi olduğu açık değildir. Üçüncüsü, İsrail kanunları FKÖ'nün koşulsuz tanınmasından yararlanmışlardır. İsrail egemenliğinin örtülü tanınması İsrail yönetiminin geçirdiği tüm kanunların tanınması anlamına da gelmektedir. Son olarak dördüncüsü ise, “barış ve güvenlik içinde var olma” ibaresi İsrail'e tehdit olarak algılanan durumlara çözüm bulma hakkı vermiştir.²⁷⁵

Oslo barış sürecinin öngördüğü beklentilerin aksine, barış süreci son tahlilde Arapların durumlarını iyileştirmelerine yaramadığı gibi Yahudilerin milliyetçi algılarını değiştirmeye yönelik bir sürecin başlangıcı da olamamıştır. Özetle, barış süreci Yahudi çoğunluk arasındaki İsrail'in “kendi devletleri” olduğuna ilişkin yargıları kuvvetlendirirken Filistinli Arapların taleplerini de bir kez daha marjinalleştirmiştir.²⁷⁶ Oslo barış süreci Mayıs 1999'da İşçi Partisi lideri Ehud Barak'ın Suriye ve Filistinlilerle görüşmeleri yeniden başlatma çabasının başarısızlıkla sonuçlanmasıyla çökmüştür. II. Camp David müzakeresinin de başarısız olması Barak ve Clinton'un Arafat'a yaptığı baskılardan kaynaklanıyordu. Barak ve Clinton'un Filistinlilere dayattığı ultimatoma şöyleydi: Filistinliler ya kendi aleyhlerine olacak bir anlaşmayı kabul edecek, ki Kudüs ve mülteciler konusunda vazgeçmesi karşılığında minik bir Filistin devleti tanınacaktı ya da bu anlaşmayı reddederek İsrail ve uluslararası kamuoyu önünde Filistin yönetiminin barış için yeterince olgunlaşmadığını kanıtlayacaklardı. Arafat da böyle bir teklifi reddedince Oslo süreci kapanmıştı. Camp David başarısızlığının sonucunda İsrail dört *sin quo nonunu* açıklamıştı: 1967 sınırlarına geri dönmeyecek, Yahudi yerleşimleri kaldırılmayacak, Kudüs'ten geri çekilinmeyecek ve Filistinlilere egemenlik hakkı tanınmayacak.²⁷⁷ Böylece Eylül 2000'de El Aksa İntifada'sının patlak vermesi ile iki toplum arasındaki çatışma tekrar ortaya çıkmıştı. İntifada ayaklanmasının ardından

²⁷⁵ Bülent Aras, **Filistin-İsrail Barış Süreci ve Türkiye**, Bağlam Yayınları, İstanbul, 1997, s. 106-107

²⁷⁶ Zeynep Başer, ““Filistinlilik” ve “İsrailcilik” Arasında Demokrasi, Kimlik ve Aidiyet Arayışları: İsrail'in Arap Vatandaşları”, **Doğudan Dergisi**, Ankara, Sayı: 4, 10 Mart 2008

²⁷⁷ Marwan Bishara, **Filistin/İsrail: Barış ve Irkçılık**, Çeviren: Ali Berktaş, Kitap Yayınevi, İstanbul, 2003, s. 59-60

Barak hükümetinin yerini “şahin” Ariel Sharon üstlenmiştir. Sharon’un gelmesi ile İsrail-Filistin ilişkileri tekrar savaşa dönüşmüştür.²⁷⁸

Oslo Barış Süreci siyonizmin sol kanadında yer alan İşçi partisi tarafından geliştirilmişti.²⁷⁹ Likudnik Yitzhak Shamir 1992 başbakanlık seçimlerinde rakibi İşçi Partisi’nin temsilcisi Yitzhak Rabin’e yenilmişti. Shamir’in başarısız barış girişimlerini Rabin üstlenerek ilk defa İsrail ile FKÖ arasında barış anlaşması imzalanmıştı. Ancak Avi Shlaim, sol Siyonistlerin dış politikasının teritoryal barışçıl ve sağ Siyonistlerin de teritoryal yayılcılık nitelik taşımasına rağmen, aslında bu iki yaklaşımın da birbirinden hiç farkı olmadığını vurgular. “İşçi Partisi’nin diğer liderleri gibi Rabin de Jabotinsky’nin demir duvar teorisinin etkisi altında kalmıştır. Rabin iktidara geldiğinde, Yahudi askerlerinin “demir duvar”ın amaçlarına ulaştığını ve artık Arap devletleri ve Filistinliler ile çatışmanın sona erdiğini ve görüşmeler yapmanın zamanı olduğunu belirtmiştir.”²⁸⁰

Gerçekten de ne sağ ne de sol Siyonist politikaların birbirlerinden farkı yoktur. İkisinin kullandığı yöntemleri farklı olmasına rağmen amaçları ortaktı: Demir Duvar. İşçi Partisi’nin İsrail ile FKÖ arasında Oslo barış sürecini başlatmasının altında, işte bu Demir Duvar politikası yatmaktaydı. Bu politikanın asıl amacı Arapları İsrail devletine karşı uygulayacak herhangi bir hareketten caydırmak ise, bu caydırmanın yöntemleri de kimi zaman barışçıl/statükocu kimi zaman ise yayılcı/saldırgan olabilirdi. Daha önceki sayfalarda Begin’in Camp David Anlaşması (bu Arap-İsrail çatışması tarihindeki ilk barış anlaşmasıdır) ile Mısır-İsrail ilişkilerini düzenleyerek güneyden gelecek bir tehditten nasıl kurtulmuş olduğunu görmüştük. İşte, Oslo’ya giden yol da bu politikanın sürekliliğini göstermektedir.

Ahmet Davutoğlu, bölgede barış sürecinin başlatılmasının nedenlerini ortaya koymuştur. Ona göre, Soğuk Savaş ve özellikle Körfez Savaşı sonrası dönemde bölgesel aktörler iç ve dış siyasi bunalımlar ile karşı karşıya kalmış ve bunalımlı çözüm çabalarına girmiştir. Sürecin doğrudan tarafı olan İsrail için en önemli mesele Soğuk Savaş boyunca karşı karşıya kaldığı uluslararası ve bölgesel nitelikli *dış meşruiyet problemini* aşabilmek olmuştur. Sürecin diğer tarafını oluşturan Arap

²⁷⁸ Antony Best, J. M. Hanhimaki, **Uluslararası Siyasi Tarih**, s. 445-447

²⁷⁹ Ilan Pappé, **a.g.e.**, s. 344

²⁸⁰ Avi Shlaim, **a.g.e.**, s. 497, 502-504

lkeleri (FK dahil) ise Körfez Savaşı'nın daha da tırmandırdığı bir *iç meşruiyet probleminin* üstesinden gelmeye çabalanmıştır.²⁸¹ Ayrıca, az önce sözünü ettiğimiz gibi İsrail, Soğuk Savaş sonrası dönemde ortaya çıkan uluslararası ve bölgesel konjonktürü iyice tahlil etmiş ve bölgede İsrail'in varlığını sürdürebilmesi için zamanlamayla barış sürecini başlatmıştır. Barış süreci Jabotinsky'nin Demir Duvar stratejisinin bir ürünüdür. Çünkü bu aynı zamanda Arapların İsrail'e saldırmasını önleyici/caydırıcı nitelikli bir politika olmuştur. İsrail, barış sürecinde öngörülen şartların yerine getirilmesini erteleyerek bir geciktirme politikası izlemiştir. "Böylece yedi yıllık Oslo barış süreci boyunca İsrail Batı Şeria ve Gazze'deki yerleşimlerinin nüfusunu ikiye katlayarak 200 bine ulaştırmıştır. Doğu Kudüs'teki yerleşimcilerin sayısı 170 bine çıkmıştı. İsrail İstatistik Bürosu'na göre 18,330'dan fazla yeni konut inşa edilmiş ve yerleşimlerin genişletilmesi için binlerce dönümlük Filistin arazisine el konulmuş"²⁸² ve Oslo barış süreci başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

90'lı yıllardaki bütün Arap-İsrail anlaşmaları (Eylül 1993 İlkeler Deklarasyonu (I. Oslo), Temmuz 1995 Ara Dönem ya da Taba Anlaşması (II. Oslo), Ocak 1997 El-Halil Protokolü, Ekim 1988 Wye Nehri Memorandumu ve Eylül 1999 Şarm el-Şeyh Anlaşması) göz önünde bulundurulduğunda hiçbirinin başarılı olduğunu söyleyemeyiz. Barış süreci başladığından beri İsraililer işgal altındaki topraklarda Oslo anlaşmalarına aykırı olarak Yahudi yerleşimler kurmaya devam ettirmiştir. İsrail, işgal edilmiş topraklarda Yahudi yerleşimcilerin hayatını kolaylaştırmak için yapılmış ulaşım koridorları ve yol ağıyla birbirine bağlanan yerleşim blokları yaratarak sömürgeci sistemini yeniden düzenlemek için Oslo barış sürecinden yararlanmıştır. Oslo barış süreci 1991'de Madrid'de başladığında, Gazze şeridi ve Batı Şeria'da yaklaşık 75,000 Yahudi yerleşimi mevcuttu. İki yıl sonra Yahudi yerleşimlerinin sayısı 95,000'e ve 1993'ten 1996'ya kadar süren üç yıllık İşçi Partisi döneminde 147,000'e yükselmiştir.²⁸³ En son Şarm el-Şeyh ve II. Camp David (2000) müzakerelerini başlatan "barışçıl" Ehud Barak bile İsrail ordusunun Genelkurmay Başkanı olduğu sırada I. Oslo'dan şüphe duyduğunu açıkça belirtmiş ve kabine yesiyken II. Oslo anlaşması oylamaya sunulduğunda çekimser kalmıştı.

²⁸¹ Ahmet Davutoğlu, **a.g.e.**, s. 390

²⁸² Allegra Pacheco, **a.g.e.**, s. 308

²⁸³ Marwan Bishara, **a.g.e.**, s. 102-104

Ayrıca “barışçıl” Barak’ın işgal altındaki topraklarda uyguladığı yerleşimci politikası da Netanyahu gibi sağcı yayılmacılardan daha başarılı olmuştur. Barak iktidarının ilk yılında Yeşil Hat boyunca 1,924 ev inşaatı için emir vermişti. Daha önceki Netanyahu hükümeti sırasında ise bu sayı 1,160’tı. Bununla beraber 1999’da Netanyahu tarafından dondurulan 17 ileri karakol inşası da Barak’ın gelişi ile tekrar yürürlüğe koyulmuştur.²⁸⁴ Eylül 2000’de Ariel Sharon’un Al-Aksa’ya davetsiz provokasyon teşriği, barış sürecinin hoşnutsuz ve hayal kırıklığına uğrayan Filistinliler İkinci *İntifada* ayaklanması başlatmış ve Oslo barış süreci de sona ermiştir.

3.3.2 11 Eylül Sonrası İsrail Dış Politikası: Demir Duvar’ın Dönüşü

Filistin’de İkinci *İntifada* sürerken 21. yüzyılın ilk yılları da küresel bunalımlarla karşı karşıya kalmıştır. Soğuk Savaş sonrası iki kutuplu sistemin çöküşü ile Fukuyama liberal demokrasinin zaferi ile *tarihin sonunu* ilan ederek ABD’nin dünya üzerindeki hâkimiyetini kanıtlamaya çalışmıştır. Bu slogan altında “Yeni Dünya Düzeni” kurmaya çabalanan (baba) George H. W. Bush’un girişimleri ise pek de başarılı olmamıştı.²⁸⁵ 21. Yüzyılda ise ABD’nin kırk üçüncü cumhurbaşkanı olarak iktidara gelen (oğul) George W. Bush da babasının başaramadığı yeni dünya düzeni söylemini tekrar gündeme taşımıştır. Onun için ise 11 Eylül olayının sağladığı avantajı zamanında yakalayabilmek gerekecekti.

11 Eylül 2001 olayın dezavantajı ise Batı’nın üstünlüğünü belirten *tarihin sonunun* henüz gelmediğini kanıtlayarak modernite değerlerinin sarsılmasıydı. 11 Eylül olayında dünyanın büyük ülkelerinden biri ABD Üçüncü Dünya’dan gelen büyük çapta bir saldırıya maruz kalmıştı. Bu saldırının da “sanal devlet”ten yani ulus-ötesi bir terör örgütünden gelmesi dünya siyaseti hakkındaki kavramları

²⁸⁴ Mouin Rabbani, “Envai Çeşit Başarısızlık: Oslo ve El-Aksa İntifadası”, Der., Roana Carey, **a.g.e.**, s. 111,114,122

²⁸⁵ George H. B. Bush’un Yeni Dünya Düzeni politikası için bkz. Robert W. Tucker, David C. Hendickson, **İmparatorluk Özlemi: Yeni Dünya Düzeni ve Amerika’nın Hedefi**, Çeviren: Ahmet Asar, Pınar Yayınları, İstanbul, 1995

değiştirmişti.²⁸⁶ Güvenlik ve özgürlük sorunsalına tek taraflı yani Batı'dan bakarak değerlendirmeye çalışan ABD, 11 Eylül olayından sonra güvenlik meselesinin tekrar gözden geçirilmesi gerektiğini hissetmişti.²⁸⁷

11 Eylül olayın yarattığı uluslararası konjonktürü yeniden değerlendirerek ve ulusal güvenlik sorununu ön plana koyarak uluslararası terörizmle mücadelede başat rolü üstlenen ABD kendi üstünlüğünü dünyaya kabul ettirmek ve kendi normlarını dünyaya yaymak için dünyayı tekrar “*biz/dostlar ve öteki/düşmanlar*” olarak iki kutba ayırarak dünya üzerindeki hegemonyasını pekiştirmeye çalışmıştır.²⁸⁸ Dünya hakimiyetine yönelmek isteyen her devlet için Ortadoğu hakimiyeti en önemli ve vazgeçilmez bölge²⁸⁹ olduğundan ABD yönetimi dış politikasını öncelikle bu bölgeden başlayarak “Büyük Ortadoğu” projesini geliştirmiştir. Bu bağlamda, ABD bütün dünyaya şu kanısını iletmiştir: “Bizim için gerçek tehlike bu bölgeden gelmektedir ve bu tehdidin kısa ve orta vadede artması beklenebilir. Bu yüzden derhal tepki göstermemiz gereklidir”. Bu bağlamda, Ortadoğu’nun kuzey sınırları genişleyerek “kuzeydeki ülkeler dizisi”ne (*northern tier*) bağlanmıştır.²⁹⁰ ABD yeni güvenlik yaklaşımıyla, ekonomik ve enerji güvenliği açısından hayati önem taşıyan bölgelerin güvenliğini tehdit eden devletlere “küresel terörle savaş” sloganı altında Afganistan’a (2001) ve Irak’a (2003) saldırmıştır.²⁹¹ ABD, işte, bu “bilinmeyen düşman”lara karşı mücadelede her an savaş halinde olduğunu ve aynı zamanda güçlü olduğunu göstererek yeni düzenin şartlarını kurmaya çalışmıştır.²⁹²

11 Eylül olayı İsrail’in de dış politika stratejilerini etkilemiştir. Soğuk Savaş’ın sona ermesiyle uluslararası kamuoyunda meşruiyetini sağlamak için Ortadoğu’da diplomatik girişimlere yoğunluk veren İsrail, 11 Eylül olayından sonra

²⁸⁶ Bülent Aras, “11 Eylül, Büyük Ortadoğu ve Türkiye”, **Avrasya Dosyası**, 2005, Cilt 11, Sayı 3, s. 60-61

²⁸⁷ Ahmet Davutoğlu, **Küresel Bunalım**, Küre Yayınları, İstanbul, 2002, s. 5-17

²⁸⁸ Fuat Keyman, “Türkiye, Dış Politika ve Ortadoğu’nun Yeniden Yapılanması”, **Avrasya Dosyası**, 2006, Cilt 12, Sayı 2, s. 9-10

²⁸⁹ Ahmet Davutoğlu, “Dünya Siyasi Tarihi İçinde Ortadoğu’nun Jeopolitik Önemi ve Dış Müdahaleler”, s. 43

²⁹⁰ Bülent Aras, **a.g.m.**, s. 73

²⁹¹ Kenan Dağcı, “ADB’nin Yeni Güvenlik Yaklaşımı ve Terörizm”, **Avrasya Dosyası**, 2006, Cilt 12, Sayı 3, s. 84-88. Ayrıca Amerika’nın Büyük Ortadoğu Projesi için bkz. Kemal Evcioğlu, **ABD’nin Büyük Ortadoğu Projesi**, Umay Yayınları, İzmir, 2005

²⁹² Ahmet Davutoğlu, **Küresel Bunalım**, s. 79-80

dış politika stratejilerinde tekrar dönüşümlere ihtiyaç duymuştur. Bush'un "küresel terörizmle savaş" çağırısı İsrail'i de bu çağırı doğrultusunda hareket etmeye yöneltmişti. Bu ise özellikle Batı emperyalizmi ile Siyonist projenin daha fazla yakınlaşmasına fırsat sağlamıştır. 11 Eylül saldırıları sırasında New York'ta bulunan şimdiki İsrail Başbakanı Benyamin Netanyahu gazetecilerin bu olayın İsrail açısından önemliliği sorusuna şöyle yanıt vermişti: "Bu şu açıdan bence çok iyi bir durumdur. Bu olay iki halk arasındaki bağları daha güçlendirecek. İsrailliler uzun yıllardan beri terörden işkence çekmektedir. Şimdi de bu işkenceyi ABD halkı çekmektedir". Benzer şekilde Ariel Sharon da "kötü güçleri birlikte yenebiliriz" retoriği ile terörizme karşı kampanya başlatmıştı.²⁹³

11 Eylül olayının hemen öncesinde iktidara gelen Sharon da diğer sağ-kanat Siyonist öncülleri gibi Vladimir Jabotinsky'nin düşüncelerinden hareket etmiştir. Jabotinsky 1923'da yayınladığı "Demir Duvar Üzerine" makalesinde, Arap milliyetçilerinin Filistin'de Yahudi devletinin kurulmasına karşı çıkacağını ve bu yüzden gönüllü anlaşmanın imkânsız olduğunu ve Siyonist projenin gerçekleşmesinin tek yolu Yahudi askeri gücü yani "demir duvar" olduğunu belirtmişti. Sharon'da bu vizyondan hareket ederek Filistinlileri barış yolunda bir ortak olarak değil, Yahudi devletinin düşmanı olarak algılamıştır. Yani, siyonist proje tek taraflı ve askeri güç sayesinde gelişebilirdi. Sharon'un da benimsediği "Büyük İsrail" politikasının öngördüğü topraklar içinde bağımsız Filistin devletine yer vermemiştir. Onun, "Ürdün bu Filistin'dir" sloganı Batı Şeria ve Gazze'de Filistin devletinin kurulmayacağına işaret ediyordu. Sharon, Filistin sorununun Ürdün'de bir Filistin devletinin kurulması ile çözülebileceğini düşünmüştür.²⁹⁴ Sharon'un iktidara gelmesiyle İsrail dış politikasında olduğu gibi içi politikada da bir sertlik fark edilmiştir. 1980'lerde başlayan Post-Siyonist eleştirel dönem Sharon'un sert politikalarıyla sona ermiş bulunmaktadır.²⁹⁵ Ayrıca Sharon Jabotinsky'nin

²⁹³ Les Levidow, "Western Government Support for Zionism: Implications for Strategy", **Against Zionism Conference**, Islamic Human Rights Commission, Great Britain, (Çevirimci) http://www.ihr.org.uk/attachments/4801_against_zionism_jewish_perspectives.pdf, 2008, s. 38,

²⁹⁴ Avi Shlaim, "Ariel Sharon's War against the Palestinians", **Logos**, 2004, s. 1-3, <http://www.logosjournal.com/shlaim.pdf>

²⁹⁵ Ilan Pappé, **Modern Filistin Tarihi**, s. , Post-Siyonist eleştirel dönemin tahlili için bkz. Ilan Pappé, "Post-Zionist Critique on Israel and the Palestinians Part I: Academic Debate", **Journal of Palestinian Studies**, Vol. 26, No. 2, 1997, s. 25-41. Ilan Pappé, "Post-Zionist Critique on Israel and

düşüncelerine o kadar saygı duyuyordu ki, 23 Mart 2005’da Knesset Jabotinsky Yasası’nı kabul etmişti. Bu yasa uyarınca Jabotinsky’nin düşünceleri, idealleri ve Yahudi devleti inşasındaki faaliyetleri gelecek nesillere öğretilmesi gerekecekti.²⁹⁶

Sharon’un Jabotinsky’den miras edindiği uzlaşmaz tavrı ve Oslo barış sürecinin başarısızlıkla sonuçlanmasına rağmen, dış güçler tekrar Ortadoğu’da barış sağlamaya çaba göstermişlerdi. ABD’nin Körfez Savaşı’ndaki ittifakı olan İngiltere, yeni dünya düzeninin uygulanması için Ortadoğu’da barışın sağlanması gerektiği konusunda ısrar etmiştir. Bu bağlamda, Nisan 2003’da ABD başta olmak üzere Rusya, AB ve BM dördüsü Filistin-İsrail çatışmasında barışın sağlanması için “Yol Haritası” planını ortaya koymuştur. Plana göre, 2005 yılına kadar işgal altındaki bölgelerde bağımsız bir Filistin devletinin kurulması ve Filistinlilerden de İsrail’i hedef alan terör saldırılardan vazgeçilmesi öngörülmüştür.²⁹⁷ “Yol Haritası” planı barış konusunda bir ilerleme sağlayamamışken ardından Kasım 2003’da Cenevre Belgesi ortaya çıkmıştır. İşçi Partisi milletvekili Yossi Beilin ve Filistinli eski bakan Yaser Abd Rabbo arasında yapılan görüşmeler de herhangi bir ilerleme sağlayamamıştır.²⁹⁸

Sharon iktidara geldiğinde İsraililere güvenliklerini sağlama sözünü vermişti. Ama seçildikten bir yıl sonra güvensizlik görülmemiş bir düzeyde yükselmişti.²⁹⁹ Sharon, Batı Şeria’da gelen eylemci “teröristler”in saldırısından kurtulmak için “Ayrım Planı”nı geliştirmişti. Plan, Batı Şeria’daki bazı yerleşim merkezlerini de lağvetmek ama büyük bölümünü yerinde bırakarak duvar ile çevreleyerek, Filistinlilere Batı Şeria’nın sadece yüzde 42’sini bırakmayı amaçlamıştı.³⁰⁰ İnşası 16 Haziran 2002’de başlayan İsrail güvenlik duvarı, tamamlandığında toplam uzunluğu 750 kilometreyi ve yüksekliği 8 metreyi bulması planlanıyordu. Duvarın inşası sırasında 200.000’in üzerine Filistinlinin evlerine el konulmuş ve tarlalarına erişimleri engellenmiştir. Ayrıca, çocukların okul ve üniversitelerine ulaşimleri

the Palestinians Part II: the Media”, **Journal of Palestinian Studies**, Vol. 26, No. 3, 1997, s. 37-43. Ilan Pappé, “Post-Zionist Critique on Israel and the Palestinians Part III: Popular Culture”, **Journal of Palestinian Studies**, Vol. 26, No. 4, 1997, s. 60-69

²⁹⁶ “Zakon o Jabotinskom”, (Çevirimci) http://www.knesset.gov.il/vip/jabotinsky/ru/law_ru.html, t.y.

²⁹⁷ Ilan Pappé, **Modern Filistin Tarihi**, s. 401

²⁹⁸ Selin Çağlayan, **a.g.e.**, s. 526-527

²⁹⁹ Marwan Bishara, **a.g.e.**, s. 135

³⁰⁰ Selin Çağlayan, **a.g.e.**, s. 528

kısıtlanmıştı. Duvarın inşasıyla Batı Şeria’da yaşam daha da bozulmuş ve işsizlik artmıştı.³⁰¹ Özetle Sharon, “terörizmle mücadele” sloganını bir bahane olarak kullanarak Filistinli siyasal liderlerin tasfiye edilmesi ile iktisadi kırım (*politicide*), duvarın inşası ile ise siyasal kırım (*economicide*) politikası uygulamaktaydı.³⁰²

3.3.2.1 Lübnan Krizi: İsrail-Hizbullah Savaşı

Son günlerde yolsuzluk ile suçlanarak mahkûm edilen ilk İsrail Başbakanı Ehud Olmert³⁰³ 2006 başbakanlık seçimlerinde Ariel Sharon’un görevini devralmıştı. Olmert iktidara geldiği sırada İsrail’in kuzey komşusu Lübnan’da iç siyasi bunalımlar yaşanmaktaydı. Irak Savaşı’ndan sonra Saddam Hüseyin rejiminin yıkılması ve seçimlerde ilk kez Şii Arapların iktidara gelmesi Ortadoğu’daki güç dengelerinin yeniden yapılanmasını beraberinde getirmiştir. Bu değişim genelde bölgedeki, özelde ise Lübnan’daki Sünni rejimleri ciddi bir endişeye sürüklemişti. Bu ise “Şii Hilal”ın pekişmesi ve İran destekli Hizbullah’ın bölgede etkisinin artmasını sağlamıştı. Bu nedenle Suriye başta olmak üzere diğer Arap devletleri Lübnan’daki gelişmelere karışmıştı.³⁰⁴ İç siyasi çelişkilere Suriye’nin müdahale etmesi Lübnan’daki siyasi eliti iki cepheye bölmüştü: Suriye yanlıları ve Suriye karşıtları. Sünni lider Sadeddin Hariri, İlerici Sosyalist Partisi lideri Dürzi Velid Canbulad ve Hristiyan Falanjist lider Semir Caca Suriye karşıtı ittifak oluşturmuşlardı. Suriye yanlısı cephede ise Şii Emel, Cumhurbaşkanı Emil Lahud ve eski General Michael Aoun’un etrafındaki Marunî Hristiyanlar ve eski başbakan Selim Hos ve Ömer Kerami gibi Sünni politikacılar bulunmuştur.³⁰⁵ Lübnan’daki bu elitarası parçalanma 2004’te Suriye’nin baskısıyla Cumhurbaşkanı Emil Lahud’un görev süresinin uzatılmasına, istifa ederek karşılık veren Başbakan Rafik Hariri’nin,

³⁰¹ Ilan Pappé, **a.g.e.**, s. 416-417

³⁰² Baruch Kimmerling, “The Politicide of Palestinian People”, **Dissident Voice**, 11 Haziran 2002, (Çevirimci) <http://www.dissidentvoice.org/Articles/KimmerlingPoliticide.htm>

³⁰³ Phoebe Greenwood, “Ehud Olmert Convicted in Corruption Case”, **The Guardian**, (Çevirimci) <http://www.guardian.co.uk/world/2012/jul/10/ehud-olmert-guilty-corruption>, 10 Ağustos 2012

³⁰⁴ Oytun Orhan, “Lübnan Krizi Nereye”, **Stratejik Analiz**, Sayı: 81, Ocak 2007, s. 74-75

³⁰⁵ Mete Çubukçu, “Ortadoğu: Lübnan’da Kriz Kapıda”, **Birikim**, Ekim 2010, s. 12-13

14 Şubat 2005’da suikast ile öldürülmesi sonucunda daha hızlanmıştı. Lübnan’da yaşanan bu gelişmelerden ABD ve Fransa ile birlikte İsrail de gayet memnundu.³⁰⁶

İsrail, Irak Savaşı’ndan sonra İran desteği ile kuzeyde oluşan Şii eksenli (İran-İrak-Suriye-Lübnan (*Hizbullah*)) ülkelerden gelecek tehditten önce güneydeki *İslami Direniş Hareketi*’ne (*HAMAS*) yönelik operasyonlara girişmişti. 2005’da İsrail’in Gazze’den tek taraflı olarak çekilmesi bölgede bir güç boşluğu doğurmuştu. Bu sırada El-Fetih’in kötü yönetiminden ve rüşvet iddialarından bunalan halk da *HAMAS*’ı desteklemeye başlamıştı ki, 25 Ocak 2006’da yapılan meclis seçimlerinde *HAMAS* tek başına hükümet kurabilecek kadar bir başarı elde etmişti.³⁰⁷ Aslında İran ve İsrail’in ortak düşmanı olan Arafat’ı zayıflatmak için 1980’lerde İran tarafından İslami Cihat ve İsrail tarafından *HAMAS* kurulmuştu. Ancak *HAMAS*’ın İsrail’in kurguladığı hedefin tam aksine yönelerek İran ve Suriye ile işbirliğine girmesi, İsrail’i hayal kırıklığına uğratmıştı.³⁰⁸

İsrail ile Filistin arasındaki çatışma *HAMAS*’ın silahlı kanadı İzzetin El Kasım Tugayları tarafından İsrailli iki askerin kaçırılmasıyla başlamıştır. Bu asker kaçırma olayı Filistin iç politikasındaki anlaşmazlığı ve güç mücadelesinin bir ürünü olmuştur. Askerler kaçırıldıktan sonra askerlerin geri getirilmesi için başlayan pazarlık sürecinde, döneminin başarısızlığından dolayı İsrail Gazze’ye yönelik şiddetli saldırılarda bulunmuştu.³⁰⁹

İsrail güneyde *HAMAS*’la uğraşırken Lübnan’daki *Hizbullah* da iki İsrail askerini kaçırarak dikkati kuzeye çekmiştir. Böylece 12 Temmuz’da başlayan İsrail-Lübnan Savaşı 33 gün sürmüş ve savaş sonunda büyük çoğunluğu sivil olan 1200 Lübnanlı ölmüş ve 4500’ü yaralanmıştı. İsrail ise 159 asker kayıp vermişti.³¹⁰ Savaşta kazanan ve kaybedenin kim olduğunu açıkça belirtmek zor olmuştur. Çünkü iki taraf da kayıplar vermiş ve bazı kazanımları elde etmişti. *Hizbullah*’ın 2000

³⁰⁶ Zahide Tuba Kor, **Ortadoğu’nun Aynası Lübnan**, İnsani Yardım Vakfı, İstanbul, 2009, s. 85-88

³⁰⁷ Oytun Orhan, “İsrail’in Gazze Saldırısı”, **Stratejik Analiz**, Cilt: IX, Sayı: 105, Ocak 2009, s. 18-21

³⁰⁸ Arif Keskin, “İran ve İsrail – Filistin Sorunu”, **Stratejik Analiz**, Cilt: IX, Sayı: 105, Ocak 2009, s. 36

³⁰⁹ Serhat Erkmen, “Ortadoğu’da Savaş”, **Stratejik Analiz**, Ağustos 2006, s. 24-27

³¹⁰ Zeynep Dağı, “Ortadoğu Denklemine “Büyük Güç” Rusya: HAMAS Krizi ve Lübnan Savaşı”, **Avrasya Dosyası**, Cilt: XII, Sayı: 2, 2006, s. 272

yılında İsrail'in Güney Lübnan'da 18 yıl süren işgalini sona erdirmeyi başarmış³¹¹ olmasına rağmen savaşın başında Lübnanlıların büyük çoğunluğu *Hizbullah*'ın harekâtını desteklememiştir. Ancak İsrail'in *Hizbullah* yerine tüm ülkeyi yok etmeye girişmesiyle görüşler değişmiştir. İsrail, savaş sırasında yaklaşık bir milyon Güney Lübnanlı ve Güney Beyrutlu Sii'nin evlerinden sürülmesine neden olmuştur. Ayrıca ülkenin ekonomisi çökertilmiş ve altyapıya büyük zararlar verilmişti. Bunun sonucunda *Hizbullah*'a kamuoyundan gelen destek daha güçlenmişti.³¹²

İsrail'in Gazze saldırısı ve Lübnan Savaşı'ndaki hedefi sadece *HAMAS* ve *Hizbullah*'a yönelik olmamıştır. Savaşın asıl hedefi İran'ı zayıflatmak olduğu için bu bir İsrail'in "küçük İran" ile savaşı olmuştur.³¹³ Ama "küçük İran" ile olan savaşta İsrail'in pek de başarılı olamaması Ehud Olmert'i istifaya sürüklemiştir. 2006 Ağustos'unda İsrail ile *Hizbullah* arasındaki savaşın yürütülmesini inceleyen Winograd Komisyonu'nun raporunda İsrail'in savaş sırasında önemli görevleri yürüten politikacıların ve devlet görevlilerinin çoğu başarısızlıkla suçlanmıştı. Özellikle Başbakan Olmert'in yargılama ve sorumluluk konularında başarısız ve ihtiyatsız olduğu belirtilmişti.³¹⁴ Bundan dolayı Olmert'le aynı partiden olmasına rağmen Dışişleri Bakanı Tzipi Livni de başbakanı istifaya davet etmişti.³¹⁵ Bu gelişmelerin sonucunda Eylül 2008'de Olmert'in Başkan Shimon Peres'e istifasını sunmasıyla³¹⁶ görevi sona ermişti.

³¹¹ Sadi Çaycı, "İsrail-Hizbullah Çatışması, Uluslararası Hukuk ve Türkiye", **Stratejik Analiz**, Sayı: 78, Ekim 2006, s. 32

³¹² Oytun Orhan, "Lübnan Krizi Nereye", s. 76

³¹³ Oytun Orhan "İsrail'in Gazze Saldırısı", **Stratejik Analiz**, Cilt: IX, Sayı: 105, Ocak 2009, s. 21

³¹⁴ Serhat Erkmen, "İsrail'de Siyaset Çalkalanıyor", **Hürriyet**, (Çevirimci) <http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/ShowNew.aspx?id=6481061>, 8 Mayıs 2007

³¹⁵ Yossi Verter, Mazal Mualem and Agencies, "Livni: Olmert Must Resign; Opposes Fresh Elections", **Haaretz**, (Çevirimci) <http://www.haaretz.com/news/livni-olmert-must-resign-opposes-fresh-elections-1.219499>, 2 Mayıs 2007

³¹⁶ Mazal Mualem, Barak Ravid and Shohar Ilan, "Olmert Formally Submits His Resignation to Peres", **Haaretz**, (Çevirimci) <http://www.haaretz.com/news/olmert-formally-submits-his-resignation-to-peres-1.285388>, 21 Eylül 2008

3.3.2.2. Netanyahu ve İran: Filistin Sorunu ve Nükleer Tehdit

Olmert'in istifasıyla Şubat 2009'da hemen Knesset seçimleri başlamıştı. Seçimlerden Netanyahu'nun *Likud* Partisi'nin birinci çıkması beklenirken 28 milletvekili ile Livni önderliğindeki *Kadima* Partisi birinci gelmiştir.³¹⁷ Seçim sonrası Başkan Şimon Peres *Knesset*'e girmiş tüm parti liderleri ile görüşerek hükümet tercihlerini dinlemiştir. Görüşmeler sonucunda her ne kadar Kadima birinci parti olsa da *Knesset*'e girmeyi başaran sağ blok partileri *Likud*'un liderliğindeki bir hükümette yer almayı tercih edecekleri belirtmişti. Böylece 120 kişilik parlamentoda 69 milletvekilinin desteğini arkasına alan *Likud* Partisi lideri Benjamin Netanyahu ikinci kez resmen İsrail başbakanı olarak görevini başlamıştır.³¹⁸

Tel-Aviv doğumlu Benjamin Netanyahu gençlik yıllarını ABD'de geçirmişti. İlk 1967'de İsrail'e gelip askerde görev yaptıktan sonra tekrar ABD'ye dönen Netanyahu, 1982'den itibaren Washington'daki İsrail Büyükelçiliği'nde siyasi ateşe olarak çalışmıştır. Daha sonra 1984'da İsrail'in BM Büyükelçisi olarak atanmıştır. 1988'de İsrail'e döndükten sonra *Likud*'tan milletvekili seçilmiş ve Dışişleri Bakanı yardımcısı olmuştu. 1993'da *Likud*'un genel başkanı ve başbakan adayı olmuştu. 1996'da seçim sisteminin değişmesi nedeniyle İsrail'in doğrudan halk tarafından seçilen ilk ve genç başbakanı olmuştur. Ama Netanyahu'nun ilk başbakanlık döneminde bakanlar ile arasında yaşanan anlaşmazlık ve yolsuzluklar hükümeti yıpratmıştı ki, 1999'da erken seçimlere gitme kararı alınmış ve sonuçta seçimleri de kaybetmişti.³¹⁹

Netanyahu da tıpkı diğer sağcı liderler gibi Büyük İsrail vizyonunu Vladimir Jabotinsky'nin düşüncesinden esinlenerek geliştirmişti. Ancak onun bu düşüncesinin gelişmesinde babası Benziyon Netanyahu çok etkili olmuştur. 1993'da Vladimir Jabotinsky ve Benziyon Netanyahu'nun düşüncelerinden güç alarak yazdığı *A Place Among the Nations: Israel and the World* başlıklı eserinin temel konusu Yahudi

³¹⁷ M. Serkan Taflıoğlu, "İsrail Knesset Seçimleri ve Filistin", *Stratejik Analiz*, Cilt: IX, Sayı: 107, Mart 2009, s. 29

³¹⁸ Oytun Orhan, "İsrail'de Yeni Hükümet ve Dış Politika", *Ortadoğu Analiz*, Cilt: I, Sayı: 5, Mayıs 2009, s. 56

³¹⁹ Selin Çağlayan, *İsrail Sözlüğü*, s. 488-499

halkının tüm İsrail Topraklarına hakkı olduğu üzerine odaklanmıştı. Ve Yahudiler Arapların topraklarını değil, aksine Araplar Yahudilerin topraklarını işgal etmişti. O, İsrail'in Arap dünyası ile ilişkilerini hiç bitmeyen sürekli savaş olarak görmekteydi. Eserinin Jabotinsky'e özenerek isimlendirdiği “Demir Duvar” bölümünde Golan Tepelerin’de ve Batı Şeria’da askeri kontrolün genişletilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Sonuç bölümünde Batı Şeria’nın İsrail’in bölünmez parçası olduğunu belirterek sonlandırmıştır.³²⁰

Netanyahu’nun ilk başbakanlık döneminde olduğu gibi, yeni döneminde de işgal altındaki topraklarda Yahudi yerleşimciliği politikası sürdürülmüştür. Ancak İsrail Ağustos 2005’da Gazze Şeridi’nden çekilme planını tamamladıktan sonra, hayata geçirdiği yeni bir politikayla Gazze Şeridi’ni yerleşim politikası kapsamında çıkararak bütün enerjisini Batı Şeria’ya yoğunlaştırmıştır. Netanyahu hükümetinin hemen öncesindeki duruma bakarsak, 2007’de Annapolis zirvesi öncesi bir yıl boyunca İsrail hükümetinin planladığı yerleşimlerin sayısı 137 iken, Annapolis zirvesinden sonra ise bu rakam 2,300’e çıkmıştır. 2008 yılı boyunca 15,000 yeni Yahudi yerleşimci Batı Şeria’ya taşınarak bölgede 1,518 yeni yerleşim birimi inşa edilmiştir.³²¹

Haziran 2009’da ABD Başkanı Barack Obama’nın Kahire’de İsrail-Filistin müzakerelerini yeniden başlaması için çaba harcamışken, Filistin Yönetimi Başkanı Mahmut Abbas barış sürecinin başlatılması için yerleşimlerin durdurulmasını istemiştir. Bundan sonra Netanyahu 25 Kasım 2009’da 10 aylık kısmi bir dondurma kararı aldıklarını ilan etmiştir.³²² Ancak İsrail “yerleşimlerin “durdurulması” (*stop ve halt*) gibi kavram yerine “dondurmak” (*freeze*) gibi bir kavramı tercih ederek yerleşimlerin devam edebileceği algılamasını canlı tutmak”³²³ istemiştir.

Netanyahu’nun seçim beyannamesinde ifade edildiği gibi ulusal güvenlik ve dış politika önceliklerinde “İran tehdidi” ön plana çıkmıştır. Ona göre, İran’ı sadece

³²⁰ Avi Shlaim, **The Iron Wall**, s. 565-567

³²¹ Ali Balcı, “Yahudi Yerleşimleri ve Filistin Sorunu”, **Ortadoğu Analiz**, Cilt: 2, Sayı: 14, Şubat 2010, s. 53-55

³²² Emre Yüksek, “Filistin’de İsrail Yerleşimleri”, **Ortadoğu Analiz**, Cilt: II, Sayı: 23, Kasım 2010, s.

83

³²³ Ali Balcı, **a.g.m.**, s. 56

İsrail'in değil tüm uygar dünyanın karşı karşıya olduğu en büyük tehdit oluşturmaktadır. Bu yüzden irrasyonel ve sorumsuz hareket eden bir ülke olarak İran'ın nükleer silaha sahip olmasının her türlü yola başvurularak engellenmesi, Netanyahu hükümetinin ilk hedefini oluşturmuştur.

İsrail-Filistin konusunda ise müzakerelerden önce Filistinlilerin ekonomik yaşam şartlarının düzeltilmesi öngörülmekteydi. İşgal edilmiş topraklardan tek taraflı geri çekilmeler konusunda ise bu planların *Hizbullah* ve *HAMAS*'ı güçlendirdiğini ve bunun “zayıflık ve teslimiyet mesajı” vereceği gerekçesiyle de son derece hatalı politikalar olarak görülmüştü. Bununla beraber *Likud* hükümeti Filistinli mülteciler ve Kudüs konusunda da katı bir tutuma sahiptir. Filistinli mültecilerin dönüş hakkını desteklememiş ve Kudüs'ün bölünmemiş olarak İsrail egemenliği altında kalması gerektiğini savunmuştur. Ayrıca *Likud* hükümeti İsrail'in daha önce imzalamış olduğu tüm diplomatik ve uluslararası anlaşmalara bağlı kalacağını belirtmiştir.³²⁴

Likud dış politika yaklaşımında tehdit olarak görülen İsrail'in İran politikası 1979'dan sonra değişmeye başlamıştır. Daha önce Soğuk Savaş döneminde Ortadoğu'da gücü dengelemek için Arap olmayan devletlerle ilişkileri geliştirmeye yönelmişti. Bunun için *çevre ittifakı* stratejisi geliştirerek Türkiye, Etiyopya ve İran'la diplomatik ilişkileri düzeltmişti. Ancak 1979'daki İran İslam Devrimi ile Şah Pehlevi'nin yerine geçen Ayetullah Ruhullah Humeyni liderliğindeki hükümet Şah'ın ADB yanlısı politikasından vazgeçerek SSCB'ye yönelmişti.³²⁵ Bu ise İran-ABD ilişkilerinin bozulmasıyla İsrail'in de Doğu Bloku'na geçen İran ile ilişkilerin zayıflamasına neden olmuştu. Devriminden bu yana İran'ın önce SSCB ve sonra Rusya'dan gelen destek ile nükleer silah edinme³²⁶ faaliyeti hem ABD hem de İsrail tarafından yoğun tepkilere maruz kalmıştır. İran'ın nükleer silah edinmesi Ortadoğu'da nükleer silah bulunduran tek ülke İsrail'in güvenliği için bir tehdit ve onun Ortadoğu politikasındaki gücünün zayıflamasına neden olacaktır. Güvenlik

³²⁴ Oytun Orhan, **a.g.m.**, s. 58

³²⁵ Bayram Sinkaya, “Devrimden Günümüze İran Dış Politikası'nın Dönüşümü”, **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, Cilt: 247, Sayı: 5-6, Nisan ve Mayıs 2005, s. 2-3, (Çevirimci) http://ybuankara.academia.edu/BayramSinkaya/Papers/162597/Devrimden_Gunumuze_Iran_Dis_Politikasinin_Donusumu

³²⁶ İran'ın nükleer projesinin tahlili için bkz. Arzu Celalifer Ekinci, **İran Nükleer Krizi**, USAK Yayınları, Ankara, 2009

meselesini ön plana koyan İsrail, İran'ın nükleer silah planını geliştirmesini engellemek için her türlü yola başvurmaktadır. Örneğin, İsrail'in istihbarat teşkilatı Mossad, İran'ın nükleer silah edinme girişimini engellemek için çeşitli operasyonlar geliştirmiştir. Bunun üzerine Dan Raviv ve Yossi Melmen'in yeni yayınladığı "Spies Against Armageddon" başlıklı eserinde, Mossad casusları tarafından İran'ın nükleer operasyonunda çalışan dört akademisyenin nasıl öldürüldüğü söz edilmektedir.³²⁷

İsrail, İran dışında son aylarda daha da şiddetlenerek süren Suriye'deki iç savaşı da sürekli takip etmektedir. İç savaşın Golan Tepeleri'ne de sıçrayacağından endişelenen İsrail, bu durumda kuzey sınırlarında 300 bin İsraillinin mülteci durumuna düşeceğini öngörerek hazırlık tatbikatlarını başlatmış ve böyle bir durumda mültecilerin barınması için Eliyat bölgesini hazırlamaktadır.³²⁸ Tunus'ta başlayan "Arap Baharı"³²⁹ son olarak Suriye'ye gelip tıkanmış ve iç savaşın önünü açmıştır. Başar Esad, iktidarının ayakta kalması için bütün askeri güçlerini savaşa sokmuştur. Ayrıca Esad'a dıştan gelen destek, özellikle Rusya ve İran'ın Baas rejiminin ayakta kalmasını desteklemesi İsrail'i endişelendirmiştir. İsrail için Baas rejiminin değişmesi dış politika açısından ve bölgedeki Şii ve Sünni mezheplerin arasındaki güç dengesini oluşturmaya imkan sağlayacaktır. Bu bağlamda İsrail Suriye'de Sünnilerin desteğindeki rejimin iktidara gelmesini tercih etmektedir. Çünkü Suriye'deki Şii destekli rejimin devrilerek yerine Sünnilerin gelmesi İsrail'in kuzeyinde oluşan Şii Bloku'nu (İran-Irak-Suriye-Lübnan) zayıflatmak ve güvenliğinin sağlanmasına imkan yaratacaktır. Bundan dolayı İsrail, Esad rejimine karşı olan Türkiye ile 31 Mayıs 2010'da olan Mavi Marmara Olayı'ndan³³⁰ sonra kesilmiş ilişkilerini yeniden düzene koymaya çabalanmaktadır. Bu çabanın arkasında

³²⁷ "New Book Claims Mossad Assassination Unit Killed Iranian Nuclear Scientists", **The Guardian**, (Çevirimci) <http://www.guardian.co.uk/world/julian-borger-global-security-blog/2012/jul/11/israel-iran-nuclear-assassinations>, 11 Temmuz 2012,

³²⁸ "Eliat Gotovitsya k Priyomu Soten Tısyacı İsrail'skih Bejentssev" (Eliat Binlerce İsrailli Mültecileri Kabul Etmek için Hazırlanmakta), **Jewish.Ru**, (Çevirimci) <http://www.jewish.ru:7080/news/israel/2012/08/news994310023.php#.UB4xLHPSYAq.twitter>, 2 Temmuz 2012

³²⁹ "Arap Baharı" olaylarının tahlili için bkz. Turan Kışlakçı, **Arap Baharı**, Mana Yayınları, İstanbul, 2011

³³⁰ "İsrail Yardım Gemisine Saldırdı", **CNN Türk**, (Çevirimci) <http://www.cnnturk.com/2010/dunya/05/31/israil.yardim.gemisine.saldirdi.19.olu/578245.0/index>, 31 Mayıs 2010. Bu olayın tahlili için bkz. Gencer Özcan, "Mavi Marmara Bunalmından Sonun Başlangıcına Doğru", **Ortadoğu Analiz**, Cilt: II, Sayı: 21, Eylül 2010, s. 29-38

İsrail –Türkiye ilişkilerinin tekrar sağlanması için arabulucu rolü üstlenen ABD Dışışleri Bakanı Hillary Clinton durmuştur ki, İsrail’e ziyareti sırasında “Türkiye ile ilişkilerin bozuk kalmaya devam etmesinin bir tek İsrail’e zarar vereceğı” uyarısında bulunmuştı.³³¹ Ayrıca Mavi Marmara olayı için İsrail’in Türkiye’den özür dilemesini de söylemişti.³³² Clinton’un uyarısından sonra İngiltere de yeni arabulucu olarak devreye girmiştir. İngiltere Başbakanı David Cameron, İsrail ve Türkiye arasındaki ilişkileri düzeltbilmek için liderler arasında mesaj taşıyıcı görevini üstlenmiştir. Cameron, Netanyahu ile Erdoğan’ın mesajlarını birbirine ileterek iki devlet arasındaki ilişkileri düzeltmeye çalışmaktadır. Washington ve Londra, bu iki ülke arasındaki diplomatik ilişkilerin düzeltilmesi bölgede istikrarın sağlanmasına yardımcı olacağına inanmaktadır.³³³

Aslında ABD ve İngiltere’nin bu girişimleri daha önceki bölümlerde sözünü ettiğimiz üçgen yaklaşımı çerçevesinde bölgedeki güç dengelerini sağlamaya çaba göstermesidir. Yani dış üçgen içinde yer alan Türkiye (ve belki sonra Mısır) sisteme çekilecek ve İran da sistemden dışlanacaktır. Çünkü nasıl olsa da dış üçgeni oluşturan Türkiye, İran ve Mısır’ın bir cephede yer almaması gerekmektedir ki, İsrail’in güvenliği tehdit altında kalmasın. Bu arada İsrail’in dikkat çekmesi gereken daha bir önemli husus, Ortadoğu’daki siyasal dönüşümler ile aynı zamanda Batı’daki, özellikle, uluslararası alanda destekçisi olan stratejik ortağı ABD’deki ekonomik krizisin dış politikasındaki etkileridir. Çünkü artık ABD gittikçe küresel gücünü kaybetmekte olan devlettir.³³⁴

İsrail, İran’ın nükleer projesi ile beraber Suriye’deki olayların gidişatını da sürekli takip etmekte ve özellikle olayların Golan Tepeleri’ne sıçramasından endişelenmektedir. Başar Esad rejiminin devrilmesi İsrail için bölgede Şii dengesini

³³¹ “Clinton’dan Netanyahu’ya ‘Türkiye ile iyi geçinin’ Uyarısı”, **Milliyet**, (Çevirimci) <http://dunya.milliyet.com.tr/clinton-dan-netanyahu-ya-turkiye-ile-iyi-gecinin-uyarisi/dunya/>, 18 Temmuz 2012

³³² “ABD’den İsrail’e: Türkiye’den Özür Dileyin”, **TİMETÜRK**, (Çevirimci) <http://www.timeturk.com/tr/2012/07/18/abd-den-israil-e-turkiye-den-ozur-dileyin.html>, 18 Haziran 2012

³³³ Barak Ravid, “U.K. Mediating Between Israel and Turkey in Bid to End Impasse”, **Haaretz** (Çevirimci) <http://www.haaretz.com/news/diplomacy-defense/u-k-mediating-between-israel-and-turkey-in-bid-to-end-impasse.premium-1.455328#>, 2 Temmuz 2012,

³³⁴ ABD’nin küresel cazibesinin azalmasının sebebi ve yeni dış politika stratejisi için bkz. Zbigniew Brzezinski, **Stratejik Vizyon: Amerika ve Küresel Güç Buhranı**, Çeviren: Sezen Yalçın ve Abdullah Taha Orhan, Timaş Yayınları, İstanbul, 2013

sağlamada ve belki Suriye ile ilişkilerinin düzene koyulmasına yardımcı olacaktır. İsrail ile Suriye arasındaki diplomatik ilişkiler ilk kez 14 Temmuz 1991’de Amerikalıların baskısıyla Başkan Esad’ın Ortadoğu barış sürecine katılmasından sonra başlamıştır. Suriye’nin Ortadoğu barış sürecine katılmasının asıl nedenlerinden biri SSCB’nin çöküşü ile düştüğü stratejik zayıflıktan kaynaklanmaktadır.

SONUÇ

Bu tez çalışmasının amacı elde edilen kaynaklarla İsrail Devleti'nin kurulduğundan bu yana izlemekte olduğu dış politikayı ve bu politikaya Vladimir Jabotinsky'nin miras olarak bıraktığı siyasal düşüncelerin katkısını ve Filistin-İsrail barış süreçlerinin başarısızlıkla sonuçlanma nedenlerini analiz etmek olmuştur. Bununla beraber tezde "Neden Filistin-İsrail arasında barış sağlanamıyor?", "Filistinli Araplar mı ya da Yahudiler mi uzlaşmak istemiyor?", "İsrail dış politikasının hedefi nedir?", "İsrail dış politikası hangi düşüncelere dayanmaktadır?", "Neden Yahudi yerleşimciliği sürekli sürdürülmektedir?", "Yakın gelecekte Filistin-İsrail uzlaşması yapılabilir mi?" gibi sorulara cevap aranmıştır. Tezde araştırma yöntemlerine uygun bir şekilde birincil kaynaklara dayalı söylem analizi, tarihsel-karşılaştırmalı ve kalitatif (niteleyici) yöntemler kullanıldı ve tezin kurallara uygun bir biçimde yazılmasına çalışılmıştır.

Üç ana bölümden oluşan çalışmanın ilk bölümünde Yahudi milliyetçiliği ve Siyonist kolonyalizm olgusu kuramsal bağlamda analiz edilmiştir. Anthony D. Smith'in ulusun oluşumu, millet ve milliyetçilik olgusu üzerindeki düşünceleri benimsenerek Yahudi ulusunun ve Yahudi milliyetçiliği Siyonizm'in tarihsel oluşum süreçleri ve İsrail devletinin inşasındaki üstlendiği rolü açıklandı. A. D. Smith'in, insanların ulus olmadan önce etnik topluluklar olarak yaşadıklarını ve bu etnik toplulukları "yatay" ve "dikey" etnik topluluklar olarak ikiye böldüğü kavramlara göre, aristokratik bir etnik topluluğun izlediği *bürokratik içermeye* sonucunda "yatay" etnik topluluktan sivil-teritoryal milliyetçilik ve ulusların demotik (dikey) etnikler temelinde, bürokratik devletin sadece dolaylı etkisi olan ve *yerliliğin seferberliği* sonucunda etno-dinsel (şecereci) dediğimiz *etnik milliyetçilik* ortaya çıkmıştır. Dikey topluluğun özelliği, dinin merkezde yer almasıdır. Yahudi dinindeki seçilmişliğe dair mitler, kutsal metinler, dualar ve ritüeller topluluğun bugüne kadar devamlılığını sürdürmesini sağlamış ve Siyonizmin etnik milliyetçilik olduğu sonucuna varılmıştır. Aynı zamanda Kolonyalist Ekol'un kuramları bağlamında incelenen Siyonizm, Avrupa tipindeki sömürgecilik olgusu olduğu ortaya çıkmıştır.

Birinci bölümün kuramsal temelinden hareketle çalışmanın ikinci bölümünde Vladimir Jabotinsky'nin sosyo-politik düşünceleri incelendi. Sağ-kanat Revizyonist

Siyonizm örgütünün kurucusu Jabotinsky'nin "Yahudi sorunu"nın çözümü için geliştirdiği "Büyük İsrail" düşüncesi ve "Demir Duvar" politikası, birincil kaynaklardan yararlanarak analiz edilmiştir. Jabotinsky'e göre, Yahudi devleti ya da onun deyimi ile Büyük İsrail, günümüz Ürdün ile Filistin topraklarını kapsayan bölgede inşa edilmesi gerekiyordu. Jabotinsky, Büyük İsrail'i kurmak için kendi teori ve stratejilerini geliştirmişti. Onun geliştirdiği teori ve stratejileri incelenerek beş ilke altında toparlandı: *"demir duvar" ya da siyasal ve askeri güç; Büyük Güç devletleri ile ittifak; Yahudi göçü ve yerleşimciliği; Yahudilerin çoğunluğu; Araplar ile uzlaşmamak.* Bu beş ilke birbirinden ayrı olarak düşünülemez ve birbirini tamamlayıcı özelliğe sahiptir. Birisinin uygulanması ikincisinin de uygulanmasını sağlayacaktır. Hepsi bir arada uygulandığında Jabotinsky'nin sözüyle, "hiçbir Arap etkisi kıramayacak "demir duvar" meydana gelecekti. Jabotinsky'nin ortaya attığı "demir duvar" tezi çok önemlidir. Çünkü Jabotinsky "Büyük İsrail" düşünü gerçekleştirmek için önce Filistin'deki yerli halk ile Siyonistler arasında ilişkilerin nasıl geliştirilmesi gerektiği üzerine düşünüyordu. Jabotinsky bu soruna 1923'da yazdığı "Demir Duvar Üzerine" ve "Demir Duvarın Ahlakı" başlıklı iki makalesi ile çözüm bulmuştur. Jabotinsky'nin teori ve stratejileri incelendiğinde, onun Yahudiler ile Araplar arasında çatışmanın kaçınılmaz olduğunu öngördüğü ve hiçbir zaman Araplar ile gönüllü uzlaşmanın yapılmayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Vladimir Jabotinsky düşüncelerinin İsrail dış politikasındaki yansımalarını incelediğimiz üçüncü bölümde, 1948-2012 yılları arasındaki İsrail'in Filistin/Arap ve Büyük Güç devletleri ile olan ilişkileri incelenmiştir. İkinci Dünya Savaşı sonrası ABD'nin desteği ile kurulan İsrail devleti Ortadoğu'da bitip tükenmez çatışmanın başlıca nedenini oluşturmuştur. İsrail tarihinin büyük kısmında iktidarı ellerinde bulunduran Sol Siyonist kamp ve onun lideri Ben Gurion, ne kadar Jabotinsky'nin düşüncelerini kabul etmemiş olsa bile, bilinçli ya da bilinçsiz olarak onun düşüncelerini uygulamıştır. Jabotinsky'nin düşüncelerinin İsrail dış politikasındaki yansımaları tarihsel-karşılaştırmalı yöntem çerçevesinde tek tek analiz edilmiştir. Analiz sonucunda İsrail'in Sol-kanat Siyonist iktidarı dönemi (1948-1977) ile 1977 yılından günümüze kadarki (1992-96; 1999-2001 dönemi hariç) Sağ-kanat Siyonist iktidarı dönemi karşılaştırıldığında iki kampın da Filistinli Araplara karşı uyguladığı

politikanın amacı "Büyük İsrail" hedefine ulaşmaktı ve bunun için de Jabotinsky'nin "demir duvar", diğer deyişle caydırıcılık politikası kullanıldı. Bu politikanın çerçevesinde "Filistin sorunu"nun çözümü hep ertelendi ve yerleşimci kolonyalist politika sürdürülerek yerli halk yerinden sürüldü ve yeni topraklar elde edildi. *Tout court* İsrail devletinin varlığını sağlamak amacıyla Filistinli Araplar ile kesin bir uzlaşma yapılamamıştır. Tüm barış süreçlerinin İsrail'in Filistinli Araplar karşısında zaman kazanabilme imkanı için kullanıldığı söylenebilir.

Sonuç olarak, Vladimir Jabotinsky'nin düşünceleri İsrail dış politikasında uygulandığı müddetçe, İsrail ile Filistinli Araplar arasında kesin bir anlaşmanın yapılabilmesi imkânsızdır. Çünkü etnik milliyetçilik ve sömürgeciliğe dayanan İsrail dış politikası Ortadoğu Barış Süreçleri'ne İsrail devletinin güvenliği ve varlığı çerçevesinde pragmatik ve tek taraflı yaklaşmıştır. İsrail etnik milliyetçi ve işgalci-yerleşimci zihniyetten vazgeçmedikçe yakın gelecekte genelde Ortadoğu'da özelde ise Filistin-İsrail arasında barışın sağlanma olasılığı düşüktür. Barışın sağlanma olasılığının düşük olduğu iddiası Vladimir Jabotinsky'nin düşünceleri çerçevesinde incelenen İsrail dış politikası analizinin sonuçlarından ortaya çıkmaktadır. İsrail'in "Büyük İsrail" topraklarını elde etmek için sürdürmekte olduğu işgalci-yerleşimci ve Jabotinsky'nin deyişiyle "demir duvar" politikası devam ederken, Filistin-İsrail arasında kesin bir barış sağlanamaz. Ancak şunu da söylemek gerekir ki, Batı devletlerine, özellikle, ABD'nin desteğine dayanan İsrail gittikçe uluslararası alanda yalnızlaşmaktadır. 2008'de Batı'da başlayan ekonomik kriz ve 2010'da Ortadoğu'da alevlenen ve "Arap Baharı" olarak bilinen siyasal dönüşüm, İsrail'e dış politika stratejilerini tekrar gözden geçirmesi gerektiğine işaret etmektedir. Bununla beraber son yıllarda sık sık Batı'nın düşüşe ve Asya'nın yükselişe geçeceğine dair tezler ortaya çıkmaktadır. Bu tezlerin iddia ettikleri gerçekleşeceği takdirde, Batı devletlerinin desteğine dayanan İsrail, Filistin ve diğer Arap devletleri ile olan ilişkilerini tekrar düzenlemek zorunda kalabilir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Adalı, Sinan; **Sömürgecilikten Küreselleşmeye: “Kapitalizm Öldürür”**, Pencere Yayınları, İstanbul, 2001
- Anderson, Benedict; **Hayali Cemaatler. Milliyetçiliğin Kökenleri ve Yayılması**, Çeviren: İskender Savaşır, Metis, İstanbul, 2011
- Aras, Bülent; **Filistin-İsrail Barış Süreci ve Türkiye**, Bağlam Yayınları, İstanbul, 1997
- Arendt, Hannah; **Totalitarizmin Kaynakları/Antisemitizm**, Çeviren: Bahadır Sina Şener, İletişim Yayınları, İstanbul, 2010
- Aronson, Geoffery; **Creating Facts: Israel, Palestinians and the West Bank**, Institut for Palestine Studies, Washington D.C., 1987
- Bajoit, Guy; “Siyonizm ve Emperyalizm”, Der., Türkkaya Ataöv, **Siyonizm ve Irkçılık**, Ankara Üniversitesi basımevi, Ankara, 1982
- Bauer, Yehuda; “In Search of Definition of Antisemitism”, Editör. Michael Brown, **Approaches to Antisemitism Context and Curriculum**, The American Jewish Committee, New York, 1994
- Ben-Gurion, David; **Israel: A Personal History**, Çeviren: Nechemia Meyers, Uzy Nystar, Funk & Wagnalls Inc., New York, 1971 Davutoğlu, Ahmet; **Küresel Bunalım**, Küre Yayınları, İstanbul, 2002
- Best, Antony; Hankimaki, Jussi M.; **Uluslararası Siyasi Tarih-20. Yüzyıl**, Çev: Taciser U. Belge, Emel Kurt, Yayıncılık, İstanbul, 2008
- Bilski Ben-Hur, Raphaella; **Every Individual, A King: The Social and Political Thought of Ze’ev Vladimir Jabotinsky**, B’nai B’rith Books, Washington D.C., 1993
- Bishara, Marwan; **Filistin/İsrail: Barış ve Irkçılık**, Çeviren: Ali Berktay, Kitap Yayınevi, İstanbul, 2003
- Boyer, Alain; **Siyonizmin Kökenleri**, İletişim Yayınları, İstanbul, 1995
- Bregman, Ahron; **A History of Israel**, Palgrave Macmillan, New York, 2002

- Brenner, Lenni; **The Iron Wall**, Zed Books, London, 1984, (Çevirimci)
<http://vho.org/aaargh/fran/livres3/Ironw.pdf>
- Brzezinski, Zbigniew; **Power and Principle: Memoirs of the National Security Adviser, 1977-1981**, Weidenfeld & Nicolson, London, 1983
- Brzezinski, Zbigniew; **Stratejik Vizyon: Amerika ve Küresel Güç Buhranı**, Çeviren: Sezen Yalçın ve Abdullah Taha Orhan, Timaş Yayınları, İstanbul, 2013
- Calhoun, Craig; **Milliyetçilik**, Çeviran: Bilgen Sütçüoğlu, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2007
- Chesnot, Christian; Lama, Josephine; **Filistinliler. 1948-1998 Fedai Nesli: Silahlı Mücadeleden Özerkliğe**, Çeviren: Sezai Arusoğlu, Doruk Yayıncılık, Ankara, 2003
- Cleveland, William L.; **Modern Ortadoğu Tarihi**, Çeviren: Mehmet Harmanlı, Agro Kitaplığı, İstanbul, 2008
- Çağlayan, Selin; **İsrail Sözcüğü**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2004
- Çiftyürek, S.; **Ulusal Soruna Somut ve Tarihsel Yaklaşım**, Gün Yayıncılık, İstanbul, 2004
- Dağ, Ahmet Emin; **Uluslararası İlişkiler Diplomasi Sözlüğü**, Anka Yayınları, İstanbul, 2004
- Daviş, Adid; **Arap Milliyetçiliği-Zaferden Umutsuzluğa**, Çeviren: Lütfi Yalçın, Literatür Yayıncılık, İstanbul, 2004
- Davutoğlu, Ahmet; “Fukuyama’dan Huntington’a Bir Bunalımı Örtme Çabası ve Siyasi Teorinin Pragmatik Kullanımı”, Editör: Murat Yılmaz, **Medeniyetler Çatışması – Samuel P. Huntington**, Vadi Yayınları, Ankara, 2003
- Davutoğlu, Ahmet; Yunus Sönmez, **Filistin: Çıkmazdan Çözüme**, Haz. M. İbrahim Turhan, Küre Yayınları, İstanbul, 2003
- Davutoğlu, Ahmet; **Stratejik Derinlik**, Küre Yayınları, İstanbul, 2011
- Ecvioğlu, Kemal; **ABD’nin Büyük Ortadoğu Projesi**, Umay Yayınları, İzmir, 2005
- Ekinci, Arzu Celalifer; **İran Nükleer Krizi**, USAK Yayınları, Ankara, 2009

- El-Messiri, Abdülveheb M.; “Siyonist Yerleşme Sömürgeciliğinin Belirgin Özellikleri”, Editör: Türkkaya Ataöv, **Siyonizm ve Irkçılık**, Ankara Üniversitesi basımevi, Ankara, 1982
- Fatih, Tayfur M.; “Dış Politika”, Der., Atila Eralp, **Devlet ve Ötesi**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2010
- Ferro, Marc; **Sömürgecilik Tarihi**, Çev.: Muna Cedden, İmge Kitapevi Yayıncılık, Ankara, 2002
- Flapan, Simha; **Birth of Israel: Myths and Realities**, Pantheon Books, New York, 1987
- Fromkin, David; **Barışa Son Veren Barış**, Çev: Mehmet Harmancı, Sabah Yayınları, İstanbul, 2004
- Fukuyama, Francis; **Tarihin Sonu ve Son İnsan**, Çeviren: Zülfü Dicleli, Simavi Yayınları, İstanbul, 1993
- Gaddis, John Lewis; **Soğuk Savaş**, Çeviren: Dilek Cenkçiler, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2008
- Garaudy, Roger; **İlahi Mesajlar Toprağı Filistin**, Çeviren: Cemal Aydın, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul, 2011
- Gellner, Ernest; **Uluslar ve Ulusçuluk**, Çeviren: Büşra Ersanlı Bahar ve Günay Göksu Özdoğan, İnsan Yayınları, İstanbul, 1992
- Goldberg, David J.; **The Promised Land**, Penguin Books, London, 1996
- Goldchmit, Arthur Jr.; Lawrence Davidson, **Kısa Ortadoğu Tarihi**, Doruk Yayıncılık, İstanbul, 2007
- Huntington, Samuel; **Medeniyetler Çatışması ve Dünya Düzeninin Yeniden Kurulması**, Çeviren: Mehmet Turhan, Cem Soydemir, Okuyan Us Yayınları, İstanbul, 2004
- Hellig, Jocelyn; **A Short History the Holocaust and Antisemitism**, Oneworld, Oxford, 2003
- Herrmann, Klaus J.; “Siyasal Siyonizm ve Antisemitizm Üstüne Tarihsel Perspektifler”, Editör: Türkkaya Ataöv, **Siyonizm ve Irkçılık**, Ankara Üniversitesi basımevi, Ankara, 1982
- Hertzberg, Arthur; **The Zionist Idea**, Atheneum, New York, 1984
- Heywood, Andrew; **Siyaset**, Editör: Buğra Kalkan, Adres Yayınları, İstanbul, 2010

- Hobsbawm, Eric; **Milletler ve Milliyetçilik**, Çev. Osman Akınhay, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2006
- Jabotinsky, Vladimir; **Povest Moih Dnei** (Günlerimin Hikayesi), İzdatelstvo “Biblioteka Aliya” 1985, **Hronika Yerusalisa**, (Çevirimci) <http://gazeta.rjews.net/Lib/Jab/pov0.html>
- Jabotinsky, Vladimir; **Slovo O Polku** (Alay Üzerine Söz), İzdatelstvo “Biblioteka Aliya” 1985, **Hronika Yerusalisa**, (Çevirimci) <http://gazeta.rjews.net/Lib/Jab/slovo0.html>
- Jabotinsky, Vladimir; “Özerklik Üzerine Bir Mektup”, Lenni Brenner, **Şebeke: Siyonistlerle Nazilerin İşbirliğini Gösteren 51 Belge**, Çeviren: Manolya Aşık ve Derya Metin, Profil Yayıncılık, İstanbul, 2008
- Kaplan, Eran; **The Jewish Radical Right: Revisionist Zionism and Its Ideological Legacy**, The University of Wisconsin Press, İngiltere, 2005
- Kennedy, Paul; **The Rise and Fall of the Great Powers: Economic Change and Military Conflict from 1500 to 2000**, Vintage Books, New York, 1989
- Khalidi, Walid; **From Haven To Conquest**, Institute for Palestine Studies, Washington, 1987
- Khouri, Fred J.; **The Arab Israeli Dilemma**, Syracuse University Press, New York, 1985
- Kimmerling, Baruch; Migdal, Joel S.; **The Palistinian People**, Harvard University Press, İngiltere, 2003
- Kissinger, Henry; **Diplomasi**, Çeviren: İbrahim H. Kurt, Türkiye İş Bankası, İstanbul, 2002
- Kışlakçı, Turan; **Arap Baharı**, Mana Yayınları, İstanbul, 2011
- Kor, Zahide Tuba; **Ortadoğu’nun Aynası Lübnan**, İnsani Yardım Vakfı, İstanbul, 2009
- Lewis, Bernard; **Ortadoğu**, Çeviren: Selen Y. Kölay, Arkadaş Yayınevi, Ankara, 2011
- Masalha, Nur; **The Bible and Zionism: Invented Traditions, Archaeology, and Post-Colonialism in Palestine-Israel**, Zed Books, London & New York, 2007

- Medoff, Rafael; **Militant Zionism in America: The Rise and Impact of the Jabotinsky Movement in the United States, 1926–1948**, The University of Alabama Press, Alabama, 2002
- Mendes-Flohr, Paul; Reinhartz, Jehuda; **The Jew in The Modern World: A Documentary History**, Oxford University Press, New York, 1995
- Montet, E.; Lados, A.; **Tarihte ve Günümüzde Siyonizm ve Yahudilik**, Çeviren: Adnan Yazıcı, Öğren Uğurlu, Kemal Demir, Örgün Yayınevi, İstanbul, 2006
- Morris, Benny; “The Israeli Defense Forces Intelligence Service Analysis of June 1948”, Ed. Ilan Pappé, **The Isral/Palestine Question**, Routledge, London and New York, 1999
- Nedava, Joseph; **Ze’ev Jabotinsky. Vehi Zhizn** (Ze’ev Jabotinsky. Yaşamın Dönüm Noktaları), Gesharim ve Misdar Jabotinsky, Kudüs, 1991, (Çevirimci) http://www.odessitclub.org/reading_room/odessits/jabotinsky.php#10p
- Neuburger, G.; “Yahudilik ve Siyonizm Arasındaki Ayrım”, Editör: Türkkaya Ataöv, **Siyonizm ve Irkçılık**, Ankara Üniversitesi basımevi, Ankara, 1982
- Öke, Mim Kemal; **Siyonizm’den Uygarlıklar Çatışmasına Filistin Sorunu**, Ufuk Kitapları, İstanbul, 2002
- Öner, Ali; **Dünden Bugüne Filistin**, Ekin Yayınları, İstanbul, 2006
- Özkırımlı, Umut; **Milliyetçilik Kuramları: Eleştirel Bir Bakış**, Doğu-Batı Yayınları, Ankara, 2009
- Pacheco, Allegro; “Çiğnenen Ahit: Oslo Anlaşmaları”, Der. Roana Carey, **Yeni İntifada: İsrail’in Apartheid Politikasına Karşı Direnmek**, Everest Yayınları, İstanbul, 2002
- Pappé, Ilan; **The Ethnic Cleaning of Palestine**, Oneworld, Oxford, 2006
- Pappé, Ilan; **Modern Filistin Tarihi**, Çeviren: Nuri Pülmer, Phoenix Yayınevi, Ankara, 2007
- Patai, Raphael; **The Jewish Mind**, Charles Scribner’s Sons, New York, 1997
- Rabbani, Mouin; “Envai Çeşit Başarısızlık: Oslo ve El-Aksa İntifadası”, Der. Roana Carey, **Yeni İntifada: İsrail’in Apartheid Politikasına Karşı Direnmek**, Everest Yayınları, İstanbul, 2002

- Ram, Uri; “The Colonization Perspective in Israeli Sociology”, editor: Ilan Pappé, **The Israel/Palestine Question**, Taylor & Francis e-Library, London and New York, 2005
- Reich, Bernard; **An Historical Encyclopedia of the Arab-Israel Conflict**, Aldwych Press, London, 1996
- Reich, Bernard; **Historical Dictionary of Israel**, The Scarecrow Press, London, 1992
- Reich, Bernard; **Arab-Israeli Conflict and Conciliation**, Praeger Publisher, London, 1995
- Roger, Antoine; **Milliyetçilik Kuramları**, Çeviren: Aziz Ufuk Kılıç, Versus Kitap, 2008
- Rolef, Susan Hattis; **Political Dictionary of the State of Israel**, Macmillan Publishing Company, New York, 1993
- Roy, Olivier; **Yeni Orta Asya ya da Ulusların İmal Edilişi**, Çeviren: Mehmet Moralı, Metis Yayınları, İstanbul, 2009
- Ryan, Joseph S.; “Siyonizm, Yahudiler ve Yahudilik”, Editör: Türkkaya Ataöv, **Siyonizm ve Irkçılık**, Ankara Üniversitesi S.B.F. Yayınları, Ankara, 1982
- Said, Edward W.; “Emperyalizm ve Siyonizm’in Entelektüel Kökenleri”, Editör: Türkkaya Ataöv, **Siyonizm ve Irkçılık**, Ankara Üniversitesi basımevi, Ankara, 1982
- Said, Edward W.; **Şarkiyatçılık, Batı’nın Şark Anlayışları**, Çeviren: Berna Ülner, Metis Yayınları, İstanbul, 2010
- Sand, Şlomo; **Yahudi Halkı Nasıl İcat Edildi?**, Doğan Kitap, İstanbul, 2011
- Shafir, Gershon; “Zionism and Colonialism: A Comparative Approach”, Editor: Ilan Pappé, **The Israel/Palestine Question**, Taylor & Francis e-Library, London and New York, 2005
- Shindler, Colin; **The Triumph of Military Zionism**, İ. B. Tauris, London-New York, 2010
- Shlaim, Avi; **Collusion Across The Jordan**, Columbia University Press, New York, 1988

- Shlaim, Avi; **The Iron Wall: Israel and The Arab World**, Penguin Books, London, 2001
- Shlaim, Avi; “The Middle East: The Origins of Arab-Israeli Wars”, Ed. Ngair Woods, **Explaining International Relations Since 1945**, Oxford University Press, Oxford, 1996, s. 219-240, (Çevirimci) <http://users.ox.ac.uk/~ssfc0005/The%20Middle%20East%20The%20Origins%20of%20Arab-Israeli%20Wars.html>
- Sönmezoğlu, Faruk; **Uluslararası Politika ve Dış Politika Analizi**, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1989
- Smith, Anthony D.; **Milli Kimlik**, Çeviren: Bahadır Sina Şener, İletişim Yayınları, İstanbul, 2010
- Smith, Anthony D.; **Küreselleşme Çağında Milliyetçilik**, Çeviren: Derya Kömürcü, Everest Yayınları, İstanbul, 2002
- Susa, Ahmet; **Tarihte Araplar ve Yahudiler**, Selenge Yayınları, İstanbul, 2005
- Taylor, Alan R.; **İsrail’in Doğuşu**, Çeviren: Mesut Karaşahan, Pınar Yayınları, İstanbul, 2001
- Tessler, Mark; **A History of Israeli-Palestinian Conflict**, Indiana University Press, Indiana, 1994
- Tucker, Robert W.; Hendickson, David C.; **İmparatorluk Özlemi: Yeni Dünya Düzeni ve Amerika’nın Hedefi**, Çeviren: Ahmet Asar, Pınar Yayınları, İstanbul, 1995
- Waltz, L. Humphrey; “Siyonizm ve Irkçılık: Çelişen Görüngüler ve Algılamalar”, Editör: Türkkaya Ataöv, **Siyonizm ve Irkçılık**, Ankara Üniversitesi basımevi, Ankara, 1982
- Wright, Martin; **Israel and The Palestinians**, Longman, London, 1989
- Yılmaz, Mehmet; **Mafdal. Radikal Sağın İsrail Dış Politikasına Etkisi**, Zaman Kitap, İstanbul, 2003

Makaleler

- “ABD'den İsrail'e: Türkiye'den Özür Dileyin”, **TİMETÜRK**, (Çevirimci) <http://www.timeturk.com/tr/2012/07/18/abd-den-israil-e-turkiye-den-ozur-dileyin.html>, 18 Haziran 2012
- Aras, Bülent “11 Eylül, Büyük Ortadoğu ve Türkiye”, **Avrasya Dosyası**, 2005, Cilt 11, Sayı 3
- Balcı, Ali; “Yahudi Yerleşimleri ve Filistin Sorunu”, **Ortadoğu Analiz**, Cilt: 2, Sayı: 14, Şubat 2010
- Bareli, Avi; “Forgetting Europe: Perspectives on the Debate about Zionism and Colonialism”, **Journal of Israeli History**, Penguin Books, London, 2000
- Başer, Zeynep; ““Filistinlilik” ve “İsrailcilik” Arasında Demokrasi, Kimlik ve Aidiyet Arayışları: İsrail’in Arap Vatandaşları”, **Doğudan Dergisi**, Ankara, Sayı: 4, 10 Mart 2008
- “Clinton’dan Netanyahu’ya ‘Türkiye ile iyi geçinin’ Uyarısı”, **Milliyet**, (Çevirimci) <http://dunya.milliyet.com.tr/clinton-dan-netanyahu-ya-turkiye-ile-iyi-gecinin-uyarisi/dunya/>, 18 Temmuz 2012
- Çancı, Haldun; “*Kuramsal Yaklaşımlar Çerçevesinde Milliyetçiliğin Niteliksel Sabitlerine Genel Bir Bakış*”, **Review of Social, Economic & Business Studies**, Cilt: 9/10
- Çaycı, Sadi; “İsrail-Hizbullah Çatışması, Uluslararası Hukuk ve Türkiye”, **Stratejik Analiz**, Sayı: 78, Ekim 2006
- Çubukçu, Mete; “Ortadoğu: Lübnan’da Kriz Kapıda”, **Birikim**, Ekim 2010
- Dağı, Zeynep; “Ortadoğu Denklemine “Büyük Güç” Rusya: HAMAS Krizi ve Lübnan Savaşı”, **Avrasya Dosyası**, Cilt: XII, Sayı: 2, 2006
- Dağcı, Kenan; “ADB’nin Yeni Güvenlik Yaklaşımı ve Terörizm”, **Avrasya Dosyası**, 2006, Cilt 12, Sayı 3
- Davutoğlu, Ahmet; “Yahudi Meselesi’nin Tarihi Dönüşümü ve İsrail’in Yeni Stratejisi”, **Avrasya Dosyası**, 1994, 1/3
- Elektornnaya Evreiskaya Entsiklopediya** (Elektronik Yahudi Ensiklopedisi), (Çevirimci) <http://www.eleven.co.il/article/13215>

“Eliat gotovitsya k priyomu soten tıyaç İzrail’skih bejentsev” (Eliat binlerce İsraili Mültecileri Kabul Etmek için Hazırlanmakta), **Jewish.Ru**, <http://www.jewish.ru:7080/news/israel/2012/08/news994310023.php#.UB4xLHPSYAg.twitter>, 2 Temmuz 2012

Encyclopedia of the Palestine Problem, (Çevirimci) http://www.palestine-encyclopedia.com/EPP/Chapter18_4of10.htm#1982_506, t.y.

Erdemir, Halil; “İsrail Devleti’nin İlanından Önce David Ben-Gurion’un Filistin’i Yahudileştirme Politikası”, **Akademik Bakış**, Calalabad, Cilt: IV, Sayı: 8, Yaz 2011

Erkmen, Serhat; “İsrail’de Siyaset Çalkalanıyor”, **Hürriyet**, (Çevirimci) <http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/ShowNew.aspx?id=6481061>, 8 Mayıs 2007

Erkmen, Serhat; “Ortadoğu’da Savaş”, **Stratejik Analiz**, Ağustos 2006

Gökalp, Emre; “Milliyetçilik: Kuramsal bir Değerlendirme”, **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt: 7, Sayı: 1, 2007

Greenwood, Phoebe; “Ehud Olmert Convicted in Corruption Case”, **The Guardian**, (Çevirimci) <http://www.guardian.co.uk/world/2012/jul/10/ehud-olmert-guilty-corruption>, 10 Ağustos 2012

Jabotinsky Institute in Israel, (Çevirimci) <http://www.jabotinsky.org>

Jabotinsky, Vladimir; “O zheleznoy stene. Mı i arabı” (Demir Duvar Üzerine. Biz ve Araplar), **Rassvet**, No: 42/43 (79/80), Berlin, 1923, **Hronika Yerusallima**, (Çevirimci) <http://gazeta.rjews.net/Lib/Jab/Feuilletons2.html#linktostr438>

Jabotinsky, Vladimir; “Etika zheleznoi steni” (Demir Duvarın Ahlakı), **Rassvet**, № 44/45 (81/82), Berlin, 1923, **Hronika Yerusallima**, (Çevirimci) <http://gazeta.rjews.net/Lib/Jab/Feuilletons2.html#linktostr438>

Jabotinsky, Vladimir; “Krugli stol s arabami” (Araplarla Masa Üzerinde), 1931, **Hronika Yerusallima**, <http://gazeta.rjews.net/Lib/Jab/Feuilletons2.html#linktostr438>

Jabotinsky, Vladimir; “O natsionalizme” (Milliyetçilik Üzerine), **Odesskiye Novosti**, 30 Ocak, 1903, **Hronika Yerusallima**, (Çevirimci) <http://gazeta.rjews.net/Lib/Jab/Feuilletons3.html#4>

- Jabotinsky, Vladimir; “Vostok” (Doğu), 1926,
<http://gazeta.rjews.net/Lib/Jab/Feuilletons2.html#linktostr438>
- Jabotinsky, Vladimir; “Sionizm i Palestina. O Territorializme” (Siyonizm ve Filistin), **Evreiskayazhizn**, № 2, Şubat, 1904, № 1, Ocak, 1905, **Yerusalimski Zhurnal**, № 37, 2011
<http://www.antho.net/jr/37/zhabotinsky.html>
- Jabotinsky, Vladimir; “İdeya Beitara” (Betar Fikri), 1934, İzdatelstvo “Geşarim i Misdar Jaboinisky”, 1991, **Hronika Yerusalima**, (Çevirimci)
<http://gazeta.rjews.net/Lib/Jab/sion.shtml#13>
- Jabotinsky, Vladimir; “Arabskaya problema – bez dramatizatsii” (Dramatize Edilmeden Arap Sorunu), 1940, **Hronika Yerusalima**, (Çevirimci)
<http://heblit.bravepages.com/zj/zjse2.html#linktostr6>
- Jabotinsky, Vladimir; “Sionizm i moral’noye pravo” (Siyonizm ve Ahlaksal Hak), 1916, (Çevirimci) <http://heblit.bravepages.com/zj/zjse2.html#linktostr6>
- Jabotinsky, Vladimir; “Tel-Hai”, 8 Mart 1920, **Hronika Yerusalima**, (Çevirimci)
<http://gazeta.rjews.net/Lib/Jab/sion.shtml#3>
- Jabotinsky, Vladimir; “Şaatnez zapreşen evreyu...” (Şaatnez Yahudilere Yasaklanmıştır), 1929, **Hronika Yerusalima**, (Çevirimci)
<http://gazeta.rjews.net/Lib/Jab/sion.shtml#8>
- Jabotinsky, Vladimir; “Aktivizm”, 1915, **Hronika Yerusalima**, (Çevirimci)
<http://gazeta.rjews.net/Lib/Jab/sion.shtml#2>
- Keskin, Arif; “İran ve İsrail – Filistin Sorunu”, **Stratejik Analiz**, Cilt: IX, Sayı: 105, Ocak 2009
- Keyman, Fuat; “Türkiye, Dış Politika ve Ortadoğu’nun Yeniden Yapılanması”, **Avrasya Dosyası**, 2006, Cilt 12, Sayı 2
- Kimmerling, Baruch; “The Politicide of Palestinian People”, **Dissident Voice**, 11 Haziran, 2002, (Çevirimci)
<http://www.dissidentvoice.org/Articles/KimmerlingPoliticide.htm>
- Levidow, Les; “Western Government Support for Zionism: Implications for Strategy”, **Against Zionism Conference**, Islamic Human Rights Commission, Great Britain, (Çevirimci)

- http://www.ihrc.org.uk/attachments/4801_against_zionism_jewish_perspectives.pdf, 2008
- Levinson, Chaim; “Resurrecting Begin's Jewish Vision for the West Bank”, **Haaretz**, (Çevirimci) <http://www.haaretz.com/news/features/resurrecting-begin-s-jewish-vision-for-the-west-bank.premium-1.451578>, 17 Temmuz, 2012
- Lustick, Ian; “To Build and to Be Built By: Israel and the Hidden Logic of Iron Wall” **Israel Studies**, Vol. 1, N. 1, Spring, 1996
- Muallem, Mazal; Barak Ravid and Shahr Ilan, “Olmert Formally Submits His Resignation to Peres”, **Haaretz**, (Çevirimci) <http://www.haaretz.com/news/olmert-formally-submits-his-resignation-to-peres-1.285388>, 21 Eylül 2008
- Munem, Baker Abdel; "Palestine Refugees and the Right of Return", (Çevirimci) <http://www.cyberus.ca/~baker/title2.htm>, t.y.
- “New Book Claims Mossad Assassination Unit Killed Iranian Nuclear Scientists”, **The Guardian**, (Çevirimci) <http://www.guardian.co.uk/world/julian-borger-global-security-blog/2012/jul/11/israel-iran-nuclear-assassinations>, 11 Temmuz 2012
- Office for Israeli Constitutional Law**, (Çevirimci) <http://www.justicenow4israel.com/mandatemap.html>
- Orhan, Oytun; “İsrail’de Yeni Hükümet ve Dış Politika”, **Ortadoğu Analiz**, Cilt: I, Sayı: 5, Mayıs 2009
- Orhan, Oytun; “İsrail’in Gazze Saldırısı”, **Stratejik Analiz**, Cilt: IX, Sayı: 105, Ocak 2009
- Orhan, Oytun; “Lübnan Krizi Nereye”, **Stratejik Analiz**, Sayı: 81, Ocak 2007
- Özcan, Gencer; “Mavi Marmara Bunalımından Sonun Başlangıcına Doğru”, **Ortadoğu Analiz**, Cilt: II, Sayı: 21, Eylül 2010
- Pappe, Ilan; “Post-Zionist Critique on Israel and the Palestinians Part I: Academic Debate”, **Journal of Palestinian Studies**, Vol. 26, No. 2, 1997
- Pappe, Ilan; “Post-Zionist Critique on Israel and the Palestinians Part II: the Media”, **Journal of Palestinian Studies**, Vol. 26, No. 3, 1997

- Pappe, Ilan; "Post-Zionist Critique on Israel and the Palestinians Part III: Popular Culture", **Journal of Palestinian Studies**, Vol. 26, No. 4, 1997
- Pappe, Ilan; Scham, Paul; "Israeli Neo-Revisionism and American Neoconservatism: Unexplored Parallels", **Middle East Journal**, Cilt: 61, Sayı: 1, Kış 2007
- Pipes, Daniel; "Imperial Israel: The Nile-to-Euphrates Calumny", **Middle East Quarterly**, Mart 1994, <http://www.danielpipes.org/247/imperial-israel-the-nile-to-euphrates-calumny>
- Ravid, Barak; "U.K. Mediating Between Israel and Turkey in Bid to End Impasse", **Haaretz** (Çevirimci) <http://www.haaretz.com/news/diplomacy-defense/u-k-mediating-between-israel-and-turkey-in-bid-to-end-impasse.premium-1.455328#>, 2 Temmuz 2012
- "Revizionistkoye dvijeniye" (Revizyonist Hareketi), http://www.knesset.gov.il/vip/jabotinsky/ru/Revisionist_ru.html
- Shavit, Ari; "Survival of the Fittest (an interview with Historian Benny Morris)", **Ha'aretz**, (Çevirimci) <http://www.haaretz.com/survival-of-the-fittest-1.61345>, 8 Ocak 2004
- Shlaim, Avi; "Ariel Sharon's War against the Palestinians", **Logos**, 2004 <http://www.logosjournal.com/shlaim.pdf>
- Shlaim, Avi; "Israel Between East and West, 1948-56", **International Journal of Middle East Studies**, Cilt: 36, Sayı: 4, Kasım 2004
- Sinkaya, Bayram; "Devrimden Günümüze İran Dış Politikası'nın Dönüşümü", **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, Cilt: 247, Sayı: 5-6, (Çevirimci) http://ybuankara.academia.edu/BayramSinkaya/Papers/162597/Devrimden_Gunumuze_Iran_Dis_Politikasinin_Donusumu, Nisan ve Mayıs 2005
- Smith, Anthony D.; "Nationalism and Religion. The Role of Religious Reform in the Genesis of Arab and Jewish Nationalism", **Archives de Socialogie des Religions**, Sayı: 35, 1973
- Taflıoğlu, Serkan M.; "İsrail Knesset Seçimleri ve Filistin", **Stratejik Analiz**, Cilt: IX, Sayı: 107, Mart 2009

"The Nobel Peace Prize 1978", (Çevirimci)

http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/peace/laureates/1978/begin-bio.html, t.y.

Verter, Yossi; Mazal Mualem and Agencies, "Livni: Olmert Must Resign; Opposes Fresh Elections", **Haaretz**, (Çevirimci)

<http://www.haaretz.com/news/livni-olmert-must-resign-opposes-fresh-elections-1.219499>, 2 Mayıs 2007

Yüksek, Emre; "Filistin'de İsrail Yerleşimleri", **Ortadoğu Analiz**, Cilt: II, Sayı: 23, Kasım 2010

"Zakon o Jabotinskom", (Çevirimci)

http://www.knesset.gov.il/vip/jabotinsky/ru/law_ru.html, t.y.

"Ze'ev Jabotinsky", http://www.knesset.gov.il/lexicon/eng/zabotinski_eng.htm, t.y.

"Ze'ev (Vladimir) Jabotinsky",

<http://www.jabotinsky.org/Site/content/t2.asp?Sid=10&Pid=123>, t.y.

EKLER

Ek 1. "Demir Duvar Üzerine (Biz ve Araplar)"

Vladimir Jabotinsky

"Rassvet"

No: 42/43 (79/80), Berlin, 1923

Çeviren: Nurlan Muminov

Владимир Жаботинский, "О железной стене (Мы и арабы)", "Рассвет", № 42/43 (79/80), Берлин, 1923 г. (Vladimir Jabotinsky, "O zheleznoi stene (Mı i arabı)", "Rassvet", № 42/43 (79/80), Berlin, 1923 g.; Vladimir Jabotinsky, "Demir Duvar Üzerine (Biz ve Araplar)", "Rassvet", № 42/43 (79/80), Berlin, 1923 y.)

İyi kurallara rağmen bu makaleyi kişisel bir önsözle başlamak gerekiyor. Bu satırların yazarı Arapların düşmanı ve sürgünün taraftarı vs. olarak algılanmaktadır. Bu doğru değildir. Benim Araplara olan duygusal ilişkim diğer milletlere olan ilişkim ile aynıdır: terbiyeli kayıtsızlık. Siyasal ilişkim iki ilkeye dayanır. Birinci olarak, Arapların Filistin'den çıkarılmasının, herhangi bir yolu olsun, tamamen imkansız olduğunu düşünüyorum; Filistin'de her zaman iki halk birlikte yaşayacaktır. İkincisi olarak ise, Helsingfors (Helsinki) Programı'nı oluşturan gurubun üyesi olduğumdan gurur duyuyorum. Biz bunu sadece Yahudiler için değil, tüm milletler için oluşturduk; ve milletlerin hak eşitliği de onun temelini oluşturdu. Herkes gibi ben de, biz ve çocuklarımız üzerine, asla bu eşit hakları ihmal etmeyeceğimize ve sürgün yapmaya ya da baskı altına almaya kalkışmayacağımıza yemin etmeye hazırım. Okurun da görebileceği gibi ilkemiz tamamen barışçıldır. Ancak barışçıl amaçlara barışçıl yollarla ulaşmak mümkün olup olmayacağı sorusu ayrı bir konudur. Zira bu bizim Araplar ile olan ilişkimize değil, Arapların Siyonizm ile olan ilişkilerine bağlıdır.

Bu önsözden sonra, şimdi asıl konuya geçelim.

I

Şu anda ve yakın gelecekte Filistinli Araplar ile bizim aramızda gönüllü bir anlaşmanın olabileceği konusunda söz etmek olası değildir. Bu kadar kesin inancımı, merhametli insanları incitmek istediğimden değil, sadece onların küsmeyeceği için

söz ediyorum: kör olarak doğmuş olanlar dışında, tüm bu merhametli insanlar, Filistin'i Arap devletinden Yahudi çoğunluğu oluşturan devlete dönüşmesini gönüllü olarak kabul etmesinin tamamen imkansız olduğunu çoktan anlamışlardır.

Herbir okur diğer devletlerin sömürgeleştirilmesi tarihi üzerine genel bilgiye sahiptir. Ona tüm bilinen vakaları hatırlamasını öneriyorum; ve tüm listeye bakarak sömürgeleştirmenin yerli halkın rızası ile gerçekleştirildiğini gösteren en az bir vakayı bulmaya çalışsın. Yerli halk - uygar ya da uygarsız olsun, fark etmez, - daima sömürgecilere - uygar ya da uygarsız olsun, fark etmez, - karşı savaşmıştır. Bunun yanı sıra, sömürgecinin hareket biçimi yerli halkın ona olan ilişkisini de etkileyememiştir. Cortez Pizarro'nun savaş arkadaşları ya da Joshua Ben Nun zamanındaki bizim atalarımız bir haydut olarak hareket etti; ama Kuzey Amerika'nın ilk gerçek öncülleri olan İngiliz ve İskoçlu "haçlı-ataları", Kızılderili şöyle dursun, sineğe bile zarar vermek istemeyen yüksek ahlak değerlerine sahip seçilmiş insanlardı ve geniş bozkırlarda hem beyazlara hem de kıızılderililere yeterli toprağın var olduğuna içten inanıyorlardı. Ancak yerli halk kötü niyetliler ile beraber iyi niyetli sömürgecilere karşı aynı zalimlikle savaşmıştı. Bu devlette boş toprakların bulunup bulunmadığı sorusunun hiçbir önemi yoktu. 1921 yılında Birleşik Devletlerin sınırlarında 340 bin Kızılderili yaşıyordu; ama en refahlı dönemlerde bile Labrador'dan Rio Grande'ye kadarki olan uçsuz bucaksız topraklarda 3/4 milyondan fazla yerli halk yaşamamıştır. O dönemde yerlilerin yabancılar tarafından "sürülme" tehlikesini kesin öngörebilecek yüksek hayal gücüne sahip kimse hayatta yoktu. Yerli halk bilinçli olarak sürülme tehlikesinden korktuğu için değil, hiçbir sömürgeciliğin hiçbir yerde ve hiçbir zaman yerli halka uygun gelemeyeceği için savaşmıştı.

Her yerli halk, uygar ya da uygarsız olsun fark etmez, kendisinin her zaman mutlak sahibi olmak istediği ülkesini milli yuvası olarak görür; kendi rızasıyla sadece yeni bir sahibin değil, hatta yeni bir ortağın bile girmesine izin vermeyecektir.

Bu söylediklerim Araplara da aittir. İçimizdeki uzlaştırıcılar bizi Arapların gerçek hedeflerimizin biraz "yumuşatılmış" şeklini kabul edip kandırılabilir aptallar ya da ekonomik ve kültürel çıkarları için Filistin'deki üstünlüklerinden vazgeçebilecek para düşkünü bir halk olduklarına ikna etmeye çalışıyorlar. Filistinli

Araplar için yapılan bu görüşü kesinlikle reddediyorum. Kültürel olarak bizden 500 sene gerideler, manevi olarak bizim ne dayanıklılığımıza ne de irade gücümüze sahipler; ama bu tüm iç farklılıkları ortadan kaldırıyor. Onlar da bizim kadar yetenekli psikoloğlar ve yüzyıllardır kurnazlık pilpul* eğitimini görmüşlerdir: onlara ne söylersek de, biz onların gönül derinliklerini ne kadar iyi anlıyorsak onlar da bizim gönül derinliklerimizi o kadar iyi anlıyorlar. Aztekler Meksika'ya nasıl bakıyorsa ya da bir Siyu bozkırına nasıl bağlıysa, onlar da Filistin'e aynı içgüdüsel sevgi ve organik kıskançla bakarlar. Yahudi sömürgeciliğini beraberinde getirecek olan kültürel ve ekonomik menfaatler karşılığında kendi rızalarıyla Siyonizm'in gerçekleştirilmesine izin vereceğini düşünmek çocuksu hayaldır ve bu çocuksu hayal da Arapları hor gören ve bir demiryolu ağı uğruna vatanını satmak için rüşvet almaya hazır bir ırk olarak gören bizim "Arap hayranlarımız"ın temelsiz düşüncelerinden kaynaklanmaktadır. Bu görüş hiçbir temele dayanmamaktadır. Kimi Arapların rüşvete satın alınabilirliği söylenir, ama bu Papualıların bile rüşvete satın alınmadıkları gibi Filistinli Arapların vatanseverliklerini satacakları anlamına gelmez. Her ulus sömürgecilik vahşetinden kurtulmak için en azından bir küçük kıvılcım kadar umut kalmayıncaya kadar karşı mücadele verir. Filistinli Araplar da böyle yapıyorlar ve umudun son kıvılcımı kalmayıncaya kadar böyle yapacaklardır.

II

Birçoğumuz Arapların bizi anlamadıklarından dolayı karşı çıktıklarını; ve eğer de onlara bizim niyetlerimizin ne kadar mütevazı olduğunu anlatabilirsek bize kollarını açacakları gibi bir yanlış anlamamanın söz konusu olduğunu düşünüyoruz. Bu yanlışlık defalarca kanıtlanmıştır. Sadece bir olayı hatırlatmak isityorum. Üç yıl önce Filistin ziyareti sırasında, sayın Sokolow bu yanlış anlama üzerine konuşma yapmıştı. O, Arapların, eğer onların mallarını ellerinden alıp ya da ülkelerinden kovacağımızı ya da onlara baskı yapacağımızı düşünmekte ne kadar yanıldıklarını kanıtlamıştı; biz Yahudi devletini bile istemiyoruz; biz sadece Milletler Cemiyeti'ni temsil eden hükümetin kurulmasını isteriz. Bu konuşmaya "Carmel" adlı Arap gazetesindeki, içeriğini hafızamdan verdiğim ama kesin, bir makaleyle cevap verildi.

* Pilpul – Talmudik Yahudi eğitimi, **Elektornnaya Evreiskaya Entsiklopediya** (Elektronik Yahudi Ensiklopedisi), (Çevirimci) <http://www.eleven.co.il/article/13215>

Siyonistler gereksiz yere kaygılanmaktadırlar: hiçbir yanlış anlama yoktur. Sayın Sokolow doğruyu söylüyor, ama Araplar zaten bunu mükemmel anlıyorlar. Şüphesiz ki, bugün Siyonistler ne Arapları kovmayı ne de baskı altına almayı hatta bir Yahudi devleti kurmayı hayal ediyorlar; şüphesiz ki, şu an onlar sadece bir şey isterler - o da Arapların Yahudi göçüne karışmamalarıdır. Siyonistler, göçün Filistin'in ekonomik kapasitesiyle dengede tutulacaklarına inandırmaya çalışıyorlar. Ne var ki, Araplar bunun üzerine de hiçbir zaman şüphe duymamıştır: bu herkese malumdür, yoksa başka türlü göç düşünülemez. Arap editör Filistin'in içine alma kapasitesinin yüksek olduğuna ve hiçbir Arabı kovmadan pek çok Yahudinin yerleşebileceğine inanmaya bile istekli. Tam da Siyonistlerin istediği ve Arapların da istemedikleri şey "sadece bu"dur. Çünkü böylece Yahudiler çoğunluğu oluşturacaklar ve kendiliğinden Yahudi hükümeti kurulacak, dolayısıyla azınlık durumuna düşen Arapların kaderi Yahudilerin iyi niyetine bağlı olacaktır; Yahudilerin bize söylediği azınlık olmanın ne kadar uygun olduğu değil miydi. Bu nedenle hiçbir yanlış anlaşılma yoktur. Yahudiler göçün maksimum seviyede gelişmesini istiyorlarsa, Araplar tam da bu Yahudi göçünü istememektedirler.

Editörün mantığı o kadar basit ve açık ki, bunu iyice ezberlememiz gerek ve bizim ilerideki tüm Arap sorunu üzerindeki düşüncelerimizin temelini oluşturmalıdır. Sorun bizim şömürgeleştirme koşullarımıza - Herzl ve Herber Samuel'in söylediklerinden - açıklama getirip getirmeyeceğimizde değildir. Sömürgeciliğin kendisinin, her sağlam Arap ve Yahudinin anladığı gibi, kaçınılmaz tek açıklaması vardır. Sömürgeciliğin sadece bir hedefi olabilir; Filistinli Araplar için bu hedef kabul edilebilir değildir; bu doğanın kuralıdır ve doğanın kuralı değiştirilmemeli.

III

Birçoğu için aşağıdaki plan çok cazip gelebilir: Siyonizm için Filistinli Araplardan destek almak imkansız ise, Suriye, Mesopotamya, Hicaz dahil olmak üzere diğer Arap Dünyası ve belki de Mısır'dan destek almak. Eğer bu mümkün olmuş olsa bile genel durum değişmeyecekti: Filistin'deki Arapların bize karşı tutumları eskisi gibi kalacaktı. Trent ve Trieste'nin Avusturya'ya bırakılması sonucunda İtalya'da birleşme sağlanmıştı; ancak Trent ve Trieste'nin İtalyan sakinleri durumu kabul etmeyi reddetmenin yanında Avusturya'ya karşı dirençle başkaldırıyı

sürdürmüşlerdi. Eğer Bağdatlı ve Mekkeli Arapları Filistin'in küçük ve önemsiz bir sınır bölgesi olduğuna ikna etmek mümkün olsa bile (bundan emin değilim), Filistin, Filistinli Araplar için bir sınır bölgesi olmaktan çıkıp tek vatanları, milli varlıklarının merkezi ve temeli olarak kalacaktır. Bu yüzden Filistinli Arapların isteklerine karşı olan sömürgeciliği devam ettirmek, şu anki koşullar gibi, zorunlu olacaktır.

Ancak Filistin dışındaki Araplarla anlaşmaya gidilmesi de gerçekleştirilemez bir hayaldir. Bağdat, Mekke ve Şam'daki Arap milliyetçilerin böyle masraflı bir anlaşmaya katılmaları için biz de onlara bu derece değerli bir şey teklif etmeliyiz ki, "federasyonlarının" merkezinde yer alan ve onları ikiye bölen devletten, yani Filistin'in Arap özelliğini muhafaza etmekten vazgeçsinler. Onlara sadece iki şey teklif edebileceğimiz belirlidir: ya para, ya siyasi destek ya da her ikisi. Ama biz her ikisini de teklif edemeyiz. Para konusuna gelirsek, Filistin için bile paramız yeterli olmadığı durumda, Mezopotamya ya da Hicaz'ı finanse edebileceğimizi düşünmek gülünçtür. Bu devletlerin, sermayeyi ucuz iş gücü ile pazardan, bizim Filistin için bulmamızdan bile daha kolay elde edebileceklerini çocuk bile anlar. Maddi destek konusundaki her tartışma çocuksu kendini kandırma ya da mantıksız anlamsızlıktır. Arap milliyetçiliğine siyasi destek verme üzerine samimi söz etmek bizim için tamamen insafsızlık olacaktır. Arap milliyetçiliğinin ulaşmak istediği de aynı 1870'lerden önceki İtalyan milliyetçiliğinki gibidir: birlik ve bağımsızlık. Bu Mezopotamya ve Mısır'dan İngilizlerin, Suriye'den ve sonra belki de Tunus, Cezayir ve Fas'tan Fransızların kovulması anlamına gelir. Bizim böyle bir hareketi desteklememiz intihar ve aynı zamanda ihanet etmek demektir. Biz San-Remo'da Fransanın'da imza attığı Balfour Bildirisi çerçevesinde İngiliz mandasına ulaşmayı amaçlıyoruz. Biz İngilizleri Suveyiş Kanalı ve Basra Körfezi'nden çıkarılmasını ve aynı zamanda Fransızların sömürgeci güç konumuna son verilmesini hedefleyen politik entrikalara katılamayız. Böylesi ikili oyunu oynamamak ve aynı zamanda düşünmemek de lazım. Bizi bu doğrultuda hareket etmeden önce - hak ettiğimiz rezaletle - ezeceklerdir.

Sonuç: ne Filistin için ne Filistinli ne de diğer Araplara tazminat ödeyeceğiz. Bu yüzden gönüllü anlaşma düşünülemez. Bu yüzden böyle bir anlaşmayı Siyonizm'in *conditio sine qua non* dışında olduğunu düşünenler hemen şimdiden

"hayır" deyip Siyonizm'den vazgeçebilirler. Bizim sömürgeciliğimiz ya durdurulmalı ya da yerli halkın iradesine karşı ilerlemelidir. Bu nedenle, sömürgeciliğimiz yerli halktan bağımsız olan ve onların kıramayacağı demir duvarın savunma gücü altında sürdürülebilir ve gelişebilir.

Bizim Araplar üzerine geliştirdiğimiz politikanın sonucu böyledir: biz ne kadar ikiyüzlülük yapıyorsak bile, bu sadece böyle "sonuçlanmalı" değil ve aynı zamanda sonuçlanıyor da. Balfour Bildirisi neden gerekir ki? Manda yönetimi neden gerekir ki? Bizim için bunun anlamı şudur ki, dış güçler ülkede yerli halk ne kadar isterse de, idari ya da fiziksel olarak bizim sömürgeci politikamıza karışmaktan caydıracak öyle bir idari ve güvenlik koşulları oluşturmayı üstlenmeleri gerekmektedir. İstisnasız hepimiz, her gün dış güçlerin bu görevlerini kararlılıkla ve eksiksiz yerine getirmesini talep ediyoruz. Bu çerçevede “militaristlerimiz” ile “vejetaryenlerimiz” arasında hiçbir fark yoktur. Kimileri demir duvarın Yahudi miğferinden oluşmasını isterler ise, kimileri bunların İrlanda miğferi olmasını umarlar; kimileri de Bağdat’ın (garip ve riskli) miğferi olmasına da memnun kalırlar; buna rağmen hepimiz gündüz gece demir duvarın uğruna uğraşıyoruz. Ama buna rağmen nedendir ki, kendimiz, güya sorunun demir duvarda değil, daha yeni ve yeni konuşmalarda olduğunu Mandacı mihverlere telkin ederek anlaşma hakkındaki bildiri ile tahrif ediyoruz. Bu bildiri bizim işimize zarar veriyor; bu yüzden onu yok etmek ve onun hayal olduğunu ve samimi olmadığını göstermek bizim için sadece sevinç değil, aynı zamanda görevdir.

IV

Sorun henüz bitmedi, bir sonraki makalede bu sorunun bazı taraflarına tekrar döneceğim. Ama burada yine kısaca iki açıklama getirilmesi gerekli olduğunu düşünüyorum.

İlk olarak: güya sözünü ettiğim düşüncelerim ahlakdışıymış, cevaplıyorum: bu doğru değildir. Her ikisinden biri: ya Siyonizm ahlaki ya da ahlakdışıdır. Biz bu sorunu ilk şekeli alıp olumlu karar almadan önce kendimiz çözmemiz gerekiyordu. Eğer siyonizm ahlaki, yani adaletli ise o zaman kimsenin razı olup olmamasına bakmaksızın adaletin uygulanması gerekiyor. Eğer A, B veya C adaletin

uygulanmasını yararsız sayarak güç kullanarak engel olmaya kalkarsa, o zaman onlara da bunu yaptırmamak için güç kullanarak engel olmamız gerekiyor. İşte, bu ahlaktır, bunun dışında başka bir ahlak yoktur.

İkinci olarak, tüm bunlar Filistinli Araplarla hiçbir anlaşmanın düşünülemez olduğu anlamına gelmez. Sadece gönüllü bir anlaşmanın yapılamayacağı söz konusudur. Arapların küçük bir kıvılcım kadar umutları varken bu umudu hiçbir tatlı söz ve lezzetli sandviç uğuruna satmazlar, çünkü onlar gelişmemiş olsa bile bir insan kalabalığı değil yaşayan bir millettir. Yaşayan bir halk hiçbir umudu kalmadığı takdirde yani, demir duvarda hiçbir umut ışığı görünmeyen hale geldiğinde ödün verecektir ve anlaşmaya varmak zorunda kalacaktır. Uç noktalarda yer alan gruplar "asla" olan sloganlarının cazibesini ve etkisini kaybettiğinde, bu gruplar ılımlı hale gelirler. Ancak böylelikle bu ılımlı gruplar bize karşılıklı anlaşma teklifleriyle gelecekler; ancak böylelikle onlar bizimle eşitlik, ulusal bağımsızlık ya da sınırdışı etmeye karşı garanti gibi pratik sorunlar üzerine pazarlık yapmaya başlayacaklardır; onları tatmin edici garantiler verebileceğimize ve iki halkın barış ve dürüstlük içinde yanma yan yaşayabilecekleri inancı ve umudu içindeyim. Ancak böyle bir anlaşmaya gidilecek tek yol demir duvardır, yani Arapların mücadele etmekte olduğu Filistin’de hiçbir Arap etkisi mevcut olmayan siyasal iktidarı güçlendirmektir. Diğer bir deyişle, bizim için gelecekteki anlaşmaya giden tek yol, şu anki herhangi bir anlaşma girişiminin mutlak reddidir.

Kaynak: Владимир Жаботинский, “О железной стене (Мы и арабы)”, “Рассвет”, № 42/43 (79/80), Берлин, 1923 г. (Vladimir Jabotinsky, “O zheleznoy stene. (Mı i arabı)”; (“Demir Duvar Üzerine. (Biz ve Araplar)”), **Rassvet**, No: 42/43 (79/80), Berlin, 1923 y.), **Hronika Yerusalisa**, (Çevirimci) <http://gazeta.rjews.net/Lib/Jab/Feuilletons2.html#linktostr438>

Ек 2. “О железной стене (Мы и арабы)”

Владимир Жаботинский

“Рассвет”

№ 42/43 (79/80), Берлин, 1923 г.

Вопреки доброму правилу – начинать статью с существа – приходится начать эту с предисловия, притом еще личного. Автора этих строк считают недругом арабов, сторонником вытеснения и т.д. Это неправда. Эмоциональное мое отношение к арабам – то же, что и ко всем другим народам: учтливое равнодушие. Политическое отношение – определяет двумя принципами. Во-первых, вытеснение арабов Палестины, в какой бы то ни было форме, считаю, абсолютно невозможным; в Палестине всегда будет два народа. Во-вторых, горжусь принадлежностью к той группе, которая формулировала Гельсингфорскую программу. Мы ее формулировали не для евреев только, а для всех народов; и основа ее – равноправие наций. Как и все, я готов присягнуть за нас и потомков наших, что мы никогда этого равноправия не нарушим и на вытеснение или притеснение не покусимся. Credo, как видит читатель, вполне мирное. Но совершенно в другой плоскости лежит вопрос о том, можно ли добиться осуществления мирных замыслов мирными путями. Ибо это зависит не от нашего отношения к арабам, а исключительно от отношения арабов к сионизму.

После этого предисловия перейдем к существу.

I

О добровольном примирении между палестинскими арабами и нами не может быть никакой речи ни теперь, ни в пределах обозримого будущего. Высказываю это убеждение в такой резкой форме не потому, что мне нравится огорчать добрых людей, а просто потому, что они не огорчатся: все эти добрые люди, за исключением слепорожденных, уже давно сами поняли полную невозможность получить добровольное согласие арабов Палестины на превращение этой самой Палестины из арабской страны в страну с еврейским большинством.

Каждый читатель имеет некоторое общее понятие об истории колонизации других стран. Предлагаю ему вспомнить все известные примеры; и пусть, перебрав весь список, он попытается найти хотя бы один случай, когда колонизация происходила с согласия туземцев. Такого случая не было. Туземцы – все равно, культурные или некультурные, – всегда упрямо боролись против колонизаторов – все равно, культурных или некультурных. При этом образ действий колонизатора нисколько не влиял на отношение к нему туземца. Сподвижники Кортеса и Писарро или, допустим, наши предки во дни Иисуса Навина вели себя, как разбойники; но английские и шотландские «отцы-странники», первые настоящие пионеры Северной Америки, были на подбор люди высокого нравственного пафоса, которые не то что краснокожего, но и мухи не хотели обидеть и искренне верили, что в прерии достаточно места и для белых, и для красных. Но туземец с одинаковой свирепостью воевал и против злых, и против добрых колонизаторов. Никакой роли при этом не играл и вопрос о том, много ли в той стране свободной земли. На территории Соединенных Штатов в 1921 году считалось 340 тысяч краснокожих; но и в лучшие времена их было не больше 3/4 миллиона на всем колоссальном пространстве от Лабрадора до Рио Гранде. Не было тогда на свете человека с такой сильной фантазией, чтобы всерьез предвидеть опасность настоящего «вытеснения» туземцев пришельцами. Туземцы боролись не потому, что сознательно и определенно боялись вытеснения, а просто потому, что никакая колонизация нигде никогда и ни для какого туземца не может быть приемлема.

Каждый туземный народ, все равно, цивилизованный или дикий, смотрит на свою страну как на свой национальный дом, где он хочет быть и навсегда остаться полным хозяином; не только новых хозяев, но и новых соучастников или партнеров по хозяйству он добровольно не допустит.

Это относится и к арабам. Примирители в нашей среде пытаются уговорить нас, будто арабы – или глупцы, которых можно обмануть «смягченной» формулировкой наших истинных целей, или продажное племя, которое уступит нам свое первенство в Палестине за культурные и экономические выгоды. Отказываюсь наотрез принять этот взгляд на

палестинских арабов. Культурно они отстали от нас на 500 лет, в духовном отношении они не обладают ни нашей выносливостью, ни нашей силой воли; но этим вся внутренняя разница и исчерпывается. Они такие же тонкие психологи, как и мы, и так же точно, как и мы, воспитаны на столетиях хитроумного пилпула: что бы мы им ни рассказывали, они так же хорошо понимают глубину нашей души, как мы понимаем глубину их души. И к Палестине они относятся по крайней мере с той же инстинктивной любовью и органической ревностью, с какой ацтеки относились к своей! Мексике или сиуксы к своей прерии. Фантазия о том, что они добровольно согласятся на осуществление сионизма в обмен за культурные или материальные удобства, которые принесет им еврейский колонизатор, – эта детская фантазия вытекает у наших «арабофилов» из какого-то предвзятого презрения к арабскому народу, из какого-то огульного представления об этой расе как о сброде подкупном, готовом уступить свою родину за хорошую сеть железных дорог. Такое представление ни на чем не основано. Говорят, что отдельные арабы часто подкупны, но отсюда не следует, что палестинское арабство в целом способно продать свой ревнивый патриотизм, которого даже папуасы не продали. Каждый народ борется против колонизаторов, пока есть хоть искра надежды избавиться от колонизационной опасности. Так поступают и так будут поступать и палестинские арабы, пока есть хоть искра надежды.

II

Многие у нас все еще наивно думают, будто произошло какое-то недоразумение, арабы нас не поняли, и только потому они против нас; а вот если бы им можно было растолковать про то, какие у нас скромные намерения, то они протянули бы нам руку. Это ошибка, уже неоднократно доказанная. Напомню один случай из множества. Года три тому назад г-н Соколов, будучи в Палестине, произнес там большую речь об этом самом недоразумении. Он ясно доказал, что жестоко арабы ошибаются, если думают, будто мы хотим отнять у них их собственность, или выселить их, или угнетать их; мы даже не хотим еврейского правительства, мы хотим только правительства, представляющего Лигу Наций. На эту речь арабская газета «Кармель» ответила

тогда передовицей, смысл которой передаю на память, но точно. Сионисты напрасно волнуются: никакого недоразумения нет. Г-н Соколов говорит правду, но арабы ее и без него прекрасно понимают. Конечно, сионисты теперь не мечтают ни о выселении арабов, ни об угнетении арабов, ни об еврейском правительстве; конечно, они в данный момент хотят только одного – чтобы арабы им не мешали иммигрировать. Сионисты уверяют, что они будут иммигрировать лишь в таких количествах, какие допускаются экономической емкостью Палестины. Но арабы и в этом никогда не сомневались: ведь это трюизм, иначе и немислимо иммигрировать. Арабский редактор готов даже охотно допустить, что потенциальная емкость Палестины очень велика, т.е. что в стране можно поселить сколько угодно евреев, не вытеснив ни одного араба. «Только этого» сионисты и хотят – и именно этого арабы не хотят. Потому что тогда евреи станут большинством, и тогда само собой получится еврейское правительство, и тогда судьба арабского меньшинства будет зависеть от доброй воли евреев; а что меньшинством быть неудобно, про то сами евреи очень красноречиво рассказывают. Поэтому никакого недоразумения нет. Евреи хотят максимального развития иммиграции, а арабы именно еврейской иммиграции не хотят.

Это рассуждение арабского редактора так просто и ясно, что его следовало бы заучить наизусть и положить в основу всех наших дальнейших размышлений по арабскому вопросу. Дело вовсе не в том, какие слова – герцлевские или сэмпюэлевские – будем мы говорить в объяснение наших колонизаторскими усилий. Колонизация сама в себе несет свое объяснение, единственное, неотъемлемое и понятное каждому здоровому еврею и каждому здоровому арабу. Колонизация может иметь только одну цель; для палестинских арабов эта цель неприемлема; все это природе вещей, и изменить эту природу нельзя.

III

Многим кажется очень заманчивым следующий план: получить согласие на сионизм не от палестинских арабов, раз это невозможно, но от остального арабского мира, включая Сирию, Месопотамию, Геджас и чуть ли

не Египет. Если бы это и было мыслимо, то и это не изменило бы основного положения: в самой Палестине настроение арабов по отношению к нам осталось бы то же самое. Объединение Италии было в свое время куплено той ценой, что, между прочим, Тренто и Триест остались под австрийской властью; но итальянские жители Тренто и Триеста не только не примирились с этим, а, напротив, с утроенной энергией продолжали бороться против Австрии. Если бы даже можно было (в чем сомневаюсь) уговорить арабов Багдада и Мекки, будто для них Палестина только маленькая, несущественная окраина, то и тогда для палестинских арабов Палестина осталась бы не окраиной, а их единственной родиной, центром и опорой их собственного национального существования. Поэтому и тогда колонизацию пришлось бы вести против согласия палестинских арабов, т.е. в тех же условиях, что и теперь.

Но и соглашение с непалестинскими арабами есть тоже фантазия неосуществимая. Для того, чтобы арабские националисты Багдада, Мекки, Дамаска согласились уплатить нам такую серьезную цену, какой был бы для них отказ от сохранения арабского характера Палестины, т.е. страны, которая лежит в самом центре «федерации» и режет ее пополам, — мы должны предложить им чрезвычайно крупный эквивалент. Ясно, что есть только две мыслимые формы такого эквивалента: или деньги, или политическая помощь, или то и другое вместе. Но мы не можем им предложить ни того, ни другого. Что касается до денег, то смешно даже думать о том, будто мы сможем финансировать Месопотамию или Геджас, когда у нас и на Палестину не хватает. Для ребенка ясно, что эти страны, с их дешевым трудом, найдут капиталы просто на рынке, найдут гораздо легче, чем мы их найдем для Палестины. Всякие разговоры на эту тему о материальной поддержке суть или ребяческий самообман, или недобросовестное легкомыслие. И уже совсем недобросовестно с нашей стороны было бы всерьез говорить о политической поддержке арабского национализма. Арабский национализм стремится к тому же, к чему стремился, скажем, итальянский до 1870 года: к объединению и государственной независимости. В переводе на простой язык это означает изгнание Англии из Месопотамии и Египта, изгнание Франции из Сирии, а

потом, быть может, также из Туниса, Алжира и Марокко. С нашей стороны хотя бы отдаленно помогать этому было бы и самоубийством, и предательством. Мы опираемся на английский мандат; под декларацией Бальфура в Сан-Ремо подписалась Франция. Мы не можем участвовать в политической интриге, цель которой отогнать Англию от Суэцкого канала и Персидского залива, а Францию совершенно уничтожить как колониальную державу. Такую двойную игру не только нельзя играть: о ней даже и думать не полагается. Нас раздавят – и с заслуженным позором – прежде чем мы успеем шевельнуться в этом направлении.

Вывод: ни палестинским, ни остальным арабам мы никакой компенсации за Палестину предложить не можем. Поэтому добровольное соглашение немыслимо. Поэтому люди, которые считают такое соглашение за *conditio sine qua non* сионизма, могут уже теперь сказать *non* и отказаться от сионизма. Наша колонизация или должна прекратиться, или должна продолжаться наперекор воле туземного населения. А поэтому она может продолжаться и развиваться только под защитой силы, не зависящей от местного населения – железной стены, которую местное население не в силах прошибить.

В этом и заключается вся наша арабская политика: не только «должна заключаться», но и на самом деле заключается, сколько бы мы ни лицемерили. Для чего декларация Бальфура? Для чего мандат? Смысл их для нас в том, что внешняя сила приняла на себя обязательство создать в стране такие условия управы и охраны, при которых местное население, сколько бы оно того ни желало, было бы лишено возможности мешать нашей колонизации административно или физически. И мы все, все без исключения, каждый день понукаем эту внешнюю силу, чтобы она эту свою роль исполняла твердо и без поблажек. В этом отношении между нашими «милитаристами» и нашими «вегетарианцами» никакой существенной разницы нет. Одни предпочитают стену из еврейских штыков, другие из ирландских; третьи, сторонники соглашения с Багдадом, готовы удовлетвориться багдадскими штыками (вкус странный и рискованный); но все мы хлопочем денно и нощно о железной

стене. Но при этом мы же сами зачем-то портим свое дело декларацией о соглашении, внушая мандатной державе, будто дело не в железной стене, а в еще новых и новых разговорах. Эта декларация губит наше дело; поэтому дискредитировать ее, показать и ее фантастичность, и ее неискренность – это есть не только удовольствие, но и долг.

IV

Вопрос не исчерпан, я еще вернусь к некоторым его сторонам в следующей статье. Но считаю нужным здесь же вкратце сделать еще два замечания.

Во-первых: на избитый упрек, будто вышеизложенная точка зрения неэтична, отвечаю: неправда. Одно из двух: или сионизм морален, или он не морален. Этот вопрос мы должны были сами для себя решить раньше, чем взяли первый шекель, и решили положительно. А если сионизм морален, т.е. справедлив, то справедливость должна быть проведена в жизнь, независимо от чьего бы то ни было согласия или несогласия. И если А, В или С хотят силой помешать осуществлению справедливости, ибо находят ее для себя невыгодной, то нужно им в этом помешать, опять-таки силой. Это этика; никакой другой этики нет.

Во-вторых, все это не значит, что с палестинскими арабами немислимо никакое соглашение. Невозможно только соглашение добровольное. Покуда есть у арабов хоть искра надежды избавиться от нас, они этой надежды не продадут ни за какие сладкие слова и ни за какие питательные бутерброды, именно потому, что они не сброд, а народ, хотя бы и отсталый, но живой. Живой народ идет на уступки в таких огромных, фатальных вопросах только тогда, когда никакой надежды не осталось, когда в железной стене не видно больше ни одной лазейки. Только тогда крайние группы, лозунг которых «ни за что», теряют свое обаяние, и влияние переходит к группам умеренным. Только тогда придут эти умеренные к нам с предложением взаимных уступок; только тогда станут они с нами честно торговаться по практическим вопросам, как гарантия против вытеснения, или равноправие, или национальная

самобытность; и верю, и надеюсь, что тогда мы сумеем дать им такие гарантии, которые их успокоят, и оба народа смогут жить бок о бок мирно и прилично. Но единственнь путь к такому соглашению есть железная стена, т.е. укрепление в Палестине власти, недоступной никаким арабским влияниям, т.е. именно то, против чего арабы борются. Иными словами, для нас единственный путь к соглашению в будущем есть абсолютный отказ от всяких попыток к соглашению в настоящем.

Kaynak: Владимир Жаботинский, “О железной стене (Мы и арабы)”, “Рассвет”, № 42/43 (79/80), Берлин, 1923 г. (Vladimir Jabotinsky, “O zheleznoy stene. (Mı i arabı)”; (“Demir Duvar Üzerine. (Biz ve Araplar)”), **Rassvet**, No: 42/43 (79/80), Berlin, 1923 y.), **Hronika Yerusalisa**, (Çevirimci) <http://gazeta.rjews.net/Lib/Jab/Feuilletons2.html#linktostr438>